Edgar Allan Poe

Călătorii imaginare

POVESTEA LUI ARTHUR GORDON PYM

Capitolul I.

Mă numesc Arthur Gordon Pym3. Tatăl meu, negustor respectabil, făcea afaceri cu provizii şi materiale de bord în Nantucket, unde m-am născut.

Bunicul dinspre mamă era avocat cu o bogată clientelă. Însoţit de noroc în toate cele, speculase cu mult succes acţiunile de la Edgarton New Bank, cum se numea banca pe atunci. Cu acţiunile, dar şi pe alte căi, reuşise să pună deoparte o sumă frumuşică. Se ataşase de mine mai mult decât de oricine pe lumea asta, cred, şi mă aşteptam ca la moartea lui să moştenesc cea mai însemnată parte a averii sale. M-a trimis, pe când aveam şase ani, la şcoala venerabilului Ricketts, un domn cu o singură mână şi cu apucături cam ciudate, bine cunoscut de mai toţi cei care s-au perindat prin New Bedford. Am rămas la şcoala lui până la vârsta de şaisprezece ani, când m-am mutat la institutul domnului E. Ronald4, în clădirea de pe colină. Aici m-am împrietenit cu fiul domnului Barnard, căpitan de cursă lungă, care naviga de obicei pentru compania Lloyd & Vredenburgh – domnul Barnard este şi el foarte cunoscut în New Bedford şi sunt convins că are multe rubedenii în Edgarton. Pe fiul său îl chema Augustus5 şi era cu aproape doi ani mai mare decât mine. Fusese cu tatăl său la o vânătoare de balene pe vasul John Donaldson şi adeseori îmi povestea despre aventurile lui prin Pacificul de Sud. Obişnuiam să merg frecvent la el şi să rămân toată ziua, ba uneori întreaga noapte. Împărţeam amândoi acelaşi pat, şi Augustus reuşea să mă ţină treaz până când mijeau zorii, vorbindu-mi despre băştinaşii de pe insula Tinian şi de pe coclaurile pe unde umblase în călătoriile sale. De la un timp, cele spuse de el mi-au trezit curiozitatea şi, încet-încet, m-a năpădit o dorinţă aprigă să călătoresc pe mare. Aveam o barcă cu pânze, botezată Ariel6, valorând vreo 75 de

dolari. Era prevăzută cu ruf 7 central sau de şlep şi velatură de slup8. Nu-i ţin minte tonajul, însă lesne putea transporta zece persoane. Cu barca asta aveam noi obiceiul să pornim în cele mai trăsnite escapade, iar acum, când îmi aduc aminte de ele, îmi pare un adevărat miracol că mai sunt astăzi în viaţă.

Am să vă povestesc una din aceste aventuri ca introducere la o altă istorisire ceva mai lungă şi mai de soi. Într-una din seri avusese loc o petrecere la domnul Barnard şi pe la sfârşitul ei, amândoi, Augustus şi cu mine, eram bine aghesmuiţi. Ca de obicei, în asemenea cazuri, am preferat să dorm în patul lui decât să mă duc acasă. Pe el l-a furat somnul pe tăcute, după cum credeam eu (se făcuse aproape unu când s-a spart cheful), şi fără să apuce să scoată măcar o vorbă despre subiectul lui preferat. Să tot fi fost o jumătate de oră de când ne cuibăriserăm în pat şi, când să aţipesc şi eu, Augustus s-a ridicat brusc în capul oaselor şi, slobozind o înjurătură zdravănă, a declarat că pentru nici un Arthur Pym din întreaga lume creştină n-o să tragă la aghioase tocmai acum când dinspre sud-vest bătea aşa o briză minunată. De când mă ştiu n-am mai fost atât de uimit. Habar n-aveam ce se petrecea în capul lui. Bănuiam doar că vinurile şi lichiorurile pe care le ingurgitase îl năuciseră de-a binelea. El însă continua să peroreze cu un calm desăvârşit, cum că ştie el că-l cred abţiguit, dar că în viaţa lui n-a fost mai treaz ca acum. Numai că s-a săturat, a adăugat el, să lenevească în pat ca o javră într-o noapte atât de frumoasă şi era hotărât să se scoale, să se îmbrace şi să iasă puţintel cu barca în larg. Mi-e greu să spun ce a pus atunci stăpânire pe mine, căci nici nu i-au ieşit bine cuvintele din gură, şi am simţit un fior de nerăbdare şi nespusă plăcere, ideea lui nebunatică părându-mi unul din cele mai încântătoare şi mai rezonabile lucruri din lume. Parcă bătea un vânt de furtună, iar vremea se răcise binişor, fiind sfârşit de octombrie. Dar am sărit din pat, cuprins de un soi de exaltare, şi i-am spus că sunt şi eu la fel de viteaz ca el, la fel de sătul de atâta leneveală în pat ca o javră şi tot atât de dornic de dezmăţ ori distracţie ca oricare Augustus Barnard din Nantucket!

Fără să mai zăbovim o clipă, ne-am tras hainele pe noi şi am pornit-o într-un suflet jos la barcă. Era priponită de cheul vechi şi dărăpănat din spatele depozitului de cherestea Pankey & CO. Şi era gata să se desfacă în bucăţi, tot izbindu-se cu

bordurile de buştenii neprelucraţi. Augustus a urcat în ea şi s-a apucat să o golească de apa care o umpluse aproape pe jumătate. Odată isprăvită treaba, am ridicat focul9 şi vela mare, şi cu pânzele întinse ne-am îndreptat curajoşi spre larg.

Vântul, după cum spuneam adineaori, sufla aspru dinspre sud-vest. Era o noapte senină şi rece. Augustus se instalase la cârmă, iar eu mă postasem lângă catarg pe puntea cabinei. Goneam spre larg cu iuţeală, fără ca vreunul din noi să fi scos măcar o vorbă din clipa când ne-am desprins de chei. După un timp, l-am întrebat pe tovarăşul meu în ce direcţie are de gând să meargă şi cam când speră să ne întoarcem. S-a pus pe fluierat preţ de câteva minute, după care mi-a răspuns în doi peri:

— Eu, unul, mă duc în larg; tu poţi să te întorci acasă, dacă aşa consideri.

Întorcându-mi privirea spre el, am înţeles numaidecât că, în ciuda pretinsei lui nonchalance, era extrem de agitat. Îl vedeam bine în clarul de lună; chipul îi era palid ca marmura, iar mâna îi tremura atât de rău, încât abia reuşea să şi-o ţină pe cârmă. M-am gândit că i s-o fi întâmplat ceva şi m-a cuprins panica. Ştiam prea puţine pe atunci despre felul cum se manevrează o barcă, iar în clipele acelea depindeam numai şi numai de cunoştinţele nautice ale prietenului meu. Şi ca un făcut, vântul se înteţise brusc, pe când ieşeam repejor de sub adăpostul coastei; îmi era însă ruşine să-mi trădez tulburarea şi am tăcut mâlc aproape o jumătate de oră. Totuşi, n-am mai putut rezista şi i-am sugerat lui Augustus că ar fi bine să ne întoarcem. Ca şi mai înainte, i-a trebuit aproape un minut ca să-mi răspundă ori să bage în seamă propunerea mea.

— Curând, zise el, într-un târziu, timp destul, curând acasă.

Mă aşteptasem la un asemenea răspuns, dar în tonul acestor cuvinte era ceva ce mi-a produs o groază de nedescris. L-am privit din nou cu atenţie pe cel care îmi vorbise. Buzele îi erau perfect livide, iar genunchii îi tremurau atât de tare, încât era de mirare că omul se mai putea ţine pe picioare.

— Augustus, pentru numele lui Dumnezeu! am ţipat, speriat de-a binelea. Ce te doare? Care-i problema? Ce ai de gând să faci?

— Problema! a îngăimat el, pare-se complet năuc, în aceeaşi clipă scăpând cârma din mână şi prăbuşindu-se cu faţa în jos pe fundul bărcii.

Problema… Păi, nici o problemă… mergem acasă… n-n-nu vezi?

Într-o străfulgerare am înţeles tot adevărul. M-am repezit la el şi l-am ridicat. Era beat, beat criţă – nici nu mai putea sta pe picioare şi nici să vorbească ori să vadă nu mai putea. Îi sticleau grozav ochii; şi când în culmea disperării i-am dat drumul, s-a rostogolit ca o buturugă în apa din santină, de unde îl ridicasem. Era clar că în cursul serii băuse vârtos, mai mult decât am crezut, şi că tot spectacolul acela din pat se datora beţiei crunte – o beţie care, aidoma nebuniei, adesea îi îngăduie celui în cauză să imite felul de a fi al unuia aflat în deplinătatea simţurilor. Aerul rece al nopţii şi-a făcut însă obişnuitul efect; sub influenţa sa, energia lui mentală a început să cedeze, iar percepţia confuză pe care neîndoielnic o avea despre situaţia precară în care se afla n-a făcut decât să precipite catastrofa. De-acum îşi pierduse complet cunoştinţa şi nu mai exista nici o şansă să fie altfel câteva ceasuri bune.

E greu de imaginat teroarea ce m-a cuprins. Aburii vinului băut mai devreme se risipiseră şi mă încerca un sentiment îndoit de sfială şi nehotărâre. Ştiam că nu mă pricep deloc să manevrez barca şi că vântul năprasnic şi refluxul puternic ne mânau degrabă la pieire. Nori de furtună se îngrămădeau vădit în urma noastră; nu aveam nici busolă, nici provizii; şi era limpede că, menţinând direcţia în care ne îndreptam, până ce se crăpa de ziuă nu aveam să mai zărim nici urmă de pământ. Aceste gânduri şi puzderie de altele la fel de înspăimântătoare mi-au fulgerat prin minte cu o viteză ameţitoare şi preţ de câteva clipe m-am simţit ca paralizat, incapabil să fac vreo mişcare. Barca gonea pe apă cu o iuţeală teribilă, cu vânt puternic din pupa şi, cum nici focul, nici vela mare nu erau terţarolate10, îşi afunda prova complet în spumă. A fost un adevărat miracol că nu s-a răsturnat, fiindcă, aşa cum spuneam adineauri, Augustus dăduse drumul la cârmă, iar eu eram mult prea agitat ca să-mi treacă prin minte să încerc să pun mâna pe ea. Din fericire, însă, barca s-a ţinut bine şi încetul cu încetul mi-am recăpătat prezenţa de spirit. Dar vântul creştea în intensitate şi de fiecare dată când ne ridicam, după ce prova se

afundase binişor în apă, valul din spate se prăvălea peste noi, măturând pupa şi potopindu-ne cu apă. Braţele şi picioarele îmi erau atât de amorţite, încât nici eu nu mai simţeam aproape nimic. Am recurs în cele din urmă la o soluţie disperată şi, repezindu-mă la vela mare, am slăbit-o. Aşa cum era de aşteptat, vela a zburat peste prova şi, îmbibându-se cu apă, a tras catargul peste bord.

Numai această întâmplare ne-a salvat de la o moarte instantanee. Doar cu focul goneam acum straşnic cu vânt de pupa, luând din când în când la bord valuri mari de apă, dar măcar eliberat de spaima unui sfârşit iminent. Apucând cârma, am răsuflat uşurat când am văzut că ne mai rămăsese o şansă de a ne salva. Augustus continua să zacă în nesimţire pe fundul bărcii; şi, fiindcă era în pericol să se înece în orice clipă (în locul unde se prăbuşise apa era de aproape un picior11 adâncime), am reuşit să-l ridic puţin şi să-l proptesc în poziţia şezând, trecându-i o frânghie în jurul brâului şi legând-o de un inel de pe puntea cabinei. Rânduindu-le pe toate cum am putut mai bine, zgribulit şi tulburat cum eram, m-am lăsat în voia lui Dumnezeu, hotărât să îndur orice s-ar fi întâmplat cu toate puterile care îmi mai rămăseseră.

Abia am luat această hotărâre, când deodată un ţipăt sau răcnet grozav şi prelung, ieşit parcă din gâtlejurile a o mie de diavoli, păru să sfâşie întreg văzduhul dimprejurul şi de deasupra bărcii. N-am să uit cât voi trăi cumplita agonie şi teroare pe care le-am trăit în acele clipe. Mi s-a zbârlit părul de pe cap, simţeam că îmi îngheaţă sângele în vine, inima parcă încetase să-mi mai bată şi, fără să-mi ridic ochii măcar o dată ca să aflu pricina spaimei mele, m-am prăbuşit cu capul înainte şi fără cunoştinţă peste trupul căzut al tovarăşului meu.

Când mi-am revenit în simţiri, m-am trezit în cabina unei baleniere de mare tonaj – Pinguinul – cu destinaţia Nantucket. Câţiva inşi stăteau aplecaţi deasupra mea, iar Augustus, mai palid ca moartea, îmi freca de zor mâinile. Când a văzut că-mi deschid ochii, exclamaţiile lui de bucurie şi de recunoştinţă au stârnit ba râsete, ba lacrimi din partea bărbaţilor acelora cu chipuri aspre. Misterul supravieţuirii noastre a fost dezlegat pe dată.

Fuseserăm striviţi de balenieră, care, cu vânt de bulină, se îndrepta spre Nantucket cu pânzele pe care se încumetase să le

ridice şi, drept urmare, naviga aproape în unghi drept faţă de direcţia noastră de mers. Câţiva marinari stăteau de cart la prova, dar n-au observat barca noastră decât în clipa în care coliziunea nu mai putea fi evitată, strigătele lor de alarmă la vederea noastră fiind, la drept vorbind, cele care băgaseră groaza în mine. Giganticul vas – după cum mi s-a spus – trecuse năprasnic peste noi, cu aceeaşi uşurinţă cu care ar fi trecut mica noastră ambarcaţiune peste un fulg şi fără să întâmpine nici cel mai mic obstacol. Nu s-a auzit nici un răspuns de pe puntea vasului-victimă, în afară de un scrâşnet slab, pierdut în mugetul vântului şi al mării, când firava noastră ambarcaţiune, înghiţită apoi de valuri, a şters o clipă chila călăului ei – însă asta a fost tot.

Crezând că barca noastră (care – să ne amintim – îşi pierduse catargul) era vreo epavă abandonată în voia valurilor, comandantul (căpitanul E. T. V.

Block din New London) era ferm hotărât să-şi urmeze drumul, fără să se mai deranjeze pentru atâta lucru. Din fericire, doi dintre cei de veghe se jurau că au văzut pe cineva la cârma noastră, stăruind că acel cineva mai putea fi salvat. S-a iscat o dispută, după ce Block, ieşindu-şi din pepeni, a replicat puţin după aceea că „nu-i treaba lui să tot ferească găoacele alea, că doar n-o să schimbe el direcţia de mers pentru fleacuri d-astea şi că, dacă l-a călcat pe vreunul, nu era vina nimănui, ci numai a ăluia, aşa că poa' să se-nece şi să-l ia dracu'„ sau ceva de genul ăsta. Henderson, secundul, a intervenit atunci, fiind pe bună dreptate indignat, ca de altminteri întreg echipajul vasului, auzind cuvintele pline de cruzime ale căpitanului. Văzând că ceilalţi îl susţin, Henderson i-a trântit-o de la obraz, acuzându-l că-i bun de şţreang şi că-i va ignora ordinele, chiar de-ar fi să fie spânzurat în clipa când va pune piciorul pe uscat. S-a îndreptat apoi agale spre pupa, împingându-l la o parte pe Block (care amuţise, galben ca ceara) şi, apucând cârma, a strigat cu glas poruncitor:

— Bánda sub vânt! 12

Oamenii s-au repezit la posturi şi vasul a executat inteligent o voltă în vânt. Toate acestea au durat aproape cinci minute şi nimeni nu credea că mai putea fi salvat cineva, dacă într-adevăr acel cineva s-ar fi aflat în barcă. Totuşi, după cum a văzut cititorul, Augustus şi cu mine am scăpat cu viaţă; iar

salvarea noastră a venit, pare-se, de la două din şansele aproape neverosimile pe care înţelepţii şi evlavioşii le atribuie intervenţiei speciale a Providenţei.

Pe când vasul staţiona cu velele fluturând, secundul a coborât iola13 şi a sărit în ea, însoţit de cei doi marinari care, dacă nu mă înşel, susţinuseră morţiş că m-ar fi văzut la cârmă. De-abia s-au desprins de bordul de sub vânt (luna lumina încă puternic), că vasul a început să ruleze greoi şi prelung, moment în care Henderson, ridicându-se de pe banchet, le-a strigat oamenilor săi să rameze înapoi. Nimic altceva nu spunea, ci urla întruna, nerăbădător:

— Înapoi! Înapoi!

Oamenii vâsleau cât puteau de iute, dar între timp nava făcuse o voltă şi ajunsese acum cu prova în vânt, deşi toţi cei de la bord se luptau din răsputeri să strângă velele. Fără să-i pese de riscuri, secundul s-a apucat de portsarturile coloanei mari, de îndată ce a ajuns lângă ele. Încă o bandă14 straşnică a făcut ca tribordul să iasă din apă aproape până la chilă, moment în care s-au adeverit temerile secundului. A ieşit la iveală trupul unui om agăţat în chip ciudat de fundul neted şi lucios (Pinguinul era arămit şi căptuşit cu plăci de cupru), de care se lovea zdravăn cu fiecare mişcare a carenei. După câteva sforţări zadarnice, pe când vasul se înclina şi ameninţa să scufunde iola în orice clipă, au reuşit până la urmă să mă elibereze din poziţia nenorocită în care mă aflam şi să mă ia cu ei la bord – căci trupul acela s-a dovedit a fi trupul meu. Se pare că un nit de lemn, care îşi croise cale prin învelişul de aramă, mi-a oprit alunecarea pe sub corabie şi m-a ţintuit de fundul ei în felul acela extraordinar. Capul nitului pătrunsese prin gulerul jachetei de postav verde pe care o purtam şi prin ceafă, ieşind printre cele două tendoane aflate imediat sub urechea dreaptă. Numaidecât am fost dus în pat, cu toate că viaţa părea să mă fi părăsit cu totul. La bord nu se afla nici un medic. Căpitanul însă m-a tratat cu multă grijă – ca să-şi răscumpere, presupun, în ochii echipajului purtarea mizerabilă de la începutul acestei aventuri.

În răstimp, Henderson s-a depărtat iar de corabie, deşi vântul sufla acum aproape ca un uragan. Nu plecase de multe minute, când a dat peste nişte resturi din barca noastră şi curând după aceea unul din cei care îl însoţeau i-a spus că, în vuietul furtunii, desluşise de câteva ori un strigăt de ajutor.

Acest lucru i-a îndemnat pe bravii marinari să stăruie în căutările lor mai bine de o jumătate de ceas, în pofida repetatelor semnale de întoarcere pe care le lansa către ei căpitanul Block şi cu toate că fiecare clipă pe apă, într-o barcă atât de firavă, însemna pentru ei un pericol de moarte. Într-adevăr, este aproape imposibil de conceput cum de a reuşit să scape de dezastru, chiar şi o clipă, bărcuţa în care se aflau aceştia.

Ea însă fusese construită pentru vânătoarea de balene, fiind înzestrată – după cum m-am putut convinge ulterior – cu nişte despărţituri cu aer, ca la bărcile de salvare utilizate pe coasta Ţării Galilor.

După ce au căutat în zadar în răstimpul de care am pomenit, s-au hotărât să se întoarcă la vas. De-abia au luat această decizie, când s-a auzit un strigăt înfundat venind dinspre un obiect întunecat care a trecut iute pe lângă ei. S-au luat după el şi curând l-au ajuns din urmă. Era puntea de ruf a lui Ariel. Augustus se zbătea în preajma ei, părând să-şi dea ultima suflare. Când au reuşit să ajungă până la el, au descoperit că era legat cu o frânghie de stinghiile plutitoare. Această frânghie, după cum vă amintiţi, chiar eu i-o petrecusem în jurul brâului şi o fixasem de un inel, ca să-l fac să şadă drept şi, din câte se pare, tocmai isprava mea l-a ajutat în cele din urmă să scape cu viaţă. Ariel fusese construit cam de mântuială şi, scufundânduse, scheletul său s-a desfăcut în bucăţi; puntea, aşa cum era de aşteptat, fusese ridicată de forţa apei care năvălise înăuntru, desprinzându-se cu totul de corpul principal, şi plutea (cu alte resturi, de bună seamă) la suprafaţă. Augustus se ridicase şi el odată cu ea, scăpând astfel de o moarte cumplită.

Şi-a venit în fire abia după o oră şi ceva de când fusese adus la bordul Pinguinului, când a înţeles în ce fel pierise barca noastră. După o vreme sa dezmeticit de-a binelea şi a început să ne povestească în amănunt senzaţiile pe care le-a trăit în apă. Când şi-a revenit prima oară în simţiri, s-a trezit sub apă, rotindu-se cu o iuţeală inimaginabilă şi cu o frânghie răsucită de trei sau patru ori strâns în jurul gâtului. O clipă după aceea a simţit că o ia rapid în sus şi, lovindu-se rău cu capul de ceva tare, şi-a pierdut din nou cunoştinţa. Când şi-a venit în fire, gândea parcă mai bine, deşi avea mintea încă foarte tulbure şi

înceţoşată. Acum şi-a dat seama că se petrecuse o nenorocire şi că era în apă, deşi avea gura afară şi putea să respire cu destulă uşurinţă. Probabil că în acele momente puntea se deplasa rapid cu vânt din spate şi-l trăgea după ea, cum stătea întins pe spate.

Fireşte, cât timp îşi putea păstra această poziţie, era aproape imposibil să se înece. Deodată însă un val mare l-a zvârlit de-a curmezişul punţii, şi atunci s-a zbătut să se menţină în această poziţie, strigând din când în când după ajutor. Chiar înainte să fie descoperit de domnul Henderson, din cauza epuizării, a fost nevoit să slăbească strânsoarea şi, căzând în mare, şi-a pierdut orice speranţă. Tot timpul cât s-a zbătut, nu şi-a amintit deloc de Ariel sau de cauza nenorocirii sale. Un sentiment de teroare şi deznădejde pusese cu totul stăpânire pe simţurile sale. Când într-un final a fost pescuit din apă, îl părăsise orice brumă de luciditate şi, după cum am spus mai înainte, i-a trebuit aproape o oră, după ce a ajuns la bordul Pinguinului, ca să-şi dea bine seama de situaţia în care se afla. Cât despre mine, am fost readus în simţiri dintr-o stare vecină cu moartea (şi după ce vreme de trei ceasuri şi jumătate fuseseră încercate toate celelalte mijloace) printr-o frecţie viguroasă cu cârpe muiate în ulei încins, procedură sugerată de Augustus. Rana de la ceafă, deşi urâtă la vedere, s-a dovedit destul de neînsemnată şi curând m-am întremat.

Pinguinul a ajuns în port pe la orele 9 dimineaţa, după ce înfruntase una din cele mai năprasnice furtuni din câte se abătuseră vreodată în largul insulei Nantucket. Augustus şi cu mine am izbutit să ne înfăţişăm la casa domnului Barnard tocmai la timp pentru micul dejun, care, din fericire, întârziase niţel din cauza petrecerii din timpul nopţii. Presupun că toţi comesenii erau ei înşişi prea osteniţi ca să remarce starea jalnică în care ne aflam, căci, la o privire mai atentă, bineînţeles că ne-am fi dat de gol. Şcolarii însă se pricep de minune la prefăcătorii şi sunt convins că niciunul din prietenii noştri din Nantucket nu bănuia defel că povestea aceea teribilă pe care nişte marinari o răspândeau prin târg, cum că ar fi scufundat un vas în largul mării şi ar fi pierit înecaţi vreo treizeci sau patruzeci de amărâţi, ar avea cât de cât vreo legătură cu Ariel, cu tovarăşul meu sau cu mine.

De atunci, am stat de vorbă nu o dată despre cele întâmplate – niciodată însă fără să ne ia cu fiori. În cursul unei asemenea discuţii, Augustus mi-a mărturisit deschis că în viaţa lui n-a fost mai speriat ca pe bordul micii noastre ambarcaţiuni în momentul în care şi-a dat seama că e beat criţă şi că-şi va pierde cunoştinţa.

3 Arthur Gordon Pym: „Ca ritm şi număr de silabe, Arthur Gordon Pym şi Edgar Allan Poe coincid; amândouă au câte un nume englez, urmat de unul scoţian şi o monosilabă care începe cu p". (Pollin, p. 217) În opinia lui T. O. Mabbott, Poe avea un prieten negru cu numele de Armistead Gordon. (T. O. Mabbott, Selected Poetry and Prose of Edgar Allan Poe, New York,

1951, P. Xiv)

Poe şi-a exprimat nu o dată admiraţia pentru Daniel Defoe, părintele romanului englez. Incipit-ul romanului seamănă izbitor cu cel din Robinson Crusoe: „M-am născut în 1632, în oraşul York, dintr-o familie foarte bună. Tatăl meu nu-şi avea obârşia în acest oraş, ci se născuse la Bremen şi se stabilise mai târziu la Hull, unde ajunsese, datorită negoţului, în stăpânirea unei frumoase proprietăţi. Părăsind negoţul, s-a mutat la York, unde s-a însurat cu mama. Familia mamei, Robinson, era foarte cunoscută în acea regiune. De aceea mă şi numesc eu Robinson Kreutznaer, nume care apoi a ajuns, prin obişnuita prefacere a cuvintelor străine în Anglia, acela de Crusoe, aşa cum ne zicem şi ne scriem noi înşine numele şi aşa cum mau chemat totdeauna cunoscuţii". (Cap. I, în traducerea lui Petre Comarnescu. Robinson Crusoe, ediţia a IV-a, Editura Tineretului, 1969, p. 15)

4 Institutul domnului E. Ronald: La vârsta de 6 ani, Poe s-a înscris la şcoala lui William Ewing din Richmond. J. H. Witty, citat de Mary E. Phillips (Poe the Man, Philadelphia, 1926, p. 118), a identificat un ciung în Richmond, pe care îl chema Ricketts. După Phillips, institutul domnului E. Ronald îi corespunde, în biografia autorului, cel al lui Joseph H. Clarke, unde Poe s-a înscris la vârsta de 11 ani.

5 Augustus: Modelul pentru Augustus va fi fost Ebenezer Burling, prietenul care l-a învăţat pe Poe să înoate şi probabil să bea peste măsură. Ieşeau deseori cu barca pe James River

(Phillips, Poe the Man, pp. 214-215, 225 şi 292-295). Poe pare să aibă o anume preferinţă pentru acest nume – cf. Augustus Diabolicus din Povestirile Cenaclului In-Folio, celebrul detectiv C. Auguste Dupin, cadavericul Augustus Bedloe din O poveste din Munţii Colţuroşi). Cât despre căpitanul Barnard, Poe va fi citit A Narrative of the Sufferings and Adventures of Captain Charles H. Barnard, în a Voyage Round the World (New York, 1829, retipărit în 1836), unde căpitanul, la fel ca Pym, este însoţit de un câine botezat Tiger. (Beaver, p. 251)

6 Ariel: Pollin şi Beaver văd aici o aluzie la goeleta Ariel, a cărei scufundare, lângă Spezia, a dus la moartea poetului romantic P. B. Shelley, pe când Poe avea 13 ani.

7 Punte care ocupă parţial lăţimea vasului.

8 Ambarcaţiune de dimensiune medie cu un arbore şi două vele

9 Velă triunghiulară prinsă la prova

10 A terţarola – a reduce suprafaţa unei vele înfăşurând-o sau pliind-o pe ghiu

1130,5 cm

12 Comandă prin care i se indică timonierului să îndrepte vasul cu bordul opus direcţiei din care bate vântul.

13 Barcă cu două, patru sau şase rame

14 Înclinare temporară a vasului într-un bord, apoi în celălalt, sub influenţa valurilor şi vânturilor.

Capitolul II.

Nici după un necaz mai neînsemnat nu tragem concluzii pro sau contra cu deplină certitudine, chiar şi din cele mai simple date. S-ar putea presupune că o nenorocire ca aceea pe care tocmai v-am istorisit-o ar fi trebuit, de fapt, să-mi domolească pasiunea abia încolţită pentru mare.

Dimpotrivă, niciodată n-am simţit o atracţie mai puternică pentru aventurile palpitante din viaţa unui marinar ca la nici o săptămână după miraculoasa noastră salvare. Acest scurt răstimp s-a dovedit suficient de lung ca să-mi şteargă din memorie umbrele şi să aducă la lumină doar nuanţele plăcute şi mirabile, doar pitorescul primejdiei prin care trecusem nu demult. Convorbirile mele cu Augustus erau din zi în zi tot mai frecvente şi mai pasionante. Felul în care îşi povestea aventurile de pe ocean (bănuiesc că peste jumătate din ele erau pure născociri) cântărea enorm pentru o fire entuziastă ca a mea,

înzestrată cu o imaginaţie aprinsă, deşi cam sumbră. Nu mai puţin ciudat este că simţeam o fascinaţie şi mai puternică pentru viaţa de marinar când îmi descria momentele ei teribile de suferinţă şi deznădejde. Pentru partea luminoasă a tabloului nutream o simpatie reţinută. În închipuirile mele se perindau naufragii şi foamete; moarte ori captivitate printre hoardele barbare; o viaţă petrecută în lacrimi şi tristeţe pe vreo stâncă cenuşie şi pustie, pe un ocean inabordabil şi necunoscut. Asemenea fantasme sau dorinţe – căci ajungeau să fie dorinţe – se regăsesc, după cum m-am convins de atunci încoace, la toţi bărbaţii melancolici – o specie destul de numeroasă – şi în perioada despre care vorbesc le consideram doar străfulgerări profetice ale unui destin pe care mă simţeam întru câtva dator să-l împlinesc. Augustus împărtăşea pe deplin starea mea de spirit. E cu putinţă într-adevăr ca strânsa noastră tovărăşie să fi dus la un schimb de trăsături de caracter15.

La vreo optsprezece luni de la dezastrul lui Ariel, firma Lloyd & Vredenburgh (o companie, din câte ştiu, asociată într-un fel cu Messieurs Enderby din Liverpool) a fost angajată să repare şi să echipeze bricul Grampus pentru vânătoarea de balene. Era o hărăbaie care nu merita să iasă pe mare nici după toate aceste reparaţii. Habar n-am de ce a fost preferată altor vase în bună stare de funcţionare, aparţinând aceloraşi proprietari, dar aşa a fost să fie. Domnul Barnard a fost însărcinat să o comande, iar Augustus urma să-l însoţească. Pe când bricul se afla în toiul pregătirilor, amicul meu mă bătea întruna la cap să profit de excelenta ocazie care mi se oferea şi să-mi împlinesc dorinţa de a călători. Firește, n-a găsit în mine un ascultător dezinteresat, însă lucrurile nu erau chiar atât de simple. Tatăl meu nu s-a arătat categoric împotrivă, dar mama a făcut o criză de isterie numai când i-am pomenit de planul meu. Şi, colac peste pupăză, bunicul, de la care mă aşteptasem la mai mult, a jurat că n-o să-mi lase nici o leţcaie dacă voi mai aduce vorba de acest subiect. Piedicile acestea, însă, departe de a-mi potoli dorinţa, n-au făcut decât să toarne gaz pe foc.

Eram hotărât să plec cu orice risc; şi, comunicându-i lui Augustus intenţia mea, ne-am apucat amândoi să facem un plan pe care să-l putem pune în aplicare. În tot acest timp m-am ferit să le pomenesc alor mei despre călătorie şi, fiindcă în aparenţă îmi vedeam de lecţii ca de obicei, au presupus că renunţasem la

idee. De atunci, mi-am analizat nu o dată purtarea din acele momente cu sentimente de neplăcere, dar şi de uimire.

Nemăsurata ipocrizie de care m-am folosit ca să-mi duc la bun sfârşit planul – o ipocrizie ce mi s-a insinuat în fiecare cuvânt şi faptă pe o perioadă de timp atât de lungă – am tolerat-o numai pentru că aşteptam, mistuit de dorinţă şi de nerăbdare, să mi se împlinească vechiul şi îndrăgitul vis de a călători.

Ca să-mi reuşească stratagema, trebuia neapărat să las mare parte a pregătirilor în seama lui Augustus, care îşi petrecea aproape toată ziua la bordul lui Grampus, trebăluind în cabina tatălui său şi în cală. Seara însă ne dădeam nesmintit întâlnire ca să discutăm despre şansele noastre de reuşită. După ce s-a scurs astfel aproape o lună de zile, fără să ne fi înţeles asupra unui plan pe care să-l putem considera cât de cât realizabil, la un moment dat mi-a spus că a hotărât ce anume trebuie să facem. Aveam o rudă care locuia în New Bedford, un oarecare domn Ross, la care stăteam uneori câte două-trei săptămâni. Bricul urma să pornească la drum pe la mijlocul lui iunie (iunie 1927), aşa că ne-am înţeles ca, înainte cu o zi sau două de plecare, tatăl meu să primească un bileţel, ca şi în alte dăţi, de la domnul Ross, prin care eram invitat să vin şi să petrec două săptămâni cu Robert şi cu Emmet16 (fiii săi). Augustus şi-a luat asupră-şi sarcina de a compune şi de a expedia acest bileţel. Îndreptându-mă, chipurile, spre New Bedford, trebuia apoi să-l contactez pe amicul meu, care avea să-mi găsească o ascunzătoare pe Grampus. Această ascunzătoare, m-a asigurat el, era îndeajuns de confortabilă pentru o şedere de mai multe zile, răstimp în care nu trebuia să mă arăt la chip. După ce bricul va fi ajuns hăt departe, încât să nu se mai pună problema unei eventuale întoarceri, puteam să mă bucur în voie – mi-a zis el – de întreg confortul cabinei. Cât despre tatăl său, va râde din toată inima de această farsă. Se vor găsi destule corăbii prin care să fie trimisă acasă o scrisoare care să le explice părinţilor mei cele întâmplate17.

A sosit în sfârşit mijlocul lui iunie şi totul era pus la punct. Bileţelul fusese ticluit şi expediat şi într-o luni dimineaţa am plecat de acasă, ca să iau pachebotul spre New Bedford, aşa cum dădusem de înţeles tuturor. M-am dus însă aţă la Augustus, care mă aştepta la un colţ de stradă. Planul nostru iniţial era să stau ascuns până ce se înnopta, după care să mă furişez la

bordul bricului; dar, fiindcă între timp se lăsase o ceaţă groasă – o adevărată mană cerească – ne-am înţeles să nu mai pierdem vremea, ci să ne îndreptăm degrabă spre ascunzătoarea mea. Augustus a luat-o înainte în direcţia cheiului, iar eu l-am urmat la mică distanţă, înfăşurat într-o manta groasă de marinar, pe care o adusese cu el, ca să nu pot fi lesne recunoscut. Când tocmai dădeam al doilea colţ, după ce trecuserăm de fântâna domnului Edmund, cine credeţi că s-a ivit, proţăpindu-se înaintea mea şi privindu-mă drept în faţă? Nimeni altul decât venerabilul domn Peterson, bunicul meu18.

— Ei, poftim! Asta-i bună, Gordon! a exclamat el, după o lungă pauză. Ca să vezi! A cui e mantaua aia răpciugoasă de pe tine?

— Stimabile! i-am retezat-o, arborând de voie, de nevoie şi pe cât mă pricepeam, un aer surprins şi jignit şi adresându-i-mă pe tonul cel mai abject din câte se pot imagina. Stimabile, n-ai nimerit-o, întâi şi-ntâi că nu mă cheamă câtuşi de puţin Goddin sau cum o fi şi ai face bine, netrebnicule, să nu mai insinuezi că paltonu' meu nou e răpciugos!

Pe onoarea mea, abia m-am stăpânit să nu pufnesc în râs, văzând felul ciudat în care venerabilul domn a primit această excelentă mustrare. S-a dat în spate vreo doi-trei paşi, s-a făcut mai întâi palid, apoi roşu ca racul, şi-a împins în sus ochelarii, apoi şi i-a pus la loc şi s-a repezit spre mine cu umbrela ridicată. Dar şi-a întrerupt asaltul, parcă străfulgerat de o bruscă amintire; şi numaidecât s-a răsucit pe călcâie şi a luat-o, şontâc-şontâc, în josul străzii, tremurând tot timpul de furie şi mormăind printre dinţi:

— Nu mai merge… ochelari noi… am crezut că-i Gordon… naiba să-l ia pe netotul ăsta, matroz de apă dulce!

După ce-am scăpat astfel ca prin urechile acului, ne-am reluat drumul cu mai multă precauţie şi am ajuns cu bine la destinaţie. Doar unul sau doi marinari se aflau la bord şi meştereau ceva la bocaportul de la teugă19. Căpitanul Barnard, ştiam foarte bine, era prins cu treburi la compania Lloyd

& Vredenburgh şi urma să rămână acolo până seara târziu, aşa că nu aveam de ce să ne temem în privinţa lui. Augustus a urcat primul pe la tribord şi l-am urmat la scurt timp, fără să fiu observat de oamenii care lucrau acolo. Ne-am dus de-ndată la cabină, unde nu se afla nimeni. Înzestrările ei asigurau

un confort maxim – lucru oarecum neobişnuit pe un vas de vânat balene. Mai erau alte patru cabine, excelente, cu paturi încăpătoare şi comode. Am mai zărit o sobă mare şi un covor de preţ, foarte gros, care acoperea atât podeaua cabinei de bord, cât şi pe ale celor de lux. Tavanul era înalt de şapte picioare – pe scurt, totul părea să fie mai spaţios şi mai agreabil decât crezusem. Augustus însă nu mi-a dat răgaz să cercetez pe îndelete, insistând că trebuie să mă ascund cât mai repede cu putinţă. M-a condus în cabina lui, aflată la tribordul bricului, chiar lângă parapet.

După ce am intrat, a închis uşa şi a tras zăvorul. Aveam senzaţia că nu mai văzusem niciodată o odaie mai plăcută ca aceea în care mă aflam acum. Era lungă de vreo zece picioare şi avea un singur pat, care, după cum spuneam adineauri, era încăpător şi comod. În partea dinspre parapet era un spaţiu de patru picioare pătrate, unde se aflau o masă, un scaun şi un rând de poliţe pline cu cărţi, mai ales cărţi de navigaţie şi de călătorii. În încăpere se mai aflau şi alte mici surse de confort, între care n-ar trebui să trec cu vederea un fel de şifonier sau răcitor în care Augustus mi-a arătat o grămadă de bunătăţi, merinde şi băuturi.

A apăsat apoi cu încheieturile degetelor într-un anume loc, prin covor, într-un colţ al spaţiului deja pomenit, scoţând apoi la iveală o porţiune din podea, de vreo şaisprezece ţoli pătraţi, care fusese tăiată cu grijă şi fixată la loc. La apăsare, această parte s-a ridicat la unul din capete, doar atât cât să-şi poată el strecura degetul. A deschis astfel gura trapei (de care covorul rămânea fixat în ţinte) şi atunci am văzut că ducea în cala de la pupa.

Apoi, cu un chibrit a aprins o lumânare mică şi, după ce a vârât-o într-un felinar orb, a coborât cu felinarul prin deschizătură, rugându-mă să-l urmez. Am procedat întocmai, după care a închis trapa cu ajutorul unui cui fixat pe dedesubt – covorul, firește, reluându-şi poziţia iniţială pe podeaua cabinei şi ascunzând orice urmă a deschizăturii.

Lumânarea răspândea o lumină atât de firavă, încât anevoie reuşeam să găsesc drumul prin masa informă de vechituri unde nimerisem. Încet-încet, însă, ochii mi s-au obişnuit cu întunericul şi am început să înaintez cu mai puţină greutate, ţinându-mă de pulpana hainei prietenului meu. Acesta

m-a dus până la urmă, după ce ne-am târât prin hăţişul de pasaje înguste şi întortocheate, în dreptul unei lăzi ferecate în fier, cum sunt cele întrebuinţate uneori la împachetarea obiectelor de ceramică. Lada era înaltă de aproape patru picioare şi lungă de şase, însă foarte îngustă. Deasupra ei stăteau cocoţate două butoaie de ulei, goale, iar peste ele un morman gros de rogojini, grămădite până la podeaua cabinei de bord. De jurâmprejur, până sus la tavan şi într-o harababură de nedescris, erau înghesuite, unele într-altele, tot felul de materiale de armament, alături de un talmeş-balmeş de crate, coşuri, panere, butii şi baloturi, încât mi se părea un adevărat miracol că reuşiserăm să ne croim drum până la ladă. Am aflat după aceea că Augustus se ocupase personal de stivuirea din această cală numai ca să mă pot ascunde cât mai bine şi că în toată treaba asta fusese ajutat de un singur om, unul care nu ieşea în larg cu bricul.

Tovarăşul meu mi-a arătat apoi că unul din pereţii lăzii putea fi desfăcut cu uşurinţă. Împingându-l la o parte, mi-a dezvăluit interiorul, a cărui privelişte m-a amuzat teribil. O saltea din cuşeta uneia dintre cabinele de lux acoperea în întregime fundul lăzii şi cuprindea aproape tot ce era necesar confortului, din ceea ce putea fi îngrămădit într-un spaţiu atât de strâmt, lăsându-mi totodată loc suficient ca să încap şi eu în poziţia şezând sau întins cât eram de lung. Printre alte lucruri se mai aflau acolo şi nişte cărţi, o pană de scris, hârtie şi cerneală, trei pături, un urcior mare, plin cu apă, un butoiaş cu biscuiţi marinăreşti, trei sau patru cârnaţi imenşi de Bologna, o şuncă enormă, o ciozvârtă friptă de berbec şi o jumătate de duzină de sticle cu întăritoare şi lichioruri. Mi-am luat numaidecât în primire odăiţa şi încă, sunt convins, cu un sentiment de satisfacţie mai mare decât al oricărui monarh care a intrat vreodată într-un palat nou. Augustus mi-a explicat apoi cum se prinde la loc peretele mobil al lăzii, după care, apropiind lumânarea de punte, mi-a arătat o bucată de sfoară neagră întinsă de-a lungul ei. Aceasta, mi-a zis el, pornea de la ascunzătoarea mea, şerpuind, de nevoie, printre toate acele hodrobeţe, până la un cui bătut în puntea calei, imediat sub chepengul care ducea la cabina lui. Cu ajutorul acestei sfori puteam lesne găsi ieşirea, chiar şi în lipsa lui, în caz că vreun accident neprevăzut m-ar fi silit la aşa ceva. Şi-a luat apoi

rămas-bun de la mine, lăsându-mi felinarul şi o provizie sănătoasă de lumânări şi chibrituri, promiţându-mi că va veni să mă vadă ori de câte ori va putea, fără să fie luat la ochi. Acestea se întâmplau pe 17 iunie.

Am rămas în ascunzătoarea mea trei zile şi trei nopţi (din câte îmi puteam da seama), ieşind doar în două rânduri ca să-mi mai dezmorţesc membrele, stând în picioare între două crate aflate chiar în dreptul deschizăturii. În tot acest timp nu l-am văzut deloc pe Augustus; dar acest lucru nu mă neliniştea prea tare, fiindcă ştiam că bricul urma să iasă în larg din clipă în clipă şi în forfota iscată nu-i era uşor câtuşi de puţin să prindă ocazia să coboare până la mine. Într-un târziu, am auzit trapa deschizându-se şi închizându-se şi numaidecât i-am desluşit glasul înfundat, întrebându-mă dacă totul e în regulă sau dacă îmi lipseşte ceva.

— Nimic, i-am răspuns. Mă simt cât se poate de confortabil. Când pleacă bricul?

— Va ridica ancora în cel mult o jumătate de oră, mi-a zis el. Am venit să te anunţ, m-am temut că-ţi vei face griji în legătură cu absenţa mea.

Câtva timp, poate vreo două-trei zile, n-o să mai am ocazia să cobor. Sus pe punte totul e-n ordine. După ce urc şi închid trapa, strecoară-te de-a lungul sforii până unde-i bătut cuiul. O să găseşti acolo ceasul meu – ţi-ar putea fi de folos, căci fără lumina de afară n-ai să te poţi orienta. Pariez că nu-mi poţi spune de când zaci înmormântat aici – doar de trei zile – azi suntem pe 20. Aş veni eu cu ceasul până la ladă, dar mă tem să nu mi se observe lipsa.

Cu acestea s-a dus. La vreo oră după plecarea lui, am simţit într-adevăr cum bricul se pune în mişcare şi în sinea mea m-am felicitat că în sfârşit încep o călătorie adevărată. Mulţumit, am hotărât să-mi fac viaţa cât mai uşoară cu putinţă şi să mă las în voia evenimentelor, până când voi putea schimba lada pentru spaţiul mai aerisit, deşi nu mai confortabil, din cabină. Prima mea grijă a fost să fac rost de ceas. Lăsând aprinsă lumânarea, m-am luat după sfoară, bâjbâind pe întuneric prin labirintul de cărări în care – aveam să descopăr – după ce trudisem o bună bucată de drum, reveneam la nici doi paşi de locul de unde plecasem. Am reuşit până la urmă să ajung la cui şi, dobândind obiectul incursiunii mele, m-am întors cu bine. Am

aruncat apoi o privire peste cărţile care îmi fuseseră puse cu atâta grijă la dispoziţie şi am ales-o pe cea cu expediţia lui Lewis şi Clarke până la gurile Columbiei20. M-am delectat cu ea o vreme, până când, simţind că mi se închid ochii, am stins lumina cu multă băgare de seamă şi curând m-am cufundat într-un somn adânc.

Când m-am trezit – lucru ciudat – aveam mintea cam confuză şi a trecut ceva timp până să-mi pot aduce aminte de feluritele întâmplări prin care trecusem. Încetul cu încetul însă mi-am amintit totul. Scăpărând un chibrit, mi-am consultat ceasul. Acesta însă se oprise şi astfel nu aveam cum să stabilesc cât anume dormisem. Nu-mi mai simţeam picioarele şi a trebuit să mă ridic, acolo între butoaie, ca să mi le dezmorţesc. Cuprins de o foame cumplită, mi-a venit numaidecât în minte friptura rece de berbec din care îmbucasem înainte să adorm şi pe care o găsisem excelentă. Nu mică mi-a fost mirarea să descopăr că putrezise toată! Acest lucru m-a îngrijorat nespus, căci, legându-l de starea de buimăceală de la trezire, am început să cred că dormisem extraordinar de mult. Aerul îmbâcsit din cală ar fi putut avea de-a face cu asta şi, în timp, urmările puteau fi dintre cele mai serioase. Mă durea capul îngrozitor şi aveam senzaţia că respir cu mare greutate. Pe scurt, mă chinuiau tot felul de gânduri negre. Nu puteam totuşi risca să fac zgomot, deschizând trapa sau încercând altceva, aşa că, după ce am întors ceasul, m-am mulţumit să stau şi să aştept.

În următoarele douăzeci şi patru de ore de chin nu mi-a sărit nimeni în ajutor şi îmi venea să-l învinuiesc pe Augustus de cea mai crasă nepăsare. Ceea ce mă îngrijora teribil era că apa din urcior scăzuse la vreo jumătate de pintă21 şi sufeream cumplit de sete, căci, după ce am rămas fără friptura de berbec, m-am înfruptat în voie din cârnaţii de Bologna. Eram din ce în ce mai neliniştit şi cărţile nu-mi mai trezeau nici un interes. În acelaşi timp simţeam că mă doboară somnul, dar mă lua cu fiori numai la gândul că aş puteam adormi, în împrejurarea că aerul închis din cală ar fi putut conţine vreun gaz toxic, ca acela de la turba încinsă. Între timp, ruliul22 bricului îmi dădea de înţeles că ne aflam undeva în largul oceanului, iar un vâjâit surd şi murmurat care îmi ajungea la urechi, parcă de la o depărtare imensă, m-a convins că nu era vorba de o furtună obişnuită. Nu-mi puteam explica absenţa lui Augustus. În mod sigur

străbătuserăm o distanţă suficient de mare ca să pot în sfârşit urca pe punte. I sar fi putut întâmpla vreo nenorocire, dar nu-mi venea în minte niciuna care să mă lămurească de ce rabdă să rămân prizonier atâta amar de vreme, numai dacă nu cumva murise pe neaşteptate sau căzuse peste bord, iar acest gând nu avea defel darul să mă consoleze. Era posibil ca vântul din prova să ne fi mânat înapoi şi să ne aflăm tot undeva în apropiere de Nantucket. Dar a trebuit să elimin această ipoteză, fiindcă, dacă aşa ar fi stat lucrurile, bricul ar fi trebuit să se abată mereu, iar eu eram foarte mulţumit că, având tot timpul înclinaţia spre babord, vasul naviga cu vânt stabil de tribord. În plus, admiţând că eram în apropierea insulei, de ce să nu fi venit Augustus să-mi spună acest lucru? Meditând astfel asupra greutăţilor singurătăţii şi tristei mele situaţii, am hotărât să mai aştept douăzeci şi patru de ore, după care, dacă nu primeam nici un ajutor, să fac cumva să ajung până la trapă şi să încerc să vorbesc cu prietenul meu sau măcar să iau niţel aer proaspăt prin deschizătură şi o provizie de apă din cabina lui. Frământat de acest gând, am căzut, însă, în pofida tuturor sforţărilor mele împotrivă, într-un somn profund, mai bine zis stupoare. Visele mele erau dintre cele mai terifiante. Asupra mea se abăteau tot felul de orori şi nenorociri. Printre alte chinuri, se făcea că demoni cu chipuri dintre cele mai hâde şi mai feroce mă înăbuşeau cu nişte perne uriaşe. Şerpi imenşi se încolăciseră în jurul meu şi mă priveau fix cu ochii lor siniştri, strălucitori. În faţa mea se desfăşurau apoi pustiuri nemărginite, sterpe şi înspăimântătoare. Trunchiuri gigantice de arbori fumurii şi desfrunziţi se înălţau într-un şir nesfârşit, cât puteai cuprinde cu ochii. Rădăcinile lor se ascundeau în mlaştini întinse, a căror apă mohorâtă sta neclintită, neagră ca smoala şi absolut înfiorătoare, dedesubt. Şi ciudaţii arbori păreau înzestraţi cu o vitalitate omenească şi, legănându-şi încoace şi încolo braţele lor scheletice, cerşeau îndurare tăcutelor ape pe tonurile stridente şi ascuţite ale celei mai cumplite agonii şi deznădejdi. Scena s-a schimbat, iar eu stăteam, gol şi singur, în mijlocul întinderilor de nisip arzător ale Saharei. La picioarele mele se ghemuise un leu fioros de la tropice. Deodată ochii lui sălbatici s-au deschis şi s-au pironit asupra mea. Cu un salt spasmodic, a sărit în picioare şi şi-a dezvelit colţii oribili. În clipa următoare a ţâşnit din gâtlejul lui sângeriu un răget ca tunetul din cer, iar eu

am căzut ca secerat la pământ. În cele din urmă, sufocat de teroare, am constatat că eram pe jumătate treaz. Visul meu, aşadar, nu fusese câtuşi de puţin un vis. Acum măcar eram stăpân pe simţurile mele. Labele unui monstru uriaş şi adevărat îmi striveau pieptul, îi simţeam respiraţia fierbinte în ureche, iar colţii lui albi şi oribili luceau deasupra mea în întuneric.

Dacă o mie de vieţi ar fi depins de un singur gest sau de o singură silabă rostită, tot n-aş fi putut să mă mişc sau să vorbesc. Dihania, sau orice va fi fost, rămase locului, fără să încerce deocamdată să mă atace, pe când zăceam sub ea, complet neputincios şi, după cum credeam eu, pe moarte. Simţeam că mă părăsesc puterile trupului şi ale minţii, într-un cuvânt, că pier, că pier doar din pricina spaimei. Creierul parcă îmi plutea, îmi era groaznic de rău, vederea mă lăsase, chiar şi ochii scânteietori de deasupra mea păreau să se fi stins. Cu un ultim şi suprem efort, am şoptit o rugăciune către Dumnezeu şi m-am resemnat în faţa morţii. Sunetul vocii mele părea să fi trezit întreaga furie înăbuşită a animalului. S-a năpustit cât era de lung peste trupul meu – dar mare mi-a fost mirarea când, cu un scheunat prelung şi grav, a început să-mi lingă faţa şi mâinile cu un sârg nemaipomenit, arătându-şi în chipul cel mai bizar bucuria şi afecţiunea! Eram surprins, de-a dreptul uluit, dar nu într-atât încât să uit scheunatul câinelui meu Tiger, un Terra-Nova 23, iar felul lui ciudat de a mă dezmierda îl ştiam prea bine. El era! Brusc am simţit că-mi năvăleşte sângele în tâmple – o senzaţie ameţitoare şi covârşitoare de uşurare şi prospeţime. M-am sculat iute de pe salteaua pe care zăceam şi, aruncându-mă de grumazul credinciosului meu însoţitor şi prieten, mi-am descărcat sufletul îndelung oropsit cu un potop de lacrimi fierbinţi.

Ca şi mai înainte, când m-am ridicat de pe saltea, eram într-o stare de teribilă confuzie şi tulburare. Un lung răstimp, aproape că n-am reuşit să leg două idei, dar încetul cu încetul mi-am mai venit în fire şi mi-am amintit din nou câteva din întâmplările prin care trecusem. Cât despre prezenţa lui Tiger, în zadar încercam să mi-o explic; şi, după ce am tot clocit în minte o mie de ipoteze în ce-l priveşte, am fost nevoit să mă mulţumesc cu bucuria că era alături de mine, ca să-mi împărtăşească trista singurătate şi să-mi aducă alinare cu dezmierdările lui. Majoritatea oamenilor îşi iubesc câinii, însă eu

nutream pentru Tiger o afecţiune ieşită din comun şi sunt convins că n-a existat vreodată o făptură care să o merite mai mult.

De şapte ani era tovarăşul meu nedespărţit şi de nenumărate ori mi-a făcut dovada tuturor acelor însuşiri nobile pentru care preţuim animalele. Îl salvasem, pe când era căţeluş, din ghearele unui mucos netrebnic din Nantucket, care îi pusese un laţ în jurul gâtului şi îl ducea să-l înece, iar trei ani mai târziu, ajuns dulău, şi-a plătit datoria, scăpându-mă de ciomagul unui tâlhar de drumul mare.

După ce în sfârşit am găsit ceasul, ducându-l la ureche, am constatat că iarăşi se oprise; dar n-am fost deloc surprins, încredinţat fiind, din senzaţia ciudată pe care o aveam, că, la fel ca mai înainte, dormisem o perioadă foarte lungă de timp; cât de lungă, fireşte, mi-era imposibil să spun. Îmi ardea tot trupul de febră, iar setea care mă chinuia devenise aproape insuportabilă. Am cotrobăit prin ladă după mica mea rezervă de apă, căci nu mai aveam lumină, iar lumânarea din felinar arsese până la bucea şi nu reuşeam nicicum să găsesc cutia cu chibrituri. Când însă am dat de urcior, am descoperit că era gol – Tiger, fără îndoială, cedase ispitei de a-l goli, dar şi de a devora tot ce mai rămăsese din ciozvârta de berbec, din care osul, bine ros, zăcea lângă capacul lăzii. De carnea stricată mă mai puteam lipsi, dar când mă gândeam la apă, parcă mi se oprea inima în loc. Eram groaznic de slăbit şi ajunsesem în aşa hal, încât la cea mai mică mişcare sau efort începeam să dârdâi ca scuturat de friguri. La necazurile mele se adăugau tangajul24 şi ruliul bricului, atât de violente, încât butoaiele cu ulei aşezate deasupra lăzii mele erau în primejdie să cadă în orice clipă, blocându-mi astfel singura cale de acces. Totodată sufeream îngrozitor din pricina răului de mare. Toate acestea mi-au dat de înţeles că trebuie să ajung cu orice risc la trapă şi să obţin de-ndată ajutor, cât timp mai puteam face acest lucru. Odată luată această hotărâre, am început iarăşi să bâjbâi după cutia cu chibrituri şi după lumânări. Am reuşit cu niţică trudă să dau de cutie, dar negăsind lumânările pe cât de repede sperasem (căci îmi aminteam foarte bine locul unde le pusesem), am renunţat pe moment să le mai caut şi, poruncindu-i lui Tiger să stea cuminte, mi-am început numaidecât călătoria spre trapă.

În această încercare, sfârşeala teribilă de care eram cuprins s-a vădit mai mult ca oricând. Nu mă puteam târî decât cu foarte mare greutate şi simţeam adesea că, brusc, mi se înmoaie picioarele; şi atunci, prăbuşindu-mă cu faţa în jos, rămâneam câteva minute într-o stare vecină cu inconştienţa. Mă chinuiam totuşi să înaintez, pas cu pas, temându-mă în fiecare clipă că aş putea leşina pe vreunul din culoarele strâmte şi întortocheate din magazia cu materiale, caz în care nu mă mai puteam aştepta la nimic altceva decât la moarte. Într-un târziu, avântându-mă cu toată energia de care eram în stare, m-am izbit zdravăn cu fruntea de colţul ascuţit al unui sipet ferecat în fier. Lovitura m-a năucit25 doar preţ de câteva clipe; dar, spre negrăita mea durere, am descoperit că ruliul rapid şi violent al vasului zvârlise sipetul drept în calea mea, blocându-mi complet ieşirea. Cu toate sforţările mele, n-am putut să-l clintesc nici măcar cu un ţol26 din locul său înghesuit între lăzile şi lemnăria din jur. Chiar şi lipsit de vlagă cum eram, trebuia, deci, fie să las frânghia după care mă ghidam şi să caut o altă ieşire, fie să mă caţăr peste obstacol şi să-mi reiau drumul de cealaltă parte. Prima opţiune prezenta prea multe greutăţi şi primejdii ca să mă pot gândi la ea fără să mă treacă un fior de spaimă. Dacă o alegeam, în starea mea de epuizare, a minţii şi a trupului deopotrivă, în mod sigur că m-aş fi rătăcit şi aş fi pierit în chip jalnic în labirintul infect şi lugubru al magaziei. Aşa că, fără să mai ezit, mi-am adunat întreaga forţă şi tărie sufletească de care mai dispuneam, ca să încerc pe cât puteam să mă caţăr peste sipet.

Ridicându-mă în picioare, cu acest gând în minte, am descoperit că era o treabă chiar mai serioasă decât îmi închipuisem eu în temerile mele. De ambele laturi ale îngustului pasaj se ridica un zid compact din tot felul de calabalâcuri grele, care, la cea mai mică greşeală din partea mea, mi se puteau prăvăli în cap; sau dacă nu mi se întâmpla o asemenea nenorocire, era posibil ca drumul de întoarcere să-mi fie complet barat de grămada de materiale căzute, aşa cum era acum obstacolul din faţa mea. Sipetul acesta era un lădoi lung şi masiv pe care nu era chip să te caţări. În zadar m-am zbătut să mă prind de capătul de sus în nădejdea că mă voi putea ridica în mâini. Dacă aş fi izbutit să ajung până la el, în mod sigur că n-aş mai fi avut destulă putere ca să trec dincolo, aşa că, în orice

caz, mai bine că n-am reuşit. În fine, pe când mă opinteam, disperat, să urnesc sipetul din loc, am simţit o vibraţie puternică în latura din faţa mea. M-am apucat iute de muchia sipetului şi am descoperit că una din scânduri, destul de lată, era niţel slăbită. Cu ajutorul briceagului27, pe care, din fericire, îl aveam la mine, am reuşit, după multă trudă, să o desfac cu totul şi, strecurându-mă prin deschizătură, am constatat, spre marea mea bucurie, că pe partea cealaltă nu mai erau scânduri – cu alte cuvinte, lipsea capacul, acesta fiind de fapt fundul prin care îmi croisem drum. Ţinându-mă tot timpul de sfoară, n-am mai întâlnit apoi nici o piedică mai însemnată şi în cele din urmă am ajuns la cui. Cu inima bătându-mi năvalnic, m-am sculat în picioare şi am împins uşurel trapa. Nu s-a ridicat pe cât de repede mă aşteptasem, şi atunci am împins-o cu mai multă hotărâre, temându-mă totuşi că în cabină ar putea să se afle altcineva decât Augustus.

Chepengul, însă, spre uimirea mea, a rămas nemişcat, ceea ce m-a cam neliniştit, întrucât ştiam că înainte nu ceruse mare efort, ba chiar deloc, săl deschid. L-am împins mai tare – dar nu s-a mişcat – l-am împins cu toată puterea – nici nu s-a clintit măcar – l-am împins cu mânie, cu furie, cu disperare – chepengul sfida toate sforţările mele; şi era limpede, din rezistenţa aceea neînduplecată, că gaura fusese descoperită şi pur şi simplu bătută în cuie sau că deasupra ei fusese aşezată vreo greutate imensă, pe care nici gând să o poţi da la o parte.

Senzaţiile mele erau de panică şi de groază nemărginită. În zadar am încercat să-mi explic cauza probabilă a faptului că eram astfel înmormântat. Nu mai puteam pune ordine în vălmăşagul de gânduri şi, prăbuşindu-mă pe podea, m-am abandonat fără nici o împotrivire celor mai sinistre închipuiri: eram asaltat de dezastre de tot felul, între care moartea prin însetare, înfometare, sufocare şi îngropare de viu erau cele mai cumplite. După un timp mi-am recăpătat prezenţa de spirit. M-am sculat în picioare şi am început să caut cu degetele după încheieturile sau crăpăturile trapei. Găsindu-le, le-am cercetat cu băgare de seamă, ca să mă încredinţez dacă nu cumva lăsau să pătrundă printre ele vreo rază de lumină din cabină; dar nu se vedea nimic. Am forţat atunci lama briceagului printre scânduri, până când am nimerit peste ceva tare. Zgâriind cu lama, am descoperit că era un obiect masiv din fier, care, după

felul ciudat în care se unduia în atingere cu lama, am tras concluzia că era un lanţ de ancoră. Singurul lucru pe care îl mai puteam face era să mă întorc la lada mea pe acelaşi drum, iar acolo să mă las în voia tristei mele sorţi sau să încerc să-mi păstrez sângele rece, ca să pot urzi un plan de evadare. Numaidecât m-am pus pe treabă şi după nenumărate greutăţi am reuşit să ajung înapoi. Şi când, complet epuizat, m-am lăsat moale pe saltea, Tiger s-a trântit cât era de lung lângă mine, cu dezmierdările lui vrând parcă să-mi aline necazurile şi să mă îmbărbăteze să le îndur cu curaj.

Felul bizar în care se purta mi-a reţinut în cele din urmă atenţia. După ce îmi lingea faţa şi mâinile preţ de câteva minute, se oprea dintr-odată şi scotea un scheunat slab. Când întindeam mâna spre el, îl găseam mereu întins pe spate, cu labele în sus. Acest comportament, repetat de atâtea ori, mi s-a părut destul de ciudat şi nu mi-l putea explica defel. Şi cum câinele arăta foarte abătut, am dedus că poate se rănise; i-am luat labele în mâini şi i le-am cercetat pe rând, dar n-am găsit nici un semn care să arate că s-ar fi rănit. M-am gândit atunci că poate era flămând şi i-am dat o felie mare de şuncă, pe care a înfulecat-o cu poftă, după care şi-a reluat ciudatele manevre. Mi-am zis atunci că, la fel ca mine, era chinuit de sete şi, când sămi însuşesc această concluzie drept cea adevărată, mi-am adus aminte că-i cercetasem doar labele şi că ar fi putut să aibă vreo rană undeva pe trup sau la cap. L-am mângâiat pe creştet, dar n-am găsit nimic. Când însă mi-am plimbat mâna pe şira spinării, am simţit de-a lungul ei o fâşie îngustă de păr zburlit. Pipăind-o, am descoperit o sfoară, care, din câte mi-am dat seama, îi încercuia tot trupul. La o cercetare mai atentă, am dat peste ceva ce părea să fie un petic de hârtie fină, din cea întrebuinţată pentru scrisori şi prin care sfoara era trecută în aşa fel, încât peticul să rămână fixat chiar sub umărul stâng al animalului.

15 Pentru motivul dedublării, vezi Morella, Prăbuşirea Casei Usher, William Wilson, în MMR.

16 Robert Emmet: revoluţionar irlandez spânzurat de englezi în 1803. În Politian, Poe face din Baldassare Castiglione două personaje distincte – vezi PD, pp. 250-334.

17 Cu acest paragraf se încheie foiletonul apărut în Southern Literary Messenger (ianuarie 1837).

18 După Pollin (p. 226), bunicul Peterson seamănă cu John Allan, tatăl adoptiv al lui Poe, dar şi cu unchiul Gogoman din Trei duminici într-o săptămână – vezi MMR, pp. 410-414.

19 Punte situată deasupra punţii principale, la provă, care se întinde dintr-un bord în altul.

20 E vorba de expediţia lui Meriwether Lewis şi William Clark până pe coasta Pacificului şi înapoi între anii 1804 şi 1806. Poe ortografiază greşit numele lui Clark.

21568 ml.

22 Balans al navei în jurul axei longitudinale, din cauza valurilor înalte, paralele cu direcţia de înaintare a navei.

23 Tot un câine din rasa Terra-Nova apare în Cărăbuşul de aur şi în Jurnalul lui Julius Rodman – vezi excelentul articol al lui Roger Forclaz, „Edgar Poe et les animaux”, în Revue des Langues Vivantes, 39, 1973, pp. 483-496.

24 Înclinare a navei spre prova şi spre pupa, din cauza valurilor şi a vântului.

25 E remarcabilă precizia cu care Poe distinge între stările de trezie, semiconştienţă, inconştienţă şi somn. (Pollin, p. 234)

262,54 cm.

27 În A Treatise on Pocket Knives (Los Angeles, 1964, pp. 10-13 şi 31), William M. Cheney afirmă că, la vremea aceea, briceagul (în oriG. Pen-knife) cu o singură lamă, lungă de doi sau trei ţoli, era produs în cantităţi industriale. Pollin (p. 234-235) se îndoieşte că un astfel de briceag ar fi putut pătrunde prin puntea groasă de cinci sau şase ţoli, astfel încât să atingă lanţul de ancoră, după cum sugerează autorul în paragraful următor.

Capitolul III.

M-a fulgerat pe loc gândul că bucata de hârtie era un bileţel de la Augustus şi că, ivindu-se ceva neprevăzut, ceva care îl împiedicase să mă izbăvească din temniţa în care zăceam, a născocit această metodă prin care să-mi dea de ştire despre adevărata stare de lucruri. Tremurând de nerăbdare, am început din nou să scotocesc după chibriturile cu fosfor28 şi lumânări. Îmi aminteam ca prin ceaţă că, doar cu puţin înainte să aţipesc, le pusesem cu grijă la locul lor; şi până să mă duc ultima oară la trapă, într-adevăr îmi puteam aminti cu precizie unde anume le lăsasem. Acum însă degeaba mă sforţam să-mi aduc aminte şi am pierdut mai bine de un ceas, căutând iritat după obiectele rătăcite, căci în mod sigur nu mai trăisem

niciodată asemenea clipe de teamă şi de nelinişte. Într-un târziu, tot orbecăind cu capul aproape de balast, când la gura lăzii, când în preajma ei, am observat un firicel de lumină prelingându-se dinspre timonerie. Surprins peste măsură, am încercat să mă îndrept într-acolo, căci lumina părea să fie doar la câţiva paşi de mine. Dar când să o iau din loc, cu acest gând în minte, am pierdut-o cu totul din ochi şi, ca să o pot iarăşi vedea, a trebuit să mă întorc pe dibuite pe lângă ladă, până când am ajuns exact în poziţia de la început. Am descoperit apoi că, plecându-mi capul, când într-o parte, când în cealaltă, şi umblând încetişor, cu multă băgare de seamă, în direcţia opusă faţă de cea în care plecasem prima oară, mă puteam apropia de raza de lumină fără să o mai pierd din priviri. Am ajuns curând în dreptul ei (strecurându-mă prin labirintul de cărări înguste şi întortocheate) şi am constatat că venea de la nişte capete de chibrit aflate pe fundul unei butii goale, culcate pe o parte. Mă întrebam în sinea mea cum de nimeriseră în locul acela, când am dat cu mâna de două sau trei boţuri de ceară, care, bineînţeles, fuseseră roase de câine. Am conchis pe dată că acesta îmi devorase întreaga provizie de lumânări, aşa că nu mai speram să pot citi vreodată mesajul lui Augustus. Rămăşiţele de ceară erau atât de terciuite printre celelalte gozuri din butie, încât, disperat la gândul că nu-mi mai puteau fi de folos, le-am lăsat exact aşa cum le găsisem. Fosforul, din care mai rămăsese doar o fărâmă, două, l-am cules cum am putut mai bine, şi după multă trudă m-am întors cu el la lada mea, pe care Tiger o păzise în tot acest timp.

Cât despre ce aveam de făcut în continuare, nici vorbă să am habar. Cala era atât de întunecoasă, încât nu-mi vedeam mâna, oricât de mult o apropiam de ochi. Abia se putea desluşi peticul alb de hârtie, ba chiar deloc, când mă uitam direct la el; privindu-l însă cu coada ochiului, adică pieziş, am constatat că se vedea ceva mai bine29. Oricine îşi poate imagina deci bezna închisorii mele, iar bileţelul prietenului meu, dacă întradevăr venea de la el, părea menit doar să-mi adâncească suferinţa, tulburându-mi fără rost mintea, şi aşa slăbită şi agitată. În zadar mi-am chinuit creierii cu fel de fel de soluţii absurde cum să fac rost de lumină – exact ca soluţiile care încolţesc, rând pe rând şi cu un scop asemănător, în somnul frământat al opiomanului30 – fiecare dintre ele părându-i cea mai chibzuită sau, dimpotrivă,

cea mai ridicolă, întocmai cum în visele lui domnesc, alternativ, când facultăţile raţionale, când cele imaginative. În cele din urmă mi-a venit o idee care părea rezonabilă şi care m-a făcut să mă întreb, pe bună dreptate, de ce nu-mi trecuse prin cap mai devreme. Am aşezat bucata de hârtie pe dosul unei cărţi şi, presărând pe ea fărâmele de fosfor, le-am strâns într-o grămăjoară. Apoi am început să le frec iute şi necontenit una de cealaltă. O lumină curată s-a întins numaidecât pe întreaga suprafaţă; şi, dacă ar fi fost scris ceva pe ea, sunt sigur că nu mi-ar fi fost deloc greu să desluşesc. Dar acolo nu se afla nici măcar o silabă – nimic altceva decât un pustiu alb şi dezolant. Lumina s-a stins după câteva secunde şi, odată cu ea, s-au stins şi speranţele mele31.

Am mai spus nu o dată că în urmă cu ceva timp ajunsesem într-o stare de spirit vecină cu idioţenia. Aveam desigur şi perioade scurte de perfectă luciditate şi uneori chiar de vioiciune; dar erau rare. Ar trebui să amintesc că inhalasem, cu siguranţă multe zile în şir, aerul aproape pestilenţial din cala închisă a vasului şi o bună perioadă de timp n-am avut decât rezerve infime de apă. În ultimele paisprezece sau cincisprezece ore nu băusem nici măcar un strop de apă şi nici nu dormisem în tot acest timp. Sărăturile, şi încă dintre cele mai picante, au fost principala şi, de când pierdusem ciozvârta de berbec, într-adevăr singura mea sursă de hrană, cu excepţia biscuiţilor marinăreşti; dar aceştia nu-mi erau de nici un folos, fiind prea tari şi uscaţi ca să-i pot înghiţi cu gâtlejul meu umflat şi ars de sete. Aveam acum febră mare şi mă dureau toate încheieturile.

Starea aceasta explică faptul că a trebuit să treacă atâtea ceasuri de chin şi suferinţă după ultima mea aventură cu fosforul până să-mi aduc aminte că nu cercetasem decât una din feţele hârtiei. N-am să încerc să descriu mânia de care am fost cuprins (căci mânia, cred eu, era mai puternică decât oricare alt sentiment), când, brusc, mi-am dat seama de imensa eroare pe care o comisesem. Eroarea în sine ar fi fost neînsemnată, dacă în marea mea prostie şi impetuozitate n-aş fi făcut încă una: dezamăgit că n-am găsit nici un cuvânt scris pe bucata de hârtie, ca un copil, am rupt-o în bucăţi şi am aruncat-o pe undeva, n-aş putea spune unde anume.

M-a scos din beleaua mai mare perspicacitatea lui Tiger. Găsind, după îndelungi căutări, o părticică din bileţel, am

apropiat-o de nasul lui, încercând să-l fac să înţeleagă că trebuie să mi le aducă şi pe celelalte. Spre uimirea mea (căci nu-l învăţasem niciunul din obişnuitele trucuri care fac faima rasei sale), părea să-mi fi priceput imediat intenţia şi, adulmecând prin jur câteva clipe, curând a găsit o bucată ceva mai mare. Mi-a aduso, după care a zăbovit niţel şi, frecându-şi botul de mâna mea, părea că aşteaptă să-l laud pentru isprava lui. L-am mângâiat pe creştet, iar el imediat s-a făcut din nou nevăzut. S-au scurs câteva minute bune până să se întoarcă, însă de data asta a venit cu o bucată mare, tocmai cea care lipsea, căci bileţelul fusese rupt, pare-se, numai în trei părţi. Din fericire, nu mi-a fost greu să găsesc nişte fărâme de fosfor, orientându-mă după licărul firav al celor două-trei gămălii care mai emiteau încă lumină. Greutăţile m-au învăţat să fiu prevăzător, drept care de data asta am cumpănit mai bine ce aveam de făcut. Era foarte probabil, mi-am zis, ca pe cealaltă faţă a hârtiei, pe care nu o cercetasem, să fie aşternute niscai cuvinte, dar care era acea faţă? Ansamblând cele trei fragmente, n-am aflat răspunsul, dar măcar m-am asigurat că toate cuvintele (dacă existau) se găseau pe cealaltă faţă, înlănţuite în chip potrivit, aşa cum fuseseră scrise. Era cu atât mai important să lămuresc acest aspect dincolo de orice îndoială, cu cât fosforul rămas nu mi-ar fi ajuns pentru o a treia încercare, dacă o ratam pe aceea pe care mă pregăteam să o fac acum. Am aşezat hârtia pe carte, ca şi mai înainte, şi am stat pe gânduri câteva minute, sucind şi răsucind problema pe toate părţile. În cele din urmă am conchis că era puţin probabil ca partea scrisă să aibă vreo asperitate, lucru de care îmi puteam da seama pipăind-o cu grijă. Decis să fac o încercare, mi-am plimbat degetul cu multă băgare de seamă peste partea îndreptată în sus, dar n-am simţit nimic, aşa că am întors bucăţile de hârtie pe partea cealaltă şi le-am potrivit pe carte. Plimbându-mi din nou degetul arătător cu grijă peste ele, am desluşit un licăr foarte slab, însă perceptibil, care însoţea mişcarea degetului.

Ştiam că licărul trebuie să vină de la cele câteva gămălii de fosfor pe care le presărasem pe hârtie la prima mea încercare. Partea cealaltă, adică reversul, era deci cea pe care se afla scrisul, dacă se dovedea până la urmă că era într-adevăr scris ceva pe ea. Am întors din nou bileţelul şi m-am apucat de treabă ca prima oară. Din fosforul frecat pe hârtie a ţâşnit un

licăr, ca şi mai înainte, dar de data asta se distingeau cu claritate câteva rânduri scrise de mână – nişte litere de-o şchioapă şi, pare-se, însemnate cu cerneală roşie. Licărirea, deşi destul de intensă, n-a durat decât câteva clipe. Dacă însă n-aş fi fost atât de emoţionat, aş fi avut timp suficient să parcurg toate cele trei propoziţii din faţa mea – căci am văzut că erau trei.

Dar nerăbdător să le citesc pe toate dintr-odată, n-am reuşit să desluşesc decât ultimele şapte cuvinte, după cum urmează: „sânge – ascunde-te şi scapi cu viaţă”.

Dacă aş fi putut să mă lămuresc asupra întregului conţinut al bileţelului – asupra înţelesului deplin al avertismentului pe care prietenul meu încerca să mi-l transmită în acest mod, acest avertisment, chiar dacă mi-ar fi dezvăluit povestea vreunei catastrofe de nedescris, sunt ferm convins că n-ar fi vârât în mine nici o zecime din spaima teribilă, şi totuşi indefinibilă pe care mi l-a trezit mesajul fragmentar pe care l-am primit astfel. Dar şi „sânge”, acest cuvânt dintre toate cuvintele – mereu încărcat de mister, suferinţă şi teroare – cu ce întreită semnificaţie îmi apărea el acum – cât de rece şi de sumbru (rupt cum era de orice cuvânt premergător care să-l definească sau să-l explice) răsunau vagile lui silabe32 în bezna de nepătruns a închisorii mele, în străfundurile sufletului meu!

Augustus avea fără îndoială motive serioase să-mi ceară să stau ascuns şi mi-am imaginat o mie de ipoteze, întrebându-mă care din ele ar putea fi – însă nu-mi venea în minte nimic care să poată dezlega mulţumitor acest mister. Imediat după ce m-am întors din ultimul meu drum până la trapă şi înainte să-mi îndrept atenţia asupra purtării ciudate a lui Tiger, hotărâsem să mă fac auzit cu orice preţ de cei de pe punte şi, dacă nu reuşeam în mod direct acest lucru, să încerc să-mi croiesc drum prin puntea inferioară. Speranţa că aş putea realiza unul din aceste două obiective de ultimă instanţă mi-a dat curajul (pe care altminteri nu l-aş fi avut) să îndur chinurile situaţiei în care mă găseam. Dar puţinele cuvinte pe care am izbutit să le desluşesc mi-au tăiat şi aceste ultime căi de salvare, şi atunci, pentru prima oară, am simţit întreaga grozăvie a sorţii mele.

Într-un acces de disperare, m-am trântit din nou pe saltea, unde am zăcut o zi şi o noapte într-un fel de stupoare, întreruptă doar de intervale scurte de timp în care eram lucid şi îmi aminteam câte ceva.

Într-un târziu, m-am ridicat din nou în picioare şi am început să mă gândesc la ororile care mă înconjurau. Era puţin probabil să rezist fără apă alte douăzeci şi patru de ceasuri – cu atât mai puţin o perioadă mai lungă. La începutul prizonieratului meu m-am servit în voie din băuturile pe care mi le lăsase Augustus, numai că ele n-au făcut decât să-mi agraveze febra, fără a-mi potoli câtuşi de puţin setea. Nu mai aveam acum decât vreun gill33 dintr-un soi de lichior de piersici, tare, care îmi întorcea stomacul pe dos. Cârnaţii îi dădusem gata; din şuncă nu mai rămăsese decât o bucată de şorici, iar biscuiţii, în afară de câteva firimituri dintr-unul, îi mâncase Tiger. Şi pe lângă aceste necazuri durerea de cap se înteţise pe moment şi odată cu ea un fel de delir care nu-mi dăduse mai deloc pace, de când adormisem prima dată. De câteva ceasuri bune respiram cu mare greutate, iar acum, ori de câte ori încercam să trag aer, simţeam un spasm dureros în piept. Mai aveam însă un motiv, complet diferit, să fiu neliniştit, unul întradevăr atât de înspăimântător încât în primul rând el m-a făcut să ies din starea de letargie şi să mă ridic de pe saltea. E vorba de comportamentul câinelui.

Am observat la el o schimbare, când la ultima mea încercare am frecat fosforul de peticul de hârtie. Pe când făceam acest lucru, m-a lovit cu botul peste mână, scoţând un mârâit slab; atunci însă eram prea nerăbdător ca să-l bag în seamă. Nu mult timp după aceea, dacă vă amintiţi, m-am trântit pe saltea şi m-am cufundat într-un soi de letargie. Curând am devenit conştient de un sâsâit ciudat în ureche şi am descoperit că venea de la Tiger, care gâfâia şi hârâia într-o stare de cumplită agitaţie, pupilele fulgerându-i fioros prin întuneric. I-am vorbit, iar el mi-a răspuns cu un mârâit gros şi a rămas apoi tăcut. Imediat după aceea am recăzut în stupoare, din care am fost trezit în acelaşi fel. Acest lucru s-a repetat de vreo trei sau patru ori, până când în cele din urmă purtarea lui m-a speriat aşa de tare, încât m-am deşteptat de-a binelea. Se postase acum la gura lăzii, mârâind fiorors, deşi pe înfundate, şi scrâşnea din colţi, chinuit parcă de spasme cumplite. Fără îndoială că lipsa apei sau poate aerul stătut din cală îi luase minţile şi nu ştiam ce să fac. Îmi repugna gândul de a-i face de petrecanie, deşi pentru siguranţa mea părea un lucru absolut necesar. Reuşeam să-i văd bine ochii aţintiţi asupra mea,

exprimând o ură de moarte, şi mă aşteptam ca în orice clipă să se năpustească asupra mea. Într-un târziu, nemaiputând să îndur teribila situaţie în care mă găseam, m-am hotărât să ies cu orice risc din ladă şi să mă descotorosesc de el, dacă îndârjirea lui m-ar fi silit la aşa ceva. Ca să ies, trebuia să trec direct peste trupul lui, dar se pare că-mi ghicise gândul, fiindcă s-a ridicat pe labele din faţă (am observat că i se schimbase poziţia ochilor) şi şi-a arătat tot şirul de colţi albi, lesne de desluşit. Am luat restul de şorici şi sticla cu lichior şi le-am ascuns la sân, împreună cu un cuţit mare de bucătărie pe care mi-l lăsase Augustus, după care, înfăşurându-mi strâns mantaua în jurul trupului, am dat să mă apropii de gura lăzii. N-am apucat să fac un pas, că dulăul mi-a sărit la gât cu un mârâit straşnic. M-a izbit cu întreaga greutate a trupului în umărul drept şi m-am prăbuşit pe partea stângă, iar animalul întârâtat a trecut peste mine. Căzusem în genunchi, cu capul îngropat în pături, ele ferindu-mă în timpul celui de-al doilea asalt furios, când i-am simţit colţii ascuţiţi înfipţi în postavul care îmi proteja gâtul – din fericire, fără a reuşi să pătrundă prin toate cutele. Mă aflam acum sub câine şi în câteva minute aş fi fost la discreţia lui. Disperarea mi-a dat puteri şi, ridicându-mă în picioare, l-am scuturat de pe mine cu toată forţa de care eram în stare. Smulgând apoi păturile de pe rogojină, le-am zvârlit peste el şi, până să se poată elibera, am ieşit degrabă şi am trântit uşa, împiedicându-l să vină după mine. Dar în această încleştare am fost nevoit să renunţ la bucata de şorici şi iată că toate proviziile mele se reduceau acum doar la un gill de lichior! Străfulgerat de acest gând, m-am lăsat pradă unui acces de perversitate, aidoma celor care, zice-se, pun stăpânire pe un copil răzgâiat în situaţii asemănătoare şi, ducând sticla la gură, am dat-o pe gât până la ultimul strop, după care am trântit-o furios de podea.

De-abia s-a stins ecoul izbiturii, că mi-am auzit numele rostit de un glas volubil, dar stăpânit, venind dinspre timonerie. Era un sunet atât de neaşteptat, iar emoţia trezită în mine atât de vie, încât degeaba m-am străduit să-i răspund. Pur şi simplu nu mai puteam vorbi, şi spaima cumplită că prietenul meu, încredinţat că murisem, se va întoarce pe punte, fără să mai încerce să ajungă până la mine, m-a făcut să mă ridic în picioare între coşurile de la gura lăzii, scuturat de spasme, gâfâind şi chinuindu-mă să scot un cuvânt. O mie de lumi să fi depins de o

singură silabă, şi tot n-aş fi putut-o rosti. Undeva în faţa mea se auzea acum o vagă mişcare prin maldărul de obiecte. Sunetul a devenit apoi mai slab, apoi din ce în ce mai pierit. Voi uita vreodată simţămintele care m-au cuprins în acele clipe? Pleca – prietenul meu – tovarăşul meu, de la care aveam dreptul să mă aştept la mai mult – pleca – mă părăsea – s-a dus! Mă lăsa să pier jalnic, să-mi dau sufletul în cea mai oribilă şi respingătoare dintre temniţe – şi un singur cuvânt – o singură şi scurtă silabă m-ar fi salvat – totuşi, acea singură silabă n-o puteam rosti! 34 Am simţit – sunt convins – de peste zece mii de ori chinurile morţii înseşi. Mi se învârtejea creierul şi m-am prăbuşit, doborât de un rău de moarte, peste marginea lăzii.

În cădere, cuţitul de bucătărie s-a desprins de la cingătoare şi a căzut cu un zornăit pe podea. Nicicând nu mi-a ajuns la urechi o melodie mai dulce ca aceasta! Am ascultat-o cu vie emoţie şi teamă ca să-mi dau seama de efectul ei asupra lui Augustus – fiindcă ştiam că omul care mă strigase nu putea fi decât el. Câteva clipe totul fu învăluit în tăcere. Într-un târziu, am auzit din nou cuvântul „Arthur!” repetat pe un ton grav, şovăielnic.

Speranţa reînviată mi-a redat brusc puterea de a vorbi şi atunci am început să urlu cât mă ţinea gura:

— Augustus! oh, Augustus!

— Sst, taci, pentru Dumnezeu! mi-a răspuns el, cu o voce tremurând de emoţie. Ajung imediat la tine, numai să-mi croiesc drum prin cală.

L-am auzit mult timp foşgăind printre calabalâcuri, şi fiecare clipă îmi părea o veşnicie. Într-un târziu i-am simţit mâna pe umăr şi în aceeaşi clipă mi-a pus o sticlă cu apă la buze. Doar cei salvaţi pe neaşteptate din ghearele morţii sau cei care au îndurat cumplita caznă a setei în împrejurări la fel de grele ca şi acelea care m-au chinuit pe mine în temniţa mea întunecoasă îşi pot face o idee despre negrăitul extaz pe care mi l-a produs acea înghiţitură lungă – cea mai deplină dintre toate plăcerile trupeşti.

După ce mi-am mai potolit setea, Augustus a scos din buzunar vreo trei-patru cartofi fierţi, deja reci, pe care i-am mâncat cu lăcomie. A adus cu el şi o lumânare într-un felinar negru, iar razele-i binecuvântate mi-au produs o plăcere cu nimic mai mică decât mâncarea şi apa de băut. Eram însă

nerăbdător să aflu pricina absenţei lui îndelungate, şi atunci s-a pus să-mi povestească tot ce se petrecuse la bord în timpul cât stătusem închis.

28 Poe comite o eroare de datare. Anul povestirii, 1827, coincide într-adevăr cu fabricarea de către englezul John Walker a primelor chibrituri bazate pe principiul frecării, dar ele nu conţineau fosfor. Cele cu fosfor aveau să fie produse în America abia în anul 1835. (Pollin, pp. 236-237)

29 Pentru avantajele privirii piezişe, vezi Liviu Cotrău, Studiul introductiv, în MMR, pp. 26-29.

30 După Pollin (p. 237), „această referinţă timpurie la consumul de opiu atestă probabila familiaritate a lui Poe cu drogurile la data respectivă". Totuşi, unele mărturii contemporane îl contrazic pe Pollin. În 1884, doctorul John Carter, un cunoscut al lui Poe, îi scria lui G. E. Woodberry, autorul unei biografii a scriitorului: „Din câte mi-am putut da seama, Poe n-a consumat niciodată opiu [...] şi, dacă ar fi căpătat acest obicei, l-ar fi însoţit şi în Richmond" (G. E. Woodberry, The Life of Edgar Allan Poe, Personal and Literary, 2 vols, Boston:

Houghton Mifflin, 1909, p. 430). Speculaţia lui Woodberry cum că Poe ar fi început să consume droguri în Baltimore şi că atunci când nu bea alcool consuma cu moderaţie opiu nu pare să aibă un temei real.

31 În opinia lui Pollin (pp. 237-238), soluţia găsită de Pym este departe de a fi rezonabilă sau plauzibilă: dacă ar funcţiona metoda lui Pym de a produce lumină, n-am putea vedea nici un scris, căci strălucirea ar emana de pe întreaga suprafaţă, care include şi scrisul; numai o sursă de lumină aflată la o oarecare distanţă de peticul de hârtie, bunăoară o lanternă, ne-ar permite să vedem scrisul.

32 Cuvântul englez blood (sânge) este un cuvânt monosilabic, deci nu poate consta în „vagi silabe"!

33 Un sfert de pintă, adică 142 ml.

34 După Pollin (p. 241), Poe cunoştea versul lui Vergiliu din Eneida, III, 48: Obstipui, steteruntque comae, et vox faucibus haesit („Stetei năuc şi cu părul zbârlit şi lipsit de suflare" – în traducerea lui George Coşbuc, în Vergilius, Eneida. Ediţie îngrijită, note şi prefaţă de Stella Petecel, Univers, 1980,

p. 91) – sursa ideii cum că emoţiile tari pot suprima capacităţile vocale.

Capitolul IV.

Bricul a ridicat ancora, aşa cum bănuisem, la vreo oră după ce Augustus îmi lăsase ceasul. Era pe 20 iunie. Vă aduc aminte că mă aflam deja de trei zile în cală; şi în tot acest timp a fost aşa o forfotă la bord şi atâta alergătură încoace şi încolo, mai ales în cabina principală şi în cele de lux, încât nu i s-a ivit nici un prilej să mă viziteze, fără riscul ca secretul trapei să fie descoperit. Când, în sfârşit, a reuşit să ajungă la mine, l-am asigurat că-mi merge cât se poate de bine; aşa că în următoarele două zile nu şi-a făcut multe griji din cauza mea – pândind totuşi o ocazie să coboare în cală. Abia în a patra zi a găsit-o. De câteva ori în tot acest timp s-a hotărât să-i spună tatălui său despre aventura noastră şi să mă aducă de îndată sus; dar ne aflam încă la mică distanţă de Nantucket şi n-ar fi fost de mirare, din cele câteva vorbe scăpate de căpitanul Barnard, ca acesta să fi făcut cale întoarsă de îndată ce m-ar fi descoperit la bord. În plus, reflectând asupra situaţiei, Augustus – cel puţin aşa mi-a spus – nu-şi putea închipui că aş fi avut nevoie urgentă de ceva sau că în atare împrejurare aş fi ezitat să mă fac auzit la trapă. Aşadar, după ce a chibzuit la toate acestea, a decis să nu mă mai deranjeze până când nu găsea un prilej să mă caute fără să fie observat. Acest lucru, după cum am spus adineauri, nu s-a întâmplat decât în a patra zi după ce-mi adusese ceasul şi a şaptea de când intrasem prima oară în cală. Atunci a coborât fără să ia cu el apă sau provizii, intenţionând în primul rând să-mi atragă atenţia şi să-mi spună să vin de la ladă până la trapă, iar el s-ar fi dus în cabină şi de acolo mi-ar fi dat proviziile. Când a coborât cu acest gând în minte, m-a găsit dormind, căci se pare că sforăiam zdravăn. După toate calculele pe care le pot face în legătură cu acest lucru, a fost pesemne somnul care m-a cuprins de îndată ce m-am întors cu ceasul de la trapă şi care, astfel, trebuie că a durat cel puţin trei zile şi trei nopţi. De curând am avut prilejul să mă conving, atât din propria-mi experienţă, cât şi din mărturiile altora, de efectul soporific straşnic al miasmei degajate de uleiul vechi de peşte ţinut într-un loc închis; şi când mă gândesc la condiţiile din cala în care am stat întemniţat şi la răstimpul lung în care bricul slujise ca vas de pescuit balene, ce mă miră mai

mult e faptul că am reuşit totuşi să mă trezesc, după ce adormisem o dată, decât că aş fi dormit neîntrerupt în toată perioada amintită mai sus.

Mai întâi Augustus m-a chemat încetişor, fără să închidă trapa, însă nu i-am răspuns. Atunci a închis pe dinăuntru trapa şi m-a strigat cu glas tare, iar în cele din urmă cât l-a ţinut gura, numai că eu îi dădeam înainte cu sforăitul. În acele momente n-a mai ştiut ce să facă. I-ar fi luat ceva timp să-şi croiască drum printre baloturi până la lada mea şi, în răstimp, absenţa lui ar fi fost remarcată de căpitanul Barnard, care îi dădea în fiecare clipă câte ceva de făcut, ba să pună ordine în hârtii, ba să-i copieze documente legate de afacerile călătoriei. Stând şi chibzuind, aşadar, s-a hotărât să urce pe punte şi să aştepte alt prilej când să mă vadă. I-a fost cu atât mai uşor să ia această decizie, cu cât somnul meu părea firesc şi tihnit şi nu-şi putea închipui că sufăr din cauză că stau închis în cală. Tocmai se hotărâse asupra acestor lucruri, când atenţia i-a fost atrasă de o zarvă neobişnuită, zgomotele părând să vină dinspre cabină. A sărit afară prin trapă cât a putut de iute, după care a închis-o şi a deschis uşa cabinei sale. N-a apucat bine să pună piciorul pe prag, că un foc de pistol i-a fulgerat prin faţa ochilor şi în aceeaşi clipă a fost doborât cu o lovitură de rangă.

O mână zdravănă îl ţintuia de podeaua cabinei, ţinându-l strâns de gât – reuşea totuşi să vadă ce se întâmpla în jur. Tatăl său era legat de mâini şi de picioare şi zăcea pe treptele scării de tambuchi35 cu capul în jos şi cu o rană adâncă la frunte, din care se prelingea o şuviţă de sânge. N-a scos o vorbă şi părea să fie pe moarte. Deasupra lui stătea secundul, ţintuindu-l cu o privire batjocoritoare şi scotocindu-l metodic prin buzunare, din care a scos numaidecât un portmoneu lat şi un cronometru. Şapte oameni din echipaj (printre care şi bucătarul, un negru) cotrobăiau de zor prin cabinele de la babord după arme şi în scurt timp erau echipaţi cu muschete şi muniţie. Pe lângă Augustus şi căpitanul Barnard, în cabină mai erau alţi nouă bărbaţi, printre ei numărându-se cei mai fioroşi din tot echipajul bricului. Netrebnicii au urcat apoi pe punte, luându-l cu ei pe prietenul meu, după ce îi legaseră mâinile la spate. S-au dus aţă la teugă, care era închisă pe dinăuntru, doi dintre răzvrătiţi cu securi în mână fiind postaţi lângă ea, iar alţi doi în dreptul cabinei principale. Secundul a strigat cu glas tunător:

— Se aude colo jos? Ia veniţi voi sus, unu' câte unu', da' băgaţi de seamă, fără mârâituri.

Au trecut minute bune până să apară unul: în cele din urmă, un englez, luat la bord ca mus, a venit sus, hohotind amarnic şi implorându-l pe secund în chipul cel mai jalnic să-i cruţe viaţa. Singurul răspuns a fost o lovitură de secure în frunte. Bietul flăcău s-a prăbuşit pe punte fără un geamăt, iar bucătarul negru l-a ridicat în braţe ca pe un copil şi, fără să clipească, i-a făcut vânt în mare. Auzind lovitura şi prăbuşirea trupului, cei de jos n-au mai putut fi înduplecaţi, nici cu ameninţări, nici cu promisiuni, să iasă pe punte, până când cineva a propus să fie scoşi de-acolo afumându-i. A urmat un iureş general şi o clipă se părea că bricul va fi recucerit. Răzvrătiţii însă au reuşit până la urmă să ferece teuga, înainte să iasă mai mult de şase dintre vrăjmaşii lor. Aceşti şase, văzându-se copleşiţi ca număr şi lipsiţi de arme, s-au predat după o luptă scurtă. Pe un ton mieros, secundul le-a făgăduit marea cu sarea – fără îndoială ca să-i înduplece pe cei de jos să nu se mai împotrivească, fiindcă aceştia puteau lesne auzi tot ce se vorbea pe punte. Rezultatul i-a dovedit iscusinţa şi nu mai puţin răutatea diabolică. Toţi cei de la teugă au acceptat să se supună şi, urcând unul după altul pe punte, au fost legaţi de mâini şi trântiţi pe spate lângă primii şase – cei din echipaj care nu se răzvrătiseră fiind cu toţii douăzeci şi şapte36.

A urmat o scenă de măcel dintre cele mai oribile. Marinarii legaţi au fost târâţi până la trepină. Aici stătea bucătarul cu o secure cu care îşi izbea victima în ţeastă, după care aceasta era azvârlită peste parapet de alţi răsculaţi. Douăzeci şi doi au pierit în acest fel şi Augustus se vedea şi el pierdut, aşteptându-se în orice clipă să-i vină rândul. S-ar părea însă că nelegiuiţii fie că osteniseră, fie că li se cam aplecase de la treaba asta sângeroasă, fiindcă cei patru prizonieri rămaşi, împreună cu prietenul meu, care fusese aruncat pe punte laolaltă cu ceilalţi, au fost cruţaţi pe moment, răstimp în care secundul a trimis jos după rom şi toată banda de criminali a chefuit şi a băut până la lăsatul serii. S-au luat apoi la harţă în legătură cu soarta celor rămaşi în viaţă şi care zăceau la nici patru paşi mai încolo şi auzeau fiecare cuvânt. Pe câţiva dintre răsculaţi băutura părea să-i fi îmblânzit, căci s-au auzit glasuri cum că toţi cei prinşi să fie eliberaţi, cu condiţia să fie părtaşi la revoltă şi la împărţirea

prăzii. Bucătarul negru însă (care, în toate privinţele, era întruchiparea diavolului şi care părea să exercite tot atâta influenţă, dacă nu chiar mai multă, ca secundul) nici nu voia să audă de aşa o propunere şi s-a ridicat de mai multe ori ca să-şi reia lucrul la trepină. Din fericire, se cam întrecuse cu băutura şi a fost lesne reţinut de aceia din bandă care erau mai puţin setoşi de sânge, printre ei aflându-se şeful harponierilor, pe nume Dirk Peters. Era fiul unei indience din tribul Upsaroka, trib care trăieşte în Black Hil s, la adăpostul culmilor, lângă izvoarele fluviului Missouri. Tatăl său, dacă nu greşesc, era negustor de blănuri sau avea măcar de-a face cu factoriile indiene de pe râul Lewis. Cât despre înfăţişarea sa, Peters era unul dintre cei mai fioroşi oameni pe care i-am văzut vreodată. Era scund de statură, nu mai mult de patru picioare şi opt ţoli, însă membrele sale parcă erau croite după un tipar herculeean. Mâinile lui enorme, mai ales, erau atât de groase şi de late, încât aproape că nici nu mai aveau o formă omenească. Braţele, ca şi picioarele, erau curbate în chip foarte ciudat şi nu păreau câtuşi de puţin flexibile. Capul era şi el diform, o coşcogeamite căpăţână, cu o creastă pe creştetul teşit (cum au cei mai mulţi negri) şi era complet chel37. Ca să-şi ascundă acest din urmă defect, care nu se datora vârstei înaintate, purta de obicei o perucă făcută din orice material păros aflat la îndemână, uneori din blana vreunui prepelicar sau a unui urs grizzly. În perioada despre care vorbesc, avea pe cap o bucată din blana unui asemenea urs; iar aceasta adăuga nu puţin la ferocitatea naturală a privirii sale, potrivindu-se de minune cu firea unui upsaroka. Gura i se lăţea aproape de la o ureche la alta; buzele îi erau subţiri şi păreau, ca şi alte părţi ale trupului său, lipsite de elasticitatea lor firească, astfel încât expresia lor obişnuită nu se schimba niciodată sub influenţa vreunei emoţii. Închipuiţi-vă această expresie obişnuită, socotind că dinţii erau din cale-afară de lungi şi ieşiţi, şi că nu erau niciodată acoperiţi, nici măcar în parte, de buze. Dacă te uitai într-o doară la omul acesta, ai fi putut crede că râde din toată inima, dar, privindu-l a doua oară, ai fi recunoscut cu groază că o asemenea expresie, dacă trăda veselia, trebuia să fie veselia unui demon. Printre marinarii din Nantucket circulau numeroase poveşti despre această fiinţă ciudată. Poveştile voiau să arate ce forţă trupească nemaipomenită avea atunci când era scos din sărite, unele

punând la îndoială însăşi sănătatea lui mintală. S-ar părea însă că, la bordul lui Grampus, de când cu revolta, era tratat mai degrabă cu dispreţ. Am ţinut să vorbesc atâta despre Dirk Peters, fiindcă, oricât de feroce părea, lui i se datora în primul rând faptul că Augustus rămăsese în viaţă şi fiindcă voi avea dese ocazii să amintesc de el în cursul povestirii mele, o povestire care – mi-aş permite să spun – va cuprinde, spre sfârşitul ei, după cum veţi vedea, întâmplări ieşite din comun şi de aceea cu mult dincolo de ceea ce ni se pare demn de crezare, aşa că pornesc la drum, fără cine ştie ce speranţe că spusele mele vor fi crezute pe de-a-ntregul, dar pe deplin convins că timpul şi ştiinţa, cu progresele ei, vor adeveri unele dintre afirmaţiile mai însemnate şi mai greu de crezut.

După ce s-au tot codit, ba s-au şi ciondănit rău de tot în vreo două sau trei rânduri, au hotărât până la urmă ca toţi prizonierii (în afară de Augustus, pe care Peters, mai în glumă, mai în serios, a insistat să şi-l păstreze ca secretar) să fie urcaţi într-una din balenierele mai mici38 şi lăsaţi în voia valurilor. Secundul a coborât în cabină, să vadă dacă mai trăia căpitanul Barnard, fiindcă, să ne amintim, acesta fusese lăsat jos când răzvrătiţii au urcat pe punte. Cei doi au apărut curând, căpitanul arătând palid ca moartea, dar refăcut oarecum de pe urma rănii. Le-a vorbit oamenilor cu o voce pierită, rugându-i să nu-l lase în voia sorţii, ci să se întoarcă fiecare la datorie, promiţându-le că-i va debarca unde doresc ei şi că nu va întreprinde nimic ca să-i aducă în faţa justiţiei. Dar parcă ar fi vorbit în pustiu. Doi dintre nelegiuiţi l-au apucat de braţe şi l-au zvârlit peste parapet într-o barcă ce fusese lăsată la apă în timp ce secundul cobora în cabină. Au fost apoi dezlegaţi cei patru oameni întinşi pe punte, cu ordinul să-l urmeze, ceea ce au făcut întocmai şi fără să opună vreo rezistenţă. Augustus însă a fost lăsat tot în poziţia aceea dureroasă, deşi se zbătea şi se ruga să i se îngăduie măcar să-şi ia rămas-bun de la tatăl său. Li s-au dat apoi o mână de pesmeţi şi un urcior cu apă; nici vorbă de catarg, pânză, vâslă ori busolă. Barca a stat remorcată la pupa câteva minute, cât timp răzvrătiţii s-au mai sfătuit o dată, după care au tăiat parâma, lăsând-o în voia valurilor.

Între timp, se lăsase noaptea – nu răsăriseră nici luna, nici stelele – iar marea era agitată de valuri scurte şi tăioase, cu toate că nu sufla cine ştie ce vânt. Barca a dispărut curând din

vedere, nenorociţilor aflaţi în ea rămânându-le prea puţine speranţe. Toate acestea însă se petreceau la 35° 30' latitudine nordică şi 61° 20' longitudine vestică, aşadar, la o distanţă nu prea mare de insulele Bermude 39. Augustus încerca astfel să se consoleze cu gândul că barca putea să ajungă la ţărm sau măcar destul de aproape ca să întâlnească vreun vas, dintre cele care navigau în largul coastei.

Pe bric au fost ridicate toate pânzele, iar acesta şi-a continuat drumul pe aceeaşi direcţie sud-vest, răzvrătiţii plănuind o expediţie piraterească având ca scop, din câte am putut înţelege, interceptarea unui vas care făcea ruta între Insulele Capului Verde şi Porto Rico. Pe Augustus nici nu-l mai băgau în seamă, după ce-l dezlegaseră şi-l lăsaseră să umble nestingherit prin faţa scării de tambuchi. Dirk Peters s-a arătat destul de omenos faţă de el, ba chiar l-a salvat odată de furia bucătarului. Situaţia lui era însă cât se poate de precară, fiindcă oamenii umblau tot timpul cu plosca în nas şi nu se putea conta pe buna lor dispoziţie sau pe faptul că nu se legau de el. Totuşi, ceea ce-l chinuia cel mai mult – din spusele sale

— Erau grijile pe care şi le făcea din cauza mea; şi, drept să vă spun, n-am avut niciodată motive să pun la îndoială sinceritatea prieteniei sale. Nu o dată luase hotărârea să le dezvăluie răzvrătiţilor secretul cum că şi eu mă aflam la bord, dar s-a stăpânit, amintindu-şi de atrocităţile la care fusese martor şi fiindcă nădăjduia să-mi poată veni curând în ajutor. Mânat de acest gând, stătea mereu la pândă; numai că, în ciuda acestei vigilenţe necontenite, au trebuit să treacă trei zile de când barca fusese lăsată în derivă, ca să i se iveaască acest prilej. În noaptea celei de-a treia zile s-a pornit, în sfârşit, un vânt straşnic dinspre est şi toţi oamenii au fost chemaţi să strângă din vele. În forfota ce a urmat, a reuşit să ajungă până jos, neobservat, şi să intre în cabină. Ce durere şi groază, însă, când a descoperit că aceasta fusese transformată într-un fel de depozit pentru diverse provizii şi materiale şi că un lanţ vechi de ancoră, lung de câţiva stânjeni40, care fusese anume lăsat sub scara de tambuchi, a fost luat de acolo, ca să facă loc unui cufăr şi că lanţul se afla acum chiar deasupra trapei! Să-l mute de acolo fără să se observe era cu neputinţă, aşa că s-a întors pe punte cât a putut de iute. Numai ce a ajuns sus, şi secundul l-a înşfăcat de gât şi, întrebându-l ce căutase în cabină, a dat să-l

zvârle peste parapetul de la babord, când a scăpat iarăşi cu viaţă prin intervenţia lui Dirk Peters. Augustus a fost de-ndată pus în cătuşe (din care se găseau câteva perechi la bord) şi legat zdravăn de picioare. A fost dus apoi în compartimentul comun şi zvârlit în cuşeta de jos, care era lipită de peretele teugii, cu asigurarea că nu va mai pune piciorul pe punte „pân' ce bricu' nu-i mai bric” 41. Era vorba bucătarului, cel care-i făcuse vânt în cuşetă – însă e greu de spus ce anume a vrut acesta să spună. Dar, aşa cum veţi vedea numaidecât, toată treaba asta s-a dovedit până la urmă a fi colacul meu de salvare.

35 Deschizătură în puntea navei, folosită pentru acces sub punte, prevăzută cu un capac rabatabil şi dispozitiv de închidere etanşă.

36 Cu aceste cuvinte se sfârşeşte al doilea şi ultimul foileton din Southern Literary Messenger (februarie 1837).

37 Posibil ca Poe să-l fi conceput pe Peters după Quasimodo, personajul grotesc din romanul lui Victor Hugo Notre Dame de Paris (1831), apărut la Philadelphia în 1834 cu titlul The Hunchback of Notre-Dame, în traducerea engleză a lui F. Schoberl. (Pollin, p. 246)

38 Balenierele purtate pe vasele de pescuit balene aveau mărimea standard de 28 de picioare (8,54 m), deci era imposibil ca unele dintre ele să fie „mai mici”. (Pollin, p. 246)

39 Totuşi, o distanţă de 230 de mile!

401 stânjen marin – 1,85 m.

41 Apoftegmă inventată de Poe; în oriG. Until the brig was no longer a brig.

Capitolul V.

După ce bucătarul a părăsit teuga, preţ de câteva minute Augustus s-a lăsat pradă deznădejdii, pierzându-şi orice speranţă că va mai ieşi vreodată viu din cuşetă. Era hotărât acum să-i aducă la cunoştinţă situaţia mea primului om care s-ar fi nimerit să coboare în cabină, socotind că era mai bine să mă lase să-mi încerc norocul cu răzvrătiţii decât să pier de sete în cală – fiindcă trecuseră zece zile de când stăteam întemniţat, iar apa din urcior nu ajungea nici pentru patru. Pe când medita la acest lucru, i-a fulgerat prin minte gândul că ar putea să comunice cu mine prin magazia principală. În orice altă împrejurare, dificultatea şi riscul unei asemenea acţiuni l-ar fi

împiedicat să încerce aşa ceva; acum, însă, fiindcă oricum avea puţine şanse să scape cu viaţă şi deci puţin de pierdut, şi-a concentrat întreaga atenţie asupra acestui obiectiv.

Principala lui grijă erau cătuşele. Prima oară n-a ştiut cum să scape de ele şi de aceea s-a temut că va da greş de la bun început; cercetându-le însă mai îndeaproape, a văzut că inelele puteau fi scoase sau vârâte la loc cu minimum de efort sau durere, doar strecurându-şi mâinile prin ele, astfel de fiare fiind complet ineficiente pentru a imobiliza persoane tinere, ale căror oase mai mici cedează uşor la apăsare. Şi-a dezlegat apoi picioarele, lăsând frânghia în aşa fel încât să o poată lesne reajusta, în caz că ar fi coborât cineva, după care a început să pipăie peretele despărţitor de care era lipită cuşeta. Aici, despărţitura era din scânduri de pin moale, groase de un ţol, şi a observat că nu i-ar fi fost greu să-şi taie drum prin ele. În acea clipă s-a auzit un glas pe scara teugii şi abia a mai avut timp să-şi vâre mâna dreaptă în cătuşe (pe cea stângă nu şi-o scosese) şi să-şi petreacă frânghia cu un nod alunecător peste glezne, când Dirk Peters era deja jos, urmat de Tiger, care făcu un salt direct în cuşetă şi se întinse pe jos. Câinele fusese adus la bord de Augustus, care ştia de afecţiunea pe care i-o purtam şi s-a gândit că-mi va face plăcere să-l am cu mine pe durata călătoriei. Aşa că s-a dus după el acasă la mine, curând după ce m-a condus în cala bricului, numai că nu i-a trecut prin cap să-mi spună şi mie atunci când mi-a adus ceasul. De la revolta de pe vas, Augustus nu-l mai văzuse până acum, când a apărut cu Dirk Peters, şi îl crezuse pierdut, bănuind că fusese aruncat peste bord de vreunul dintre nelegiuiţii aceia fără inimă din clica secundului. S-a lămurit după aceea că animalul se ascunsese într-o gaură sub o balenieră, de unde, neavând loc să se întoarcă, n-a mai putut să iasă. În cele din urmă l-a scos de acolo Peters şi, întrun elan de bunătate, pe care prietenul meu ştia foarte bine cum să-l aprecieze, i l-a adus la teugă, ca să-i fie tovarăş, lăsându-i totodată nişte pastramă şi cartofi, precum şi un bidon cu apă; apoi s-a dus pe punte, promiţând că-i va mai aduce câte ceva de-ale gurii şi în ziua următoare.

După plecarea acestuia, Augustus şi-a scos mâinile din cătuşe şi şi-a dezlegat picioarele. A ridicat apoi capătul saltelei pe care şezuse, şi cu briceagul (căci mişeii nu se gândiseră să-l caute prin buzunare) s-a apucat să taie voinicește una din

scândurile despărţitoare de-a curmezişul şi cât mai aproape de podeaua cuşetei. A ales să taie aici, fiindcă, în caz că ar fi fost întrerupt, putea ascunde ceea ce făcuse, lăsând capătul saltelei să cadă la loc. Dar nu l-a deranjat nimeni în tot restul zilei şi, până să se însereze, a desfăcut întreaga scândură. Trebuie să vă spun că nici un membru al echipajului nu-şi alesese teuga ca loc de dormit, după revoltă mutându-se cu toţii în cabină, unde s-au apucat să bea pe rupte din vinuri şi să se ospăteze din proviziile căpitanului Barnard, de navigarea bricului ocupându-se doar atât cât era absolut necesar. Această împrejurare s-a dovedit cât se poate de norocoasă atât pentru mine, cât şi pentru Augustus; căci, dacă lucrurile ar fi stat altfel, i-ar fi fost imposibil să ajungă până la mine. În atare situaţie, şi-a văzut în continuare de treabă. Şi aproape că se luminase de ziuă când a isprăvit cu a doua scândură (care se afla cam la un picior deasupra primei tăieturi), făcând astfel o gaură destul de largă ca să poată trece cu uşurinţă spre puntea inferioară principală. De acolo a ajuns, fără prea multă trudă, la trapa punţii inferioare, deşi, ca să reuşească acest lucru, trebuia să se caţere peste şirurile de butoaie de ulei care erau îngrămădite aproape până sus la puntea superioară, abia mai rămânând loc cât să încapă şi el. Ajungând la trapă, a văzut că Tiger se ţinuse după el până jos, strecurându-se printre două rânduri de butoaie. Acum, însă, era prea târziu ca să mai încerce să ajungă la mine înainte să se crape de ziuă, principala piedică fiind arimajul42 compact din magazia inferioară pe care trebuia să o străbată. De aceea s-a hotărât să se întoarcă şi să aştepte până noaptea următoare. Şi, ca să nu piardă timp când va reveni, a lăsat trapa întredeschisă. Abia a apucat să o ridice niţel, când Tiger s-a şi repezit la mica deschizătură, a adulmecat o clipă şi a scos un scheunat prelung, râcâind totodată sub capac, de parcă ar fi fost grăbit să-l mute din loc cu ghearele. Nu încăpea îndoială că, după felul cum se purta, era conştient de prezenţa mea în magazie şi Augustus s-a gândit că, dacă-i dădea drumul acolo jos, câinele ar fi putut ajunge până la mine. Atunci i-a trecut prin minte să profite de ocazie şi să-mi trimită bileţelul, căci era de dorit, mai ales acum, să nu încerc care cumva să ies, cel puţin în împrejurarea de faţă, şi fiindcă nu avea certitudinea că va putea veni la mine a doua zi, aşa cum intenţionase. Desfăşurarea ulterioară a evenimentelor a dovedit ce noroc am

avut că-i venise această idee; căci, dacă nu primeam bileţelul, fără îndoială că aş fi urzit un plan, oricât de disperat, ca să dau de veste echipajului, şi drept urmare vieţile amândurora ar fi fost probabil sacrificate.

După ce s-a hotărât să-mi scrie, mai greu a fost apoi să facă rost de cele trebuincioase. O scobitoare veche a fost numaidecât preschimbată în condei, şi asta numai pe pipăite, deoarece între punţi era o beznă neagră ca smoala. Din dosul unei scrisori – o copie după scrisoarea falsificată de la domnul Ross – a obţinut hârtie suficientă; dar, fiindcă scrisul nu era imitat cum trebuie, Augustus a scris o altă scrisoare, vârând-o pe prima, din fericire, în buzunarul hainei, unde a descoperit-o acum, în cel mai potrivit moment. Doar cerneală îi mai lipsea, însă a găsit imediat un înlocuitor, făcându-şi cu briceagul o mică incizie în buricul degetului, chiar deasupra unghiei – pricinuind o sângerare abundentă, cum se întâmplă de obicei cu rănile în acest loc. Bileţelul a fost scris, aşadar, pe cât se putea de bine în întuneric şi în atari condiţii. Îmi explica, pe scurt, că avusese loc o revoltă; că însuşi căpitanul Barnard fusese lăsat în voia valurilor şi că mă puteam aştepta la un ajutor grabnic în ce priveşte proviziile, dar că nu trebuia nicidecum să încerc să fac zgomot. Se încheia cu următoarele cuvinte: „Pe astea le-am scris cu sânge – ascunde-te şi scapi cu viaţă”.

Legând peticul de câine şi lăsându-l pe acesta jos prin tambuchi, Augustus s-a întors cât a putut de iute la teugă, însă n-a observat ca vreunul din echipaj să fi trecut pe acolo în absenţa lui. Ca să mascheze gaura din peretele despărţitor, şi-a înfipt briceagul deasupra ei şi a agăţat de el un surtuc marinăresc pe care îl găsise în cuşetă. Apoi şi-a pus înapoi cătuşele şi totodată frânghia în jurul gleznelor.

De-abia isprăvise cu aceste pregătiri, când Dirk Peters coborî beat tun, dar într-o excelentă dispoziţie, aducând cu el porţia de mâncare a prietenului meu pentru ziua aceea. Ea consta în vreo doisprezece cartofi irlandezi, din aceia mari, copţi, şi un urcior cu apă. A şezut câtva timp pe un cufăr lângă cuşetă şi a vorbit fără ocol despre secund şi în general despre grijile celor de pe bric. Avea o căutătură destul de ciudată, de-a dreptul stranie. La un moment dat, Augustus chiar s-a speriat de el. În cele din urmă, însă, s-a întors pe punte, bolborosind o promisiune cum că a doua zi îi va aduce prizonierului un prânz

straşnic. Peste zi, doi oameni din echipaj (harponieri) au venit jos, însoţiţi de bucătar, toţi trei aproape în ultimul hal de beţie. Ca şi Peters, nu s-au ferit deloc să vorbească pe şleau despre planurile lor. Se părea că nu se înţeleg defel asupra ultimei lor destinaţii, fiind de acord cu un singur lucru: să atace corabia din Insulele Capului Verde, pe care aşteptau să o vadă sosind de la o oră la alta. Din câte a putut înţelege, revolta nu se iscase doar de dragul jafului, motivul principal constituindu-l ura personală a secundului împotriva căpitanului Barnard. Echipajul părea să se fi împărţit în două tabere: una condusă de secund, cealaltă de bucătar. Cei din prima tabără erau pentru cucerirea celui dintâi vas mai de soi care le va fi ieşit în cale şi echiparea lui pe vreuna din insulele Indiilor de Vest pentru incursiuni piratereşti. Cei din a doua tabără, însă, care era mai puternică şi care-l includea pe Dirk Peters printre partizanii ei, voiau să menţină direcţia iniţială a bricului spre Pacificul de Sud şi, odată ajunşi acolo, să vâneze balene sau să se apuce eventual de altceva, după cum ar fi dictat împrejurările. Poveştile lui Peters, care umblase de multe ori prin acele regiuni, cântăreau, pare-se, enorm în ochii răzvrătiţilor, derutaţi cum erau de vagi perspective de profit şi plăcere.

Peters stăruia asupra lumii noi şi fascinante care se află printre nenumăratele insule ale Pacificului, asupra perfectei siguranţe şi libertăţi faţă de orice constrângeri, şi de care şi ei s-ar fi putut bucura din plin, dar mai ales asupra climatului nespus de plăcut, asupra mijloacelor abundente pentru asigurarea unui trai îmbelşugat şi asupra frumuseţii voluptuoase a femeilor. Până în acel moment nimic nu fusese stabilit în mod definitiv; dar imaginile zugrăvite de harponierul metis au aprins grozav imaginaţia vie a marinarilor şi existau toate şansele ca intenţiile lui să fie până la urmă puse în aplicare.

Cei trei au plecat după vreo oră şi nimeni n-a mai intrat în teugă în ziua aceea. Augustus a stat liniştit până ce s-a făcut aproape întuneric. Şi-a scos apoi cătuşele şi frânghia şi s-a pregătit pentru marea încercare. Într-o cuşetă a găsit o sticlă pe care a umplut-o cu apă din urciorul lăsat de Peters şi şi-a îndesat buzunarele cu cartofi reci. Spre marea lui bucurie, a nimerit şi peste un felinar cu un ciot de lumânare de seu în el. Lumânarea o putea aprinde în orice moment, căci avea la el o cutie cu chibrituri. Când s-a întunecat de tot, s-a strecurat prin

gaura din perete, după ce, ca măsură de precauţie, aranjase aşternutul de pe pat în aşa fel încât să dea impresia că cineva dormea acoperit. Ajuns dincolo, a agăţat surtucul de briceag, ca şi mai înainte, ca să mascheze deschizătura – manevră destul de uşoară, căci n-a pus la loc bucata de scândură scoasă din perete decât după ce trecuse dincolo. Se afla acum pe puntea inferioară principală şi, ca şi mai devreme, a început să-şi croiască drum între puntea superioară şi butoaiele de ulei, spre bocaportul magaziei principale. Ajuns aici, a aprins feştila şi a coborât, bâjbâind anevoie prin stivajul compact din magazie. După câteva clipe, s-a speriat de duhoarea aceea insuportabilă şi de atmosfera înăbuşitoare. Nu credea că aş fi putut supravieţui în temniţa mea un timp atât de lung, respirând un aer atât de înecăcios. M-a strigat de mai multe ori, dar nu i-am răspuns, şi temerile lui păreau astfel să se adeverească. Bricul rula violent, şi de aceea zgomotul era atât de mare, încât în zadar ar fi încercat să desluşească nişte sunete anemice ca respiraţia sau sforăiturile mele. Şi-a aprins felinarul şi ori de câte ori i se ivea ocazia îl ridica deasupra capului, cât putea de sus, astfel încât, dacă mai eram încă în viaţă, văzând lumina, să-mi pot da seama că îmi sare cineva în ajutor. Dar din partea unde mă aflam eu nu se auzea nimic şi bănuiala că murisem începea să devină o certitudine. Era hotărât totuşi să-şi croiască drum, dacă era posibil, până la ladă şi măcar să se asigure, fără putinţă de tăgadă, de adevărul presupunerilor sale. O vreme şi-a continuat înaintarea, chinuit de cele mai negre presimţiri, până când, într-un târziu, a descoperit că drumul era blocat cu totul şi că nu mai putea înainta defel pe culoarul pe care pornise. Covârşit de emoţii, s-a aruncat disperat peste maldărul de lucruri din magazie şi a început să plângă ca un copil. A fost chiar momentul când a auzit zgomotul produs de sticla pe care o trântisem pe jos. Mare noroc, într-adevăr, că s-a întâmplat aşa, nu de alta, dar de acest lucru, oricât de neînsemnat ar părea, a atârnat, ca de un fir de păr, soarta mea. Aveau să treacă însă mulţi ani până să-mi dau seama de acest lucru. Un sentiment firesc de ruşine şi de regret pentru slăbiciunea şi indecizia lui de atunci l-a împiedicat pe Augustus să-mi destăinuie pe loc ceea ce o amiciţie mai strânsă şi mai lipsită de rezerve l-a îmboldit până la urmă să-mi mărturisească. Văzând că înaintarea prin magazie îi era îngreunată de tot felul de

obstacole de netrecut, hotărâse să renunţe la încercarea de a mai ajunge la mine, ca să se poată întoarce degrabă la teugă. Înainte să-l condamn aspru pentru acest lucru, se cade să ţin seamă de împrejurările vitrege cărora trebuia să le ţină piept. Noaptea se scurgea pe nesimţite, şi absenţa lui din teugă putea fi descoperită; şi nu încape îndoială că aşa s-ar fi întâmplat dacă nu reuşea să se întoarcă în cuşetă înainte să se crape de ziuă. Lumânarea sta să se stingă în bucea şi i-ar fi fost nespus de greu să se întoarcă la tambuchi pe întuneric. Trebuie să admit însă şi faptul că avea toate motivele să creadă că murisem, situaţie în care nu-mi mai era de nici un folos dacă ajungea la ladă, în schimb s-ar fi confruntat el, fără rost, cu tot felul de pericole. Mă strigase de nenumărate ori, iar eu nu-i răspunsesem defel. Se făceau acum unsprezece zile şi nopţi de când rezistam doar cu apa rămasă în urciorul adus de el, o rezervă din care era puţin probabil să mai fi rămas ceva de la începutul captivităţii mele, căci aveam toate motivele să mă aştept la o eliberare rapidă. Dar şi atmosfera înăbuşitoare din magazie trebuie să i se fi părut, lui care venea de la aerul, comparativ vorbind, mai curat al timoneriei, absolut otrăvitor şi cu mult mai greu de respirat decât mi s-a părut mie prima oară când mi-am instalat domiciliul în ladă – după ce, până atunci, tambuchiurile stătuseră deschise permanent mai multe luni de zile. Adăugaţi la toate aceste consideraţii scena de măcel şi teroare la care prietenul meu fusese martor nu demult; captivitatea, privaţiunile şi faptul că de câteva ori scăpase de moarte ca prin urechile acului; dar şi slujba precară şi tulbure pe care o avea şi căreia îi datora faptul că se mai afla încă în viaţă – împrejurări admirabil potrivite pentru a anihila orice efort al minţii – şi cititorul va fi lesne convins, aşa cum am fost şi eu, să privească aparentele slăbiciuni ale lui Augustus, cât priveşte prietenia şi ataşamentul, cu simţăminte mai curând de dezamăgire decât de supărare.

Zgomotul sticlei sparte s-a auzit clar, şi totuşi Augustus nu era sigur că acesta venise din magazie. Îndoiala a fost însă un imbold suficient ca să-l facă să persevereze. S-a căţărat până aproape de puntea inferioară, ajutându-se de grămezile stivuite, după care, aşteptând să se domolească tangajul vasului, m-a strigat cât a putut de tare, ignorând o clipă pericolul de a fi auzit de cei din echipaj. Vă amintiţi, desigur, că de data asta glasul lui

a ajuns până la mine, numai că eu eram atât de copleşit de emoţii, încât n-am fost în stare să-i răspund. Convins acum că temerile lui cele mai sumbre erau pe deplin întemeiate, a coborât cu gândul să se întoarcă la teugă, fără să piardă timpul degeaba. În graba lui a doborât câteva lădiţe, zgomot pe care, după cum vă amintiţi, l-am şi auzit. Străbătuse o distanţă considerabilă pe drumul înapoi, când căderea cuţitului l-a făcut din nou să ezite. S-a întors numaidecât pe urma paşilor şi, cătărându-se pentru a doua oară pe stivă, m-a strigat la fel de tare ca mai devreme, după ce aşteptase să se facă iarăşi linişte. De data asta am găsit putere să-i răspund. Nebun de fericire să descopere că eram încă în viaţă, era ferm decis acum să înfrunte orice greutate şi primejdie ca să ajungă la mine. Reuşind pe cât se putea de iute să iasă din labirintul de vechituri care-l împresurau, a nimerit în cele din urmă într-un loc mai aerisit şi parcă mai accesibil, şi după alte câteva sforţări a ajuns în final la ladă, complet epuizat.

42 Stivuire a încărcăturii.

Capitolul VI.

Cât timp am rămas amândoi lângă ladă, Augustus mi-a relatat doar aspectele mai însemnate ale poveştii sale. Abia mai târziu mi-a istorisit pe îndelete toate amănuntele. Se temea să nu i se observe lipsa, iar eu ardeam de nerăbdare să scap odată din temniţa de care mă săturasem până în gât. Ne-am hotărât să o luăm numaidecât spre gaura din peretele despărţitor, unde aveam să rămân o vreme, răstimp în care el avea să se ducă în recunoaştere. A-l lăsa pe Tiger în ladă era un gând cu care nu ne puteam împăca nicicum; întrebarea însă era dacă puteam acţiona altfel. Acum acesta părea din cale-afară de tăcut, încât nici răsuflarea nu i-am auzit-o când ne-am lipit urechea de ladă. Eram convins că murise şi m-am gândit să dau la o parte capacul. L-am găsit întins cât era de lung, într-o stare, pare-se, de adâncă stupoare, dar încă viu. Nu mai era timp de pierdut, însă nu aveam puterea să abandonez un animal care îmi scăpase în două rânduri viaţa fără ca măcar să încerc să-l salvez. L-am luat deci cu noi, cum am putut, deşi cu mare caznă şi osteneală, Augustus fiind silit uneori să se caţăre peste obstacolele ivite în drum cu uriaşul câine în braţe – o ispravă de care eu, în halul de slăbiciune în care mă aflam, nu eram câtuşi de puţin în stare. În cele din urmă am reuşit să ajungem la

gaura din perete şi Augustus s-a strecurat prin ea, după care l-am împins pe Tiger. Le-am găsit pe toate în perfectă ordine şi n-am uitat să-l aducem sincere mulţumiri lui Dumnezeu că ne scăpase din iminentul pericol care ne ameninţa. Pentru moment ne-am înţeles ca eu să rămân lângă gaură, prin care îi era mai uşor tovarăşului meu să-mi dea o parte din raţia lui zilnică şi unde puteam şi eu respira un aer mai curat.

Ca să clarific unele părţi ale povestirii mele, în care am vorbit despre stivuirea bricului şi care li s-ar putea părea ambigue acelora dintre cititorii mei care vor fi văzut o stivuire corectă sau normală, trebuie să spun aici că modul în care această îndatorire – şi încă una dintre cele mai importante – fusese îndeplinită la bordul lui Grampus este un exemplu de crasă neglijenţă, care pur şi simplu îl face de ruşine pe căpitanul Barnard, un marinar nici pe departe atât de prevăzător şi de experimentat pe cât o cerea, pare-se, în mod obligatoriu, însărcinarea plină de riscuri care-i fusese încredinţată. O stivuire corectă nu se poate face lăsând lucrurile la voia întâmplării şi, din ce ştiu eu din puţina mea experienţă, multe accidente dintre cele mai tragice s-au întâmplat tocmai din cauza neglijenţei sau ignoranţei în această privinţă. Vasele de cabotaj, în graba şi forfota care deseori însoţesc încărcarea sau descărcarea caricului43, sunt cele mai expuse nenorocirilor, tocmai pentru că nu se acordă atenţia cuvenită stivuirii. Lucrul cel mai important este să nu laşi nici o posibilitate încărcăturii sau balastului să se urnească din loc, chiar şi la cel mai violent ruliu al vasului. În acest scop, trebuie acordată o mare atenţie nu doar încărcăturii luate la bord, ci şi felului ei, precum şi dacă e vorba de o încărcătură completă sau parţială. La majoritatea încărcăturilor, stivuirea se face cu ajutorul unei prese. Astfel, la o încărcătură de tutun sau de făină, totul va fi atât de presat în magazia vasului, încât, la descărcare, butoaiele sau poloboacele vor fi complet turtite şi le va lua ceva timp până să-şi recapete forma iniţială. Vom recurge însă la acest procedeu mai ales când dorim să obţinem un spaţiu mai mare în cală; căci la un caric complet, cu mărfuri precum făina sau tutunul, nu poate exista absolut nici o primejdie ca el să se deplaseze, adică una care să creeze vreun inconvenient. Au fost cazuri, într-adevăr, când metoda aceasta a presării a avut nişte urmări dintre cele

mai triste, cauza lor fiind cu totul alta decât deplasarea caricului.

Se ştie bunăoară că o încărcătură de bumbac, presată bine, prin mărirea volumului său, poate în anumite condiţii să rupă în două un vas aflat în largul mării. Nu încape îndoială că acelaşi lucru s-ar produce şi în cazul tutunului în timpul obişnuitului proces de fermentaţie, dacă n-ar fi acele goluri datorate rotunjimii butoaielor.

Primejdia deplasării este luată în seamă mai ales atunci când e vorba de o încărcătură incompletă, iar atunci trebuie luate întotdeauna măsuri care să preîntâmpine o asemenea nenorocire. Numai cei care s-au confruntat cu o tempestă44 violentă sau mai degrabă cei care au simţit pe pielea lor ruliul vasului în acalmia ce se lasă brusc după furtună îşi pot face o idee despre forţa nemaipomenită cu care vasul se scufundă în apă, de unde şi impulsul teribil dat tuturor obiectelor neamarate de la bord. Necesitatea unei stivuiri corecte se impune îndeosebi atunci când avem de-a face cu un caric parţial. Când ţine la capă (mai ales cu focul mic), un vas cu o probă defectuos proiectată se va canarisi45 la maximum, acest lucru petrecându-se în medie chiar şi la fiecare cincisprezece sau douăzeci de minute, fără însă a avea urmări grave, dacă s-a realizat o stivuire corectă.

Dar, dacă treaba s-a făcut de mântuială, la prima bandă mai puternică a vasului, întreaga încărcătură se va duce grămadă spre bordul aplecat, vasul fiind astfel împiedicat să-şi recapete echilibrul, cum ar trebui altminterea să se întâmple, şi atunci, în câteva secunde, vasul va fi plin cu apă şi se va scufunda. Nu exagerez când vă spun că cel puţin jumătate din cazurile în care vasele s-au dus la fund în furtunile puternice din larg pot fi atribuite unei deplasări a încărcăturii ori a balastului.

Când la bord se ia o încărcătură parţială, indiferent de care, după ce mai întâi a fost stivuită cât mai compact cu putinţă, ar trebui acoperită toată cu un rând de şiftingborduri solide, întinzându-se de-a curmezişul întregului vas. Pe aceste scânduri ar trebui înălţate temporar nişte pontili zdraveni care să ajungă până la grinzile de deasupra şi să le ţină astfel pe toate fixate la locul lor. La încărcăturile de grâne sau altele de acest soi e nevoie de precauţiuni suplimentare. O magazie, plină ochi cu cereale la plecarea din port, nu va mai conţine decât trei

pătrimi din cantitatea iniţială atunci când va ajunge la destinaţie – cu toate că încărcătura, măsurată baniţă cu baniţă de către destinatar, va depăşi cu mult (din cauza umflării boabelor) cantitatea consemnată în acte. Acest lucru se datorează tasării din timpul călătoriei, fapt cu atât mai evident cu cât vremea a fost mai potrivnică.

Dacă grânele au fost depozitate în magazie de-a valma, oricât de bine ar fi fost ele asigurate cu şiftingborduri şi pontili, la o călătorie mai lungă există riscul ca grânele să se deplaseze atât de mult, încât să provoace cele mai cumplite dezastre. Pentru ca aceste nenorociri să poată fi preîntâmpinate, înainte de plecarea din port trebuie folosită orice metodă prin care încărcătura să fie tasată cât mai bine cu putinţă; iar pentru acest lucru există numeroase mijloace, printre care poate fi menţionată înfigerea unor pene între grâne. Chiar şi după toate aceste măsuri şi după ce s-au depus eforturi neobişnuite pentru fixarea şiftingbordurilor, nici un marinar de meserie nu se va simţi în deplină siguranţă pe timp de furtună cu o încărcătură de cereale la bord şi cu atât mai puţin cu o încărcătură incompletă. Totuşi, există sute de cabotiere de-ale noastre, şi poate mult mai multe venind din porturile Europei, care navighează zi de zi cu caricuri parţiale, ba chiar cu unele dintre cele mai periculoase, şi fără nici o măsură de precauţie. E de mirare că nu se petrec chiar mai multe accidente decât cele consemnate ca atare. Un caz regretabil de asemenea neglijenţă este, după ştiinţa mea, cel al căpitanului Joel Rice de pe goeleta Firefly, care, în anul 1825, a plecat din Richmond, Virginia, spre Madeira, cu un caric de porumb. Căpitanul făcuse numeroase călătorii fără vreun incident mai serios, deşi avea obiceiul să nu dea prea mare atenţie stivuirii, nu mai mult decât dădeau alţii. Nu mai călătorise niciodată înainte cu un caric de cereale şi de data aceasta încărcase grânele la întâmplare, fără să umple nici jumătate din magazia vasului. În prima parte a călătoriei n-a avut parte decât de brize uşoare; dar, când mai era doar o zi până să ajungă în Madeira, s-a pornit o furtună puternică dinspre nord-nord-est, care l-a silit să stea la capă. A adus goeleta sub vânt, doar cu focul terţarolat la două rânduri, iar vasul naviga la fel de bine ca oricare altul şi n-a luat nici măcar un strop de apă. Spre asfinţit, furtuna s-a mai potolit, iar vasul rula mai nesigur ca înainte, deşi se descurca binişor, până când

o bandă puternică a făcut să se canarisească la tribord. S-a auzit atunci cum grânele o iau din loc în masă, forţa deplasării zvârlind în lături bocaportul magaziei principale. Vasul s-a dus la fund ca o ghiulea. Acest lucru s-a întâmplat destul de aproape de un mic slup din Madeira, care l-a scos din apă pe un membru al echipajului (singura persoană salvată) şi care slup a rezistat furtunii în perfectă siguranţă, aşa cum, într-adevăr, ar fi făcut-o orice vas manevrat corect.

Arimajul la bordul lui Grampus fusese realizat cu multă nepricepere, dacă se poate numi arimaj ceea ce era în cel mai bun caz un vălmăşag de butoaie de ulei46 şi materiale de bord. Am vorbit deja de felul în care erau rânduite lucrurile în magazie. Pe puntea inferioară era spaţiu doar cât să încap şi eu (aşa cum am mai spus) între butoaiele de ulei şi puntea superioară; în jurul bocaportului magaziei principale fusese lăsat un loc liber şi alte câteva mai largi în magazie. Lângă gaura tăiată de Augustus în peretele de compartimentare era loc cât pentru un întreg butoi şi pentru moment m-am instalat confortabil în acest locşor.

Până ca prietenul meu să ajungă cu bine la cuşetă şi să-şi pună la loc cătuşele şi frânghia, se luminase de ziuă. Scăpaserăm, într-adevăr, ca prin urechile acului; căci abia apucase să-şi pună lucrurile în ordine, că secundul a venit jos împreună cu Dirk Peters şi cu bucătarul. Au pălăvrăgit o vreme despre corabia de la Capul Verde, părând foarte nerăbdători să o vadă făcându-şi apariţia. La un moment dat bucătarul a venit spre cuşeta în care stătea întins Augustus şi s-a aşezat la căpătâiul lui. Din ascunzătoarea mea puteam să văd şi să aud totul, căci bucata decupată nu fusese pusă la loc şi mă aşteptam din clipă în clipă ca negrul să se sprijine de haina ce fusese agăţată ca să mascheze gaura din perete, în care caz totul ar fi fost descoperit şi fără îndoială că vieţile noastre ar fi fost curmate pe loc. Norocul însă a ţinut cu noi; şi, cu toate că a atins haina de mai multe ori în timpul ruliului, nu s-a lăsat prea tare pe ea ca să-şi dea seama ce se ascundea în spatele ei. Partea de jos fusese fixată cu grijă de peretele despărţitor, ca să nu se vadă gaura, în caz că haina ar fi alunecat într-o parte. În tot acest timp, Tiger a stat întins la picioarele patului şi părea să-şi fi revenit în simţiri, căci l-am văzut de câteva ori deschizându-şi ochii şi răsuflând adânc.

După câteva minute, secundul şi bucătarul au urcat pe punte, lăsându-l jos pe Dirk Peters, care, imediat după plecarea lor, a venit şi s-a aşezat chiar pe locul unde şezuse secundul. Extrem de binevoitor, a început să discute cu Augustus şi abia atunci ne-am dat seama că beţia ce părea să fi pus stăpânire pe el cât timp s-a aflat alături de cei doi era în mare măsură doar prefăcătorie. A răspuns foarte deschis tuturor întrebărilor pe care i le-a pus tovarăşul meu; i-a spus că el, unul, nu are îndoieli cum că tatăl său a fost până la urmă salvat, căci, înainte de asfinţitul soarelui, în ziua când acesta fusese lăsat în voia valurilor, se zăreau nu mai puţin de cinci pânze la orizont; şi a mai folosit şi alte cuvinte de mângâiere, ceea ce mi-a produs nu atât surpriză, cât plăcere. Într-adevăr, am început să nădăjduiesc că vom putea în cele din urmă, cu ajutorul lui Peters, să luăm iarăşi în stăpânire vasul şi i-am mărturisit acest gând lui Augustus, imediat ce am găsit un prilej. Considera şi el că acest lucru era cu putinţă, susţinând însă că în încercarea noastră trebuia să procedăm cu foarte mare precauţie, căci metisul părea să asculte numai de propriile-i capricii; şi, într-adevăr, era greu de spus dacă era vreun moment în care acesta să fie zdravăn la minte. Peters s-a dus pe punte după vreun ceas şi nu s-a întors până pe la amiază, când i-a adus lui Augustus o porţie straşnică de pastramă de vită şi budincă. Când am rămas singuri, am mâncat şi eu pe săturate, fără să mă mai întorc la culcuşul meu. N-a mai coborât nimeni la teugă în timpul zilei, şi seara m-am strecurat în cuşeta lui Augustus, unde am dormit un somn dulce şi adânc, până aproape să mijească zorile, când m-a trezit prietenul meu, după ce auzise un zgomot pe punte, şi m-am întors cât am putut de iute la ascunzătoarea mea. Când s-a luminat de ziuă, am văzut amândoi că Tiger se refăcuse aproape de tot şi nu mai dădea semne de hidrofobie, căci a băut, pare-se cu lăcomie, puţina apă pe care i-am oferit-o. Peste zi, şi-a recăpătat întreaga vigoare şi apetitul de dinainte.

Purtarea lui bizară se datorase fără îndoială aerului pestilenţial din magazie şi nu avea nici o legătură cu turbarea. Nici nu ştiam cum să-mi exprim bucuria că am stăruit să-l iau cu mine din ladă. Era 30 iunie, a treisprezecea zi de când Grampus plecase din Nantucket.

Pe 2 iulie, secundul a coborât, grizat ca de obicei şi extrem de binedispus. A venit la cuşeta lui Augustus şi, bătându-l pe spate, l-a întrebat dacă va şti să se poarte frumos, în caz că-l va lăsa liber şi dacă îi poate promite să nu se mai ducă la cabină. La acestea, firește, prietenul meu a răspuns afirmativ, şi atunci nemernicul i-a dat drumul, după ce l-a silit mai întâi să tragă o duşcă dintr-o ploscă cu rom pe care a scos-o din buzunarul hainei. Amândoi s-au dus apoi pe punte şi nu l-am mai văzut pe Augustus vreo trei ceasuri. A coborât după aceea să-mi dea vestea bună că primise încuviinţarea să se plimbe pe bric oriunde avea chef, pe puntea dinaintea arborelui prova şi că avea poruncă să doarmă, ca de obicei, la teugă. Totodată mi-a adus un prânz copios şi o provizie minunată de apă. Bricul era tot în căutarea corabiei dinspre Capul Verde şi numaidecât a apărut la orizont o pânză şi am crezut cu toţii că era vorba de acea corabie. Întrucât întâmplările din următoarele opt zile au fost de mică însemnătate şi n-au avut o influenţă directă asupra principalelor evenimente din povestea mea, am să le consemnez aici sub formă de jurnal, fiindcă nu vreau să le omit cu totul.

3 iulie. Augustus mi-a făcut rost de trei pături cu care mi-am înjghebat un pat confortabil în ascunzătoare. Peste zi, n-a venit nimeni jos, în afară de tovarăşul meu. Tiger şi-a găsit loc în cuşetă chiar lângă gaura din perete şi a dormit dus, de parcă nu şi-ar fi revenit cu totul de pe urma suferinţei sale. Spre seară, o rafală de vânt a lovit bricul înainte să fie strânse velele şi era cât pe ce să-l răstoarne. Dar rafala a slăbit numaidecât şi, în afară de faptul că a sfâşiat gabierul trinchet47, n-a produs alte stricăciuni. Pe tot parcursul zilei, Dirk Peters l-a tratat pe Augustus cu multă blândeţe, povestind cu el îndelung despre Oceanul Pacific şi despre insulele pe care le văzuse în acea parte a lumii. L-a întrebat dacă n-ar vrea să-i însoţească pe răzvrătiţi într-un fel de călătorie de explorare şi de plăcere prin acele locuri şi i-a spus că oamenii au început, încet-încet, să-şi însuşească părerile secundului. La acestea, Augustus s-a gândit că e mai bine să-i răspundă că ar fi bucuros să pornească într-o astfel de aventură, căci nu avea nimic mai bun de făcut şi că orice era de preferat unei vieţi de pirat.

4 iulie. Vasul ivit în zare s-a dovedit a fi un bric de mic tonaj din Liverpool şi a fost lăsat să treacă fără să fie atacat.

Augustus şi-a petrecut cea mai mare parte a timpului pe punte, ca să afle tot ce se putea despre intenţiile răzvrătiţilor. Între ei se iscau certuri dese şi violente, şi în cursul uneia dintre ele, un harponier, Jim Bonner, a fost azvârlit peste bord. Tabăra secundului câştigă teren. Jim Bonner fusese în banda bucătarului, al cărei partizan era şi Peters.

5 iulie. Pe la revărsatul zorilor, a început să bată o briză aspră dinspre vest, care, tot crescând în intensitate, pe la amiază s-a transformat în furtună, astfel încât bricul nu mai avea ridicate decât randa de furtună48 şi trinca49. În timp ce strângea gabierul-trinchet, Simms, unul dintre marinarii de corvoadă, şi care era în banda bucătarului, a căzut peste bord, după ce se îmbătase criţă, şi s-a înecat – fără ca vreunul să încerce să-l salveze.

Numărul total al celor de la bord era acum treisprezece, adică: Dirk Peters; Seymour, bucătarul negru; Jones; Greely; Hartman Rogers şi Wil iam Al en, din tabăra bucătarului; secundul, al cărui nume nu l-am aflat niciodată; Absalom Hicks; Wilson; John Hunt şi Richard Parker, din tabăra secundului, pe lângă Augustus şi cu mine.

6 iulie. Furtuna a ţinut toată ziua, suflând în rafale puternice, însoţite de ploaie. Bricul a luat multă apă pe la armuzuri50 şi una din pompe a mers continuu, fiind nevoit şi Augustus să lucreze un schimb. Pe la asfinţit, un vas mare a trecut foarte aproape de noi, fără să fie descoperit înainte să ajungă în raza de semnalizare. Răzvrătiţii au presupus că vasul era cel pe care-l căutau. Secundul l-a somat, însă răspunsul a fost înghiţit de mugetul furtunii. La orele 11, un val a măturat mijlocul punţii şi a smuls o bucată mare din parapetul de la babord, pricinuind şi alte stricăciuni mai uşoare. Spre dimineaţă, vremea s-a mai calmat, iar pe la răsăritul soarelui bătea un vânt foarte slab.

7 iulie. Toată ziua au fost valuri mari de hulă, timp în care bricul, fiind uşurel, a rulat înfiorător, şi din ascunzătoarea mea în magazie am auzit limpede cum o grămadă de lucruri s-au desprins de la locul lor. Sufeream îngrozitor din pricina răului de mare. Astăzi Peters a discutat îndelung cu Augustus, spunându-i că doi din banda lor, Greely şi Al en, trecuseră de partea secundului şi că se hotărâseră să devină piraţi. Au mai fost câteva întrebări pe care Augustus nu le-a prea înţeles. Cândva

în cursul acestei seri, vasul a mai luat apă; dar mare lucru nu se putea face ca să remediem situaţia, necazul venind de la solicitarea bricului şi de la apa care se infiltra prin armuzuri. Dintr-o velă au făcut un paiet pe care l-au trecut pe sub prova – o treabă cu oarece folos, căci apa din cală s-a mai împuţinat.

8 iulie. Odată cu zorile, s-a întărit o briză uşoară dinspre est, şi secundul a pus capul pe sud-vest, cu gând să ajungă la vreuna din insulele Indiilor de Vest şi să-şi pună în aplicare planurile piratereşti. N-a fost împotrivă nici Peters, nici bucătarul, cel puţin din cele auzite de Augustus. Orice intenţie de a cuceri vasul din Capul Verde a fost abandonată cu totul. Infiltrarea apei putea fi acum lesne ţinută sub control cu o singură pompă care funcţiona câte trei sferturi dintr-un ceas. Paietul a fost tras de sub prova. Peste zi, am schimbat semnale cu două goelete de mic tonaj.

9 iulie. Vreme frumoasă. Toţi oamenii, prinşi cu repararea parapetelor. Peters a avut iarăşi o discuţie lungă cu Augustus, vorbindu-i mai deschis decât o făcuse până atunci. I-a spus că nimic nu-l va determina să se alăture părerilor secundului, ba chiar i-a dat de înţeles că va scoate bricul din mâinile lui. Pe prietenul meu l-a întrebat dacă, la o adică, ar putea conta pe ajutorul lui, la care Augustus i-a răspuns fără nici o ezitare „da”. Peters ia zis atunci că va încerca să afle şi părerea celorlalţi din tabăra sa despre acest lucru şi s-a dus. În restul zilei, Augustus n-a mai avut ocazia să-i vorbească între patru ochi.

43 Încărcătura vasului.

44 Vânt de forţa 10 pe scara Beaufort (măsurată între 0 şi 12, fiecărui număr corespunzându-i un grad Beaufort).

45 Înclinarea vasului într-unul din borduri.

46 Vasele de pescuit balene sunt îndeobşte dotate cu rezervoare metalice de ulei – de ce Grampus nu era dotat la fel, n-am reuşit să aflu niciodată. (n.a.)

47 Vela trapezoidală a arborelui trinchet (arborele de la prova).

48 Vela trapezoidală a arborelui de la pupa.

49 Vela pătrată a arborelui trinchet.

50 Intervalele între filele de bordaj.

Capitolul VII

10 iulie. Semnale de pe un bric din Rio, cu destinaţia Norfolk. Vreme pâcloasă, cu vânt slab, variabil, dinspre est.

Astăzi s-a stins din viaţă Hartman Rogers. Pe 8 ale lunii, a fost cuprins de spasme după ce băuse un pahar de grog. Fusese în tabăra bucătarului şi în omul acesta îşi pusese Peters cel mai mult nădejdea. Lui Augustus i-a spus că, după părerea lui, secundul l-ar fi otrăvit şi că, dacă nu era cu ochii în patru, se aştepta să-i vină şi lui degrabă rândul. În banda lui rămăseseră acum doar el, Jones şi bucătarul – de partea cealaltă erau cinci. Îi vorbise lui Jones despre preluarea comenzii de la secund; cum însă planul a fost primit cu răceală, n-a mai avut curajul să insiste ori să-i spună şi bucătarului. La drept vorbind, a fost bine că a dat dovadă de prudenţă, fiindcă, după prânz, bucătarul şi-a exprimat hotărârea de a se alia cu secundul, ba chiar a trecut făţiş în tabăra acestuia; în vreme ce Jones a prins ocazia să se certe cu Peters, dându-i de înţeles că-l va înştiinţa pe secund în legătură cu planul pe care-l urzea. Acum, evident, nu mai era timp de pierdut, şi Peters s-a arătat decis să încerce cu orice risc să pună mâna pe vas, dacă Augustus era dispus să-i dea o mână de ajutor. Numaidecât prietenul meu l-a asigurat că va lua parte la orice plan care îşi propune acest lucru şi, socotind că ocazia era tocmai nimerită, i-a dezvăluit faptul că mă aflam şi eu la bord. Metisul a fost nu atât surprins, cât încântat să afle acest lucru, căci nu mai avea pic de încredere în Jones, pe care îl considera deja ca aparţinând taberei secundului. Au coborât degrabă amândoi şi Augustus ma strigat, după care Peters şi cu mine am făcut pe dată cunoştinţă. Ne-am înţeles ca la prima ocazie favorabilă să punem din nou stăpânire pe vas fără să ne mai sfătuim şi cu Jones. În caz de izbândă, urma să ducem bricul în primul port ivit în calea noastră şi să-l predăm. Trădarea celor din propria-i tabără îi zădărnicise lui Peters planul de a o porni spre Pacific – o călătorie care nu se putea face fără un echipaj, soarta lui depinzând fie de o achitare la proces pe motiv de nebunie (pricina – a şi jurat solemn în faţa noastră – care îl determinase să-şi dea sprijinul în favoarea revoltei), fie, în caz că era găsit vinovat, de obţinerea iertării, graţie mărturiei lui Augustus şi a mea. Discuţia noastră a fost întreruptă pe moment de ordinul „Strângeţi velele!”, iar Peters şi Augustus au rupt-o la fugă sus pe punte.

Ca de obicei, mai toţi cei din echipaj erau beţi turtă; şi, înainte ca velele să fie strânse în mod corespunzător, o rafală violentă a înclinat bricul întrun bord. Lăsat însă în voia vântului,

acesta s-a redresat, după ce luase o porţie bună de apă. Abia ce s-au îndreptat lucrurile, când o nouă rafală a lovit vasul şi imediat după aceea o alta – fără a produce vreo stricăciune. Totul părea să anunţe un vânt de furtună, care, într-adevăr, a început curând să bată cu furie dinspre nord şi vest. Ne-am pregătit de furtună cum am putut mai bine şi, ca de obicei, am luat drum de capă51, cu trinca terţarolată complet. Pe măsură ce se însera, vântul creştea în intensitate, iar marea devenea tot mai agitată. Peters a venit la teugă împreună cu Augustus şi ne-am reluat discuţiile.

Am fost de acord toţi trei că altă ocazie mai favorabilă decât aceasta nici că se putea ca să ne punem planul în aplicare, căci nimeni nu s-ar fi aşteptat în acest moment la o asemenea îndrăzneală. Şi, cum bricul stătea în siguranţă la capă, nu era nevoie să-l manevrăm, până ce nu se îndrepta vremea, când, dacă reuşeam în încercarea noastră, l-am fi putut elibera pe vreunul sau poate chiar pe doi dintre oameni, care să ne ajute să-l ducem într-un port. Principala dificultate era disproporţia mare dintre forţele noastre. Noi eram doar trei, iar în cabină erau nouă. Armele de la bord se aflau şi ele toate în mâinile lor, cu excepţia unei perechi de pistoale mici pe care Peters le ascunsese la el şi a cuţitului mare de marinar pe care-l purta tot timpul la cingătoare. Dar şi după alte indicii, bunăoară faptul că nici o secure sau manivelă de cabestan52 nu se afla la locul ei obişnuit, am început să ne temem că secundul avea propriile-i bănuieli, cel puţin în privinţa lui Peters, şi că nu va scăpa prilejul de a se descotorosi de el. Era cât se poate de clar că ceea ce am fi hotărât să facem nu putea fi făcut prea curând. Sorţii ne erau însă prea potrivnici ca să ne apucăm de treabă fără să ne luăm toate măsurile de precauţie.

Peters a propus să se ducă sus pe punte şi să intre în vorbă cu omul de cart (Al en) şi, imediat ce va prinde o ocazie bună, să-l arunce în mare fără multă trudă şi fără să facă zgomot; după care Augustus şi cu mine să venim şi noi sus şi să încercăm să facem rost de nişte arme de pe punte; şi să dăm apoi năvală toţi trei şi să punem stăpânire pe tambuchi, înainte să întâmpinăm vreo rezistenţă. M-am opus acestui plan, fiindcă nu puteam crede că secundul (un viclean fără pereche în tot ce nu venea în atingere cu prejudecăţile lui superstiţioase) s-ar fi lăsat prins atât de uşor în capcană. Faptul însuşi că cineva era

de cart pe punte era o dovadă suficientă că omul stătea cu ochii în patru – nefiind un lucru obişnuit, exceptând pe vasele unde disciplina era riguros impusă, să postezi un cart pe punte când vasul stă la capă pe vânt de furtună. Şi, fiindcă mă adresez mai ales, dacă nu exclusiv, unor persoane care n-au fost niciodată pe mare, se cuvine poate să precizez situaţia exactă a unui vas în atari împrejurări. A sta în derivă sau, în jargon marinăresc, „la capă” e o măsură la care se recurge din diverse motive şi se efectuează în diverse moduri. Pe o vreme cu vânt moderat, se practică frecvent cu scopul doar de a ţine vasul pe loc, în aşteptarea altui vas sau lucru asemănător. Dacă vasul la capă e cu toate velele ridicate, manevra se execută îndeobşte braţând o parte din vele, astfel încât vântul să le mascheze, şi atunci vasul va sta locului. Acum însă vorbim de menţinerea vasului în alură de capă pe vânt de furtună. Treaba asta se face atunci când vântul din prova este prea puternic pentru a permite vasului să poarte întreaga velatură fără riscul de a se răsturna, şi uneori chiar cu vânt favorabil, atunci când marea este prea agitată pentru ca vasul să navigheze cu vânt de pupa. Dacă un vas se încumetă să navigheze cu vânt de pupa şi doar cu gabierul mic pe o mare foarte agitată, de obicei suferă mari stricăciuni din cauza valurilor care mătură pupa şi, uneori, a tangajului violent. Prin urmare, dacă nu e neapărat necesar, rareori se recurge la această manevră în astfel de cazuri. Când vasul are gaură de apă în bordaj, el este deseori pus cu vânt de pupa, chiar şi pe o mare foarte agitată; căci, stând la capă, îmbinările sale vor ceda în mod sigur solicitărilor violente pe care le suportă, ceea ce nu prea se întâmplă atunci când navighează cu vânt din pupa şi cu gabierul mic. Adeseori chiar se impune ca vasul să navigheze cu vânt din pupa şi cu gabierul mic, fie atunci când rafala e atât de puternică încât ar putea sfâşia vela folosită pentru aducerea vasului cu prova în vânt, fie când, din cauza greşitei proiectări a osaturii sau din alte cauze, acest obiectiv de seamă nu poate fi realizat.

Pe vânt de furtună, corăbiile sunt puse la capă în diverse moduri, potrivit formei lor specifice. Unele stau cel mai bine cu trinca, aceasta fiind, cred eu, vela cel mai des întrebuinţată. Corăbiile cu trei arbori şi greement pătrat53 au pânze expres în acest scop, numite velastraiuri de capă. Câteodată însă se foloseşte numai focul de furtună, alteori focul şi trinca sau o

trincă terţarolată la două rânduri şi nu arareori se folosesc velele artimonului54.

Gabierele-trinchet s-au dovedit de multe ori mai potrivite acestui scop decât oricare altă velă. Grampus era în general pus la capă cu o trincă terţarolată complet.

Când un vas e să fie pus la capă, va fi adus cu prova în vânt, astfel încât vela cu care staţionează să prindă bine vântul atunci când parâma este virată cu forţă spre pupa, adică este adusă pe diagonala vasului. Odată treaba isprăvită, prova va fi orientată cu o aproximaţie de câteva grade pe direcţia din care bate vântul, iar bordul din vânt, fireşte, va primi loviturile valurilor. În această situaţie, un vas în bună stare va rezista unui vânt de furtună foarte puternic fără să ia un strop de apă şi fără să mai aibă nevoie de supraveghere din partea echipajului. De obicei se leagă echea55 cârmei, dar acest lucru este complet inutil (în afară de cazul în care, lăsată liberă, ea face zgomot), deoarece cârma nu are nici un efect asupra vasului, când acesta stă la capă. De fapt, ar fi mult mai bine ca, în loc să fie legată zdravăn, cârma să rămână liberă, căci, dacă nu are joc, ar putea fi smulsă de valurile puternice. Cât timp ţine vela, un vas bine proiectat îşi va menţine poziţia şi va rezista oricărui val, de parcă ar fi înzestrat cu viaţă şi raţiune. Dacă însă tăria vântului va sfârteca vela (o ispravă de care, în condiţii obişnuite, doar un uragan adevărat ar fi în stare), pericolul va fi iminent. Vasul va cădea sub vânt şi, venind cu flancul spre valuri, va fi cu totul la discreţia lor: singura soluţie în acest caz este să-l pui iute cu vânt de pupa şi să navighezi doar cu gabierul mic, până când apuci să întinzi şi alte vele. Unele vase stau la capă fără vele, dar în largul mării nu te poţi încrede în aşa ceva.

Să revenim totuşi după această digresiune. Secundul nu obişnuia deloc să aibă om de cart pe punte când bricul stătea la capă pe vânt de furtună, şi faptul că acum avea unul, legat de împrejurarea că lipseau securile şi răngile, ne-a convins pe deplin că oamenii din echipaj erau numai ochi şi urechi, ca nu cumva să fie luaţi prin surprindere, în felul în care îşi închipuise Peters. Ceva trebuia totuşi făcut, şi încă pe cât se putea de repede, deoarece fără îndoială că, odată ce apăruse o bănuială împotriva lui Peters, cu prima ocazie acesta avea să fie sacrificat, şi o astfel de ocazie se va găsi negreşit sau va fi creată după ce va fi încetat furtuna.

Augustus a fost de părere atunci că, dacă Peters ar putea să îndepărteze, sub un oarecare pretext, lanţul de ancoră care zăcea deasupra trapei din cabina de lux, am reuşi, poate, să-i luăm pe nepregătite, năvălind peste ei din magazie; gândindu-ne însă mai bine, ne-am dat seama că ruliul şi tangajul vasului erau prea puternice pentru o încercare de acest fel.

Din fericire, până la urmă mi-a venit ideea să acţionăm asupra temerilor superstiţioase şi conştiinţei culpabile ale secundului56. Să ne amintim că un membru al echipajului, Hartman Rogers, murise în cursul dimineţii, după ce, cu două zile în urmă, bând nişte rachiu îndoit cu apă, a fost apucat dintr-odată de spasme. Peters ne-a spus că, după părerea lui, omul fusese otrăvit de secund şi această convingere se baza pe nişte dovezi, zicea el, incontestabile, pe care însă n-a putut fi înduplecat să ni le prezinte – acest refuz îndărătnic fiind doar una din trăsăturile firii sale ciudate. Dar, dacă avea sau nu motive mai temeinice decât aveam noi înşine de a-l suspecta pe secund, ne-am lăsat lesne convinşi de bănuiala lui şi am hotărât să acţionăm în consecinţă.

Rogers murise pe la orele 11 dimineaţa, zvârcolindu-se de durere; şi, la câteva minute după moarte, cadavrul prezenta un spectacol absolut oribil şi dezgustător, cum nu-mi amintesc să fi văzut vreodată. Burta i se umflase, de parcă era a unuia care se înecase şi zăcuse în apă săptămâni în şir.

Mâinile, aşijderea, în timp ce obrajii, zbârciţi şi scofâlciţi, erau albi ca varul, în afară de vreo două sau trei pete de un roşu aprins, ca acelea produse de erizipel: una din aceste pete se întindea de-a latul feţei, acoperindu-i complet un ochi, ca o fâşie de catifea roşie. Aşa hâd cum era, cadavrul fusese adus din cabină sus pe punte pe la amiază, ca să fie aruncat peste bord, moment în care secundul, aruncându-i o privire (căci îl vedea acum pentru prima oară) şi având mustrări de cuget pentru crima comisă sau fiind poate cuprins de groază în faţa hidoasei privelişti, a dat ordin oamenilor să coasă cadavrul în hamacul în care fusese adus şi să i se facă slujba cuvenită celor înmormântaţi pe mare. După ce a dat aceste ordine, s-a dus jos, ca şi când s-ar fi ferit să mai dea cu ochii de propria-i victimă. Pe când erau în toi pregătirile pentru îndeplinirea ordinelor sale, sa dezlănţuit cu furie furtuna şi pe moment ele au fost abandonate. Cadavrul, lăsat de izbelişte, a fost luat de apă, nimerind în

sabordul de scurgere de la babord, unde mai zăcea încă în clipa de care vorbesc, plutind dintr-o parte într-alta la fiecare bandă violentă a bricului.

Odată stabilit planul, am trecut numaidecât la înfăptuirea lui. Peters s-a dus pe punte şi, aşa cum bănuisem, a fost oprit imediat de Al en, care părea să fi fost pus să vegheze mai degrabă asupra teugii decât într-altă parte. Dar soarta acestui nelegiuit a fost decisă fără zăbavă şi pe tăcute, căci Peters, apropiindu-se cu nonşalanţă de el, ca şi când ar fi vrut să i se adreseze, l-a înşfăcat de gât şi, înainte ca omul să poată scoate măcar un icnet, i-a făcut vânt peste parapet. Apoi ne-a strigat şi am urcat şi noi pe punte. Prima noastră grijă a fost să căutăm prin jur ceva cu care să ne înarmăm, însă trebuia să umblăm cu multă grijă, căci era imposibil să stai în picioare pe punte măcar o clipă, fără să te ţii bine şi, de fiecare dată când prova se afunda în apă, valuri puternice se spărgeau deasupra noastră. În acelaşi timp trebuia neapărat să acţionăm cu rapiditate, deoarece ne aşteptam în fiecare minut ca secundul să urce pe punte şi să pornească pompele, fiind vădit că bricul lua apă foarte repede. Am căutat prin preajmă o vreme, dar n-am găsit nimic potrivit cu ceea ce aveam noi de gând să facem, decât cele două manivele ale pompei, Augustus luând-o pe una, iar eu pe cealaltă. După ce am făcut rost de ele, am scos cămaşa de pe cadavru, iar pe acesta l-am aruncat peste bord. Peters şi cu mine am coborât, lăsându-l pe Augustus de pază pe punte, unde şi-a luat în primire postul chiar în locul unde stătuse Al en, şi cu spatele spre tambuchiul cabinei, astfel încât, dacă ar fi urcat vreunul din banda secundului, să creadă că era omul de cart.

De cum am ajuns jos, am început să mă deghizez în aşa fel încât să arăt ca leşul lui Rogers. Cămaşa pe care o scosesem de pe cadavru ne-a fost de mare folos, căci avea o croială ciudată, fiind uşor de recunoscut – un soi de bluză pe care răposatul o purta peste celelalte veşminte – un tricot albastru, cu dungi orizontale, mari şi albe. După ce am tras-o pe mine, m-am grăbit să-mi fac rost de o burtă falsă, care să imite oribila diformitate a leşului aceluia înfoiat. Treaba s-a rezolvat numaidecât cu nişte aşternuturi de pat pe care mi le-am îndesat cât am putut de bine. După aceea le-am dat şi mâinilor aceeaşi înfăţişare, trăgându-mi o pereche de mitene albe de lână şi umplându-le cu tot felul de cârpe pe care le-am găsit.

Peters s-a ocupat apoi de faţa mea, mai întâi frecând-o bine cu cretă albă şi aplicându-i apoi câteva pete de sânge dintr-un deget pe care şi-l crestase. N-a fost uitată nici dunga aceea de-a latul ochiului, care te băga în toţi sperieţii.

51 A sta sau a merge la capă – a naviga, pe vreme rea, cu prova orientată perpendicular pe val.

52 Dispozitiv mecanic de forţă, pe al cărui tambur vertical se înfăşoară o parâmă sau un lanţ de tracţiune.

53 Ansamblu alcătuit din manevre fixe (straiuri, sarturi, pataraţine etc.) şi curente (parâme) de la bordul unei nave ai cărei arbori sunt echipaţi cu vele pătrate.

54 Catargul dinspre pupa.

55 Piesă orizontală prinsă de axul cârmei pentru a permite o bună manevrare a vasului.

56 Ideea de a acţiona asupra unei conştiinţe culpabile revine în nuvela din 1844, Tu eşti omul acela! – vezi MLMR, pp. 174-184.

Capitolul VIII.

Când m-am privit într-un ciob de oglindă agăţat în cabină, la lumina chioară a unui soi de felinar de luptă57, am fost atât de îngrozit de propria-mi înfăţişare şi de amintirea terifiantei realităţi pe care o închipuiam în felul acesta, încât m-a apucat un tremur grozav şi abia mai găseam în mine putere să-mi continui rolul. Trebuia însă să acţionăm cu hotărâre şi, împreună cu Peters, m-am dus sus pe punte.

Acolo le-am găsit pe toate la locul lor şi, ţinându-ne strâns de parapet, tustrei ne-am furişat până la tambuchiul cabinei. Capacul era închis doar pe sfert, căci nemernicii îşi luaseră măsuri de precauţie ca acesta să nu poată fi închis brusc din afară, drept care aşezaseră nişte butuci pe treapta de sus, care să nu-l lase să se închidă. Nu ne-a fost greu să cuprindem dintr-o privire tot interiorul cabinei prin crăpăturile de la ţâţâni. S-a văzut atunci cât de norocoşi am fost că n-am încercat să-i luăm prin surprindere, căci, evident, erau în alertă. Doar unul singur dormea, şi acesta întins chiar la picioarele scării de tambuchi, cu o muschetă alături. Ceilalţi şedeau pe câteva saltele care fuseseră scoase din cuşete şi trântite pe podea.

Erau prinşi într-o discuţie gravă; şi, deşi benchetuiseră – aşa părea după cele două urcioare goale şi câteva stacane de tablă care zăceau prin jur

—, nu erau la fel de băuţi ca de obicei. Toţi aveau cuţite, vreo doi dintre ei, pistoale, iar într-o cuşetă se aflau la îndemână o sumedenie de muschete.

Am stat să ascultăm o vreme despre ce vorbeau, înainte să ne putem hotărî cum să procedăm, căci nu stabiliserăm încă nimic concret, decât atât că, atunci când o să-i atacăm, vom încerca să le anihilăm acţiunile cu ajutorul stafiei lui Rogers. Discutau despre planuri piratereşti, însă tot ce-am putut auzi mai clar era că se vor uni cu echipajul de pe o anume goeletă Hornet şi, dacă se putea, chiar vor pune mâna pe goeletă, înainte să întreprindă ceva la scară mare, numai că amănunte n-am reuşit să desluşim niciunul din noi.

Careva a amintit de Peters, iar secundul i-a răspuns pe un ton înăbuşit ce nu putea fi distins, după care acesta a adăugat, ceva mai tare, că „nu poate înţelege ce-şi tot găseşte de făcut la teugă cu plodul căpitanului”, opinând că „cu cât or să fie zvârliţi mai iute peste bord, cu atât va fi mai bine”.

Nu i-a răspuns nimeni, însă lesne ne-am dat seama că remarca lui a fost bine primită de întreaga bandă şi mai ales de Jones. În acele momente eram în culmea agitaţiei, cu atât mai mult cu cât vedeam că nici Augustus, nici Peters nu se puteau hotărî cum să acţioneze. Dar eram hotărât să-mi vând viaţa cât mai scump cu putinţă şi să nu mă las copleşit de vreun sentiment de spaimă.

Zgomotul asurzitor făcut de bătaia vântului în greement şi de valurile care se spărgeau pe punte ne împiedica, în afara unor scurte clipe de acalmie, să auzim ce se discută. Într-un asemenea moment, toţi trei l-am auzit clar pe secund zicându-i unuia „să se ducă la prova şi să le ordone afurisiţilor ălora de neisprăviţi să vină la cabină, unde să poată sta cu ochii pe ei, fiindcă nu-i trebuiau lui tot felul de urzeli la bordul bricului”. Spre norocul nostru, s-a nimerit ca în acel moment tangajul vasului să fie atât de puternic, încât să împiedice executarea pe loc a ordinului. Bucătarul s-a sculat de pe saltea ca să vină după noi, când o bandă straşnică, de am crezut că va rupe catargele, l-a aruncat cu capul în uşa uneia dintre cabinele de lux de la babord, izbind-o de perete şi producând o harababură de nedescris. Din fericire, niciunul din noi n-a fost clintit de la locul său şi am avut timp să ne retragem degrabă la teugă şi să încropim iute un plan de acţiune, înainte ca trimisul să-şi facă

apariţia, mai bine zis, înainte să-şi scoată capul prin tambuchi, căci nu s-a învrednicit să vină pe punte. Din locul acela nu putea să vadă că Al en lipsea, aşa că a răcnit, ca şi când i sar fi adresat acestuia, repetându-i ordinele secundului. Peters i-a răspuns „Da, da”, cu vocea schimbată, iar bucătarul a coborât numaidecât, fără a bănui că lucrurile nu erau tocmai în regulă.

Cei doi tovarăşi ai mei s-au îndreptat cutezători spre pupa şi s-au dus jos în cabină, Peters închizând capacul tambuchiului doar pe sfert, aşa cum îl găsise. Secundul i-a primit cu prefăcută cordialitate şi lui Augustus i-a spus că, întrucât în ultima vreme se purtase atât de frumos, poate să se instaleze în cabină şi să fie de-acum înainte unul de-al lor. I-a turnat apoi o jumătate de stacană de rom şi l-a silit să o bea. Le-am văzut şi le-am auzit pe toate acestea, fiindcă, imediat ce s-a închis capacul, m-am luat după prietenii mei până la cabină şi mi-am reluat vechiul post de observaţie. Adusesem cu mine cele două manivele de pompă – pe una am ascuns-o lângă tambuchi – ca să fie la îndemână când va fi nevoie.

Am încercat să mă ţin cât mai bine, ca să pot vedea tot ce se petrecea înăuntru, şi m-am străduit să-mi fac curaj pentru clipa când aveam să cobor printre răzvrătiţi, la semnalul lui Peters, aşa cum ne înţeleseserăm. În scurt timp, el a reuşit să mute discuţia asupra faptelor sângeroase din timpul revoltei şi, încetul cu încetul, i-a făcut pe oameni să vorbească despre miile de superstiţii atât de larg răspândite printre marinari. Nu puteam desluşi chiar tot ce se spunea, însă puteam observa clar efectele conversaţiei pe chipurile celor prezenţi. Secundul era evident foarte agitat şi, când pe neaşteptate careva dintre ei a pomenit de înfăţişarea hidoasă a cadavrului lui Rogers, am crezut că-l va apuca leşinul. Peters l-a întrebat atunci dacă nu crede că ar fi mai bine ca leşul să fie zvârlit degrabă peste bord, fiindcă era de-a dreptul sinistru să-l vezi plutind de colo-colo în sabordurile de scurgere. La acestea, nelegiuitului parcă i s-a tăiat răsuflarea; şi-a întors capul, încet, spre fiecare dintre tovarăşii săi, ca şi când i-ar fi implorat să meargă, unul dintre ei, şi să isprăvească treaba. Nu s-a clintit însă niciunul şi era cât se poate de limpede că toţi membrii bandei erau cu nervii întinşi la maximum. Peters a dat atunci semnalul. Numaidecât am deschis capacul tambuchiului şi, coborând fără să rostesc o silabă, m-am proţăpit în mijlocul bandei.

Efectul teribil produs de această apariţie neaşteptată n-ar trebui să mire câtuşi de puţin, dacă se iau în considerare împrejurările deosebite. În asemenea cazuri, de obicei stăruie în mintea privitorului un sâmbure de îndoială cât priveşte realitatea vedeniei din faţa ochilor săi; o fărâmă de speranţă, oricât de firavă, că e victima unei înşelătorii şi că arătarea nu e de fapt un musafir de pe tărâmul umbrelor. Nu-i exagerat a spune că asemenea urme de îndoială au stat la temelia aproape fiecărei apariţii de acest fel şi că groaza teribilă pe care a produs-o uneori trebuie atribuită, chiar şi în cazurile cele mai relevante, unde suferinţa a fost dintre cele mai cumplite, mai degrabă unui soi de oroare anticipativă că vedenia ar putea fi adevărată decât unei credinţe ferme în realitatea ei. Dar, în cazul de faţă, se va vedea imediat că în cugetele răzvrătiţilor nu exista nici măcar umbra unui fundament pe care să încolţească îndoiala cum că apariţia lui Rogers n-ar fi cu adevărat o reanimare a hidosului său cadavru sau măcar imaginea duhului său. Poziţia izolată a bricului, faptul că din pricina furtunii era cu totul inaccesibil îngrădeau orice mijloace, aparent posibile, de înşelătorie în nişte limite atât de înguste şi de bine conturate, încât probabil că se credeau în stare să le cuprindă pe toate dintr-o singură privire. De-acum se aflau pe mare de douăzeci şi patru de zile, fără să fi comunicat, altfel decât prin semnale, cu un alt vas. Apoi, toţi oamenii din echipaj, cel puţin toţi cei despre care aveau motive absolut neîndoielnice să creadă că se află la bord, erau adunaţi în cabină, cu excepţia lui Al en, omul de cart; iar statura lui gigantică (avea o înălţime de şase picioare şi şase ţoli) le era mult prea familiară ca să le poată trece prin minte, chiar şi pentru o clipă, ideea că el ar fi vedenia din faţa ochilor lor. Adăugaţi la aceste consideraţii natura înspăimântătoare a furtunii şi aceea a subiectului adus în discuţie de Peters; adânca impresie pe care hidoşenia adevăratului cadavru o făcuse, dimineaţa, asupra imaginaţiei oamenilor; excelenta mea deghizare, precum şi lumina palidă, tremurătoare din cabina în care mă priveau, căci licărul felinarului care se bălăbănea cu putere încoace şi încolo cădea nesigur şi doar în răstimpuri asupra chipului meu, şi nu va mai fi nici un motiv de mirare că înşelătoria a avut un efect chiar mai mare decât anticipaserăm. Secundul a ţâşnit de pe salteaua pe care stătea întins şi, fără să scoată măcar o silabă, a căzut,

ţeapăn mort, pe podeaua cabinei şi a fost zvârlit ca un buştean spre bordul de sub vânt de ruliul puternic al bricului. Dintre cei şapte rămaşi, doar trei şi-au păstrat la început, cât de cât, prezenţa de spirit. Ceilalţi patru au rămas o vreme parcă ţintuiţi de podea – cele mai sfâşietoare chipuri ale ororii şi nemărginitei disperări din câte mi-a fost dat să văd vreodată. La drept vorbind, singura opoziţie mai serioasă pe care am întâmpinat-o a venit din partea bucătarului, a lui John Hunt şi Richard Parker; nici ei însă n-au opus decât o rezistenţă firavă şi şovăielnică. Primii doi au fost împuşcaţi pe loc de Peters, iar eu l-am doborât pe Parker izbindu-l în cap cu manivela pompei pe care o adusesem cu mine. În răstimp, Augustus a pus mâna pe una din muschetele care zăceau pe podea şi l-a împuşcat în piept pe un alt răzvrătit – Wilson. Nu mai rămăseseră acum decât trei; dar, între timp, se treziseră din letargie şi poate că au început să priceapă că li se jucase o festă, căci s-au luptat cu multă îndârjire şi furie, şi dacă n-ar fi fost imensa forţă musculară a lui Peters, până la urmă ne-ar fi învins. Cei trei erau Jones, Greely şi Absalom Hicks. Jones îl trântise pe Augustus la podea, îi înjunghiase braţul drept în câteva locuri şi fără îndoială că i-ar fi făcut iute de petrecanie (căci nici Peters, nici eu n-am putut scăpa imediat de potrivnicii noştri), dacă nu ar fi dat buzna, chiar la timp, un prieten pe al cărui ajutor în mod sigur nu contaserăm niciodată. Acest prieten era nimeni altul decât Tiger. Cu un mârâit gros, s-a repezit în cabină în momentul cel mai critic pentru Augustus şi, aruncându-se asupra lui Jones, l-a ţintuit într-o clipă la podea. Acum, însă, prietenul meu era prea rănit ca să ne mai poată ajuta în vreun fel, iar pe mine mă incomoda atât de tare veşmântul cu care mă deghizasem, încât nu puteam face mare lucru. Câinele nu dădea defel drumul beregatei lui Jones – Peters era totuşi cu mult peste ceilalţi doi care mai rămăseseră şi fără îndoială că ar fi isprăvit cu ei mai iute, dacă nu era atât de strâmt locul în care trebuia să acţioneze, dar şi năprasnicele bande ale vasului. Curând a reuşit să apuce un scaun greu, din cele câteva răsturnate pe jos. Cu scaunul acesta i-a crăpat ţeasta lui Greely, chiar când acesta se pregătea să-şi descarce muscheta în mine, şi imediat după aceea ruliul bricului a făcut ca el să nimerească lângă Hicks, pe care l-a înşfăcat de gât şi doar prin forţa mâinilor l-a sugrumat

într-o clipă. Şi, astfel, în mai puţin timp decât mi-a luat mie ca să vă povestesc, ne-am trezit stăpânii bricului.

Singurul dintre duşmanii noştri rămas în viaţă era Richard Parker. Pe omul acesta, să ne amintim, îl doborâsem eu cu manivela pompei la începutul atacului. Acum zăcea inert lângă uşa sfărmată a cabinei de lux; când însă Peters l-a atins cu piciorul, a început să vorbească şi să cerşească îndurare. Avea o mică tăietură la cap, altminteri nu suferise nici o rană, doar că lovitura îl năucise. S-a ridicat apoi în picioare şi pentru moment i-am legat mâinile la spate. Câinele continua să mârâie deasupra lui Jones; apropiindu-ne, însă, am văzut că era mort de-a binelea şi că o şuviţă de sânge îi curgea necurmat dintr-o rană adâncă de la gât, pricinuită fără îndoială de colţii ascuţiţi ai animalului58.

Era în jur de unu noaptea şi vântul nu încetase să bată cu putere. Bricul în mod vădit obosise59 mai mult decât de obicei şi trebuia neapărat să întreprindem ceva ca să-l mai uşurăm niţel. Cu aproape fiecare ruliu al bordului sub vânt, lua câte un val de apă, o parte din aceasta ajungând, pe când lupta era în toi, până în cabină, căci lăsaserăm tambuchiul deschis când am coborât. Întreg parapetul de la babord fusese smuls de valuri, precum şi cambuza60 şi barca de la pupa. Trosniturile şi pârâiturile arborelui mare ne semnalau şi ele că era pe cale să cedeze. Pentru a lăsa mai mult loc arimajului din magazia de la pupa, călcâiul acestui arbore fusese instalat între punţi (o practică foarte reprobabilă, la care mai recurg uneori constructorii navali incompetenţi), astfel încât pericolul iminent era ca acesta să iasă din talpă. Şi, de parcă n-ar fi ajuns toate aceste necazuri, sondând puţul de santină, am aflat că apa măsura nu mai puţin de şapte picioare adâncime.

Lăsând leşurile celor din echipaj să zacă în cabină, ne-am apucat degrabă de pompat; pe Parker, fireşte, îl dezlegaserăm, ca să pună şi el umărul. Lui Augustus i-am bandajat braţul, pe cât ne-am priceput, şi şi-a dat şi el întreaga silinţă, numai că nu era de ajuns. Am descoperit însă că puteam face să nu crească nivelul apei dacă una din pompe lucra întruna. Cum eram numai noi patru, era trudă, nu glumă; ne-am străduit totuşi să ne păstrăm moralul ridicat şi stăteam ca pe ghimpi în aşteptarea zorilor, când nădăjduiam că vom putea uşura bricul, tăindu-i arborele principal.

Storşi de vlagă, am petrecut astfel o noapte de cumplite frământări, şi, când în sfârşit s-a crăpat de ziuă, furtuna nu se potolise câtuşi de puţin şi nici nu erau semne că s-ar potoli. Am târât cadavrele pe punte şi le-am aruncat peste bord. Următoarea noastră grijă a fost să ne descotorosim de arborele principal. După ce am făcut pregătirile necesare, Peters s-a apucat să-l taie (după ce găsise nişte securi în cabină), pe când noi ceilalţi stăteam la straiuri şi la întinzătoarele de sart. Şi cum bricul s-a bandat brusc în bordul de sub vânt, a venit ordinul să tăiem pataraţinele61 şi, odată treaba isprăvită, întreaga masă de lemn şi greementul s-au prăbuşit în mare lângă bric şi fără să-i producă vreo stricăciune. Am văzut acum că vasul nu mai obosea chiar aşa de tare ca înainte, dar situaţia noastră rămânea extrem de precară şi, cu toate strădaniile noastre, nu puteam ţine piept apei care se infiltra, fără cele două pompe. Puţinul ajutor pe care ni-l putea da Augustus nu era, la drept vorbind, de mare folos. Şi, colac peste pupăză, un val uriaş care a lovit bricul în bordul din vânt l-a abătut cu câteva carturi şi, înainte să-şi fi recăpătat poziţia, un alt val s-a spart deasupra lui şi l-a canarisit la maximum. Balastul a luat-o acum în masă spre bordul de sub vânt (de ceva timp încărcătura se tot deplasase la voia întâmplării), şi câteva clipe am crezut că nimic nu ne mai putea împiedica să ne răsturnăm. Totuşi, ne-am mai redresat niţel; cum însă balastul rămăsese locului la babord, am stat canarisiţi atât de mult, încât în zadar am fi vrut să acţionăm pompele, ceea ce oricum n-am mai fi putut face mult timp, căci mâinile noastre erau numai carne vie, de la cât ne spetiserăm, şi sângerau îngrozitor.

Ignorând sfatul lui Parker, ne-am apucat apoi să retezăm arborele mic şi până la urmă am reuşit, însă numai după ce ne-am căznit o vreme, din cauza poziţiei în care stăteam. Prăbuşindu-se peste bord, trinchetul a luat cu el şi bompresul62, astfel încât am rămas doar cu coca63.

Aveam motive să ne bucurăm că deocamdată scăpase cu bine barca mare, că niciunul din valurile acelea uriaşe care năvăliseră peste bord nu-i pricinuise vreo avarie. Dar bucuria noastră nu avea să dureze mult, fiindcă, după ce s-a dus arborele mic şi cu el, fireşte, trinca, vela care îi asigurase bricului stabilitatea, de acum fiecare val se spărgea nestingherit deasupra noastră şi în cinci minute puntea noastră a fost

măturată de la etravă la pupa, barca şi parapetul tribordului au fost smulse şi chiar cabestanul a fost făcut ţăndări. Într-adevăr, nici că s-ar fi putut o situaţie mai jalnică.

La amiază, vântul slăbise şi se părea că furtuna nu va mai ţine, numai că am fost crunt dezamăgiţi, căci se calmase doar pentru câteva minute, ca să reînceapă cu o furie sporită. Pe la orele patru după-amiaza, era absolut imposibil să te ţii pe picioare în faţa rafalelor violente; şi, când peste noi s-a aşternut înserarea, nu mai aveam strop de speranţă că vasul va rămâne întreg până în zori.

Pe la miezul nopţii, ne afundaserăm destul de mult, apa ajungând acum până la puntea inferioară. Nu peste mult timp s-a dus şi cârma; valul care a smuls-o a ridicat pupa cu totul din apă şi, când aceasta a căzut înapoi, a izbit apa atât de tare, încât ai fi crezut că bricul pusese pus pe uscat. Cu toţii am crezut că, fiind cum nu se poate de zdravănă, cârma se va ţine tare până la capăt, căci fusese montată aşa cum nu mai văzuserăm să fie montată vreuna nici înainte şi nici după. La baza axului vertical avea un şir de cârlige de fier solide şi altele de acelaşi fel în lungul etamboului64. Prin aceste cârlige era întinsă o tijă de fier forjat, cârma fiind astfel fixată de etambou şi lunecând în voie pe tijă. Ne puteam da seama de uriaşa forţă a valului care a desprins-o de la locul ei din faptul că toate cârligele etamboului, fixate de la un cap la altul, ba chiar nituite pe dinăuntru, au fost smulse până la unul din lemnul trainic.

Abia am avut timp să tragem aer în piept după această izbitură violentă, când unul din cele mai năprasnice valuri din câte mi-a fost dat să văd vreodată s-a spart chiar pe puntea unde ne aflam noi, măturând totul în calea lui, năvălind prin gurile de magazie şi umplând cu apă fiecare centimetru de vas.

57 În oriG. Battle-lantern; cf. Manuscris găsit într-o sticlă (Ion Vinea traduce cu „fanal de luptă” – vezi MM, p. 115). Asemenea felinare nu se găseau pe vasele comerciale. (Pollin, p. 258) 58 Este ultima apariţie a lui Tiger! După Pollin (p. 260), misterioasa dispariţie a patrupedului se datorează unei posibile scăpări din partea autorului.

59 În jargon marinăresc, despre o navă supusă la mari solicitări pe timp de furtună.

60 Cămara pentru alimente.

61 Parâmele care susţin catargul spre pupa.

62 Arbore oblic fixat în prova vasului.

63 Corpul vasului de la nivelul punţii până la chilă.

64 Piesă din scheletul unui vas, situată la pupa.

Capitolul IX.

Din fericire, chiar înainte să se înnopteze, ne-am legat bine toţi patru de resturile cabestanului, stând astfel lipiţi de punte. Numai această precauţie ne-a salvat de la pieire. După cele întâmplate, eram care mai de care mai năuciţi de imensa greutate a apei care se prăbuşise peste noi şi care nu s-a retras până când era cât pe ce să ne dăm duhul. De îndată ce am putut să respir, mi-am strigat tovarăşii. Singur Augustus mi-a răspuns cu aceste vorbe:

— S-a zis cu noi, Dumnezeu să aibă milă de sufletele noastre!

Încet-încet şi ceilalţi doi au prins glas şi au început să ne îmbărbăteze, asigurându-ne că mai sunt încă speranţe; dată fiind natura încărcăturii, bricul nu avea cum să se scufunde şi existau toate şansele ca furtuna să înceteze până dimineaţa. Aceste cuvinte mi-au dat puteri noi; căci, oricât ar părea de ciudat, deşi era evident că un vas încărcat cu butoaie de ulei goale nu se putea scufunda, m-am pierdut într-atât cu firea, încât am scăpat din vedere acest lucru; o vreme, cel mai tare m-am temut că ne vom duce la fund. Şi, cum în mine renăscuse speranţa, m-am folosit de fiecare clipă ca să-mi strâng chingile care mă ţineau legat de resturile cabestanului şi am aflat curând că şi tovarăşii mei se străduiau să facă acelaşi lucru. Era o noapte neagră ca smoala şi în zadar aş încerca să descriu huietul oribil, asurzitor şi haosul din jur. Puntea noastră se afla la nivelul mării sau mai degrabă noi eram încercuiţi de o creastă înaltă de spumă, din care o parte se revărsa peste noi în fiecare clipă. Nu exagerez când spun că n-am avut capul scos din apă mai mult de o secundă din trei. Şi, deşi stăteam întinşi cot la cot, nu ne vedeam unul pe celălalt sau măcar o părticică din bricul pe care eram zvârliţi cu furie de ici-colo. Ne mai strigam din când în când, încercând astfel să ne păstrăm vie nădejdea, dar şi să-i insuflăm încredere şi curaj aceluia dintre noi care avea mai multă nevoie. Ceea ce ne îngrijora pe toţi era starea de epuizare în care ajunsese Augustus; şi cum îşi schilodise braţul drept, pesemne că nu-şi putea strânge legăturile, aşa că ne aşteptam în orice clipă să descoperim că fusese aruncat

peste bord – numai că a-i da o mână de ajutor nici nu încăpea în discuţie. Din fericire, poziţia lui era mai sigură ca a oricăruia dintre noi, fiindcă stătea cu partea de sus a corpului chiar sub o bucată din cabestanul sfărmat, şi valurile, când se rostogoleau peste el, îşi pierdeau mult din tărie. În oricare altă parte decât aceea (unde fusese aruncat întâmplător, după ce se legase într-un loc foarte expus), fără îndoială că ar fi pierit până în zori. Cum bricul se aplecase mult într-o parte, eram cu toţii mai puţin expuşi riscului de a fi luaţi de valuri decât ar fi fost cazul altminteri. Înclinarea, după cum am mai spus, era spre babord, cam jumătate din punte fiind tot timpul sub apă. Aşa se face că valurile care ne loveau în tribord se spărgeau de bordul vasului, şi până la noi, care ne culcaserăm cu faţa în jos, ajungeau doar şiroaie de apă, pe când cele care veneau dinspre babord, fiind ceea ce se cheamă contracurenţi şi având o priză prea mică asupra noastră, ca urmare a poziţiei noastre, nu aveau destulă forţă ca să ne smulgă din legături.

În poziţia aceasta de coşmar am zăcut până ce s-a luminat de ziuă, doar ca să putem vedea şi mai bine ororile din jur. Bricul nu mai era decât un trunchi de lemn, rostogolindu-se de ici-colo, la discreţia fiecărui val; vântul se înteţise, dacă se poate spune aşa, suflând ca un adevărat uragan, şi se părea că nimic pe lumea asta nu ne mai putea salva. Câteva ceasuri am continuat să stăm cât mai lipiţi de punte, aşteptând în tăcere ca, din clipă în clipă, legăturile noastre să cedeze şi rămăşiţele cabestanului să o ia peste bord sau ca vreunul din valurile uriaşe care mugeau pretutindeni în jurul şi deasupra noastră să împingă coca vasului adânc sub apă şi să ne înecăm, înainte să putem reveni la suprafaţă. Din mila Domnului, am fost feriţi totuşi de aceste pericole iminente şi, pe la mijlocul zilei, am fost veseliţi de lumina binecuvântată a soarelui. Curând după aceea, ne-am dat seama că vântul scăzuse mult în intensitate şi atunci, pentru prima oară de la sfârşitul serii de dinainte, l-am auzit pe Augustus vorbind; l-a întrebat pe Peters, care stătea lungit chiar lângă el, dacă mai crede în vreo şansă de salvare. Fiindcă la început întrebarea a rămas fără răspuns, cu toţii am tras concluzia că metisul se înecase în locul unde stătea; numaidecât însă, spre marea noastră bucurie, a început să vorbească, cu glas stins, spunându-ne că are nişte dureri cumplite, deoarece chingile din jurul pântecelui îl tăiau atât de rău, încât trebuia să

găsească un mijloc ori să le slăbească, ori să piară, căci nu mai putea îndura chinurile acelea. Acest lucru ne-a întristat foarte tare, căci în zadar ne-am fi gândit să-l ajutăm în vreun fel, cât timp valurile nu conteneau să se reverse peste noi. L-am îndemnat să rabde suferinţele cu dârzenie, promiţându-i să ne folosim de prima ocazie ce s-ar fi ivit ca să-i desfacem legăturile. Ne-a răspuns că în curând va fi prea târziu, că pentru el totul se va sfârşi înainte să apucăm să-l ajutăm, după care a mai gemut câteva minute, a rămas tăcut şi astfel am tras concluzia că-şi dăduse sufletul.

Pe la asfinţit, marea se calmase într-atât încât, în răstimpul a cinci minute, de-abia de se mai spărgea câte un val de bordul din vânt, iar vântul slăbise mult, deşi furtuna era încă destul de puternică. De ceasuri bune nu-i mai auzisem pe tovarăşii mei deschizând gura şi atunci l-am strigat pe Augustus. Mi-a răspuns, deşi foarte slab, aşa că n-am putut distinge cuvintele lui. I-am chemat apoi pe Peters şi pe Parker, dar nu mi-a răspuns niciunul.

Curând după aceea, m-a apucat un fel de leşin, în cursul căruia parcă pluteau în închipuirea mea cele mai încântătoare imagini, cum ar fi arbori verzi, câmpii unduitoare, cu grâne coapte, şiruri de fete dănţuind, pâlcuri de călăreţi şi alte fantasme. Îmi amintesc acum că, în toate cele ce se perindau prin faţa ochiului minţii mele, ideea predominantă era aceea de mişcare. Astfel, nici o clipă nu mi-am închipuit vreun obiect static, bunăoară o casă, un munte sau ceva de acest fel; însă mori de vânt, corăbii, păsări imense, baloane zburătoare, oameni călare, trăsuri gonind nebuneşte şi alte asemenea obiecte mobile îmi apăreau într-o succesiune fără sfârşit. Când mi-am revenit din această stare, soarele, din câte mi-am putut da seama, răsărise de vreo oră. Cu mare greutate am reuşit să-mi aduc aminte de feluritele împrejurări legate de situaţia mea şi câtva timp am rămas ferm convins că mă găsem tot în cala bricului, lângă ladă şi că trupul lui Parker era cel al lui Tiger.

Când, într-un târziu, mi-am recăpătat complet simţurile, am descoperit că vântul se transformase într-o briză moderată şi că marea era relativ calmă, încât apa nu mai scălda decât mijlocul bricului. Braţul stâng îmi ieşise de sub chingi şi avea o tăietură adâncă la cot; cel drept era complet amorţit, iar mâna şi încheietura se umflaseră îngrozitor de la apăsarea frânghiei

care-mi alunecase de pe umăr. Mai aveam dureri cumplite şi de la o frânghie care îmi cuprindea brâul şi care, tot strângându-se, devenise insuportabilă. Căutându-i cu privirea pe tovarăşii mei, am văzut că Peters mai trăia încă, deşi un odgon gros era petrecut atât de strâns în jurul şalelor lui, încât omul dădea impresia că e tăiat în două; când m-am clintit, a schiţat un gest firav spre mine, arătându-mi frânghia. Augustus nu mai dădea nici un semn de viaţă şi stătea lungit, aproape frânt în două, peste un ciot din cabestan. Parker mi-a vorbit, când a văzut că mă mişc, întrebându-mă dacă aveam destulă vlagă să-l eliberez din poziţia în care se afla; mi-a spus că, dacă aş putea să-mi adun puterile pe care le mai aveam şi aş reuşi să-l dezleg, am mai putea să ne salvăm vieţile, altminteri trebuia să pierim cu toţii. I-am spus să nu se piardă cu firea, că voi face tot ce pot ca să-l eliberez. Pipăindu-mi buzunarul pantalonilor, am nimerit peste briceag şi, după câteva încercări nereuşite, am reuşit până la urmă să-l deschid. Apoi, cu mâna stângă am izbutit să mi-o eliberez pe cea dreaptă din chingi, după care am tăiat frânghiile ce mă mai ţineau legat. Când însă am dat să mă urnesc din loc, am descoperit că picioarele nu mă ajutau câtuşi de puţin şi că nu mă puteam ridica; şi nici braţul drept nu mi-l puteam mişca în vreo direcţie. Când i-am zis lui Parker acest lucru, m-a sfătuit să stau liniştit câteva minute, ţinându-mă de cabestan cu mâna stângă, ca să-i dau timp sângelui să se pună în mişcare. Am făcut întocmai, şi amorţeala a început degrabă să dispară, astfel încât am putut să-mi mişc mai întâi un picior, apoi pe celălalt; şi, puţin după aceea, puteam să-mi controlez cât de cât braţul drept. M-am târât apoi cu multă precauţie spre Parker, fără să mă ridic în picioare, şi curând am tăiat toate legăturile cu care era prins, încât, după un scurt răstimp, şi-a recăpătat şi el controlul parţial al membrelor. Am dat zor apoi să-l eliberăm pe Peters de frânghia care-l ţinea legat.

Frânghia pătrunsese adânc prin brâul pantalonilor de lână şi prin cele două cămăşi, tăindu-i şi pântecele, din care, în clipa când i-am desfăcut frânghia, au început să curgă şiroaie de sânge. Imediat însă ce i-am scos frânghia, a început să vorbească şi părea să se simtă deodată mai uşor, reuşind să se mişte cu mai multă sprinteneală decât Parker sau decât mine – acest lucru datorându-se fără îndoială pierderii de sânge.

Aveam slabă nădejde că Augustus îşi va reveni, căci nu dădea nici un semn de viaţă; dar când am ajuns lângă el, am constatat că leşinase numai din cauza sângelui pierdut, căci bandajele pe care i le înfăşuraserăm în jurul braţului rănit fuseseră smulse de apă; niciuna din frânghiile care-l ţintuiseră de cabestan nu era într-atât de strânsă încât să-i provoace moartea. După ce i-am desfăcut legăturile şi l-am scos cu grijă dintre cioturile de lemn ale cabestanului, l-am aşezat într-un loc uscat, la bordul în vânt, cu capul ceva mai jos decât trupul şi tustrei ne-am apucat să-i masăm membrele. În vreo jumătate de ceas şi-a recăpătat cunoştinţa, deşi abia a doua zi dimineaţa a dat semne că ne-ar recunoaşte sau că ar avea destulă putere să vorbească. Până să ne scoatem astfel legăturile, se întunecase de-a binelea şi a început să se înnoreze, încât ne-a apucat din nou groaza la gândul că vântul se va porni să sufle cu putere, împrejurare în care, epuizaţi cum eram, nimic nu ne-ar mai fi putut salva de la pieire. Spre norocul nostru, vântul a rămas moderat în timpul nopţii, valurile scăzând de la un minut la altul, ceea ce ne-a dat mari speranţe că până la urmă vom scăpa cu viaţă. Încă mai sufla o briză blândă dinspre nord-vest, însă vremea nu era câtuşi de puţin rece. Pe Augustus îl legaserăm cu grijă la bordul în vânt, ca nu cumva ruliul vasului să-l facă să alunece peste bord, deoarece era încă prea slăbit ca să se poată ţine singur. Pentru noi nu era nevoie de aşa ceva. Şedeam lipiţi unul de celălalt, ţinându-ne fiecare de frânghiile rupte ale cabestanului şi încercând să găsim vreo metodă de a scăpa din situaţia înspăimântătoare în care ne aflam. Ne-am simţit mult mai bine după ce ne-am dat jos hainele şi le-am stors de apă. Punându-le iarăşi pe noi, ni s-au părut nespus de calde şi de plăcute, ceea ce a avut darul să ne învioreze nu în mică măsură. L-am ajutat pe Augustus să şi le scoată şi i le-am stors noi, după care s-a simţit şi el la fel de relaxat.

Foamea şi setea ne pricinuiau cele mai mari suferinţe şi, când ne gândeam cum să ni le astâmpărăm, ni se strângea inima, făcându-ne să regretăm că scăpaserăm din primejdiile mai puţin terifiante ale mării. Ne-am silit totuşi să ne consolăm cu speranţa că vom fi degrabă scoşi din apă de vreun vas şi ne încurajam unul pe celălalt să îndurăm cu stoicism relele care ar putea să ni se întâmple.

Zorii zilei de 14 s-au ivit, în cele din urmă, iar vremea continua să fie senină şi plăcută, cu o briză constantă şi foarte uşoară dinspre nord-vest.

Marea era acum destul de netedă şi, fiindcă dintr-o cauză pe care nu o puteam lămuri, bricul nu se mai canarisea ca înainte, puntea era destul de uscată şi ne puteam plimba pe ea după cum pofteam. Mai bine de trei zile şi trei nopţi o duseserăm fără mâncare şi băutură şi trebuia neapărat să încercăm să facem rost de câte ceva de jos. Numai că bricul era plin cu apă, aşa că ne-am pus pe treabă cu inima îndoită şi cu slabe speranţe că vom reuşi să obţinem mare lucru. Am confecţionat un fel de dragă din două bucăţi de lemn pe care le-am prins laolaltă cu nişte cuie scoase din rămăşiţele tambuchiului. Legându-le în cruce şi prinzându-le de capătul unei frânghii, le-am dat drumul în cabină şi am început să le plimbăm încoace şi încolo, fără cine ştie ce speranţe că am putea astfel agăţa ceva ce s-ar putea mânca sau care să ne ajute măcar să facem rost de mâncare.

Aproape întreaga dimineaţă ne-am petrecut-o muncind degeaba, căci n-am pescuit decât nişte cearşafuri care se agăţaseră în cuie. Într-adevăr, unealta noastră era atât de primitivă, încât nu ne puteam aştepta la o mai mare izbândă.

Am încercat apoi teuga, însă tot în van, şi ajuseserăm în pragul disperării, când Peters a venit cu ideea să-i legăm o frânghie de trup, ca să încerce el să facă rost de câte ceva, scufundându-se în cabină. Această propunere a fost salutată cu însufleţirea pe care o poate inspira speranţa renăscută.

A început imediat să-şi scoată hainele, lăsându-şi doar pantalonii; l-am legat apoi cu grijă de brâu cu o frânghie zdravănă, pe care i-am trecut-o peste umeri, ca nu cumva să-i alunece. Încercarea era una de mare dificultate şi de-a dreptul primejdioasă; fiindcă, dacă nu ne aşteptam ca în cabină să găsim cine ştie ce provizii, ba chiar deloc, scufundătorul, după ce se lăsa jos, trebuia să o ia la dreapta şi să înainteze pe sub apă pe o distanţă de zece-douăsprezece picioare, printr-un pasaj îngust, până la magazia de materiale, fără să respire deloc.

Când totul a fost gata, Peters a coborât în cabină pe scara de tambuchi, până ce apa i-a ajuns la bărbie. S-a scufundat apoi cu capul înainte, întorcându-se numaidecât spre dreapta şi

străduindu-se să ajungă la magazie. În această primă încercare, însă, a dat greş. La mai puţin de o jumătate de minut de când coborâse, am simţit cum frânghia se smuceşte cu putere (semnalul prin care ne dădea de înţeles să-l tragem sus). L-am tras, aşadar, sus degrabă, dar atât de imprudent, încât s-a lovit rău de scară. N-a adus nimic, căci nu reuşise să străbată decât o mică distanţă prin pasaj, fiind nevoit tot timpul să facă eforturi ca să nu fie împins în sus spre tavan. Când a ieşit, era stors de vlagă şi a trebuit să se odihnească un sfert de ceas, până să încerce să coboare din nou.

A doua încercare s-a sfârşit chiar mai prost; fiindcă a rămas sub apă atât de mult fără să ne dea semnalul, încât, temându-ne pentru soarta lui şi fără să mai ţinem cont de asta, l-am tras afară şi ne-am dat seama că fusese cât pe ce să-şi dea ultima suflare, după ce, spunea el, a scuturat de frânghie de mai multe ori, fără ca noi să simţim ceva. Pesemne că o parte din frânghie se încurcase în balustrada de la piciorul scării. Balustrada era, într-adevăr, o piedică serioasă, drept care ne-am hotărât să o înlăturăm, dacă se putea, înainte să continuăm ceea ce ne puseserăm în gând. Şi fiindcă nu aveam cum să o înlăturăm altfel decât prin forţele noastre proprii, am coborât cu toţii pe scară în apă, până unde se putea, şi, dându-i un brânci cu forţele reunite, am reuşit să o doborâm.

A treia încercare a fost la fel de nereuşită ca şi celelalte două, şi atunci ne-am dat seama că aşa nu se putea face nimic, adică fără o greutate cu ajutorul căreia scufundătorul să aibă stabilitate şi să poată rămâne pe podeaua cabinei, în timpul cât încerca să găsească ceva. O bună bucată de timp am tot căutat în zadar ceva ce s-ar potrivi acestui scop; şi, în cele din urmă, spre marea noastră bucurie, am văzut că un sart de trincă era atât de slăbit, încât nu ne-a fost deloc greu să-l smulgem din loc. După ce i l-am legat strâns de o gleznă, Peters a coborât pentru a patra oară în cabină şi de data asta a izbutit să ajungă până la uşa de la cabina camarotului. Spre marea lui amărăciune, însă, a găsit-o încuiată şi a fost nevoit să se întoarcă, fără a fi reuşit să intre, căci, cu toate sforţările lui, nu putea rămâne sub apă decât cel mult un minut. Perspectivele noastre păreau cu adevărat sumbre, şi nici Augustus, nici eu nu ne-am putut abţine să izbucnim în lacrimi, gândindu-ne la nenumăratele obstacole din jurul nostru şi la şansele infime pe

care le aveam de a ne salva până la urmă. Această slăbiciune n-a fost totuşi de lungă durată. Căzând în genunchi în faţa lui Dumnezeu, I-am implorat ajutorul în faţa numeroaselor pericole care ne pândeau; şi ne-am ridicat atunci cu renăscută speranţă şi vigoare, gândindune la ceea ce se mai putea face cu mijloace omeneşti întru izbăvirea noastră.

Capitolul X.

La scurt timp, a avut loc un eveniment pe care sunt tentat să-l consider mai bogat în senzaţii tari şi contradictorii, mai întâi de bucurie, apoi de groază, decât oricare dintre miile de ocazii pe care le-am avut apoi, timp de nouă ani de zile – ocazii marcate de întâmplări dintre cele mai surprinzătoare şi de multe ori de-a dreptul incredibile şi inconceptibile. Stăteam întinşi pe punte lângă scara de tambuchi şi ne sfătuiam cum să facem ca să ajungem la magazie, când, uitându-mă spre Augustus, care zăcea în dreptul meu, am observat că dintr-odată chipul lui căpătase o paloare cadaverică şi că buzele îi tremurau într-un fel cât se poate de ciudat şi de inexplicabil. Alarmat peste măsură, i-am vorbit, dar nu mi-a răspuns şi m-am gândit atunci că poate se îmbolnăvise subit, când i-am observat ochii aţintiţi parcă asupra unui obiect din spatele meu. Mi-am întors capul şi n-am să uit niciodată bucuria extatică ce mi-a pătruns fiecare fibră a trupului când am zărit un bric mare, îndreptându-se spre noi, la nici două mile depărtare. Am sărit în picioare, ca şi când m-ar fi lovit în inimă un glonţ de muschetă; şi, întinzându-mi braţele în direcţia vasului, am rămas înmărmurit, incapabil să articulez măcar o silabă. Peters şi Parker erau la fel de stupefiaţi, deşi în moduri diferite. Primul a început să ţopăie pe punte ca un nebun, scoţând ba chiote dintre cele mai bizare, ba urlete şi imprecaţii, în timp ce al doilea a izbucnit în lacrimi şi a continuat să plângă ca un copil minute în şir.

Vasul de la orizont era o brigantină de construcţie olandeză, vopsită în negru şi având sculptat la prova un galion65 de un auriu ţipător. Era limpede că văzuse multe furtuni la viaţa ei şi bănuiam că suferise mult din cauza aceleia care se dovedise atât de dezastruoasă pentru noi, fiindcă îi lipseau arborele-gabier mic şi o parte din parapetele de la tribord. Când am văzut-o prima oară, după cum spuneam, se afla la o distanţă de vreo două mile, în vânt, şi se îndrepta spre noi. Briza era foarte blândă, şi ceea ce ne-a surprins cel mai

mult era faptul că nu avea ridicate alte pânze decât trinca, vela mare şi focul săgeţii – de bună seamă că venea spre noi, numai că venea alene şi nerăbdarea noastră devenise aproape frenezie.

Chiar şi emoţionaţi cum eram, am observat cu toţii nepriceperea cu care era manevrată. Se abătea atât de mult, încât de vreo două ori am crezut că nu ne-a văzut sau că, văzându-ne şi descoperind că nu era nimeni la bord, se pregătea să facă volta în vânt şi să-şi schimbe direcţia. La fiecare manevră de acest fel ţipam şi urlam cât ne ţineau puterile, după care vasul necunoscut părea să-şi schimbe pe moment intenţia şi iarăşi să se îndrepte spre noi – această bizară manevră fiind repetată de două sau de trei ori, încât până la urmă n-am găsit altă explicaţie decât aceea că timonierul pesemne trăsese la măsea.

Până ce n-a ajuns la vreun sfert de milă de noi, n-am zărit ţipenie de om pe punţi. Atunci am văzut trei marinari, care, după veşminte, păreau să fie olandezi. Doi dintre ei se tolăniseră pe nişte vele vechi lângă teugă, iar al treilea, care părea să se uite la noi cu multă curiozitate, stătea aplecat peste prova-tribord, lângă bompres. Acesta din urmă era un bărbat voinic şi înalt, cu pielea tuciurie. Şi cum stătea aşa, părea că ne îndeamnă să avem răbdare, dând din cap vesel, deşi într-un fel cam ciudat, şi zâmbea întruna, parcă pentru a-şi arăta şirul de dinţi albi, dintre cei mai strălucitori.

Când vasul s-a apropiat mai mult, i-am văzut tichia din flanel roşu căzându-i de pe cap în apă, lucru pe care însă acesta nu părea să-l fi băgat în seamă, ba chiar deloc, căci a continuat să surâdă şi să facă gesturile acelea ciudate. Vă povestesc aceste lucruri şi împrejurări cu de-amănuntul şi vi le povestesc – să fim bine înţeleşi – exact aşa cum ni s-au părut nouă.

Brigantina s-a apropiat de noi încet şi de data asta mai hotărât decât înainte, şi – nu pot vorbi calm despre această întâmplare – inimile ne zvâcneau sălbatic în piepturi, şi întreg sufletul ni l-am revărsat în strigăte de mulţumire către Dumnezeu pentru deplina, neaşteptata şi binemeritata noastră izbăvire, acum atât de aproape. Deodată, ca din senin, a ajuns până la noi, purtată de ocean, o adiere dinspre vasul acela ciudat (care se afla acum destul de aproape de noi), un miros, o duhoare, pentru care în lumea asta nu există un nume – o

denumire – ceva infernal – absolut sufocant – insuportabil, de neconceput. Am căscat gura după aer şi, întorcându-mă spre tovarăşii mei, am văzut că erau albi ca varul. Dar nu aveam acum timp de întrebări sau presupuneri – brigantina se afla la mai puţin de cincizeci de picioare de noi şi părea că are intenţia să vină sub pupa noastră, ca să putem să urcăm la bordul ei, fără ca ea să lase la apă o barcă. Am alergat la pupa, când, deodată, o giraţie straşnică a abătut-o cu cinci sau şase puncte de pe direcţia pe care se deplasa şi, în timp ce trecea prin faţa pupei noastre, la o distanţă de vreo douăzeci de picioare, iam văzut în întregime punţile. Am să uit vreodată întreita oroare a acelei privelişti? Douăzeci şi cinci sau treizeci de trupuri omeneşti, printre care şi câteva femei, zăceau împrăştiate între pupa şi bucătărie, în ultima şi cea mai dezgustătoare stare de putrefacţie! Vedeam bine că nu mai trăia nici un suflet pe vasul acela blestemat! Şi cu toate acestea nu ne-am putut stăpâni să strigăm spre morţii aceia după ajutor! Da, în agonia momentului, imploram fără încetare şi din răsputeri ca acele chipuri tăcute şi respingătoare să rămână cu noi, să nu ne abandoneze şi să devenim şi noi ca ele, să ne primească în buna lor tovărăşie! Deliram de oroare şi disperare – cu minţile tulburate de chinul şi de amarnica noastră dezamăgire.

Când am scos primul nostru urlet de groază, i-a răspuns ceva de lângă bompresul vasului străin, ceva ce semăna atât de mult cu un ţipăt de glas omenesc, încât până şi urechea cea mai fină ar fi tresărit, amăgită. În acel moment, o nouă giraţie bruscă a adus pentru o clipă partea cu teuga în faţa ochilor noştri şi am văzut numaidecât sursa sunetului. L-am zărit pe omul acela înalt şi voinic stând tot aplecat peste parapet şi clătinându-şi capul dintr-o parte într-alta, numai că acum era cu faţa întoarsă, aşa că n-o puteam vedea. Braţele şi le întinsese peste copastie, iar palmele îi erau îndreptate spre afară. Genunchii i se sprijineau de o frânghie zdravănă, bine întinsă, care pornea de la piciorul bompresului până la traversa de capon66. Pe spinarea lui, unde o bucată din cămaşă fusese sfâşiată, lăsându-l dezgolit, se cocoţase un pescăruş uriaş, care înfuleca de zor din carnea oribilă, cu ciocul şi ghearele adânc îngropate şi cu penele lui albe pătate toate cu sânge. Şi, cum bricul a continuat să gireze, ca şi când ar fi vrut să ne vadă mai bine, pasărea şi-a scos, pare-se cu mare greutate, capul mânjit

cu sânge şi, după ce ne-a fixat o clipă cu o privire parcă năucă, s-a ridicat alene de pe trupul din care se înfrupta şi, zburând direct spre noi, s-a rotit o vreme chiar pe deasupra punţii noastre, ţinând în cioc o bucată de carne cu sânge închegat pe ea, care semăna cu ficatul. Ciozvârta aceea scârboasă a căzut în cele din urmă cu un pleoscăit funebru chiar la picioarele lui Parker. Să mă ierte Dumnezeu, dar atunci, pentru întâia oară, mi-a fulgerat prin minte un gând, un gând pe care n-am să-l pomenesc, şi m-am trezit făcând un pas spre halca însângerată. Mi-am ridicat privirea, şi ochii lui Augustus i-au întâlnit pe ai mei, iar înţelesul lor viu şi pătimaş m-a readus pe dată la realitate. Am făcut iute un salt înainte şi, cutremurându-mă de groază, am azvârlit bucata aceea înfiorătoare în mare.

Trupul din care fusese smulsă, cum se sprijinea aşa în frânghie, se legăna cu uşurinţă încoace şi încolo, odată cu sforţările acelei păsări carnivore şi tocmai această mişcare ne-a dat impresia la început că ar fi viu. Când pescăruşul nu l-a mai apăsat cu propria-i greutate, trupul s-a rotit şi s-a aplecat într-o parte, dezvăluindu-i astfel întreg chipul. Cu siguranţă, n-a mai existat vreodată ceva mai înfiorător! Ochii îi dispăruseră, dar şi toată carnea din jurul gurii, încât dinţii îi erau complet dezgoliţi. Iată, aşadar, zâmbetul care ne îndemnase să nădăjduim! Iată… dar mă abţin. Brigantina, după cum am spus deja, a trecut prin dreptul pupei noastre şi şi-a urmat drumul încet, dar constant sub vânt. Cu ea şi cu sinistrul ei echipaj s-au dus şi iluziile noastre entuziaste de salvare şi bucurie. În răstimpul cât a trecut agale pe lângă noi, poate că am fi găsit mijloace să o abordăm, dacă neaşteptata noastră dezamăgire şi natura îngrozitoare a descoperirii ce a însoţit-o nu ne-ar fi paralizat cu totul orice facultate activă a minţii şi a trupului. Am văzut şi am simţit, dar n-am putut nici să gândim, nici să acţionăm, până când, vai, a fost prea târziu. Cât de mult ne-a tulburat minţile întâmplarea aceasta se poate vedea din faptul că, după ce vasul se îndepărtase de noi într-atât încât nu i mai vedea decât jumătate din cocă, ne-am apucat să discutăm foarte serios propunerea de a încerca să-l ajungem din urmă înotând!

În zadar am tot încercat de atunci să dezleg misterul cumplit care învăluia soarta vasului necunoscut. Construcţia şi, în general, înfăţişarea lui, după cum am mai spus, ne-au făcut să credem că era un vas comercial olandez, iar veşmintele

echipajului întăreau această părere67. I-am fi putut lesne desluşi numele la pupa şi, la drept vorbind, şi alte amănunte ne-ar fi putut ajuta să-i descoperim apartenenţa, numai că emoţiile intense din acele clipe ne-au făcut orbi la toate acestea. După culoarea ca de şofran a cadavrelor, care nu intraseră de tot în putrefacţie, am tras concluzia că toată lumea de la bord pierise de friguri galbene sau de vreo altă boală virulentă la fel de cumplită. Dacă s-a întâmplat aşa (şi nu văd ce altceva aş putea să-mi închipui), moartea, judecând după poziţia cadavrelor, trebuie să fi survenit groaznic de repede, de-a dreptul copleşitor şi cu totul altfel decât cea care, în genere, caracterizează până şi cele mai necruţătoare molime din câte a cunoscut omenirea. E cu putinţă, într-adevăr, ca vreo otravă, introdusă accidental în vreo provizie de la bord, să fi pricinuit dezastrul; sau faptul că au consumat vreo specie necunoscută de peşte otrăvitor sau vreun alt animal marin ori pasăre oceanică ar fi putut să-l provoace – însă chiar nu are rost să facem presupuneri acolo unde totul este şi neîndoielnic va rămâne pentru totdeauna învăluit în cel mai sinistru şi de nepătruns mister.

65 Ornamentaţie de lemn montată la prora unor vase cu pânze.

66 Dispozitiv de susţinere a ancorei.

67 Se reia aici motivul literar al „Olandezului zburător”, prezent deja în Manuscris găsit într-o sticlă (octombrie 1833). Acest motiv este descris de Walter Scott într-o notă la Rokeby (1813), vol. II, cap. XI, p. 25: „Aceasta reprezintă… o bine-cunoscută superstiţie marinărească despre o corabie fantastică pe care mateloţii o numesc „Olandezul zburător” şi care poate fi văzută la latitudinea Capului Bunei Speranţe. Ea se deosebeşte de corăbiile pământene prin aceea că arborează toate velele chiar şi pe o vreme în care toate celelalte corăbii, din pricina tăriei vântului, nu îndrăznesc să ridice măcar un cot de pânză. Nu se ştie exact de ce rătăceşte, dar părerea generală e că, în vechime, ea fusese o corabie încărcată cu comori şi că la bordul ei s-ar fi comis o crimă oribilă; apoi, că membrii înrăiţi ai echipajului s-ar fi îmbolnăvit de ciumă […] şi că aceştia ar fi navigat fără ţintă, […] alungaţi din toate porturile de frica molimei care îi decima; şi că, drept pedeapsă pentru fărădelegile lor, năluca nu încetează să bântuie apele unde s-a petrecut nenorocirea, toţi marinarii socotind-o ca pe o cumplită

prevestire”. Tot un vas olandez se scufundă şi în vârtejul din O pogorâre în Maelström. O posibilă sursă de inspiraţie va fi fost The Rime of the Ancient Mariner (Balada bătrânului marinar), 1798, a poetului englez W. T. Coleridge.

Capitolul XI.

Am petrecut restul zilei într-o stare de tâmpă letargie, privind vasul care se îndepărta, până când întunericul, ascunzându-l de privirile noastre, ne-a trezit la realitate. S-au întors atunci şi chinurile foamei şi ale setei, făcându-ne să uităm de toate celelalte griji şi necazuri. Nimic însă nu se putea face până dimineaţa şi, adăpostindu-ne care pe unde, am încercat fiecare să tragem câte un pui de somn. Mie, unul, mi-a reuşit peste aşteptări, căci am dormit până când tovarăşii mei, mai puţin norocoşi, m-au trezit în zori, ca să ne reluăm încercările de a aduce de jos de-ale gurii.

Era o linişte mormântală, marea, netedă, cum n-o mai văzusem vreodată – vremea, caldă şi plăcută. Bricul dispăruse din vedere. Ne-am început treaba smulgând din loc, nu fără trudă, încă un sart şi, după ce le-am legat pe amândouă de picioarele lui Peters, s-a avântat într-o nouă încercare de a răzbate până la uşa magaziei, încredinţat că, dacă ajungea la ea în timp util, o va putea deschide cu forţa; şi spera să facă acest lucru, deoarece coca era mult mai stabilă decât înainte.

A reuşit foarte repede să ajungă la uşă şi, scoţându-şi un lanţ de la gleznă, s-a căznit în fel şi chip să-şi croiască drum cu ajutorul lui, dar în zadar, căci panoul era mult mai solid decât se aşteptase. Şederea lungă sub apă îl istovise de-a binelea şi era absolut necesar ca unul din noi să-i ia locul. Parker s-a oferit pe loc pentru treaba asta; însă după trei încercări neizbutite, şi-a dat seama că nici până la uşă nu va reuşi să ajungă vreodată. Braţul rănit al lui Augustus făcea inutilă orice încercare din partea lui de a coborî, fiindcă ar fi fost incapabil să forţeze uşa, chiar dacă ar fi ajuns până la ea, aşa că mi-a venit mie rândul să trudesc întru izbăvirea noastră, a tuturor.

Peters lăsase unul din lanţuri în pasaj şi, plonjând în apă, mi-am dat seama că nu aveam destulă greutate ca să mă ţină la fund. Am decis, aşadar, ca prima oară să nu încerc altceva decât să recuperez celălalt lanţ. Bâjbâind după el pe podeaua pasajului, am nimerit peste ceva tare, un obiect pe care l-am apucat degrabă şi, fiindcă nu mai aveam timp să văd ce era, m-

am întors şi am ieşit iute la suprafaţă. Prada s-a dovedit a fi o sticlă, şi e lesne de închipuit bucuria noastră când voi spune că am găsit-o plină cu vin de Porto. Mulţumind lui Dumnezeu pentru acest ajutor binevenit şi înveselitor, cu briceagul am scos degrabă dopul sticlei şi, după ce am tras pe rând câte o duşcă rezonabilă, am simţit cu toţii o plăcere de nedescris de la căldura, puterea şi voiciunea pe care ni le-a insuflat vinul. Am pus apoi cu grijă dopul la loc şi cu o batistă am agăţat sticla în aşa fel încât să nu se poată sparge.

Odihnindu-mă niţel după această norocoasă descoperire, am coborât din nou. De data asta am recuperat lanţul şi într-o clipă am ieşit cu el din apă. Mi l-am legat apoi de picior şi am coborât pentru a treia oară, convingându-mă pe deplin că, în atari condiţii, oricât m-aş fi căznit, nu aveam cum să deschid cu forţa uşa magaziei. M-am întors, aşadar, cuprins de deznădejde.

Se părea că nu mai era nici o speranţă şi din privirile tovarăşilor mei mi-am dat seama că se împăcaseră cu gândul morţii. Vinul le produsese în mod vădit un fel de delir de care eu, unul, eram scutit, poate pentru că, după ce-l băusem, m-am cufundat în apă. Vorbeau anapoda şi despre lucruri ce nu aveau nici o legătură cu situaţia noastră, Peters punându-mi întruna întrebări despre Nantucket. Augustus, aşijderea, îmi amintesc, s-a apropiat de mine cu un aer serios şi mi-a cerut să-i împrumut un pieptăn, fiindcă avea părul plin cu solzi de peşte şi voia să scape de ei înainte să coboare pe mal. Parker părea mai puţin afectat şi a insistat să mă scufund la întâmplare în cabină şi să aduc orice s-ar fi nimerit să găsesc. Am acceptat şi, la prima încercare, după ce am stat un minut întreg sub apă, am adus sus o valijoară de piele aparţinând căpitanului Barnard. Am deschis-o degrabă, cu slaba nădejde că ar putea conţine ceva de mâncat sau de băut. N-am găsit însă nimic altceva decât o cutie cu brice şi două cămăşi de pânză. Am coborât din nou şi m-am întors cu mâinile goale. Când am scos capul din apă, am auzit ceva spărgându-se pe punte şi, ieşind, am văzut că tovarăşii mei profitaseră în mod nedemn de absenţa mea ca să bea restul de vin, după care au scăpat sticla pe jos pe când încercau să o pună la loc înainte să-i văd eu. I-am mustrat pentru că se arătaseră atât de nerecunoscători, moment în care Augustus a izbucnit în plâns. Ceilalţi doi au încercat să râdă ca de o glumă bună, dar sper să nu mai am vreodată ocazia să văd

aşa un râset: felul în care se strâmbau şi se hlizeau era de-a dreptul înspăimântător. Într-adevăr, stimulentul luat pe stomacul gol pare să fi avut un efect imediat şi puternic, căci erau cu toţii beţi turtă. Cu mare greutate i-am convins să se întindă şi numaidecât au căzut într-un somn adânc, însoţit de nişte sforăituri grozave.

Atunci m-am trezit, cum s-ar zice, singur-singurel pe bric şi prin cap îmi umblau, fireşte, gânduri dintre cele mai sumbre şi mai înfricoşătoare. Nu întrezăream nici o altă perspectivă decât o moarte lentă prin înfometare sau, în cel mai bun caz, înghiţiţi de prima furtună care s-ar fi iscat, pentru că în starea de epuizare în care eram atunci cu toţii nu mai trăgeam nădejde că vom putea supravieţui încă uneia.

Foamea care mă rodea devenise acum aproape de nesuportat şi eram în stare să fac orice ca să mi-o astâmpăr. Cu briceagul am tăiat o mică porţiune din valijoara de piele şi am încercat să o mănânc, dar n-am putut să înghit nici măcar o bucăţică, deşi parcă mă mai lăsau chinurile după ce mestecam câteva bucăţele şi le scuipam. Pe la asfinţit, tovarăşii mei s-au trezit, rând pe rând, sleiţi de puteri şi îngroziţi – o privelişte imposibil de descris – pesemne o stare cauzată de vin, ai cărui aburi se evaporaseră de-acum. Tremurau ca scuturaţi de friguri şi se tânguiau jalnic, cerşind apă. Suferinţa lor m-a tulburat în cel mai înalt grad, dar m-am bucurat totodată că un şir norocos de împrejurări mă împiedicase să beau şi eu din vin şi astfel să împărtăşesc senzaţiile lor de tristeţe şi de cumplită deprimare. Purtarea lor însă mă îngrijora nespus şi mă înfricoşa; fiindcă era limpede că, dacă nu intervenea o schimbare în bine, nici vorbă să mă mai poată ajuta, ca să ne salvăm cu toţii. Încă nu renunţasem la ideea de a aduce de jos ceva de mâncare, numai că nu-mi puteam relua încercările până ce unul din ei nu va fi fost suficient de treaz ca să mă ajute, ţinând de capătul frânghiei, în timpul cât aş fi zăbovit acolo jos. Parker părea oarecum mai stăpân pe simţurile sale decât ceilalţi, aşa că m-am străduit din răsputeri să-l trezesc. Socotind că o baie în apa de mare ar putea avea un efect benefic, am reuşit să-i prind frânghia în jurul brâului, după care, conducându-l până la scara de tambuchi (el rămânând complet nepăsător în tot acest timp), l-am împins în apă şi l-am tras imediat afară. Aveam un bun motiv să mă felicit pentru isprava mea, căci omul părea mult

mai însufleţit şi mai înviorat, şi când a ieşit, m-a întrebat, cât se poate de rezonabil, de ce-i făcusem una ca asta. După ce i-am explicat motivul, s-a arătat extrem de îndatorat faţă de mine, spunându-mi că de la baie se simţea mult mai bine, după care ne-am apucat să discutăm foarte serios despre situaţia noastră. Am decis apoi să procedăm la fel şi cu Augustus şi cu Peters, ceea ce am şi făcut numaidecât, şi şocul le-a fost amândurora de mult folos. Dădusem peste această idee a contactului brusc cu apa rece într-un tratat de medicină, în care am citit despre efectul pozitiv al duşului în cazul unui pacient care suferea de mania a potu68.

Constatând că acum mă puteam bizui pe tovarăşii mei ca să ţină de capătul frânghiei, am mai făcut vreo trei-patru scufundări până la cabină, cu toate că, între timp, se întunecase de-a binelea şi o hulă domoală, dar lungă dinspre nord făcea ca vasul nostru să fie destul de instabil. În cursul acestor încercări, am reuşit să aduc sus două cuţite de bucătărie, un urcior de trei galoane, gol, şi o pătură, dar nimic care să se poată mânca.

Găsind aceste obiecte, mi-am continuat eforturile, până când m-am epuizat complet, dar n-am mai adus nimic. Noaptea, Parker şi Peters au făcut şi ei, pe rând, câteva încercări; şi cum nici ei n-au găsit nimic, cuprinşi de disperare, ne-am lăsat păgubaşi, conchizând că ne epuizam forţele de pomană.

Am petrecut restul nopţii într-o stare de nelinişte mentală şi trupească de o intensitate greu de închipuit. Au sosit, în sfârşit, zorii zilei de 16 şi, nerăbdători, am început să scrutăm cele patru zări după ajutor, dar fără folos. Marea era tot netedă, străbătută doar de o hulă lungă dinspre nord, ca şi ieri. Era a şasea zi de când nu mai băgaserăm în gură nici mâncare, nici apă, în afară de vinul de Porto, şi era clar că, dacă nu găseam ceva de-ale gurii, nu mai puteam rezista decât foarte puţin. Nu mai văzusem şi nici nu voiam să mai văd vreodată nişte făpturi atât de emaciate ca Peters şi Augustus. În caz că i-aş fi întâlnit pe ţărm în starea lor de acum, nu m-aş fi întrebat o clipă dacă îi mai întâlnisem cândva. Expresia feţei li se schimbase complet, într-atât încât nu-mi venea să cred că erau într-adevăr inşii cu care stătusem împreună cu câteva zile în urmă. Parker, deşi îngrozitor de slăbit şi atât de nevolnic încât nici capul nu şi-l putea ridica din piept, nu ajunsese încă în halul în care se aflau ceilalţi doi. Îndura cu multă răbdare, fără să se plângă de nimic,

şi se străduia să ne îmbărbăteze în fel şi chip. Cât despre mine, cu toate că la începutul călătoriei fusesem destul de bolnav, având dintotdeauna o constituţie mai delicată, sufeream totuşi mai puţin decât ceilalţi, slăbisem mult mai puţin şi îmi păstrasem surprinzător de bine agerimea minţii, pe când tovarăşii mei aveau mintea complet sleită, de parcă îşi trăiau a doua copilărie, afişând mai tot timpul o mutră tâmpă şi nişte zâmbete idioate şi scoţând pe gură cele mai absurde platitudini. Câteodată, ca din senin, păreau totuşi să-şi revină, ca şi când şiar fi dat brusc seama de situaţia lor, şi atunci, cuprinşi de elan, săreau în picioare şi începeau să vorbească un scurt răstimp despre planurile lor de viitor, într-un mod cât se poate de raţional, deşi pe chipuri li se putea citi o adâncă disperare. Se prea poate însă ca tovarăşii mei să fi avut despre situaţia lor aceeaşi părere pe care o aveam eu despre a mea şi să fi fost şi eu, fără să-mi dau seama, vinovat de aceleaşi exagerări şi imbecilităţi ca şi ei – iată o problemă care nu poate fi nicicum soluţionată.

Pe la prânz, Parker ne-a dat de veste că a zărit pământ la babord şi numai cu mare greutate l-am putut împiedica să sară în mare şi să înoate întracolo. Peters şi Augustus nici n-au băgat în seamă vorbele lui, părând adânciţi într-o sumbră meditaţie. Uitându-mă în acea direcţie, n-am zărit nici urmă de ţărm – la drept vorbind, eram mult prea conştient de faptul că ne aflam departe de uscat ca să nutresc o asemenea speranţă. Mi-a trebuit totuşi mult timp ca să-l pot convinge pe Parker de eroarea lui. În clipa aceea a izbucnit în lacrimi şi a plâns ca un copil, în hohote şi sughiţuri, vreo două sau trei ceasuri, până când, epuizat, a adormit.

Peters şi Augustus s-au silit de câteva ori în van să înghită din bucăţile de piele. I-am sfătuit să le mestece şi pe urmă să le scuipe; erau însă mult prea istoviţi ca să-mi asculte sfatul. Eu am continuat să mestec câte o bucăţică de piele din când în când şi parcă mă simţeam ceva mai bine; lipsa apei îmi pricinuia cea mai mare suferinţă şi m-am abţinut să iau o înghiţitură din mare numai amintindu-mi de urmările oribile pe care le avuseseră de îndurat alţii aflaţi într-o situaţie asemănătoare cu a noastră.

Ziua se scurgea aşa, când deodată am descoperit o pânză la est, în prova babord. Părea să fie un vas mare şi venea

aproape pieziş faţă de noi, aflându-se la vreo doisprezece sau cincisprezece mile depărtare. Niciunul dintre tovarăşii mei nu-l descoperise încă şi pe moment m-am stăpânit să le spun, ca să nu fim iarăşi dezamăgiţi în speranţele noastre de salvare. Într-un târziu, când acesta s-a apropiat mai mult, am văzut clar că înainta direct spre noi, cu velele superioare desfăşurate. Atunci n-am mai putut răbda şi l-am arătat tovarăşilor mei de suferinţă. Au sărit degrabă în picioare şi au început din nou să-şi manifeste bucuria în modul cel mai năstruşnic: ba plângeau, ba râdeau prosteşte, ţopăiau şi tropăiau pe punte, smulgându-şi părul de pe cap, rugându-se şi blestemând totodată. M-a emoţionat atât de tare purtarea lor, dar şi ceea ce mi s-a părut atunci o şansă neîndoielnică de salvare, încât n-am putut să nu mă alătur nebuniei lor şi, dând frâu liber sentimentelor mele de recunoştinţă şi de extaz, m-am trântit pe podea şi m-am dat de-a dura pe punte, am bătut din palme, am urlat şi altele asemenea, până când, brusc, m-am dezmeticit şi am retrăit paroxismul suferinţei şi deznădejdiii omeneşti, văzând că vasul se întoarce dintr-odată cu pupa spre noi şi o ia într-o direcţie aproape contrară celei pe care o avusese când l-am zărit de prima oară.

Mi-a trebuit ceva timp până să-i pot convinge pe bieţii mei tovarăşi că această tristă întorsătură a lucrurilor se petrecuse aievea. La toate vorbele mele îmi răspundeau cu câte o privire şi un gest prin care îmi dădeau de înţeles că nu pot fi duşi de nas cu astfel de minciuni. Cel mai mult însă mă îngrijora purtarea lui Augustus. Deşi m-am străduit în fel şi chip să-i demonstrez contrariul, el susţinea morţiş că vasul se apropie cu iuţeală de noi şi se pregătea de zor să urce la bordul lui. Iarba de mare care plutea în jurul bricului, stăruia el, era barca vasului respectiv, şi a încercat să sară în ea, şi a început să ţipe şi să urle, de ţi se rupea inima, când l-am reţinut cu forţa să se arunce în mare.

După ce ne-am mai domolit, am continuat să ne uităm după vas, până când, în cele din urmă, l-am pierdut din vedere, căci vremea devenise pâcloasă şi se pornise o briză uşoară. De îndată ce vasul s-a făcut nevăzut, Parker s-a întors brusc spre mine cu o expresie care m-a făcut să mă cutremur. Chipul lui trăda o stăpânire de sine pe care n-o observasem până acum şi, înainte să-şi deschidă gura, inima mi-a şoptit ce avea să spună.

În câteva cuvinte, a propus ca unul din noi să moară, pentru ca viaţa celorlalţi să poată fi salvată.

68 Mania a potu: nebunie, tulburare violentă a minţii (Webster Dictionary, 1913). În numeroase gazete ale vremii, moartea lui Poe a fost interpretată ca un episod tragic de mania a potu sau „acces de melancolie” (apud Burton Pollin, „Poe and the Temperance Movement”, Costerus, 1973, 1: 119-43). Metoda lui Pym pare să se inspire din tratatele medicale despre alcoolism, căci pe atunci se credea că alcoolismul ar avea efecte psihotice asupra personalităţii, delirium tremens fiind una dintre posibilele sale consecinţe. Printre tratatele citate de Pollin (oP. Cit.) se află Anatomy of Drunkenness (Anatomia beţiei), 1828, influenta lucrare a scoţianului Robert Macnish (1802-1837).

Capitolul XII.

De câtva timp mă tot gândeam că într-o zi vom fi împinşi spre această soluţie extremă şi în sinea mea eram hotărât să îndur orice fel de moarte şi în orice împrejurare decât să comit o faptă aşa oribilă. Şi nici foamea grozavă cu care mă luptam nu mi-a slăbit defel această hotărâre. Propunerea nu fusese auzită nici de Peters, nici de Augustus. Aşa că l-am tras pe Parker deoparte; şi rugându-mă în gând lui Dumnezeu să-mi dea puterea să-l fac să se dezică de planul sinistru pe care îl concepuse, l-am dojenit îndelung şi cu toată umilinţa de care eram în stare, implorându-l în numele a tot ce avea mai sfânt şi îndemnându-l cu tot felul de argumente, sugerate de însăşi gravitatea cazului, să renunţe la idee şi să nu amintească de ea nici unuia din cei doi.

A ascultat tot ce i-am spus, fără să încerce să contrazică vreunul din argumentele mele, şi am început să sper că se va lăsa convins să facă aşa cum doream eu. Dar când m-am oprit din vorbit, mi-a zis că ştie foarte bine că tot ce i-am spus este adevărat şi că a recurge la o asemenea soluţie este cea mai oribilă alternativă ce i-ar putea trece omului prin minte; numai că a îndurat până acum atât cât poate îndura firea omenească; şi că e păcat să murim cu toţii, când prin moartea unuia era posibil, ba chiar probabil, ca ceilalţi să fie în cele din urmă izbăviţi; a adăugat că m-aş putea lipsi de osteneala de a încerca să-l întorc de la scopul său, căci se hotărâse asupra acestui lucru încă înainte să apară vasul şi că ivirea lui l-a împiedicat să le destăinuie celorlalţi doi mai devreme intenţiile sale.

L-am rugat atunci că, dacă nu poate fi înduplecat să renunţe la plan, măcar să-l amâne pe o altă zi, căci s-ar fi putut ca vreun vas să ne vină în ajutor, repetând fiecare argument care îmi venea în minte şi care, socoteam eu, ar fi putut avea un efect asupra firii sale aspre. În replică, mi-a zis că n-a scos o vorbă până în acest ultim moment, că nu mai poate rezista fără nici un fel de hrană şi că, astfel, în altă zi propunerea lui ar veni prea târziu, cel puţin în cazul său.

Văzând că nimic din ce spuneam pe tonul acesta blând nu părea să-l emoţioneze, am adoptat o altă conduită şi i-am spus că ar trebui să bage de seamă că eu, unul, pătimisem mai puţin decât oricare dintre noi de pe urma nenorocirilor; că, prin urmare, în acest moment eram mai sănătos şi mai zdravăn decât el sau Peters şi Augustus; pe scurt, că, în condiţia în care mă aflam, puteam să-mi impun cu forţa punctul de vedere, dacă aş fi socotit acest lucru necesar; şi că, dacă încerca în vreun fel să-i informeze pe ceilalţi în legătură cu intenţiile lui sângeroase, canibalice, nu voi ezita să-l arunc în mare. La acestea, m-a apucat imediat de gât şi, scoţând un cuţit, a încercat de câteva ori în zadar să mă înjunghie în pântece, o atrocitate pe care doar nevolnicia lui trupească l-a împiedicat să o înfăptuiască. Între timp, cum îmi ieşisem cu totul din fire, l-am împins spre marginea vasului, ferm hotărât să-i fac vânt peste bord. N-a avut însă parte de această soartă graţie intervenţiei lui Peters, care s-a apropiat şi ne-a despărţit, întrebându-ne de motivul încăierării. Parker i l-a dezvăluit înainte să-l pot împiedica în vreun fel.

Efectul vorbelor lui a fost chiar mai teribil decât mă aşteptasem. Atât Augustus, cât şi Peters, care împărtăşeau, pare-se, de multă vreme, aceeaşi idee înspăimântătoare, şi pe care Parker fusese doar primul care o exprimase în mod deschis, i s-au alăturat, insistând ca planul să fie pus numaidecât în aplicare. Socotisem că măcar unul din primii doi va avea destulă minte încât să fie de partea mea şi să putem rezista oricărei încercări de executare a unui plan atât de monstruos; şi, ajutat de unul din ei, nu mă temeam că n-aş fi în stare să previn realizarea lui. Dezamăgit în aşteptările mele, mi-am dat seama că devenise absolut necesar să-mi văd de propria soartă, căci orice altă împotrivire din partea mea putea fi considerată de oamenii aceia atât de năpăstuiţi drept o scuză

suficientă ca să-mi refuze un joc cinstit în tragedia care ştiam că va fi pusă curând în scenă.

Atunci le-am spus că sunt gata să mă învoiesc, cerându-le doar o amânare de un ceas, astfel încât ceaţa care se lăsase în jur să aibă timp să se ridice şi, poate, vasul pe care-l zăriserăm să se ivească din nou. Cu mare greutate am reuşit să obţin de la ei promisiunea că vor aştepta acest răstimp; şi, aşa cum prevăzusem (se pornise degrabă o briză), ceaţa s-a ridicat înainte să se împlinească ceasul şi, fiindcă la orizont nu apăruse nici un vas, ne-am pregătit să tragem la sorţi.

Voi zăbovi cu adâncă silă asupra scenei cumplite care a urmat, o scenă pe care, în măruntele ei detalii, niciuna din întâmplările care s-au succedat n-a reuşit defel să o şteargă din memoria mea şi a cărei sumbră amintire va întuneca de acum înainte fiecare clipă a vieţii mele. Am să trec peste această parte a povestirii mele cu graba pe care o va permite natura evenimentelor de povestit. Singura metodă pe care am putut-o găsi pentru această sinistră loterie, în care fiecare avea să-şi încerce norocul, era aceea de a trage câte un beţigaş. În acest scop am pregătit câteva aşchiuţe de lemn şi s-a luat hotărârea ca ele să fie la mine. M-am retras spre unul din capetele cocăi, în vreme ce bieţii mei tovarăşi s-au postat, tăcuţi, la celălalt, cu spatele spre mine. Cele mai amarnice clipe de anxietate din toată această înfiorătoare dramă le-am îndurat cât timp mam ocupat cu aranjarea beţigaşelor. Rare sunt acele situaţii în care omul să nu fie silit să se preocupe intens de propria-i supravieţuire; o preocupare care creşte de la un moment la altul, pe măsură ce se şubrezeşte baza care susţine acea viaţă. Acum însă, când natura tăcută, implacabilă şi neînduplecată a îndeletnicirii mele de moment (atât de diferită de primejdia furtunii dezlănţuite sau de lentoarea oribilă a foametei) mi-a îngăduit să reflectez asupra şanselor mele reduse de a scăpa de cea mai cumplită dintre morţi – o moarte cu cel mai cumplit scop – fiecare părticică din acea energie care mă ţinuse atâta timp la suprafaţă s-a risipit ca fulgii în vânt, lăsându-mă o pradă neajutorată a celei mai abjecte şi mai jalnice terori. La început, n-am găsit nici măcar destulă putere ca să rup şi să potrivesc beţigaşele, căci degetele mele refuzau pur şi simplu să mă asculte, iar genunchii mi se loveau cu putere unul de celălalt. Mi-au fulgerat puzderie de idei absurde cum să evit să iau parte

la acest joc cumplit al hazardului. M-am gândit să cad în genunchi în faţa tovarăşilor mei şi să-i implor să mă scape de această răspundere sau dintr-odată să mă reped asupra lor şi, ucigându-l pe unul dintre ei, să fac inutilă tragerea la sorţi – pe scurt, la orice numai să n-am de îndeplinit sarcina care-mi fusese încredinţată. Într-un târziu, după ce am pierdut o grămadă de timp cu purtarea asta imbecilă, am fost trezit la realitate de glasul lui Parker, care îmi cerea să-i cruţ odată de teribilul chin pe care-l îndurau. Şi nici atunci n-am fost în stare să aranjez numaidecât beţigaşele, ci am început să mă gândesc la tot felul de vicleşuguri prin care să-l păcălesc pe vreunul dintre tovarăşii mei de suferinţă să tragă beţigaşul scurt, fiindcă ne înţeleseserăm că acela care va trage aşchia cea mai scurtă dintre cele patru aflate în mâna mea avea să moară, ca să poată fi salvaţi ceilalţi.

Înainte să mă condamne cineva pentru această aparentă cruzime, îl rog să se pună într-o situaţie ca aceea în care m-am aflat eu.

În cele din urmă nu mai aveam cum să amân şi, cu inima gata să-mi sară din piept, am luat-o în direcţia teugii, unde mă aşteptau tovarăşii mei.

Am întins mâna cu aşchiile şi Peters a tras degrabă. Scăpase – a lui cel puţin nu era cea mai scurtă; şi iată-mă cu încă o şansă pierdută de a mă salva. Mi-am adunat toată puterea şi i-am întins beţigaşele lui Augustus. A tras şi el imediat: scăpase şi el! Acum, dacă îmi era dat să trăiesc sau să mor, şansele erau perfect egale. În acest moment a pus stăpânire pe mine întreaga ferocitate a tigrului şi faţă de bietul meu semen, Parker, am simţit cea mai intensă, cea mai diabolică ură. Dar n-a durat acest sentiment; şi în cele din urmă, scuturat de spasme şi cu ochii închişi, am întins spre el ultimele două beţigaşe. S-au scurs cinci minute bune până să se poată hotărî să tragă şi, în acele clipe de îngrozitor suspans, n-am deschis nici o singură dată ochii. Apoi, unul din beţigaşe a fost tras repede din mâna mea. Sorţii fuseseră, aşadar, aleşi, însă nu ştiam încă dacă în favoarea sau împotriva mea. Nimeni n-a scos o vorbă şi încă nu aveam tăria să mă conving, uitându-mă la aşchia pe care o ţineam în mână. Într-un târziu, Peters m-a apucat de mână şi m-am silit să-mi ridic privirea şi imediat mi-am dat seama, după căutătura lui Parker, că eram izbăvit şi că

cel sortit să moară era el. Cu respiraţia tăiată, m-am prăbuşit fără cunoştinţă pe punte.

Mi-am revenit din leşin la timp ca să văd sfârşitul tragediei prin moartea aceluia care fusese principalul instrument în declanşarea ei. N-a opus nici un fel de rezistenţă – a fost înjunghiat în spate de Peters şi a căzut pe dată mort. Nu e cazul să zăbovesc asupra sinistrului ospăţ ce a urmat degrabă. Astfel de lucruri se pot imagina, însă cuvintele nu au puterea să înfăţişeze minţii întreaga oroare a realităţii lor. Voi spune doar că, după ce ne-am mai astâmpărat setea care ne chinuia, bând din sângele victimei şi, după ce, de comun acord, i-am retezat mâinile, labele picioarelor şi capul şi le-am aruncat, împreună cu măruntaiele, în mare, am devorat restul trupului, bucată cu bucată, în cele patru zile de veşnică pomenire ale lunii: 17, 18, 19 şi 20.

Pe 19, pornindu-se o ploaie măruntă şi deasă, care a durat cincisprezece sau douăzeci de minute, am reuşit să adunăm niţică apă cu ajutorul unui cearşaf pe care-l pescuiserăm cu draga din cabină imediat după furtună. Cantitatea strânsă nu măsura mai mult de o jumătate de galon69; însă chiar şi această mică provizie ne-a dat oareşice putere şi speranţă.

Pe 21 eram din nou la ananghie. Vremea continua să fie caldă şi plăcută, cu ceţuri ocazionale şi brize uşoare, mai ales dinspre nord spre vest.

Pe 22, stând noi aşa, ghemuiţi unul într-altul, deprimaţi de situaţia jalnică în care ne aflam, brusc, mi-a fulgerat prin minte un gând care mi-a dat o rază de speranţă. Mi-am amintit că, atunci când am tăiat arborele mic, Peters, aflându-se la portsarturile în vânt, mi-a dat una din securi, cerându-mi să o pun, dacă se putea, într-un loc sigur şi că doar cu câteva minute înainte ca ultimul val puternic să fi lovit bricul şi să-l fi umplut cu apă, m-am dus cu securea la teugă şi am lăsat-o într-una din cuşetele de la babord. Mă gândeam acum că, dacă am reuşi să punem mâna pe această secure, am putea despica puntea de deasupra magaziei şi astfel am putea face lesne rost de provizii.

Când le-am spus tovarăşilor mei despre acest plan, au scos un strigăt anemic de bucurie şi tustrei ne-am îndreptat degrabă spre teugă. Era însă mai greu de coborât aici decât în cabină, deschizătura fiind mult mai îngustă, deoarece, dacă vă amintiţi, întreg panoul din jurul tambuchiului cabinei fusese luat

de valuri, pe când cel de la teugă, fiind un simplu chepeng, de vreo trei picioare pe fiecare latură, rămăsese intact. N-am ezitat totuşi să încerc să cobor; şi, după ce mi-am legat o frânghie în jurul brâului, ca şi mai înainte, am plonjat cutezător în apă, cu picioarele înainte, şi am ajuns degrabă la cuşetă, şi încă din prima încercare m-am întors cu securea. Succesul meu a fost primit cu strigăte de triumf, iar uşurinţa cu care fusese obţinut li s-a părut un semn al izbăvirii noastre.

Ne-am apucat apoi să despicăm puntea cu întreaga energie a speranţei renăscute, securea trecând, pe rând, de la Peters la mine, căci, din cauza braţului rănit, Augustus nu ne putea ajuta câtuşi de puţin. Şi cum eram atât de lipsiţi de vlagă, încât abia ne mai puteam ţine pe picioare fără să ne sprijinim şi, prin urmare, nu puteam lucra decât un minut sau două fără să ne tragem sufletul, s-a vădit curând că ne-ar fi trebuit multe ceasuri să isprăvim treaba – adică să decupăm o porţiune îndeajuns de largă ca să putem intra în magazie. Acest lucru însă nu ne-a descurajat şi, lucrând toată noaptea la lumina lunii, am reuşit să ne atingem obiectivul în zorii zilei de 23.

Acum Peters a fost cel care s-a oferit să coboare şi, după ce am făcut toate pregătirile, ca şi mai înainte, s-a dus jos şi s-a întors degrabă, aducând cu el un borcănaş, care, spre marea noastră bucurie, s-a dovedit a fi plin cu măsline. După ce le-am împărţit între noi şi le-am mâncat cu o poftă nebună, l-am ajutat din nou să coboare. De data asta a întrecut toate aşteptările noastre, întorcându-se imediat cu o bucată mare de şuncă şi cu o sticlă cu vin de Madeira. Din vin am tras fiecare doar o duşcă, după ce simţiserăm pe propria noastră piele urmările nefaste ale băutului peste măsură. Şunca, în afară de vreo două livre70 chiar lângă os, nu se mai putea mânca – se stricase de la apa sărată. Partea bună am împărţit-o între noi. Dar cum nu şi-au putut struni pofta, Peters şi Augustus şi-au înfulecat partea lor într-o clipă; eu, însă, am fost mai precaut şi n-am mâncat decât o bucăţică din porţia mea, temându-mă de setea care ştiam că avea să urmeze. Ne-am odihnit apoi o vreme, după ce ne spetiserăm atâta.

Pe la amiază, simţindu-ne mai cu vlagă şi mai înviorаţi, ne-am reluat încercările de a găsi provizii. Peters şi cu mine am coborât cu rândul şi de fiecare dată, cu mai mult sau mai puţin succes, până spre asfinţitul soarelui. În acest interval de timp,

am avut marele noroc de a aduce sus cu totul alte patru borcănaşe cu măsline, încă o bucată de şuncă, o damigeană cu aproape trei galoane dintr-un vin excelent de Madeira şi – ceea ce ne-a produs o bucurie şi mai mare – o mică broască-ţestoasă de Galápagos, specie din care, la plecarea lui Grampus din port, căpitanul Barnard luase la bord câteva exemplare de pe goeleta Mary Pitts, care tocmai se întorcea dintr-o vânătoare de foci din Pacific.

Pe parcursul acestei povestiri, voi mai avea deseori ocazia să amintesc de această specie de broască-ţestoasă. Ea se găseşte mai ales, după cum probabil ştiu cei mai mulţi dintre cititori, pe grupul de insule botezate Galápagos, care, la drept vorbind, îşi trag numele de la acest animal – cuvântul spaniol gallipago însemnând broască-ţestoasă de apă dulce71. Datorită formei şi felului lor ciudat de a se deplasa, li se spune uneori ţestoase-elefant. Adesea ele ating dimensiuni enorme. Eu însumi am văzut câteva care cântăreau între o mie două sute şi o mie cinci sute de livre, deşi nu ţin minte să fi auzit vreun navigator spunând că a văzut vreuna care să cântărească peste o mie opt sute. Înfăţişarea lor e una neobişnuită, ba chiar respingătoare. Umblă foarte încet, cu paşi măsuraţi şi greoi, înălţându-şi pântecele la vreun picior de la sol. Au gât lung şi din cale-afară de subţire; între optsprezece ţoli şi două picioare e o dimensiune des întâlnită şi am ucis una la care distanţa dintre umeri şi creştetul capului măsura nu mai puţin de trei picioare şi zece ţoli. Capul seamănă izbitor cu cel al unui şarpe. Pot trăi fără să mănânce un timp incredibil de lung şi se cunosc cazuri când, aruncate în cala vasului, au zăcut acolo chiar şi doi ani fără pic de hrană şi, la sfârşitul acestei perioade, erau tot atât de grase şi, sub toate aspectele, într-o stare la fel de bună ca atunci când fuseseră băgate în cală. Aceste animale extraordinare seamănă într-o privinţă cu dromaderul sau cămila deşertului. Într-un sac de la baza gâtului poartă cu ele tot timpul o provizie de apă72. În unele cazuri, fiind ucise după ce un an întreg fuseseră lipsite de orice fel de mâncare, s-au găsit în sacii lor nu mai puţin de trei galoane de apă dulce şi absolut proaspătă. Se hrănesc îndeosebi cu pătrunjel şi ţelină sălbatică, graşiţă, varză-de-mare şi limba-soacrei, însă cel mai bine le merge cu limba-soacrei, care creşte din belşug îndeobşte pe costişele de lângă ţărm, acolo unde, de altfel, se şi găsesc

aceste vieţuitoare. Ele constituie o hrană excelentă şi foarte nutritivă, având fără îndoială meritul de a fi salvat vieţile a mii de marinari care se îndeletniceau cu vânătoarea de balene şi cu alte activităţi în Pacific.

Cea pe care am avut marele noroc să o scoatem din magazie nu era chiar aşa de mare, cântărind vreo şaizeci şi cinci sau şaptezeci de livre.

Era femelă, într-o stare excelentă, nemaipomenit de grasă, iar în sac avea peste un sfert de galon de apă limpede şi dulce. Era o adevărată comoară şi, căzând tustrei în genunchi, I-am mulţumit fierbinte lui Dumnezeu pentru acest ajutor venit chiar la timp.

De-abia am reuşit să tragem animalul sus prin deschizătură, deoarece se zvârcolea din cale-afară şi avea o forţă extraordinară. Era gata-gata să alunece din mâinile lui Peters şi să cadă înapoi în apă, când Augustus, aruncându-i în jurul gâtului o frânghie cu un nod alunecător, l-a ţinut atârnat în felul acesta, până când am sărit în spărtură lângă Peters şi l-am ajutat să-l scoatem.

Apa am vărsat-o cu grijă din sacul ţestoasei în urciorul pe care, după cum vă amintiţi, îl scoseserăm mai devreme din cabină. Isprăvind cu acestea, am spart gâtul unei sticle, care, împreună cu dopul, să alcătuiască un soi de pahar de cel mult o jumătate de gill. Am băut apoi fiecare câte o măsură plină şi am decis să ne restrângem la această cantitate pe zi, atât timp cât o să ne ţină.

În ultimele două sau trei zile, fiind o vreme uscată şi plăcută, aşternutul pe care-l aduseserăm din cabină, precum şi îmbrăcămintea noastră se uscaseră bine, aşa că ne-am petrecut noaptea (de 23) destul de confortabil, bucurându-ne de un somn tihnit, după ce ne îndopaserăm cu măsline şi şuncă şi ne băuserăm mica porţie de vin. Temându-ne că, în timpul nopţii, am putea pierde peste bord o parte din provizii, în caz că s-ar fi întărit vreo briză, le-am legat cu o parâmă, cât am putut de bine, de resturile cabestanului. Cât despre ţestoasa noastră, pe care voiam să o ţinem în viaţă cât mai mult timp cu putinţă, am răsturnat-o pe spate şi am legat-o cu grijă.

69 Vreo doi litri.

69 Vreo doi litri.

701 livră = 0,5 kg.

71 Paragraful următor este adaptat după lucrarea lui Benjamin Morrell, A Narrative of Four Voyages (New York, 1832, pp. 125-26). În loc de „Galápagos”, cum apărea numele insulelor în publicaţiile vremii, Poe foloseşte consecvent ortografia greşită „Gallipago”. (Pollin, p. 278) În limba spaniolă, galápago = şa, de la şeile ţestoaselor de pe aceste insule.

72 Poe pare să-şi fi întemeiat concepţia despre „sacul” ţestoasei pe ideea eronată a lui Morrell. (Pollin, p. 280)

Capitolul XIII

24 iulie. Dimineaţa ne-a găsit plini de vlagă şi într-o minunată stare de spirit. În pofida situaţiei precare în care continuam să ne aflăm – neştiind nimic despre poziţia noastră, deşi, în mod sigur, la mare distanţă de ţărm, cu mâncare doar cât să ne ţină, chiar şi zgârcindu-ne, două săptămâni, lipsiţi aproape cu totul de apă, plutind de colo-colo la cheremul vânturilor şi valurilor, pe cea mai nenorocită epavă din lume – totuşi, suferinţele şi primejdiile cu mult mai înfricoşătoare de care abia scăpaserăm, în chip de-a dreptul providenţial, ne-au făcut să le privim pe cele îndurate acum ca fiind doar cu puţin mai mari decât un rău obişnuit – într-atât de strict relative sunt binele sau răul.

Odată cu zorii, pe când ne pregăteam să ne reluăm încercările de a mai aduce câte ceva din magazie şi cum se pornise o ploaie iute, însoţită de fulgere, ne-am apucat să strângem apă cu cearşaful pe care-l mai folosiserăm în acest scop. Nu aveam alt mijloc de a aduna apa de ploaie decât întinzând cearşaful cu o placă de portsart în mijloc. Condusă astfel spre mijlocul pânzei, apa se scurgea în urcior. Şi am reuşit, în felul acesta, să-l umplem, când o rafală puternică de vânt, bătând dinspre nord, ne-a silit să renunţăm, deoarece coca a început din nou să ruleze atât de tare, încât nu ne mai puteam ţine pe picioare. Ne-am refugiat degrabă la prova şi, legându-ne zdravăn de resturile cabestanului, ca şi mai înainte, am aşteptat să vedem ce se întâmplă, mult mai liniştiţi decât am fi crezut sau ne-am fi putut imagina că ar fi posibil în atari împrejurări. Pe la prânz, vântul a devenit o briză rece, cât pentru o terţarolă la două rânduri, iar spre seară, o furtună năprasnică, însoţită de o hulă groaznică. Experienţa însă ne-a învăţat cum să fixăm chingile cât mai strâns, aşa că am petrecut noaptea asta de infern în destulă siguranţă, deşi potopiţi de valuri aproape în

fiecare clipă şi cu teama că în orice moment am putea fi măturaţi de pe punte. Din fericire, vremea era atât de călduroasă, încât făcea ca apa să fie chiar plăcută.

25 iulie. În zori, furtuna devenise o briză doar de zece noduri şi, astfel, marea s-a calmat până într-atât, încât am reuşit să rămânem pe punte cu hainele uscate. Dar spre adâncul nostru regret, am descoperit că două din borcanele cu măsline, precum şi întreaga bucată de şuncă fuseseră luate de valuri, deşi avuseserăm grijă să le legăm bine. Am decis să nu ucidem încă broasca-ţestoasă, mulţumindu-ne pe moment cu un mic dejun constând în câteva măsline şi o măsură de apă pentru fiecare; apa am amestecat-o, jumate-jumate, cu vin şi de la acest amestec ne-am simţit mai înviorați şi mai în putere, fără starea aceea cumplită de ebrietate când cu vinul de Porto. Marea era încă mult prea agitată ca să ne apucăm iar să scoatem provizii din magazie. Peste zi, au ieşit la suprafaţă, prin deschizătură, mai multe obiecte fără însemnătate pentru noi în situaţia de acum şi care au fost numaidecât măturate peste bord. Am mai observat că, acum, coca era mai înclinată ca oricând, aşa că nu puteam sta nici o clipă în picioare fără să ne legăm bine. Aşa se face că am petrecut o zi sumbră şi lipsită de tihnă. La amiază, soarele părea să-şi trimită razele aproape vertical şi nu ne îndoiam defel că în nesfârşitul lor şir vânturile dinspre nord şi nord-vest ne mânaseră în jos, până în preajma ecuatorului. Spre seară, am zărit câţiva rechini şi ne-am cam speriat de îndrăzneala cu care unul din ei, un adevărat colos, s-a apropiat de noi. La un moment dat, o bandă neaşteptată a făcut ca puntea să se afunde adânc sub apă şi monstrul pur şi simplu a pornit spre noi, zbătându-se câteva clipe chiar deasupra tambuchiului şi izbindu-l pe Peters straşnic cu coada. Un val uriaş l-a zvârlit în cele din urmă peste bord, spre marea noastră uşurare. Pe vânt moderat, l-am fi putut lesne prinde.

26 iulie. Dimineaţa, cum vântul scăzuse mult şi marea nu mai era agitată, ne-am hotărât să trudim din nou în magazie. După ce toată ziua am tras din greu, ne-am dat seama că în acest sector nu mai aveam la ce să ne aşteptăm, deoarece pereţii încăperii fuseseră striviţi în timpul nopţii, iar proviziile, cărate de apă direct în cală. Această descoperire, după cum se poate presupune, ne-a adus într-o stare de disperare.

27 iulie. Marea aproape calmă, cu vânt slab tot de la nord şi de la vest. Şi cum pe la amiază soarele s-a încins, ne-am scos hainele la uscat.

Scăldându-ne în mare, ne-am simţit minunat şi aproape că am uitat de sete; totuşi, trebuia să fim cu multă băgare de seamă, căci ne era frică de rechini, după ce în timpul zilei văzuserăm câţiva înotând în jurul bricului.

28 iulie. Tot vreme bună. Bricul a început acum să se canarisească atât de tare, încât ne-am temut că în cele din urmă se va răsturna cu fundul în sus. Ne-am pregătit cât mai bine pentru o asemenea eventualitate, legând broasca-ţestoasă, urciorul cu apă şi cele două borcane cu măsline care ne mai rămăseseră cât mai departe de bordul în vânt, în afara cocăi, sub portsarturile coloanei mari. Marea, foarte liniştită toată ziua, cu vânt slab sau deloc.

29 iulie. Se menţine aceeaşi vreme. Braţul rănit al lui Augustus a început să prezinte simptome de cangrenă. S-a plâns de somnolenţă şi de o sete teribilă, însă fără dureri acute. Ca să-i alinăm suferinţa n-am putut face altceva decât să-i ştergem rănile cu puţin oţet de măsline, dar treaba asta nu pare să-l fi ajutat defel. Am făcut tot ce ne-a stat în puteri să se simtă bine şi i-am triplat raţia de apă.

30 iulie. O zi caniculară, fără pic de vânt. Un rechin enorm s-a ţinut aproape de cocă toată dimineaţa. Încercăm de câteva ori în zadar să-l prindem cu ajutorul unui laţ. Augustus, mult mai rău şi evident tot mai lipsit de vlagă, atât din lipsa unei hrane potrivite, cât şi din cauza rănilor. Se roagă întruna să-l izbăvim de suferinţe, nedorindu-şi nimic altceva decât moartea. Seara, am mâncat ultimele măsline, iar apa din urcior era atât de puturoasă, încât n-am putut-o bea defel până ce nu i-am adăugat nişte vin. Am decis să ucidem broasca-ţestoasă mâine în zori.

31 iulie. După o noapte de temeri cumplite şi de oboseală, din cauza poziţiei în care stătea coca, ne-am pus să ucidem şi să tranşăm ţestoasa.

Era mult mai mică decât am crezut, deşi în bună stare – toată carnea de pe ea nu cântărea mai mult de zece livre. În ideea că o vom păstra cât mai mult timp cu putinţă, am tăiat-o în bucăţele şi am umplut cele trei borcane de măsline rămase şi sticla de vin (căci le păstraserăm pe toate), turnând apoi peste

ele oţetul de măsline. Am pus astfel deoparte vreo trei livre din carnea de ţestoasă, intenţionând să nu ne atingem de ea până ce nu vom fi consumat restul. Am hotărât să ne limităm la vreo patru uncii73 pe zi – o provizie care ne ajungea treisprezece zile. Pe la asfinţit s-a pornit o aversă straşnică, însoţită de tunete şi fulgere, însă a ţinut atât de puţin, încât de-abia am adunat vreo jumătate de pintă de apă. Ne-am înţeles să i-o dăm pe toată lui Augustus, care părea să fie pe ducă. A băut apa în timp ce o strângeam în cearşaf (pe care-l ţineam deasupra lui, iar el stătea culcat pe spate, ca apa să i se prelingă în gură), deoarece nu mai aveam acum nimic în care să o putem păstra, decât dacă am fi ales să golim de vin damigeana sau urciorul de apa stătută. Dacă ar mai fi ţinut aversa, am fi recurs la una din aceste soluţii.

Apa nu părea să-i fi fost de mare folos suferindului. Braţul i se înnegrise complet de la încheietura mâinii până la umăr, iar picioarele îi erau reci ca gheaţa. Ne aşteptam în orice clipă să-l vedem dându-şi ultima suflare. Era înfiorător de slab, atât de slab încât, deşi la plecarea din Nantucket cântărise o sută douăzeci şi şapte de livre, acum nu avea mai mult de patruzeci sau în cel mai bun caz cincizeci. Ochii i se cufundaseră de tot în orbite, încât de-abia i se mai vedeau, iar pielea obrajilor i se fleşcăise în aşa hal, încât îl împiedica să mestece orice fel de mâncare, ba chiar să bea lichide, decât cu mare greutate.

1 august. Se menţine aceeaşi vreme calmă, cu soare pârjolitor. Suferim amarnic de sete, apa din urcior fiind din cale-afară de stătută şi colcăind de viermi. Ne-am silit totuşi să bem din ea, după ce am îndoit-o cu vin – numai că setea nu ne-am prea potolit-o. Mai multă uşurare am simţit după ce am făcut o baie în mare, însă nu ne puteam folosi de acest prilej decât la mari intervale de timp, din cauza prezenţei necontenite a rechinilor. Am văzut acum limpede că Augustus nu mai putea fi salvat, că, în mod evident, trăgea să moară. Nu puteam face nimic ca să-l scăpăm de chinuri, care păreau să fie îngrozitoare. Pe la orele 12, s-a stins din viaţă, scuturat de spasme violente şi fără să fi scos o vorbă vreme de câteva ceasuri.

Moartea lui ne-a umplut sufletele de cele mai sumbre presimţiri şi a avut un efect atât de mare asupra noastră, încât am şezut nemişcaţi lângă cadavru toată ziua, vorbind între noi doar pe şoptite. Abia la câtva timp după ce s-a lăsat întunericul

am prins curaj să ne sculăm în picioare şi să aruncăm cadavrul peste bord. Era neînchipuit de hidos şi atât de descompus încât, în momentul în care Peters a dat să-l ridice, a rămas cu un întreg picior în mână. În timp ce masa aceea în putrefacţie luneca peste bordul vasului, în apă, văpăile fosforescente ale luminii care o învăluia ne-au dezvăluit în chip lămurit şapte sau opt rechini uriaşi, clănţănitul dinţilor acelora oribili, care rupeau prada în bucăţi, putând fi auzit de la o milă depărtare. La auzul lui, ne-am chircit, copleşiţi de o groază nebună.

2 august. Aceeaşi vreme înfiorător de calmă şi de călduroasă. Zorii zilei ne-au găsit într-o stare de plâns, deprimaţi şi lipsiţi de puteri. Apa din urcior nu mai era bună de nimic – o masă compactă, gelatinoasă, nimic altceva decât viermi hâzi, amestecaţi cu nămol. Am aruncat-o şi am spălat bine urciorul în mare, după care am turnat în el un pic de oţet din sticlele cu ţestoasă murată. Nu mai era chip să îndurăm setea şi degeaba am încercat să ne-o astâmpărăm cu vin, căci parcă puneam paie pe foc şi ne şi ameţea rău de tot. Am vrut apoi să ne alinăm suferinţele îndoind vinul cu apa de mare, însă numaidecât ne-au apucat nişte greţuri cumplite, lecuindu-ne pentru totdeauna. Toată ziua am pândit cu nerăbdare o ocazie să ne scăldăm, dar am aşteptat în zadar, căci coca era acum asediată din toate părţile de rechini – fără îndoială aceiaşi monştri care-l devoraseră pe sărmanul nostru tovarăş noaptea trecută şi care aşteptau din clipă în clipă un ospăţ aidoma. Starea aceasta ne-a pricinuit amarnice regrete şi ne-a umplut sufletul de cele mai triste şi mai sumbre presimţiri. Simţiserăm o uşurare nemaipomenită scăldându-ne în mare, şi gândul că ne era refuzată această plăcere într-un mod atât de înspăimântător era mai mult decât puteam îndura. Şi, la drept vorbind, nu eram cu totul scutiţi de pericole imediate, căci un cât de mic pas sau mişcare greşită ne-ar fi zvârlit numaidecât în preajma acestor peşti vorace, care se repezeau întruna asupra noastră, asaltând bordul de sub vânt. Nici strigătele, nici zbaterile noastre nu păreau să-i sperie. Chiar şi după ce Peters l-a izbit cu securea pe unul dintre cei mai mari, provocându-i o rană adâncă, acesta şi-a reluat încercările de a ajunge până la noi. Spre asfinţit, a apărut un nor, dar, spre adânca noastră amărăciune, a trecut pe deasupra, fără să picure. Nimeni nu-şi poate imagina cât am

suferit de sete în tot acest timp. Din această cauză, dar şi de teama rechinilor, am petrecut o noapte fără somn.

3 august. Nici o nădejde de salvare, iar bricul se canarişeşte tot mai mult, încât nici nu ne mai putem menţine echilibrul pe punte. Ne-am silit să punem la adăpost vinul şi carnea de ţestoasă, ca să nu le pierdem în eventualitatea că ne-am fi răsturnat. Am scos două cavile zdravene de la portsarturi şi cu ajutorul unei securi le-am bătut în coca vasului, în bordul din vânt, la vreo două picioare deasupra apei, nu departe de chilă, căci ne înclinaserăm aproape de tot. Am legat apoi proviziile de aceste cavile – un loc care ni s-a părut mai sigur decât cel de dinainte sub lanţuri. Toată ziua am suferit cumplit de sete – nici o şansă să ne scăldăm, din cauza rechinilor, care nu ne-au dat pace o clipă. N-am putut dormi defel.

4 august. Puţin înainte să mijească zorile, am simţit că epava noastră ia bandă şi am trecut degrabă la acţiune, ca nu cumva să fim azvârliţi în apă. La început, ruliul a fost lent şi treptat, aşa că am făcut ce-am făcut şi ne-am căţărat pe bordul în vânt, după ce ne-am îngrijit să lăsăm nişte frânghii care să atârne de cavilele pe care le bătuserăm pentru provizii. Totuşi, nu calculaserăm bine acceleraţia impulsului, căci în scurt timp înclinarea a fost prea mare ca să mai putem ţine pasul cu ea; şi, înainte ca vreunul din noi să-şi dea seama ce se întâmplă, ne-am trezit prăvăliţi în mare, zbătându-ne la vreo câţiva stânjeni sub apă, cu coca aceea imensă deasupra noastră.

Scufundându-mă în apă, am fost nevoit să dau drumul frânghiei; şi, descoperind că mă aflu chiar sub vas şi lipsit cu totul de vlagă, nici nu m-am mai luptat să scap cu viaţă, împăcându-mă cu gândul că în câteva secunde voi muri. Dar şi de data asta m-am înşelat, neluând în considerare reculul firesc al cocăi în vânt. Vârtejul ascendent produs de vasul care se redresase parţial m-a adus la suprafaţă cu o putere şi mai mare decât atunci când fusesem catapultat spre adânc. Ajungând sus, m-am pomenit, din câte mi-am putut da seama, la vreo douăzeci de iarzi de coca vasului. Aceasta zăcea cu chila în sus, legănându-se straşnic dintr-o parte într-alta, iar marea, în orice direcţie priveai, era din cale-afară de agitată şi plină de vârtejuri năprasnice. Nu mai zăream nici urmă de Peters. Un butoi de ulei plutea la câteva picioare de mine şi de jur-împrejur erau risipite fel de fel de obiecte de pe bric.

Ceea ce mă îngrozea cel mai mult erau rechinii pe care îi ştiam prin preajmă. Ca să-i împiedic pe cât puteam să se apropie de mine, în timp ce înotam spre cocă, dădeam din mâini şi din picioare ca un apucat, stârnind trâmbe de spumă74. N-am nici o îndoială că acestui procedeu, oricât de simplu va fi fost, îi datorez faptul că am scăpat cu viaţă; fiindcă, înainte ca bricul să se răstoarne, monştrii aceia se adunaseră în jurul lui în număr atât de mare, încât, înaintând prin apă, nu se putea să nu vin în atingere – ceea ce s-a şi întâmplat – cu unii dintre ei. Dar, spre marele meu noroc, am ajuns cu bine lângă bordul vasului, deşi atât de epuizat de efortul uriaş pe care-l făcusem, încât n-aş fi fost în stare niciodată să urc pe el, dacă nu intervenea la timp Peters, care, spre marea mea bucurie, tocmai şi-a făcut apariţia (după ce se căţărase pe chilă din cealaltă parte a cocăi) şi mia aruncat capătul unei frânghii – dintre cele care fuseseră legate de cavile.

De-abia scăpaţi din această primejdie, ne-am îndreptat atenţia asupra iminentei grozăvii a alteia – aceea de a muri pur şi simplu de foame.

Întreg stocul nostru de provizii fusese măturat peste bord, în pofida tuturor eforturilor noastre de a le pune la adăpost; şi, nemaivăzând vreo posibilitate, oricât de îndepărtată, de a face rost de altele, ne-am lăsat amândoi pradă disperării, plângând în gura mare ca nişte copii, fără ca vreunul din noi să încerce să-l consoleze pe celălalt. Nici că se poate concepe o asemenea slăbiciune, iar celor care nu s-au aflat niciodată într-o situaţie asemănătoare li se va părea fără îndoială nefirească; trebuie totuşi să ne amintim că minţile noastre erau într-atât de răvăşite de lungul răstimp în care fuseserăm supuşi la teroare şi privaţiuni, încât, în acel moment, nu mai puteam fi socotiţi, pe bună dreptate, aidoma unor fiinţe raţionale. În primejdiile care au urmat, aproape la fel de mari, dacă nu chiar mai mari, am îndurat cu bărbăţie toate neajunsurile situaţiei mele, iar Peters, după cum se va vedea, a dat dovadă de un stoicism aproape la fel de incredibil ca indolenţa şi imbecilitatea lui infantilă de acum – starea de spirit făcea diferenţa.

Răsturnarea bricului şi cu asta şi pierderea vinului şi a ţestoasei nu ne-ar fi adus de fapt într-o situaţie mai deplorabilă decât înainte, dacă n-ar fi dispărut cearşafurile75 cu care reuşiserăm până atunci să strângem apa de ploaie, precum şi

urciorul în care o păstram după aceea; căci întreaga carenă, de la vreo două sau trei picioare de brâul de protecţie şi până la chilă, ba chiar şi chila, le-am găsit acoperite din belşug cu crustacee, care s-au dovedit a fi o hrană excelentă şi foarte hrănitoare. Astfel, în două privinţe importante, accidentul de care ne temuserăm atât s-a dovedit mai degrabă un beneficiu decât o nenorocire; ne-a dezvăluit o sursă de provizii pe care n-am fi putut-o epuiza, consumând-o cu moderaţie, nici într-o lună; şi cât priveşte poziţia în care stăteam, a contribuit enorm la confortul nostru, căci ne simţeam mult mai în largul nostru şi într-un pericol infinit mai mic decât înainte.

Totuşi, dificultatea de a face rost de apă ne împiedica să vedem toate avantajele care decurgeau din situaţia noastră schimbată. Ca să profităm cât mai mult de orice aversă care ar fi căzut, ne-am scos cămăşile în ideea că le vom folosi aşa cum am făcut cu cearşafurile – bineînţeles, fără să sperăm că în acest fel vom aduna, chiar şi în cele mai favorabile împrejurări, mai mult de o jumătate de gill odată. Peste zi, n-a apărut nici o dâră de nor, iar chinurile setei erau aproape insuportabile. Noaptea, Peters a reuşit să aţipească, vreo oră de somn agitat, dar suferinţele cumplite nu m-au lăsat să închid ochii nici o singură clipă.

5 august. Astăzi s-a pornit o briză bună, care ne-a purtat peste o vastă întindere de alge de mare, printre care am avut norocul să găsim unsprezece crabi mititei, care ne-au prilejuit câteva prânzuri delicioase. Fiindcă aveau cochiile cam moi, i-am mâncat cu totul şi am constatat că ni se făcea sete mult mai puţin decât de la crustacee. Nevăzând nici urmă de rechini printre alge, am îndrăznit chiar să ne scăldăm şi am rămas în apă patru sau cinci ore, răstimp în care setea noastră s-a diminuat considerabil. Ne-am înviorat grozav şi am petrecut noaptea mai confortabil decât înainte, după ce am tras fiecare câte un pui de somn.

6 august. Astăzi am fost binecuvântaţi cu o ploaie rece şi neîntreruptă, care a ţinut de la amiază şi până după lăsarea întunericului. Acum, regretam amarnic că pierduserăm urciorul şi damigeana, căci, în ciuda slabelor mijloace pe care le aveam de a capta apa, tot am fi putut să umplem măcar una din ele, dacă nu pe amândouă. Aşa însă am izbutit doar să ne astâmpărăm setea chinuitoare, lăsându-ne cămăşile să se

îmbibe cu apă şi storcându-le apoi, astfel încât lichidul binecuvântat să ne picure în gură. Ne-am petrecut toată ziua cu această îndeletnicire.

7 august. Când tocmai se crăpa de ziuă, am zărit amândoi în aceeaşi clipă o pânză la est, care, evident, se îndrepta spre noi! Am salutat minunata apariţie cu un chiot prelung, deşi firav, de încântare şi am început pe dată să semnalizăm, care cum puteam, ba fluturându-ne cămăşile în aer, ba ţopăind pe punte, atât cât ne permitea starea noastră precară, ba chiar strigând din răsputeri, deşi vasul nu putea fi la mai puţin de cincisprezece mile depărtare. Continua însă să se apropie de coca noastră şi am presupus că, dacă ţinea drumul, trebuia să ajungă în cele din urmă destul de aproape de noi ca să ne bage în seamă. La vreo oră după ce-l descoperiserăm, am reuşit să desluşim clar oamenii de pe punţile sale. Era o goeletă cu gabieri, lungă, joasă şi, pare-se, sprintenă, cu o bulă neagră de semnalizare în vârful gabierului trinchet şi, din ce se vedea, cu echipaj complet. Ne-a cuprins însă teama, căci cu greu ne puteam închipui că ar fi posibil să nu ne fi observat şi ne temeam că intenţiona să ne lase să pierim în starea în care ne aflam – un act de diabolică cruzime, care, oricât de incredibil ar părea, a fost comis în repetate rânduri pe mare, în condiţii aproape identice, de nişte fiinţe care, chipurile, aparţineau speciei umane76.

În acest caz însă, prin mila lui Dumnezeu, eram hărăziţi să fim dezamăgiţi în chipul cel mai fericit; căci numaidecât ne-am dat seama de freamătul brusc ce se iscase pe puntea vasului necunoscut, care, imediat după aceea, a înălţat un pavilion britanic şi, strângând vântul, a virat direct spre noi. În nici o jumătate de oră ne aflam în cabina lui. E vorba de Jane Guy, din Liverpool, sub comanda căpitanului Guy, în drum spre Mările Sudului şi Pacific pentru a vâna foci şi a face negoţ.

73 Vreo sută de grame.

74 Un asemenea procedeu n-ar fi făcut decât să atragă rechinii, deşi la vremea lui Poe era considerat un mijloc eficient de a scăpa de ei. (Pollin, p. 285)

75 Poe uită că a menţionat tot timpul doar un singur cearşaf. (Pollin, p. 286)

76 Cazul bricului Polly, din Boston, este unul atât de grăitor, iar soarta lui în multe privinţe uimitor de asemănătoare

cu a noastră, încât nu mă pot abţine să nu-l amintesc aici. Acest vas, cu o capacitate de vreo sută treizeci de tone, a plecat din Boston, încărcat cu cherestea şi alimente, spre Santa Croix, la 12 decembrie 1811, sub comanda căpitanului Casneau. La bord se aflau, în afară de căpitan, opt suflete: secundul, patru marinari şi bucătarul, precum şi un anume domn Hunt şi o tânără negresă aflată în proprietatea lui. Pe 15, după ce a trecut de Întinsura lui George, nimerind într-o furtună dinspre sud-est, vasul s-a ales cu o gaură de apă în bordaj şi în cele din urmă s-a răsturnat; dar, după ce catargul s-a desprins şi a căzut peste bord, vasul s-a redresat. Au rămas în această situaţie, fără foc şi cu foarte puţine provizii, timp de 191 zile (din 15 decembrie până în 20 iunie), când căpitanul Casneau şi Samuel Badger, singurii supravieţuitori, au fost luaţi de pe epavă de Fame, din Hull, vas aflat sub comanda căpitanului Featherstone şi care se întorcea acasă din Rio de Janeiro. Când au fost culeşi, se aflau la 28° latitudine nordică şi 13° longitudine vestică, după ce plutiseră în derivă vreo 2000 de mile. Pe 9 iulie, Fame a întâlnit bricul Dromero, condus de căpitanul Perkins, care i-a debarcat pe cei doi naufragiaţi în Kennebeck. Relatarea din care preluăm aceste amănunte se încheie cu următoarele cuvinte: „E firesc să te întrebi cum de-au putut să străbată o distanţă atât de mare prin cea mai circulată porţiune a Atlanticului şi să nu fie descoperiţi în tot acest timp. Au trecut pe lângă ei măcar zece vase, dintre care unul a venit atât de aproape, încât puteau distinge clar oamenii de pe punte şi de la manevre, care se uitau la ei; dar, spre negrăita disperare a celor care mureau de foame şi de frig, aceştia şi-au înăbuşit sentimentele de compasiune, au întins vela şi i-au abandonat cu cruzime în voia sorţii”. (n.a.) Nota de subsol este preluată, cu unele mici modificări, din The Loss of Polly (Scufundarea bricului Polly), despre care Poe va fi citit în Remarkable Shipwrecks, 1811. (Pollin, p. 286)

Capitolul XIV.

Jane Guy era o goeletă arătoasă, cu gabieri şi cu o sarcină de o sută optzeci de tone77. Avea prora neobişnuit de ascuţită, iar pe vreme cu vânt moderat, era cea mai rapidă corabie pe care o văzusem vreodată. Dar pe o mare moderat agitată, calităţile ei nu mai erau chiar atât de vădite, iar pescajul ei era mult prea mare pentru comerţul căruia îi era destinată. Pentru

acest gen de activitate e de dorit un vas mai mare şi cu un pescaj proporţional mai redus – să spunem, un vas de trei sute sau trei sute cincizeci de tone, care să aibă trei arbori şi, în orice caz, o altă construcţie decât cea a obişnuitelor corăbii din Mările Sudului. Este absolut necesar ca ea să fie armată. Ar trebui să aibă, să spunem, zece sau douăsprezece tunuri cu ghiulele de douăsprezece livre şi două sau trei cu ţeavă lungă, de acelaşi calibru, nişte espignole78 de alamă şi lăzi cu muniţie, etanşe, la fiecare gabie. Ancorele şi cablurile ar trebui să fie mult mai puternice decât pentru oricare alt trafic comercial şi, mai presus de toate, echipajul ei ar trebui să fie numeros şi competent – pentru o corabie ca aceea pe care v-am descris-o, nu mai puţin de cincizeci sau şaizeci de bărbaţi voinici. Jane Guy avea un echipaj de treizeci şi cinci, cu toţii marinari încercaţi, pe lângă căpitan şi secund, dar, în ansamblu, nu era la fel de bine armată sau echipată, aşa cum, de altfel, şi-ar dori un navigator obişnuit cu greutăţile şi primejdiile legate de acest negoţ.

Căpitanul Guy era un domn manierat, de o rară civilitate şi cu o experienţă considerabilă în negoţul din Sud, căruia îi dedicase o mare parte din viaţă. Era însă lipsit de energie şi, în consecinţă, de acel spirit întreprinzător care, aici, este absolut necesar. Era coproprietar al vasului pe care-l comanda şi era investit cu puteri nelimitate să străbată Mările Sudului după orice fel de încărcătură care i-ar fi fost mai la îndemână. Avea la bord, cum e obiceiul în asemenea călătorii, mărgele, oglinzi, amnare, topoare, barde, ferăstraie, tesle, rindele, dălţi, scoabe, burghie, pile, cuţitoaie, raşpele, ciocane, cuie, cuţite, foarfeci, brice, ace, aţă, olărie, stambă, bibelouri ieftine şi alte asemenea nimicuri.

Goeleta a plecat din Liverpool la 10 iulie, a trecut Tropicul Cancerului pe 25, la 20° longitudine vestică, şi a ajuns la Sal, una din Insulele Capului Verde, în 29, unde a luat la bord sare şi alte bunuri necesare călătoriei. Pe 3 august, a părăsit Insulele Capului Verde şi a luat-o spre sud-vest, navigând în linie dreaptă spre coasta Braziliei, ca să traverseze ecuatorul între meridianele 28° şi 30° longitudine vestică. Acesta este drumul obişnuit al vaselor care pornesc din Europa spre Capul Bunei Speranţe sau, urmând aceeaşi rută, spre Indiile Orientale. Procedând astfel, ele evită calmurile şi contracurenţii puternici care predomină mai tot timpul pe coasta Guineei, până când în

cele din urmă s-a descoperit că este ruta cea mai scurtă, fiindcă nu lipsesc niciodată după aceea vânturile dinspre vest, cu ajutorul cărora poţi ajunge la Cap. Intenţia căpitanului Guy era să facă prima oprire în Ţara lui Kerguelen – habar n-am din ce motiv. În ziua în care am fost culeşi din apă, goeleta era în larg de capul St. Roque, la 31° longitudine vestică; prin urmare, când am fost găsiţi, probabil că plutiserăm în derivă de la nord la sud nu mai puţin de 25 de grade!

La bordul lui Jane Guy am fost trataţi cu toată solicitudinea de care aveam nevoie în starea nenorocită în care ne aflam. În vreo două săptămâni, timp în care am continuat să ţinem spre sud-est, cu brize bune şi vreme frumoasă, amândoi, Peters şi cu mine, ne-am revenit complet de pe urma privaţiunilor şi cumplitelor suferinţe pe care le înduraserăm nu demult şi am început să ne amintim de cele întâmplate mai degrabă ca de un vis înfricoşător, din care, din fericire, am fost treziţi, decât ca de nişte întâmplări petrecute în lumea reală, adevărată. De atunci, am descoperit că acest gen de uitare parţială se datorează îndeobşte trecerii bruşte, fie de la bucurie la tristeţe, fie de la tristeţe la bucurie – gradul de uitare fiind direct proporţional cu gradul diferenţei în tot acest schimb. Astfel, în cazul meu, îmi dau seama acum că mi-ar fi fost imposibil să realizez întreaga dimensiune a suferinţei prin care am trecut în zilele petrecute pe coca vasului. Ne vom aminti întâmplările, dar nu şi simţămintele pe care le-au trezit la vremea când ele au avut loc. Ştiu doar că atunci când s-au petrecut, am crezut în acele clipe că firea omenească nu poate îndura o suferinţă mai mare.

Ne-am continuat călătoria câteva săptămâni la rând fără evenimente deosebite, doar că am întâlnit câteva vase de vânat balene şi, mai frecvent, balene negre sau netede, numite aşa pentru a fi deosebite de caşaloţi. Ele însă se găsesc mai ales la sud de paralela 25. La 16 septembrie, aflându-se în apropiere de Capul Bunei Speranţe, goeleta a dat piept cu prima ei furtună mai puternică de la plecarea din Liverpool. În această regiune, dar mai frecvent la sud şi la est de promontoriu (noi ne aflam la vest), navigatorii sunt nevoiţi adesea să se lupte cu furtunile dinspre nord, care se dezlănţuie cu nemaipomenită furie. Acestea întotdeauna aduc cu ele valuri mari, iar una din trăsăturile lor cele mai periculoase este că vântul îşi schimbă brusc direcţia, ceea ce se întâmplă aproape sigur atunci când

forţa furtunii atinge pragul maxim. Dinspre nord sau nord-est va bate, la un moment dat, un vânt de uragan, iar în clipa următoare nu se va simţi nici măcar o rafală slabă din acea direcţie, în schimb vântul se va isca brusc din sud-est cu o violenţă aproape de neînchipuit. Un ochi de cer luminos este semnul sigur al schimbării şi vasele apucă astfel să-şi ia măsurile de rigoare79.

Era în jur de 6 dimineaţa, când a început, cu un gren alb80 şi, ca de obicei, dinspre nord. Pe la orele 8, vântul a crescut foarte mult în intensitate, prăvălind asupra noastră unul din cele mai mari valuri pe care l-am văzut vreodată. Ne pregătiserăm pentru orice eventualitate, însă goeleta trudea din greu şi-şi vădea neajunsurile de vas maritim, afundându-şi teuga la fiecare plonjare cu prora şi chinuindu-se să iasă de sub val, pentru ca numaidecât aceasta să fie îngropată de un altul. Pe la asfinţit, şi-a făcut apariţia, la sud-vest, ochiul de cer luminos pe care-l tot pândiserăm şi, după un ceas, am văzut că focul mic, pe care-l ridicaserăm, se lovea inert de catarg. Două minute mai târziu, în ciuda tuturor pregătirilor, vasul, ca prin farmec, s-a canarisit la maximum şi un bloc compact de spumă s-a sfărâmat deasupra noastră, cum stăteam noi la capă. Totuşi, vântul dinspre sudest s-a dovedit, din fericire, doar un nor de gren şi, astfel, am avut norocul să îndreptăm corabia, fără să pierdem măcar o vergă. Marea foarte agitată şi confuză ne-a dat apoi multă bătaie de cap vreme de câteva ceasuri, dar, spre dimineaţă, vasul nostru era într-o stare aproape la fel de bună ca înainte de furtună. Căpitanul Guy era convins că scăpase ca prin minune.

La 13 octombrie, am zărit insula Prince Edward, la 46° 53' latitudine sudică şi 37° 46' longitudine estică. După două zile, ne aflam în preajma insulei Possession şi curând am trecut de insulele Crozet, la 42° 59' latitudine sudică şi 48° longitudine estică. În data de 18, am ajuns lângă insula Kerguelen, sau Insula Dezolării, în sudul Oceanului Indian, şi am ancorat în Christmas Harbour, un loc unde apa avea o adâncime de patru stânjeni.

Această insulă, mai bine zis grup de insule, se află la sud-est de Capul Bunei Speranţe, la o depărtare de aproape opt sute de leghe. A fost descoperită în 1772 de către baronul de Kergulen sau Kerguelen, un francez care, crezând că bucata de

pământ alcătuia o parte dintr-un vast continent sudic, s-a întors acasă cu această veste, lucru care a produs mare vâlvă la vremea aceea. Preluând chestiunea, după un an, guvernul l-a trimis înapoi pe baron, ca să verifice temeinicia noii sale descoperiri şi atunci s-a văzut că greşise. În 1777, căpitanul Cook a nimerit peste acelaşi grup de insule şi pe cea mai mare dintre ele a botezat-o Insula Pustiului, nume pe care negreşit îl merită pe deplin. Totuşi, când se apropie de ţărm, navigatorul este tentat să presupună altceva, căci, din septembrie şi până în martie, costişele dealurilor din jur sunt îmbrăcate cu o vegetaţie luxuriantă. Această falsă impresie este produsă de o plantă mititică, semănând cu ochii-şoricelului, care creşte pe o specie de muşchi fărâmicios şi e răspândită pe arii extinse. În afară de această plantă, nu prea se mai vede urmă de verdeaţă pe insulă, dacă nu se iau în considerare smocurile de iarbă aspră şi deasă din preajma portului, cei câţiva licheni şi o tufă ce seamănă cu o căpăţână de varză încolţită şi care are un gust amar şi înţepător.

Relieful regiunii este muntos, deşi niciuna din măguri nu e înaltă. Crestele lor sunt veşnic acoperite cu zăpadă. Dintre cele câteva porturi care există, Christmas Harbour este cel mai convenabil. E primul port pe care-l întâlneşti pe coasta de nord-est a insulei, după ce treci de capul François, care formează ţărmul nordic şi care, prin aspectul său insolit, te ajută să descoperi portul. Intrarea se află la 48° 40' latitudine sudică şi

69° 6' longitudine estică. După ce intri pe aici, vei găsi un loc bun de ancoraj la adăpostul câtorva insuliţe care te feresc îndeajuns de orice vânt dinspre est. Navigând spre est, din acest ancoraj, ajungi la Wasp Bay, un golf la capătul radei. Acesta este un mic bazin portuar, bine protejat de uscat, în care poţi merge cu patru brase şi găsi ancoraj la o adâncime între zece şi trei, cu fund tare, de argilă. O corabie poate staţiona aici, cu ancora de post, chiar şi un an întreg, fără vreun risc. Spre vest, în vârful golfului, se află un pârâu cu o apă nemaipomenită, uşor de procurat.

Pe insula Kerguelen se mai găsesc încă foci din speciile cu blană şi o droaie de elefanţi de mare. Păsăret e câtă frunză şi iarbă. Pinguinii sunt şi ei în număr mare, şi de patru feluri. Regele-pinguin, astfel botezat datorită dimensiunii sale şi a minunatului său penaj, este cel mai mare81. Partea superioară a

trupului e de obicei cenuşie, uneori cu o tentă liliachie; cea inferioară, albă – cel mai pur alb imaginabil. Capul e negru şi lucios – un negru sclipitor; labele, aşijderea. Dar frumuseţea deosebită a penajului constă în cele două dungi late şi aurii care se întind de la cap până la piept.

Ciocul e lung, roz ori purpuriu. Aceste păsări umblă drept, cu o ţinută maiestuoasă. Capul şi-l poartă semeţ, cu aripile atârnându-le ca două braţe şi, cum coada şi labele par să alcătuiască un trunchi comun, asemănarea cu omul e de-a dreptul izbitoare şi la o privire fugară sau în umbra înserării privitorul se poate lesne înşela. Regii-pinguini pe care i-am văzut pe insula Kerguelen erau niţel mai mari decât o gâscă. Celelalte specii erau pinguinii macaroni, cel african şi cel moţat. Sunt mult mai mici, cu penaj mai puţin arătos şi se deosebesc de regele-pinguin şi în alte privinţe.

Aici vieţuiesc, pe lângă pinguini, puzderie de alte păsări, dintre care aş putea menţiona uriile, petrelii albaştri, lişiţele, raţele, marele skua, cormoranii, fulmarul de Cape, fulmarii uriaşi, rândunicile de mare, chirele, pescăruşii, furtunarii, fulmarul sau petrelul uriaş şi, în sfârşit, albatrosul.

Petrelul uriaş e la fel de mare ca albatrosul obişnuit şi este carnivor. Adesea i se mai spune „sparge-oase” sau vulturul pescar. Nu sunt defel fricoşi şi, gătiţi cum se cuvine, sunt buni de mâncat. Când zboară, plutesc uneori foarte aproape de suprafaţa apei, cu aripile larg desfăcute, părând că nu şi le mişcă deloc, de parcă nu şi le-ar folosi defel.

Albatrosul este una din păsările cele mai mari şi mai feroce din Mările Sudului. Ţine de specia pescăruşilor şi-şi prinde prada din zbor, adăstând pe pământ doar ca să se reproducă. Între această pasăre şi pinguin există o prietenie dintre cele mai ciudate. Cuiburile lor sunt construite uniform, după un plan convenit între cele două specii – cuibul albatrosului fiind aşezat în centrul unui mic pătrat alcătuit din cuiburile a patru pinguini.

Navigatorii au dat unui asemenea ansamblu de aşezări numele de colonie. Aceste colonii au fost adeseori descrise, dar, fiindcă nu toţi cititorii mei vor fi văzut aceste descrieri şi pentru că voi mai avea prilejul să vorbesc despre pinguin şi albatros, n-ar fi rău să spun aici câte ceva despre felul lor de viaţă şi de a-şi construi cuibul.

Când se apropie sezonul incubaţiei, păsările se adună în stoluri uriaşe şi, timp de câteva zile, par să chibzuiască asupra celei mai bune căi de urmat. Într-un târziu, trec la acţiune. E aleasă o bucată de teren neted, de întindere potrivită, îndeobşte de trei sau patru ari şi cât mai aproape de mare, însă ferită de ameninţarea ei. Locul este ales după netezimea lui, fiind preferat cel cu cât mai puţine pietre. Isprăvind cu asta, păsările se pornesc, ca şi când s-ar fi înţeles şi de parcă ar fi acţionate de o supremă conştiinţă, să traseze cu precizie matematică, fie un pătrat, fie alt patrulater, în funcţie de relieful terenului, destul de încăpător ca să poată lesne adăposti toate păsările adunate, dar nu mai multe – în această privinţă, fiind hotărâte, pare-se, să împiedice accesul potenţialilor dezertori, al celor care nu vor lua parte la munca din campament. O latură a terenului astfel demarcat merge paralel cu ţărmul mării şi va fi rezervată intrărilor sau ieşirilor.

Odată trasate limitele aşezării, membrii coloniei încep să o cureţe de tot soiul de gozuri, culegând pietrele, una câte una, şi ducându-le în afara hotarelor, însă aproape de ele, astfel încât să alcătuiască un zid pe cele trei laturi dinspre uscat. În interiorul acestui zid, chiar în umbra lui, se formează o cărare lină şi perfect netedă, servind astfel de promenadă publică.

Următoarea operaţie e să împartă întreaga suprafaţă în pătrate mici, egale ca mărime. Aceasta se face prin dispunerea unor cărări înguste, foarte netede, care se întretaie în unghi drept pe întreaga întindere a coloniei. La fiecare intersecţie a acestor cărări este construit cuibul unui albatros, iar în mijlocul fiecărui pătrat câte un cuib de pinguin – şi, astfel, fiecare pinguin va fi înconjurat de patru albatroşi şi fiecare albatros de acelaşi număr de pinguini. Cuibul de pinguin constă într-o groapă în pământ, deloc adâncă, doar cât să nu lase singurul lui ou să se rostogolească.

Albatrosul este niţel mai subtil cât priveşte pregătirile, el ridicând mai întâi o moviliţă, cam de un picior înălţime şi două în diametru, din pământ, iarbă de mare şi scoici. Cuibul şi-l va construi în vârful acesteia82.

Păsările au mare grijă să nu-şi lase cuiburile neocupate nici măcar o clipă în toată perioada de incubaţie, ba chiar până când tinerele progenituri ajung să-şi poarte singure de grijă. În răstimpul cât masculul este plecat pe mare în căutarea hranei,

femela rămâne la datorie şi numai când partenerul ei revine, se aventurează şi ea în larg. Ouăle nu sunt niciodată lăsate neacoperite – când una din păsări dă să plece din cuib, cealaltă se cuibăreşte lângă ea. Această precauţie e necesară din cauza năravurilor hoţeşti care domnesc în colonie, locuitorii ei nefăcându-şi scrupule din a-şi sustrage unul altuia ouăle cu orice prilej favorabil.

Deşi există colonii în care populaţia este alcătuită exclusiv din pinguini şi albatroşi, în cele mai multe dintre ele vei întâlni o diversitate de păsări oceanice, care se bucură de toate privilegiile cetăţeniei şi care îşi aşază cuiburile pretutindeni unde găsesc un loc, dar fără să tulbure sălaşurile speciilor mai mari. Văzute de la distanţă, aceste colonii au o înfăţişare de-a dreptul ciudată. Întreg văzduhul de deasupra este întunecat de numărul imens de albatroşi (amestecaţi cu specii mai mici), zburând fără încetare spre înalt, îndreptându-se spre ocean sau întorcându-se acasă. În acelaşi timp vei vedea câte o ceată de pinguini preumblându-se încoace şi încolo pe îngustele cărări sau defilând cu mersul lor ţanţoş, ostăşesc, atât de caracteristic, de jur-împrejurul promenadei care împrejmuieşte colonia. Pe scurt, oricum ai privi lucrurile, nimic nu poate fi mai surprinzător decât spiritul de reflecţie dovedit de aceste fiinţe înaripate şi, la drept vorbind, nici că s-ar fi putut închipui un motiv mai bun care să dea de gândit unei minţi omeneşti perfect sănătoase.

În dimineaţa sosirii noastre în Christmas Harbour, secundul, domnul Patterson, a coborât bărcile şi (deşi sezonul era abia la început) s-a dus să vâneze foci, lăsându-i pe căpitan şi pe o tânără rudă de-a sa pe un colţ de ţărm pustiu, în partea de vest, aceştia având de rezolvat nişte treburi – n-aş putea spune de ce natură – în interiorul insulei. Căpitanul Guy a luat cu el o sticlă în care se afla o scrisoare sigilată şi a pornit la drum din locul în care fusese lăsat pe mal spre unul din cele mai semeţe piscuri din regiune. Probabil că intenţiona să lase scrisoarea pe acea înălţime pentru o corabie pe care o aştepta să vină pe urmele lui83. După ce nu l-am mai văzut, ne-am apucat (Peters şi cu mine ne aflam în barca secundului) să dăm o raită în jurul coastei, în nădejdea că vom găsi foci. Treaba aceasta ne-a dat de lucru vreo trei săptămâni la rând, cât timp am cercetat cu multă grijă fiecare colţişor, nu doar de pe insula Kerguelen, dar şi de pe alte câteva insuliţe din apropiere.

Strădaniile noastre însă n-au fost încununate cu cine ştie ce mare succes. Am zărit o sumedenie de foci cu blană, numai că erau tare fricoase şi, cu toată truda noastră, abia de-am reuşit să punem mâna pe vreo trei sute cincizeci. Elefanţii de mare erau câtă frunză şi iarbă, mai ales pe ţărmul vestic al insulei principale, însă n-am ucis decât douăzeci, şi numai cu mare greutate. Pe insulele mai mici am găsit puzderie de foci cu păr, dar nu ne-am atins de ele. Ne-am întors, pe data de 11, la goeletă, unde i-am găsit pe căpitanul Guy şi pe nepotul său, care ne-au descris interiorul insulei în cele mai sumbre culori, ca pe unul din cele mai sterpe şi mai mohorâte ţinuturi din lume. Zăboviseră două nopţi pe insulă, deoarece secundul n-a înţeles că trebuia să trimită o barcă de pe goeletă care să-i aducă înapoi.

77 De aici încolo Poe va prelua masiv din Narrative of Four Voyages pentru a descrie insulele din Atlanticul de Sud şi din Pacific, prezentate ca nişte „insule antarctice” necunoscute.

(Pollin, p. 288)

78 Puşcă din bronz, montată pe un pivot, care se folosea în artileria de marină din secolul al XIV-lea.

79 Acesta şi următorul paragraf sunt parafrazări din Jeremiah N. Reynolds, Voyage of the United States Frigate Potomac (New York: Harper and Brothers, 1835, pp. 61-62), o carte extrem de citită la vremea aceea. (Pollin, p. 291)

80 Furtună fără precipitaţii.

81 Pinguinul imperial este ceva mai mare decât regele pinguin, dar el trăieşte în Antarctica.

82 Tot acest aranjament geometric constituie fabulaţia lui Morrell şi, implicit, a lui Poe. (Pollin, 297)

83 După Pollin (pp. 297-298), Poe a luat ideea mesajului din sticlă din lucrarea lui James Cook şi James King, A Voyage to the Pacific (Londra, 1784). Cf. Manuscris găsit într-o sticlă, în MMR, pp. 112-119.

Capitolul XV.

Pe data de 12, am plecat din Christmas Harbour, întorcându-ne pe acelaşi drum spre vest şi lăsând în babord insula Marion, una dintre cele care alcătuiesc arhipelagul Crozet. Am dublat apoi insula Prince Edward, lăsând-o tot prin stânga, după care, guvernând mai mult nord, am ajuns, după

cincisprezece zile, la insulele Tristan d'Acunha, la 37° 8' latitudine sudică şi 12° 8' longitudine vestică.

Acest grup de insule, atât de bine-cunoscut acum şi care constă în trei insule circulare, a fost descoperit de către portughezi, iar apoi, în 1643, a fost vizitat de olandezi şi în 1767 de francezi. Cele trei insule formează împreună un triunghi, distanţa dintre ele fiind de vreo zece mile, iar între ele sunt treceri minunate, fără pericole. Toate trei insulele se situează la mare altitudine, mai ales cea botezată Tristan d'Acunha. E cea mai întinsă dintre ele, având circumferinţa de cincisprezece mile, şi e atât de înaltă, încât pe vreme senină poate fi zărită de la o distanţă de optzeci sau nouăzeci de mile. La nord, o parte din insulă se ridică la peste o mie de picioare perpendicular deasupra mării. Un podiş aflat la această înălţime se întinde aproape până în centrul insulei, iar din acest podiş se ridică un con înalt, ca acela din Tenerife. Arbori de o mărime apreciabilă îmbracă jumătatea inferioară a acestui con, însă partea de sus e numai stâncăraie pustie, de obicei ascunsă între nori şi acoperită cu zăpadă în cea mai mare parte a anului. Împrejurul insulei nu sunt întinsuri sau alte pericole, ţărmurile fiind foarte abrupte, iar apa, adâncă. Pe coasta de nord-vest se află un estuar cu o plajă de nisip negru, unde bărcile lesne pot trage la mal, cu condiţia să bată vânt dinspre sud. Îţi poţi procura de aici apă de băut, cât încape, o apă excelentă; de asemenea, poţi prinde cu undiţa cod şi alte specii de peşte.

Următoarea insulă, cât priveşte mărimea, şi cea mai la vest din arhipelag, se cheamă Inaccesibila. Poziţia ei exactă este la 37° 17' latitudine sudică şi 12° 24' longitudine vestică. Insula are o circumferinţă de şapte sau opt mile şi din toate părţile se prezintă ca un loc abrupt şi inabordabil.

Creştetul ei este perfect neted şi întreaga regiune este stearpă – pe ea nu creşte nimic altceva decât câţiva arbuşti piperniciţi.

Insula Privighetorii, cea mai mică şi mai la sud, se află la 37° 26' latitudine sudică şi 12° 12' longitudine vestică. În larg de capătul ei sudic se întinde un recif înalt de insuliţe stâncoase, iar la nord-est se pot vedea alte câteva cu aspect asemănător. Solul e râpos şi sterp, parţial străbătut de o vale adâncă.

În perioada rutului, ţărmurile acestor insule freamătă de lei şi elefanţi de mare, foci cu blană, împreună cu o mare diversitate de păsări oceanice.

În preajma lor, şi tot în număr mare, se găsesc balenele. Datorită uşurinţei cu care aceste felurite animale erau altădată capturate, încă de la descoperirea sa arhipelagul a fost vizitat adesea. Olandezii şi francezii veneau frecvent aici încă de la începuturi. În 1970, căpitanul Patten, de pe Industry din Philadelphia, a ajuns pe Tristan d'Acunha, unde a rămas şapte luni (din august 1790 până în aprilie 1791), ca să facă rost de piei de focă. A strâns în toată această perioadă nu mai puţin de cinci mii şase sute şi, din câte spunea, n-ar fi întâmpinat nici o greutate să încarce cu ulei o corabie mare în numai trei săptămâni. La sosire, n-a găsit nici un patruped, afară de câteva capre sălbatice – acum pe insulă forfotesc animale domestice dintre cele mai folositoare, aduse toate de navigatorii care i-au urmat.

Cred că nu mult după vizita căpitanului Patten, a făcut escală, pe cea mai mare dintre insule, pentru reaprovizionare, căpitanul Colquhoun, de pe bricul american Betsey. El a sădit ceapă, cartofi, varză şi o sumedenie de alte legume care se găsesc acum din belşug.

În 1811, un anume Heywood, căpitan pe Nereus, a vizitat Tristan. A găsit acolo trei americani care se stabiliseră pe aceste insule, ca să prelucreze pieile de focă şi uleiul. Pe unul îl chema Jonathan Lambert şi se autoproclamase monarh al ţării. Desţelenise şi cultivase vreo şaizeci de acri de pământ, îndreptându-şi atenţia asupra arborelui de cafea şi a trestiei-de-zahăr, pe care i le furnizase reprezentantul guvernului american din Rio de Janeiro. Această aşezare a fost abandonată până la urmă şi, în 1817, insulele au fost luate în stăpânire de către guvernul britanic, care a trimis în acest scop un detaşament de la Capul Bunei Speranţe. De păstrat, nu le-au păstrat însă mult timp; totuşi, în timpul evacuării, după ce insulele au încetat să mai fie posesiune britanică, două sau trei familii engleze s-au stabilit acolo, ignorând decizia guvernului. La 25 martie 1824, vasul Berwick, plecat din Londra spre insula Van Diemen84, sub comanda căpitanului Jeffrey, a sosit în acest loc, găsind un englez, pe nume Glass, fost caporal în artileria britanică. Caporalul pretindea că este guvernatorul suprem al insulelor şi

avea în subordine douăzeci şi unu de bărbaţi şi trei femei. A descris în culori foarte favorabile salubritatea climei şi productivitatea solului. Locuitorii se ocupau îndeosebi cu colectarea pieilor de focă şi a seului de la elefanţii de mare, cu care se duceau apoi la târg în Capul Bunei Speranţe, Glass deţinând o mică goeletă. Când am sosit noi, guvernatorul îşi avea aici domiciliul, însă mica lui comunitate se înmulţise, pe Tristan sălăşluind cincizeci şi şase de suflete, pe lângă o aşezare mai mică de şapte pe Insula Privighetorii. Nu ne-a fost greu câtuşi de puţin să facem rost de aproape toate proviziile de care aveam nevoie, fiindcă oi, porci, boi, iepuri, orătănii, capre, peşti de felurite specii şi legume se găseau din abundenţă. Reuşind să aruncăm ancora chiar lângă insula cea mare, la optsprezece brase adâncime, am luat la bord, cu mare uşurinţă, tot ce ne trebuia. Căpitanul Guy a mai cumpărat de la Glass cinci sute de piei de focă şi ceva fildeş. Am rămas aici o săptămână, timp în care vântul sufla mai ales dinspre nord şi vest, iar vremea era cam pâcloasă. Pe 5 noiembrie, întinzând velele, ne-am îndreptat spre sud-vest, cu gând să cercetăm amănunţit un grup de insule care se chemau Aurorele şi în legătură cu a căror existenţă circula o mare diversitate de opinii.

Se spune că aceste insule ar fi fost descoperite încă din 1762 de către comandantul Aurorei85. În 1790, căpitanul Manuel de Oyarvido, de pe corabia Princess, aparţinând lui Royal Philippine Company, a navigat, după cum afirmă el, chiar printre ele. În 1794, corveta spaniolă Atrevida a pornit la drum cu misiunea de a stabili poziţia lor exactă şi, într-un raport publicat de Societatea Hidrografică Regală din Madrid, în anul 1809, se scriu următoarele în legătură cu această expediţie: „Corveta Atrevida a făcut, în imediata lor apropiere, între 21 şi 27 ianuarie, toate observaţiile necesare şi a măsurat cu ajutorul cronometrelor diferenţa de longitudine dintre aceste insule şi portul Soledad din Malvine. Insulele sunt în număr de trei şi se situează aproape pe acelaşi meridian; cea din mijloc este destul de joasă, iar celelalte două pot fi zărite de la nouă leghe depărtare”.

Observaţiile făcute la bordul Atrevidei dau următoarele rezultate privind poziţia exactă a fiecărei insule: cea mai de nord se află la 52° 37' 24” latitudine sudică, 47° 43' 15”

longitudine vestică; cea din mijloc la 53° 2' 40” latitudine sudică, 47° 55' 15” longitudine vestică, iar cea mai la sud la 53° 15' 22” latitudine sudică, 47° 57' 15” longitudine vestică.

La 27 ianuarie, căpitanul James Weddel, din marina britanică, a plecat din portul Staten Land tot în căutarea Aurorelor. Acesta relatează că, după ce şi-a dat silinţa să caute cât mai temeinic, trecând nu doar prin imediata apropiere a locurilor indicate de comandantul Atrevidei, ci pretutindeni în vecinătatea acestor locuri, n-a putut descoperi nici o urmă de pământ. Aceste declaraţii contradictorii i-au îmboldit şi pe alţi navigatori să pornească în căutarea insulelor şi, lucru bizar, în timp ce unii au străbătut în lung şi în lat locurile pe unde se bănuia că s-ar afla ele, fără să le găsească, nu puţini sunt cei care susţin cu tărie că le-au văzut, ba chiar că au ajuns până aproape de ţărmurile lor. Căpitanul Guy intenţiona să facă tot ce-i stătea în putere ca să lămurească o chestiune pe cât de controversată, pe atât de bizară86.

Ne-am menţinut drumul, între sud şi vest, cu vreme instabilă, până pe 20 ale lunii, când am ajuns în regiunea cu pricina, situată la 53° 15' latitudine sudică şi 47° 58' longitudine vestică, adică foarte aproape de locul indicat ca fiind poziţia celei mai de sud insule din arhipelag. Cum n-am zărit nici urmă de uscat, ne-am continuat drumul către vest, de-a lungul paralelei 53° sud, până la meridianul 50° vest. Am ţinut apoi drumul spre nord până la paralela 52° sud, după care ne-am întors spre est şi am menţinut paralela cu ajutorul înălţimilor succesive, dimineaţa şi seara, şi al înălţimilor meridiane ale planetelor şi lunii. După ce am navigat astfel până la meridianul coastei de vest a Georgiei, am menţinut acest meridian, până când am ajuns la latitudinea de la care plecaserăm. Am făcut apoi curse diagonale pe întreaga întindere a zonei circumscrise, având tot timpul un om de veghe la gabie şi reluându-ne cercetările cu şi mai multă atenţie pe parcursul a trei săptămâni, răstimp în care vremea a fost deosebit de plăcută şi de frumoasă, fără pic de ceaţă. Fireşte, eram pe deplin încredinţat că, dacă vor fi existat cândva insule prin apropiere, astăzi nu mai exista nici urmă de ele. După întoarcerea mea acasă, am descoperit că aceeaşi zonă fusese cercetată, cu aceeaşi migală, în 1822, de căpitanul Johnson, de pe goeleta

americană Henry şi de căpitanul Morrel, de pe goeleta americană Wasp, în amândouă cazurile cu acelaşi rezultat ca şi al nostru.

84 Tasmania.

85 Aurorele – în limba spaniolă Islas Auroras – îşi trag numele de la vasul Aurora, care, sub comanda lui Joseph de la Llana, le-a descoperit în anul 1762. Cele şase insuliţe, situate la 240 km de South Georgia, se numesc în engleză Shag Rocks şi au fost recucerite de Marea Britanie în anul 1982 în urma războiului cu Argentina.

86 Printre vasele care au pretins, de-a lungul timpului, că ar fi întâlnit Aurorele pot fi amintite San Miguel în 1769, Aurora în 1774, bricul Pearl în 1779 şi vasul Dolores în 1790. Ele toate ajung să dea latitudinea medie de 53° sud. (n.a.)

Capitolul XVI.

Planul iniţial al căpitanului Guy, după ce se va fi lămurit în privinţa Aurorelor, era să străbată strâmtoarea Magel an şi să o ia apoi în sus, de-a lungul coastei vestice a Patagoniei, numai că informaţiile obţinute de el pe insula Tristan d'Acunha l-au făcut să se îndrepte către sud, în nădejdea că va nimeri peste cele câteva insuliţe despre care se spunea că ar fi situate pe la paralela 60° sud şi 41° 20' longitudine vestică. În situaţia că nu descoperea aceste ţinuturi, iar anotimpul se arăta prielnic, plănuise să o ia repejor spre pol. Aşa că, pe 12 decembrie, am întins velele şi ne-am îndreptat în direcţia respectivă. Pe data de 18, ne aflam în poziţia indicată de Glass şi timp de trei zile am cercetat împrejurimile, fără să zărim vreo urmă a insulelor menţionate de acesta. Pe 21, fiind o vreme neobişnuit de plăcută, am luat-o din nou către sud, hotărâţi să pătrundem, menţinând direcţia, cât mai departe cu putinţă. Înainte să încep cu această parte a povestirii mele, s-ar cădea, poate, pentru informarea acelor cititori care nau urmărit progresul descoperirilor în aceste regiuni, să le relatez, pe scurt, despre încercările de până acum – foarte puţine de altminteri – de a ajunge la Polul Sud.

Aceea a căpitanului Cook a fost prima despre care avem date certe. În 1772, pe corabia Resolution, a luat-o spre sud, însoţit de locotenentul Furneaux pe Adventure. În decembrie, se afla deja la paralela 58° latitudine sudică şi 26° 57' longitudine vestică. Aici a întâlnit câmpuri înguste de gheaţă, cam de opt-

zece ţoli grosime, întinzându-se de la nord-vest şi sud-est. Pluteau mai peste tot sloiuri mari de gheaţă, atât de îngrămădite, încât corăbiile îşi croiau anevoie drum printre ele. În acele momente, văzând numărul uriaş de păsări, dar luându-se şi după alte indicii, căpitanul Cook a presupus că se află în apropierea uscatului. A continuat să ţină direcţia sud, vremea fiind extrem de rece, până când a atins paralela 64° şi 38° 14' longitudine estică. Aici a avut parte de vreme bună, cu brize uşoare, cinci zile la rând termometrul arătând 36°Fahrenheit87. În ianuarie 1773, vasele au trecut de Cercul Antarctic, dar n-au reuşit să pătrundă mult dincolo de el, căci, atingând latitudinea de 67° 31', şi-au văzut înaintarea blocată de un brâu imens de gheaţă, încingând întreg orizontul de miazăzi, cât puteai cuprinde cu ochii. Gheaţa era de toate mărimile, iar unele dintre aceste sloiuri masive, întinse pe câteva mile, alcătuiau o masă compactă care se ridica până la optsprezece-douăzeci de picioare deasupra apei.

Anotimpul fiind destul de înaintat şi cum avea slabe speranţe de a putea ocoli aceste obstacole, căpitanul Cook a virat, mai mult în silă, spre nord88.

La un an, în noiembrie, şi-a reluat căutările în Antarctica. La latitudinea de 59° 40' a dat peste un curent puternic pe direcţia sud. În decembrie, când navele se aflau la latitudinea de 67° 31' şi 142° 54' longitudine vestică, frigul devenise necruţător, cu tempestă şi ceaţă. Şi pe aici se găseau puzderie de păsări: albatroşi şi pinguini, dar mai ales petreli. La latitudinea de 70° 23' au întâlnit câteva insule mari de gheaţă şi la scurt timp au observat că norii dinspre sud erau albi ca neaua, semn că prin preajmă se aflau câmpuri de gheaţă. La latitudinea de 71° 10' şi 106° 54' longitudine vestică, navigatorii au fost opriţi din drum, ca şi mai înainte, de o imensă întindere de gheaţă care cuprinsese întreaga linie a orizontului sudic. Capătul de nord al acestei întinderi se înfăţişa ca o masă neregulată şi colţuroasă, atât de compactă, încât pur şi simplu era de netrecut, şi se întindea pe vreo milă spre sud. Dinapoia ei, pe oarecare distanţă, gheaţa era destul de netedă, după care, în colţul îndepărtat, se înălţau lanţuri gigantice de munţi de gheaţă, unul mai semeţ decât altul. Căpitanul Cook a tras concluzia că acest câmp imens se întindea până la Polul Sud sau făcea parte dintr-un continent. Domnul J. N. Reynolds, ale cărui

strădanii şi perseverenţă au reuşit până la urmă să pună pe picioare o expediţie naţională, cu scopul, printre altele, de a explora aceste regiuni, vorbeşte în felul următor despre încercarea vasului Resolution: „Nu ne surprinde faptul că domnul Cook n-a putut trece de 71° 10', dar ne uimeşte că a reuşit, într-adevăr, să atingă acest punct la meridianul 106° 54' longitudine vestică. Ţara lui Palmer se află la sud de Shetland, la latitudinea de 64° şi se întinde spre sud şi vest – un loc unde n-a ajuns încă nici un navigator.

Cook se îndrepta spre acest ţinut, când înaintarea i-a fost zădărnicită de gheţuri, ceea ce ne temem că se va întâmpla de fiecare dată în acel punct, şi încă la început de sezon, cum este 6 ianuarie – şi n-ar trebui să ne mirăm dacă o parte din munţii de gheaţă pe care i-a descris ar ţine de regiunea principală a Ţării lui Palmer sau de alte porţiuni de uscat, situate mai departe, spre sud şi vest”.

În 1803, căpitanii Kreutzenstern şi Lisiausky89 au fost însărcinaţi de către Alexandru, ţarul Rusiei, să navigheze în jurul globului. În încercarea lor de a înainta spre sud, n-au trecut de 59° 58' şi 70° 15' longitudine vestică. Aici au întâlnit curenţi puternici pe direcţia est. Balene se găseau din belşug, dar n-au zărit pic de gheaţă. În legătură cu această călătorie, domnul Reynolds constată că, dacă Kreutzenstern ar fi ajuns acolo unde a ajuns la început de anotimp, în mod sigur că ar fi dat de gheaţă – era martie când a atins latitudinea amintită. Vânturile, predominând, cum e cazul, dinspre sud şi vest, purtaseră sloiurile plutitoare cu ajutorul curenţilor spre acea regiune polară, mărginită la nord de Georgia, la est de insulele Sandwich şi South Orkneys, iar la vest de insulele South Shetland.

În 1822, căpitanul James Weddel, din marina britanică, a ajuns cu două ambarcaţiuni mici mai la sud decât oricare navigator de până atunci şi tot fără să întâmpine mari piedici. Din spusele sale, deşi a fost prins deseori între gheţuri înainte să atingă paralela 72, când a ajuns acolo, n-a găsit nici măcar un sloi şi, răzbătând la latitudinea de 74° 15', nu se vedeau câmpuri, ci doar trei insule de gheaţă. E oarecum ciudat că, deşi a zărit stoluri uriaşe de păsări, dar şi obişnuitele semne ale uscatului, şi cu toate că la sud de insulele Shetland gabierul a observat nişte ţărmuri necunoscute, întinzându-se spre sud,

Weddel nu susţine ideea că ar exista pământ în regiunile polare din sud.

La 11 ianuarie 1823, căpitanul Benjamin Morrel de pe Wasp, o goeletă americană, a pornit la drum din Ţara lui Kerguelen, cu intenţia de a străbate sudul cât mai departe cu putinţă. La 1 februarie, se afla la 64° 52' latitudine sudică şi 118° 27' longitudine estică. Pasajul următor este luat din jurnalul său de la acea dată: „Vântul a crescut curând în intensitate, ajungând la unsprezece noduri, aşa că ne-am folosit de prilej ca să ne îndreptăm spre vest; încredinţaţi însă că, cu cât vom depăşi mai mult latitudinea sudică de 64°, cu atât trebuia să ne temem de mai puţine gheţuri, am cârmit niţel mai spre sud, până când am trecut de Cercul Antarctic şi am ajuns la 69° 15' latitudine estică. La această latitudine n-am văzut nici un câmp de gheaţă, ci doar câteva insule de gheaţă90."

Cu data de 14 martie am mai găsit această însemnare: „Marea este acum complet liberă de câmpuri de gheaţă şi se zăresc nu mai mult de douăsprezece insule de gheaţă. În acelaşi timp temperatura aerului şi a apei este cu cel puţin 13° mai ridicată (mai plăcută) decât cea pe care am înregistrat-o vreodată între paralele 60° şi 62° sud. De data asta am calculat că variaţia azimutului este de 14° 27' est... Am mai străbătut de câteva ori Cercul Antarctic pe la diferite meridiane şi de fiecare dată am remarcat că temperatura aerului şi, deopotrivă, a apei creşteau, pe măsură ce înaintam dincolo de 65° latitudine sudică şi că variaţia descreştea în aceeaşi proporţie. Când ne aflam la nord de această latitudine, bunăoară între

60° şi 65° sud, adeseori ni se întâmpla să găsim cu greu un pasaj printre imensele şi aproape inombrabilele insule de gheaţă, dintre care unele erau de la una până la două mile în circumferinţă şi cu peste cinci sute de picioare deasupra nivelului apei."

Rămas aproape fără apă şi combustibil şi fără instrumentele potrivite, başca anotimpul destul de înaintat, căpitanul Morrel a fost nevoit să se întoarcă, fără să încerce să mai înainteze spre sud, deşi în faţa lui se întindea o mare complet liberă. Din spusele lui, dacă aceste considerente majore nu l-ar fi silit să renunţe, ar fi putut răzbate, dacă nu chiar până la pol, măcar până la paralela 85°. Am prezentat mai pe larg părerile sale în legătură cu aceste lucruri, pentru ca cititorul să

aibă prilejul să vadă în ce măsură ele au fost întărite de însăşi experienţa mea de mai târziu.

În 1831, căpitanul Briscoe, aflat în slujba domnilor Enderby din Londra, proprietari ai câtorva vase de pescuit balene, a pornit cu bricul Lively spre Mările Sudului, însoţit de cuterul Tula. Pe 28 februarie, aflându-se la 66° 30' latitudine sudică şi 47° 31' longitudine estică, a zărit pământ şi „neîndoios a descoperit printre zăpezi piscurile neguroase ale unui lanţ de munţi pe direcţia est-sud-est". A petrecut întreaga lună următoare în această regiune, dar n-a putut să se apropie de coastă la mai puţin de zece leghe, din cauza furtunilor. Văzând că nu mai poate face descoperiri în acest anotimp, s-a întors spre nord, ca să ierneze în Ţara lui Van Diemen91.

La începutul anului 1832, a luat-o din nou către sud şi, la 4 februarie, a zărit pământ în direcţia sud-est, la latitudinea de 67° 15' şi 69° 29' longitudine vestică. A aflat curând că era vorba de o insulă din preajma capului de uscat pe care îl descoperiserăm prima oară. Pe 21 ale lunii, a reuşit să tragă la malul insulei şi a pus stăpânire pe ea în numele lui Wil iam al IV-lea, botezând-o insula Adelaide, în onoarea reginei Angliei. După ce toate aceste amănunte au fost aduse la cunoştinţa Societăţii Regale de Geografie din Londra, aceasta a tras concluzia că „există o porţiune compactă de pământ, întinzându-se de la 47° 30' longitudine estică până la 69° 29' longitudine vestică, iar pe paralelă, de la 62° la 67° latitudine sudică. Cât priveşte această concluzie, domnul Reynolds observă: „Nu susţinem deloc că ar fi cea corectă şi nici că descoperirile lui Briscoe92 ar îndreptăţi o asemenea ipoteză. Weddel s-a îndreptat spre sud exact între aceste limite, pe un meridian aflat la est de Georgia, insulele Sandwich şi insulele South Orkney şi Shetland". Propria mea experienţă va dovedi în cele din urmă, cât se poate limpede, falsitatea concluziei la care a ajuns societatea.

Acestea au fost principalele încercări de atingere a unei latitudini sudice înalte93 şi curând se va vedea că, înainte ca Jane să pornească la drum, mai rămăseseră aproape 300° de longitudine, pe unde Cercul Antarctic n-a fost străbătut niciodată94. La drept vorbind, în faţa noastră se întindea un câmp larg de explorare şi, nu fără emoţii şi curiozitate, l-am auzit pe căpitanul Guy dând glas deciziei lui temerare de a înainta spre sud.

87 În jur de 2°Celsius.

88 În acest capitol se parafrazează masiv din Jeremiah N. Reynolds, Address on the Subject of a Surveying Expedition to the Pacific Ocean and South Seas. Delivered în the Hall of Representatives on the Evening of April 3, 1836, pp. 90-92, Poe nutrind o deosebită admiraţie pentru acest editor, scriitor şi explorator american. Aproape jumătate din caP. Al XVI-lea se bazează pe lucrarea lui Reynolds, pe care Poe a recenzat-o în Southern Literary Messenger (ianuarie 1837).

89 Pesemne erori tipografice, căci numele celor doi căpitani sunt Kruzenstern şi Lisiansky.

90 Întreg paragraful, precum şi următoarele două sunt preluate verbatim din Morrell, oP. Cit., pp. 64-65, 66, 94-95. (Pollin, p. 310)

91 În original, Van Diemen's Land, vechiul nume al insulei Tasmania.

92 Poe preia din lucrarea lui Reynolds numele căpitanului John Briscoe, autor al Journal of a Voyage towards the South Pole, 1830 to 1832, Edinburgh, 1834. (Pollin, p. 310)

93 Adică latitudini polare.

94 Atât Reynolds, cât şi Poe ignoră importanta expediţie polară rusă din 1819-1821, aflată sub comanda căpitanului Fabian von Bellingshausen, care, în 1821, a străbătut Cercul Antarctic cu navele Mirni şi Vostok.

Capitolul XVII.

După ce am renunţat să mai căutăm insulele lui Glass, timp de patru zile am menţinut drumul spre sud, fără să întâlnim pic de gheaţă. În data de

26, pe la amiază, ne aflam la 63° 23' latitudine sudică şi 41° 25' longitudine vestică. Am văzut aici câteva insule mari de gheaţă şi un sloi, totuşi nu prea mare, desprins dintr-un câmp de gheaţă. Vântul suflă în general dinspre sud-est sau nord-est, însă e foarte slab. Când bate de la vest – ceea ce se întâmplă rar – este mereu însoţit de gren cu ploaie. Zi de zi ninge mai mult sau mai puţin. Pe 27, termometrul arăta 35°95.

1 ianuarie 1828. Astăzi ne-am trezit înconjuraţi din toate părţile de gheaţă şi perspectivele noastre par, într-adevăr, sumbre. Toată dimineaţa a bătut straşnic un vânt de furtună, dinspre nord-est, năpustind asupra cârmei şi a pupei sloiuri mari de gheaţă, cu atâta putere, încât tremuram cu toţii, gândindu-

ne la consecinţe. Spre seară, pe când vântul continua să sufle cu furie, un câmp mare de gheaţă, aflat în faţa noastră, s-a frânt în două şi am putut, astfel, forţând velatura, să ne croim drum printre sloiurile mai mici către apa liberă de dincolo de gheţuri. Pe când ne apropiam de acest loc, am strâns velele rând pe rând şi, după ce, într-un târziu, am ieşit la larg, am luat drum de capă, doar cu o trincă terţarolată.

2 ianuarie. Vremea a fost destul de plăcută. La amiază, ne găseam la 69° 10' latitudine sudică şi 42° 20' longitudine vestică, după ce trecuserăm Cercul Atlantic. Către sud nu prea se zărea gheaţă, deşi în spatele nostru se aflau câmpuri întinse. Astăzi am încropit un fel de sondă, slujindu-ne de un recipient mare de fier cu o capacitate de douăzeci de galoane şi de un odgon lung de două sute de stânjeni. Am descoperit astfel curentul care se deplasa spre nord96 cu viteza de vreun sfert de milă pe oră. Temperatura aerului era acum în jur de 33°. Am calculat variaţia de aici la 14° 28' est, per azimut.

5 ianuarie. Am ţinut tot direcţia sud, fără piedici prea mari. Totuşi, dimineaţa, aflându-ne la 73° 15' latitudine estică şi 42° 10' longitudine vestică, a trebuit să ne oprim din nou, din cauza vastei întinderi de gheaţă polară. Spre sud, însă, am văzut multă apă liberă şi nu aveam nici un dubiu că vom fi în stare până la urmă să ajungem la ea. Navigând spre est, de-a lungul banchizei, am ajuns într-un târziu la un pasaj lat de vreo milă, pe care, până la asfinţitul soarelui, l-am străbătut cum-necum. Marea în care ne aflam acum era împânzită cu insule de gheaţă, însă lipseau cu totul câmpurile de gheaţă şi, astfel, ne-am continuat drumul cu bărbăţie, ca şi înainte. Frigul nu părea să se înteţească, deşi am avut parte de ninsori dese şi, din când în când, de grenuri cu grindină, de o rară violenţă. Stoluri uriaşe de albatroşi97 au zburat astăzi pe deasupra goeletei noastre de la sud-est înspre nord-vest.

7 ianuarie. Marea era încă destul de liberă, aşa că nu ne-a fost greu să menţinem drumul. La vest am zărit câteva aisberguri incredibil de mari, iar după-amiaza am trecut foarte aproape pe lângă unul, al cărui vârf nu putea avea sub patru sute de stânjeni faţă de nivelul oceanului. La bază, circumferinţa lui era probabil de trei sferturi de leghe şi din crăpăturile feţelor sale se scurgeau câteva râuşoare de apă. Această insulă a

rămas în câmpul nostru vizual timp de două zile, după care am pierdut-o în ceaţă!

10 ianuarie. Azi-dimineaţă devreme, am avut nefericirea să pierdem un om peste bord. Era un american, pe nume Peter Vredenburgh, de loc din New York98 şi unul dintre cei mai vrednici marinari de pe goeletă. Pe când inspecta umărul provei, i-a alunecat piciorul, a căzut între două sloiuri şi n-a mai ieşit. Astăzi, pe la prânz, ne aflam la latitudinea de 78° 30' şi 40° 15' longitudine vestică. Se lăsase gerul, iar din nord şi vest bătea întruna gren cu grindină. Tot în această direcţie am zărit alte câteva aisberguri imense şi întreg orizontul de răsărit părea încins de câmpuri de gheaţă, înălţându-se strat peste strat, crustă peste crustă. Seara, bucăţi de lemn pluteau pe lângă noi, iar pe deasupra noastră zburau stoluri uriaşe de păsări, printre care fulmari, petreli, albatroşi şi o pasăre mare cu penaj albastru sclipitor. Aici, declinaţia 99 per azimut a fost mai mică decât cea de dinainte să fi trecut Cercul Atlantic.

12 ianuarie. Înaintarea noastră spre sud părea din nou incertă, căci în direcţia Polului nu se vedea nimic altceva decât un sloi, aparent nemărginit, încălecat de munţi uriaşi, alcătuiţi din grunji mari de gheaţă, sub piscurile cărora se căscau, unul peste altul, hăuri ameninţătoare. Până pe data de 14 am ţinut direcţia vest, în speranţa că vom găsi o intrare.

14 ianuarie. În zori, am atins extremitatea vestică a câmpului care ne barase drumul şi, dublând în vânt, am ajuns la o mare liberă de orice urmă de gheaţă. Sondând la adâncimea de două sute de brase, am descoperit un curent pe direcţia sud, cu viteza de o jumătate de milă pe oră.

Temperatura aerului era de 47°, iar cea a apei de 34° 100. Am mers apoi spre sud fără să întâlnim obstacole prea mari, iar în data de 16, pe la amiază, am ajuns la latitudinea de 81° 21' şi 42° longitudine vestică. Aici, am sondat din nou şi am descoperit un curent tot pe direcţia sud şi cu viteza de trei sferturi de milă pe oră. Variaţia per azimut se micşorase, iar temperatura aerului era chiar blândă şi plăcută, termometrul urcând până la

51°101. N-am văzut pic de gheaţă în tot acest timp. Toţi oamenii de la bord sunt convinşi acum că vom reuşi să ajungem la Pol.

17 ianuarie. Ziua de azi a fost plină de evenimente. Pe deasupra noastră zburau nenumărate stoluri de păsări dinspre sud şi de pe punte am împuşcat câteva; una din ele, o specie de pelican, avea un gust excelent. Pe la amiază, de la gabie a fost zărit, la babord, în direcţia arcului provei, un sloi mic de gheaţă, iar pe el părea să adaste un animal destul de mare. Fiind vreme bună şi aproape fără vânt, căpitanul Guy a trimis două bărci să vadă despre ce era vorba. Dirk Peters şi cu mine ne aflam în barca secundului. Ajungând în dreptul sloiului, am văzut că pe el se instalase un ditamai ursul, din rasa arctică, dar, ca dimensiune, întrecându-i cu mult pe cei mai mari dintre ei. Fiind bine înarmaţi, n-am ezitat să îl atacăm pe loc.

Am tras de câteva ori, la intervale scurte, majoritatea loviturilor nimerindu-l, pare-se, în cap şi în piept. Deloc descumpănită însă, namila a sărit de pe gheaţă şi a început să înoate, cu fălcile larg deschise, spre barca în care ne aflam Peters şi cu mine. În confuzia iscată printre noi la această neaşteptată întorsătură, niciunul nu era pregătit să tragă prompt a doua oară, şi ursul a reuşit să-şi urce jumătate din trupu-i mătăhălos peste copastia bărcii noastre şi să-l prindă de şale pe unul dintre ai noştri, înainte să putem găsi vreun mijloc eficace de a-l goni. În această situaţie disperată, doar promptitudinea şi agilitatea lui Peters ne-au salvat de la pieire. Sărind în spatele matahalei, i-a înfipt lama cuţitului în ceafă, reuşind să ajungă dintr-o lovitură până la măduva spinării. Dihania s-a prăvălit în mare, fără viaţă şi fără să se zbată, rostogolindu-se în cădere peste Peters. Acesta însă şi-a revenit numaidecât şi, după ce i-am aruncat în apă o frânghie, a legat bine leşul, înainte să se suie în barcă. Ne-am întors apoi în triumf la goeletă, trăgând după noi trofeul. Măsurându-l pe toată lungimea lui, am văzut că ursul avea exact cincisprezece picioare. Blana era de un alb fără cusur, o blană foarte aspră şi sârmoasă. Ochii îi erau roşii ca sângele şi mai mari decât ai ursului arctic – la fel şi botul, ceva mai rotund, semănând destul de bine cu un bot de buldog. Carnea era fragedă şi, cu toate că mirosea îngrozitor a peşte, oamenii au înfulecat din ea cu lăcomie, declarând-o foarte gustoasă.

N-am apucat bine să ducem captura lângă vas, că omul din vârful catargului a dat un chiot de bucurie: „Uscat la tribord spre prova!”. Întreg echipajul era acum în alertă şi, cum briza

dinspre nord-est se întărise chiar la timp, curând ne aflam în preajma coastei. Până la urmă s-a dovedit a fi o insuliţă joasă şi stâncoasă, cu o circumferinţă cam de o leghe şi lipsită cu totul de vegetaţie, în afară de limba-soacrei, o specie de cactus. Când te apropii de insulă din direcţia nord, se vede doar un banc stâncos, înaintând în mare şi semănând izbitor cu nişte baloturi de bumbac, legate cu sfoară. După acest banc, spre vest, se află un mic golf, la intrarea căruia bărcile noastre au acostat într-un loc convenabil.

Nu ne-a trebuit mult timp să explorăm insula cu de-amănuntul, dar cu o singură excepţie n-am găsit nimic care să ne reţină atenţia. La extremitatea sudică, lângă mal, am cules o bucată de lemn, pe jumătate îngropată într-un morman de pietre răsfirate, şi care alcătuise, pare-se, prora unei pirogi. Cineva încercase în mod evident să sculpteze ceva pe ea şi căpitanul Guy a crezut că poate distinge figura unei broaşteţestoase, dar pe mine, unul, asemănarea nu m-a prea convins. În afară de proră, dacă într-adevăr era aşa ceva, n-am găsit nici o altă dovadă că ţestoase, dar pe mine, unul, asemănarea nu m-a prea convins. În afară de proră, dacă într-adevăr era aşa ceva, n-am găsit nici o altă dovadă că vreo vietate s-ar fi aciuat vreodată pe aici. Poziţia exactă a micii insule (pe care căpitanul Guy a botezat-o Insuliţa lui Bennet102, în onoarea partenerului său, coproprietar al goeletei) este la latitudinea sudică de 82° 50' şi 42° 20' longitudine vestică.

Înaintaserăm acum spre sud cu 8° mai mult decât oricare alt navigator de până acum, iar marea se întindea perfect liberă înaintea noastră. Am mai descoperit că declinaţia scădea constant pe măsură ce avansam şi, lucru şi mai surprinzător, temperatura aerului şi, de la o vreme, şi cea a apei erau mai ridicate103. Puteam chiar spune că vremea era plăcută, iar dinspre punctul nordic arătat de busolă bătea tot timpul o briză stabilă, însă foarte bună. Cerul a fost mai mult senin, doar când şi când ivindu-se câte o umbră vaporoasă şi diafană la orizontul din sud – invariabil însă de scurtă durată. Doar două piedici stăteau în calea noastră: combustibilul era pe sfârşite şi câţiva membri ai echipajului prezentau simptome de scorbut. Împovărat de aceste gânduri, căpitanul Guy a început să ne amintească tot mai des cum că ar trebui să ne întoarcem. Cât despre mine, încrezător cum eram că, ţinând drumul, vom da de

uscat şi, având toate motivele să cred, din cele ce vedeam, că nu va fi solul steril pe care-l întâlniserăm la înaltele latitudini arctice, am stăruit cu multă ardoare pe lângă el asupra folosului de a persevera, măcar câteva zile, pe direcţia pe care o menţineam acum. O mai bună ocazie de a dezlega marea problemă privind existenţa unui continent antarctic nu i se ivise nimănui până acum şi mărturisesc că-mi venea să urlu de indignare la indicaţiile şovăielnice şi inoportune ale comandantului nostru. Cred cu adevărat că cele ce i le-am spus, după ce n-am mai putut rezista, au avut darul de a-l îmboldi să o ţină tot înainte. Prin urmare, deşi nu pot decât să deplâng întâmplările nefericite şi sângeroase iscate curând după aceea din pricina sfaturilor mele, fie-mi îngăduit totuşi să mă simt mulţumit într-o oarecare măsură că şi eu am contribuit, oricât de puţin, în a deschide ochii oamenilor de ştiinţă asupra unuia dintre cele mai fascinante secrete din câte le-au reţinut vreodată atenţia.

951,6°Celsius. În acest paragraf Poe se inspiră din Morrell, Narrative, p. 65. (Pollin, p. 311)

96 De fapt, spre sud! Baudelaire corectează tacit eroarea lui Poe.

97 Cf. „Ca un solitar albatros”, în Al Aaraaf, II, v. 107 şi „Ori ca şi un palid albatros”, în Tărâm de basm, v. 34 – vezi PD, p. 165 şi p. 189.

98 S-ar părea că Poe a uitat de Lloyd & Vredenburgh, firma armatorilor din Nantucket, de care vorbeşte în cap. II, căci dă acelaşi nume olandez newyorkezului de la bordul goeletei.

(Pollin, p. 313)

99 Unghiul dintre meridianul magnetic şi meridianul adevărat.

100 Aprox. 8°Celsius, respectiv 1°Celsius.

10110,5°Celsius.

102 Căpitanul Guy seamănă cu Benjamin Morrell, care vorbeşte despre Capul Bennet, aflat în arhipelagul Auckland. În cartea lui Morrell apar numeroase asemenea toponime, însă nicăieri altundeva. (Pollin, p. 316)

103 Poe va fi preluat ideea despre o Antarctică relativ caldă fie de la Morrell, fie din teoria lui John Cleves Symmes JR. Despre „Pământul găunos” (1818), expusă de acesta în

numeroase conferinţe şi publicată sub formă de carte de către James McBride: Symmes's Theory of Concentric Spheres (Cincinnati, Morgan, Lodge and Fisher, 1826). Symmes studiase rapoartele marinarilor derutaţi de apele mai calde şi de migraţia inversă a păsărilor din apropierea polilor, elaborând o teorie conform căreia Pământul ar fi alcătuit din cinci sfere concentrice care au găuri de acces la poli. În anul 1823, Symmes a cerut Congresului american să trimită o expediţie care să-i verifice ipoteza şi a reuşit să obţină 46 de voturi. Ideea lui Symmes a fost preluată de Jeremiah N. Reynolds, cel care a făcut toate diligenţele pentru organizarea unei expediţii pe cheltuiala statului american, el însuşi investind 300000 de dolari în această acţiune. Cf. Manuscris găsit într-o sticlă, notele introductive şi n. 17, în MMR, pp. 466-67.

Capitolul XVIII

18 ianuarie. Dimineaţa104, ne-am continuat înaintarea spre sud pe o vreme la fel de plăcută ca şi înainte. Marea este perfect liniştită, vântul, destul de călduţ, bate dinspre nord-est, temperatura apei, 53°105. Am recurs din nou la dispozitivul nostru de sondare şi cu o saulă de o sută cincizeci de brase am aflat că direcţia curentului era spre Pol, cu o viteză de o milă pe oră. Această tendinţă constantă spre sud, atât a vântului, cât şi a curentului, a dat naştere unor speculaţii, ba chiar unor temeri, în feluritele compartimente ale goeletei şi am văzut cât se poate de clar că făcuse o impresie deloc neglijabilă asupra căpitanului Guy. Omul însă avea un simţ ascuţit al ridicolului, şi în cele din urmă am reuşit să-l fac să râdă de propriile-i îngrijorări. Declinaţia era acum cu totul nesemnificativă. În cursul zilei am văzut câteva balene din specia celor netede şi pe deasupra vasului au trecut nenumărate stoluri de albatroşi. De asemenea, am culeş din apă o tufă plină cu boabe roşii, ca ale păducelului, şi leşul unui animal de uscat, cu o înfăţişare destul de ciudată. Era lung de trei picioare, dar măsura doar şase ţoli în înălţime şi avea patru picioare foarte scurte, labele fiind înarmate cu gheare lungi, de un roşu-aprins ca mărgeanul. Trupul îi era acoperit cu un păr drept şi mătăsos, alb ca neaua. Coada lui era subţire ca a şobolanului şi lungă de vreun picior şi jumătate. Capul semăna cu cel al unei pisici, cu excepţia urechilor – acestea erau pleoştite ca nişte urechi de câine. Dinţii aveau aceeaşi culoare roşu-aprins ca şi ghearele.

19 ianuarie. Astăzi, aflându-ne la latitudinea de 83° 20' şi 43° 5' longitudine vestică (marea fiind nemaipomenit de tulbure), din vârful catargului am zărit din nou pământ şi, cercetând mai de aproape, ne-am dat seama că era o insulă dintr-un grup de insule foarte mari. Malul era foarte abrupt, iar interiorul părea să fie bine împădurit – împrejurare care ne-a produs multă bucurie. La vreo patru ore după ce descoperiserăm uscatul, am aruncat ancora la o adâncime de zece brase, pe fund nisipos, la o leghe de coastă, căci o hulă înaltă, cu brizanţi puternici, ne-a făcut să ne îndoim că avea vreun folos să ne apropiem mai mult. S-a dat atunci ordinul să coborâm la apă cele două bărci mari, şi un grup bine înarmat (printre care Peters şi cu mine) a pornit să caute o deschizătură în recifful care, pare-se, înconjura insula. După ce am tot dat târcoale o vreme, am descoperit un braţ de mare şi, intrând pe el, am văzut, desprinzându-se de ţărm, patru pirogi mari, pline cu oameni care păreau bine înarmaţi. I-am aşteptat să se apropie şi, fiindcă înaintau foarte repede, au ajuns curând la o distanţă de la care ne puteam auzi unii cu alţii. Atunci căpitanul Guy a înălţat pe pana unei vâsle o batistă albă, moment în care necunoscuţii s-au oprit şi au început să sporovăiască toţi deodată şi cu voce tare, scoţând din când în când nişte strigăte din care am reuşit să reţin cuvintele Anamoo-moo! şi Lama-Lama! 106 Au tot ţinut-o aşa cel puţin o jumătate de ceas – un prilej bun pentru noi, în acest răstimp, să le cercetăm înfăţişarea107.

În cele patru pirogi, care să tot fi măsurat cincizeci de picioare în lungime şi cinci în lăţime, se aflau cu totul o sută zece sălbatici. Aveau statura obişnuită a europenilor, însă trupuri mai robuste şi mai musculoase. Pielea feţei era neagră ca tăciunele, iar părul, des, lung şi creţ. Erau îmbrăcaţi în blana deasă şi mătăsoasă, de culoare neagră, a unui animal necunoscut, croită pe trup cu oarecare îndemânare, partea păroasă fiind pe dinăuntru, cu excepţia gâtului, încheieturilor de la mâini şi a gleznelor, unde era întoarsă spre afară. Armele lor constau mai ales din ciomege, parese, dintr-un lemn foarte dur, de culoare închisă. Dar am mai văzut la ei şi câteva suliţe cu vârf de silex şi praştii. Fundul bărcilor era plin cu pietre negre, de dimensiunea unui ou mai mare.

După ce şi-au isprăvit discursul (căci, de bună seamă, asta voia să însemne sporovăiala lor), unul dintre ei, care părea să fie şeful, s-a sculat în picioare la prora pirogii în care se afla şi ne-a făcut semn să tragem bărcile lângă a sa. Ne-am făcut că nu înţelegem invitaţia lui, socotind că era o idee mult mai înţeleaptă să păstrăm, dacă se putea, distanţa dintre noi, nu de alta, dar erau de peste patru ori mai numeroşi decât noi. Realizând despre ce era vorba, şeful a poruncit celorlalte trei bărci să rămână pe loc şi, într-a lui, a început să avanseze în direcţia noastră. Imediat ce a ajuns lângă noi, a sărit în barca noastră cea mai mare şi s-a aşezat lângă căpitanul Guy, arătând totodată cu mâna spre goeletă şi repetând cuvintele Anamoo-moo! şi Lama-Lama! Ne-am îndreptat apoi spre corabie, cu cele patru pirogi venind la mică distanţă în urma noastră.

Ajungând lângă bord, şeful s-a arătat extrem de surprins şi de încântat, drept care a început să bată din palme, să se plesnească peste coapse, să se bată cu pumnii în piept şi să râdă în hohote. Însoţitorii aflaţi în spate s-au prins şi ei în buna dispoziţie a şefului şi, preţ de câteva minute, a domnit aşa un vacarm, încât pur şi simplu ne-a asurzit pe toţi. Când, în sfârşit, s-a restabilit liniştea, căpitanul Guy a dat ordin, ca o precauţie necesară, să fie ridicate la post bărcile şi i-a dat de înţeles şefului (al cărui nume – aveam să aflăm curând – era Too-wit 108) că nu puteam primi pe punte deodată mai mult de douăzeci dintre supuşii săi. Şeful a părut foarte mulţumit de acest aranjament şi, după ce a dat câteva instrucţiuni celor din pirogă, una din ambarcaţiuni s-a apropiat, restul rămânând la vreo cincizeci de iarzi distanţă. Douăzeci dintre sălbatici s-au suit atunci la bord şi s-au apucat să cotrobăie prin toate ungherele de pe punte şi să se caţere printre vele şi manevre, simţindu-se ca la ei acasă şi iscodind fiecare obiect cu un interes deosebit.

Era cât se poate de clar că nu mai văzuseră niciodată vreun om din rasa albă – culoarea pielii acestuia părând, într-adevăr, să-i intimideze.

Credeau că Jane e o făptură vie şi se temeau, pare-se, să nu-i facă vreun rău cu vârful suliţelor lor, pe care aveau grijă să le ţină îndreptate în sus.

La un moment dat, oamenii noştri s-au amuzat teribil pe socoteala lui Too-wit. Bucătarul spărgea nişte lemne lângă

bucătărie şi din greşeală a dat cu securea în punte, tăietura produsă având o adâncime considerabilă. Şeful a alergat degrabă la faţa locului şi, împingându-l pe bucătar cu putere la o parte, s-a pornit pe un fel de scheunat, dar şi urlet – o vie dovadă de compasiune pentru ceea ce credea el că sunt suferinţele goeletei, bătând tăietura uşurel cu palma şi dezmierdând-o, spălând-o apoi cu apă de mare dintr-o găleată ce se afla prin preajmă. Toate acestea vădeau un grad de ignoranţă pentru care nu eram pregătiţi, iar în ce mă priveşte, nu puteam să nu mă gândesc că era vorba şi de niţică şarlatanie. După ce musafirii şi-au satisfăcut pe deplin curiozitatea aici, pe punte, li s-a dat voie să coboare în interiorul vasului, unde uimirea lor a depăşit orice limite.

Surpriza lor părea să fie acum mult prea mare ca să poată fi redată în cuvinte, căci umblau din loc în loc într-o tăcere tulburată doar de câte o exclamaţie înăbuşită. Armele le-au dat mult de gândit şi i-am lăsat să le atingă şi să le cerceteze îndeaproape. Nu cred că aveau habar câtuşi de puţin la ce foloseau în realitate, ci le luau mai curând drept nişte idoli, văzând grija pe care o aveam noi faţă de ele şi atenţia cu care le urmăream mişcările în timp ce puneau mâna pe ele. La tunurile cele mari uimirea lor a crescut şi mai mult. S-au apropiat de ele – după toate semnele – cuprinşi de cea mai adâncă spaimă şi veneraţie, însă s-au sfiit să le cerceteze pe îndelete. Două oglinzi mari tronau în cabină şi aici uimirea lor a atins apogeul. Too-wit s-a apropiat de ele primul şi se afla deja în mijlocul cabinei, cu faţa spre una şi cu spatele spre cealaltă, înainte să apuce să le vadă. Ridicându-şi ochii şi văzându-şi întreaga fiinţă răsfrântă în oglindă, am crezut că sălbaticul îşi va pierde minţile; dar când s-a întors să o ia la sănătoasa şi s-a văzut a doua oară, în direcţia opusă, m-am temut că-şi va da pe loc sufletul. Nici o stăruinţă nu l-a putut îndupleca să se mai uite o dată, ci, aruncându-se pe podea, cu faţa îngropată în palme, a rămas aşa, până când am fost nevoiţi să-l târâm noi sus pe punte109.

Toţi sălbaticii au fost primiţi la bord în acest fel, câte douăzeci odată, Too-wit fiind lăsat să rămână pe loc în tot acest timp. N-am observat ca vreunul dintre ei să fie lung de mână şi, după plecarea lor, nu ne lipsea nici un obiect. Pe toată durata vizitei s-au arătat cât se poate de prietenoşi.

Totuşi, în felul lor de a fi era ceva ce nu puteam înţelege defel: bunăoară, nu-i puteam face să se apropiede unele lucruri inofensive, de pildă velele goeletei, un ou, o carte deschisă sau o oală cu făină. Am tot încercat să aflăm dacă nu aveau asupra lor lucruri pe care le-am fi putut schimba la troc, dar ne-a fost din cale-afară de greu să ne facem înţeleşi. Am priceput totuşi – şi asta ne-a uimit nespus – că insulele au din belşug ţestoase mari de Galápagos, din care am văzut una în piroga lui Too-wit. Am mai văzut o biche de mer 110 în mâinile unuia dintre sălbatici, care o devora cu lăcomie, aşa crudă cum era. Aceste anomalii – căci aşa şi erau, dacă le raportezi la latitudine – l-au făcut pe căpitanul Guy să-şi dorească o lăcomie, aşa crudă cum era. Aceste anomalii – căci aşa şi erau, dacă le raportezi la latitudine – l-au făcut pe căpitanul Guy să-şi dorească o cercetare amănunţită a ţinutului, în nădejdea că va face o afacere profitabilă de pe urma descoperirii sale111. Din partea mea, nerăbdător cum eram să cunosc cât mai multe despre aceste insule, eram chiar mai dornic să continuăm fără întârziere călătoria spre sud. Vremea era acum frumoasă, dar nu aveam de unde şti cât va mai dura asta; şi, cum ne aflam la paralela 84, cu o mare liberă înaintea noastră, cu un curent puternic pe direcţia sud şi cu vânt din pupa, nu mai aveam deloc răbdare să ascult propunerea de a zăbovi mai mult decât era strict necesar pentru sănătatea echipajului şi pentru a lua la bord o cantitate suficientă de combustibil şi de alimente proaspete. I-am spus căpitanului că ne-am putea lesne opri în acest arhipelag la înapoiere, ca să iernăm, în eventualitatea că am fi fost blocaţi de gheţuri. Până la urmă a fost de acord cu mine (căci, într-un fel inexplicabil pentru mine, dobândisem multă influenţă asupra lui) şi, într-un final, s-a stabilit că, până şi în împrejurarea că vom găsi biche de mer, să rămânem aici doar o săptămână, cât să ne refacem puterile, după care să înaintăm spre sud, atât cât vom fi în stare. Prin urmare, am făcut toate pregătirile necesare şi, călăuziţi de Too-wit, am scos-o pe Jane cu bine dintre recifuri, fundarisind ancora la vreo milă de ţărm, într-o baie excelentă, protejată de uscat, pe coasta de sud-est a insulei principale, cu o apă adâncă de zece brase şi cu nisip negru pe fund. În vârful băii erau

(ni s-a spus) trei izvoare cu o apă de băut minunată şi în preajma lor se vedea o pădure deasă. Cele patru pirogi au venit şi ele în urma noastră, ţinându-se totuşi la o distanţă respectuoasă. Cât despre Too-wit, a rămas la bord şi, după ce am aruncat ancora, ne-a invitat să-l însoţim pe mal ca să-i vizităm satul, în interiorul insulei. Căpitanul Guy a încuviinţat şi după ce zece sălbatici au fost lăsaţi la bord ca ostatici, un grup de-al nostru, doisprezece cu totul, era gata pregătit să-l însoţească pe şef. Am avut grijă să fim bine înarmaţi, dar fără să ne arătăm neîncrezători. Goeleta avea tunurile în poziţie de tragere, plasele de abordaj112 fuseseră ridicate şi au fost luate toate celelalte precauţiuni necesare, ca să ne păzim de vreo surpriză. Ofiţerul secund a primit ordin să nu lase pe nimeni la bord în absenţa noastră şi, în caz că nu apăream după douăsprezece ore, să trimită cuterul, cu un tun mic şi mobil, în jurul insulei, ca să ne caute.

Cu fiecare pas spre interior, eram tot mai încredinţaţi că ne aflam într-un ţinut complet diferit de oricare dintre cele vizitate până acum de oamenii civilizaţi. Nu vedeam nimic din cele cu care fuseserăm obişnuiţi înainte. Arborii semănau cu cei din zonele toridă, temperată sau arctică de nord şi erau cu totul diferiţi de cei de la latitudinile sudice mai joase pe care le străbătuserăm deja. Până şi rocile, ca formă, culoare şi stratificaţie, erau ciudate; iar râurile, oricât de neverosimil ar părea, aveau la fel atât de puţin în comun cu cele din alte climate, aşa că ne-am abţinut să gustăm din apa lor şi, într-adevăr, ne venea greu să credem că însuşirile lor erau pur naturale. La un mic pârâu care ne tăia calea (primul peste care am dat), Too-wit şi însoţitorii lui s-au oprit să bea. Fiindcă apa avea un aspect destul de neobişnuit, n-am dorit să gustăm şi noi, bănuind că era impură; şi abia la câtva timp după aceea am ajuns să înţelegem că aşa arătau cursurile de apă în întreg arhipelagul. Mi-e greu să vă dau o idee despre natura acestui lichid şi nu pot face acest lucru în cuvinte puţine. Deşi curgea cu iuţeală pe toate costişele, aşa cum face apa obişnuită, numai la câte o cascadă avea limpezimea aceea caracteristică. Şi cu toate acestea era, de fapt, tot atât de limpede ca oricare apă calcaroasă, diferenţa fiind doar de aspect. La prima vedere, şi mai ales acolo unde panta era mai domoală, semăna, ca şi consistenţă, cu extractul de gumă arabică în apă obişnuită. Asta

însă era doar cea mai puţin vădită dintre calităţile ei extraordinare. Nu era incoloră, dar nici nu avea o anume culoare, uniformă – înfăţişându-se ochiului, în curgerea ei, în toate nuanţele posibile ale purpuriului, aidoma reflexelor unei mătăsi irizate. Această diversitate de nuanţe s-a produs într-un fel care a trezit în minţile alor noştri o uimire la fel de mare ca aceea trezită de oglindă în cazul lui Too-wit. Adunând-o într-un lighean şi lăsând-o să se aşeze, am observat că întreaga masă a lichidului era alcătuită din nenumărate vinişoare distincte, fiecare de o nuanţă aparte; că vinişoarele acestea nu se amestecau între ele; şi că particulele fiecăreia aveau o coeziune perfectă, dar imperfectă în raport cu vinişoarele învecinate. Dacă treceam tăişul unui cuţit de-a curmezişul vinişoarelor, apa se închidea la loc numaidecât, ca şi apa noastră113, iar când îl scoteam, într-o clipă dispărea orice urmă de cuţit. Dacă însă cuţitul era trecut cu precizie printre două vinişoare, se realiza o separare perfectă, pe care forţa de coeziune nu o putea remedia imediat. Fenomenele acestei ape alcătuiau prima verigă clară din acel lanţ nesfârşit de miracole aparente de care eram sortit să fiu în cele din urmă înconjurat.

104 Termenii de dimineaţă şi seară pe care i-am folosit, ca să evit pe cât posibil orice confuzie în povestea mea, bineînţeles că nu trebuie luaţi în sensul lor obişnuit. De multă vreme nu mai aveam deloc noapte, lumina zilei fiind continuă. Pretutindeni datele corespund orei bordului, iar relevmentele trebuie înţelese la compas. Aş mai adăuga în acest loc că, în ce priveşte prima parte a celor consemnate, n-am pretenţia că aş fi redat cu maximă precizie datele sau latitudinile şi longitudinile, fiindcă n-am ţinut în mod regulat un jurnal decât după perioada tratată în această primă parte. În multe cazuri m-am bazat în întregime pe memorie. (n.a.)

10511°Celsius.

106 În Poe Studies (June 1930, 3: 56), J. V. Ridgely propune o traducere a cuvintelor rostite de băştinaşii lui Poe, folosindu-se de Maori-Polynesian Comparative Dictionary (1891) al lui Edward Tregear: Anamoo-moo = hana (a străluci) + mumu (a aduna), adică „o colecţie de obiecte strălucitoare”; Lama-Lama = „multe lumini”. (Pollin, p. 318) Este puţin probabil ca Poe să fi căutat altceva decât nişte efecte sonore prin aceste asonanţe.

107 Majoritatea detaliilor despre băştinaşi din acest capitol sunt preluate din prima vizită a lui Morrell pe „Insulele Masacrelor”, cum îşi numeşte el „descoperirea” în Fourth Voyage (cap.

5), de fapt insulele Kilinailau din Arhipelagul Solomon. (Pollin, p. 318)

108 O posibilă sursă a numelui este Jurnalul (prima călătorie) celebrului navigator englez James Cook, în care acesta vorbeşte despre raporturile sale cu Tu (sau Otoo), şeful de trib din Tahiti. (Pollin, p. 320) Poate fi vorba însă de un simplu joc de cuvinte: în limba engleză too = prea, iar wit = isteţime, trăsătură care i se potriveşte de minune personajului din roman.

109 Şi în Narrative a lui Morrell băştinaşii se privesc în oglindă, dar reacţia lor este mai degrabă entuziastă. (Pollin, p. 320) Pentru parabola reflexivităţii, vezi „Ochiul întredeschis”, în Studiu introductiv, MMR, pp. 26-29.

110 Actinie comestibilă sau melc de mare.

111 Prezenţa celor două specii tropicale în Antarctica, unde apa nu depăşeşte 11°C, s-ar putea explica prin „anomaliile” despre care vorbeşte Pym. (Pollin, p. 320)

112 Poe va fi preluat ideea despre plasele de abordaj din Morrell, Narrative, p. 139. (Pollin, p. 321)

113 În orig., as with us; Baudelaire nu traduce această comparaţie. În opinia lui Pollin (p. 322), ea ar putea sugera dispariţia de moment şi apoi reapariţia unor vinişoare separate vizibile pe diverse porţiuni ale pielii atunci când asupra ei se apasă puternic cu un obiect ascuţit. Există numeroase interpretări ale apei poeşti. Jean Ricardou, de pildă, în „Le caractčre singulier de cette eau” (Critique, August 1967, 23: 718-33), sugerează că aspectul ei de gumă arabică evită spuma, care, fiind albă, este absentă de pe insulă.

Capitolul XIX.

Ne-a luat aproape trei ceasuri ca să ajungem în sat, acesta aflându-se la peste nouă mile în interior, iar poteca ducea printr-un ţinut aspru. În drumul nostru grupul lui Too-wit (toţi cei o sută zece sălbatici din pirogă) se întărea de la o clipă la alta cu mici formaţiuni, de la doi la şase sau şapte, care ni se alăturau, ca din întâmplare, la câte o cotitură a potecii. Lucrul acesta părea făcut cu sistem, într-un mod atât de vădit, încât nu puteam să nu încerc un sentiment de neîncredere şi i-am vorbit

căpitanului Guy despre temerile mele. Acum însă era prea târziu ca să mai dăm îndărăt şi am conchis că pentru deplina noastră siguranţă trebuia să ne arătăm perfect încrezători în buna-credinţă a lui Too-wit. Prin urmare, ne-am continuat drumul, cu ochii în patru la manevrele sălbaticilor şi fără să-i lăsăm să ne despartă unii de alţii, intercalându-se printre noi. Astfel, după ce am trecut printr-o râpă abruptă, am ajuns într-un târziu la ceea ce mi s-a spus că sunt singurele aşezări locuite de pe insulă. De cum le-am zărit, căpetenia a scos un chiot şi a început să repete întruna cuvântul Klock-Klock, pesemne numele satului, am presupus noi, sau poate numele generic pentru sat114.

Locuinţele se aflau în cea mai nenorocită stare din câte se poate imagina şi, spre deosebire de sălaşele chiar şi ale celor mai prăpădite rase sălbatice din câte a cunoscut omenirea, nu urmau nici un plan coerent. Unele (şi acestea – am descoperit – erau deţinute de Wampoos sau Yampoos115, mai-marii ţinutului) constau dintr-un arbore tăiat la vreo patru picioare de la rădăcină, peste care era zvârlită o piele mare şi neagră de animal, atârnând în cute largi până la pământ. Sub ea se aciua sălbaticul. Altele erau făcute din crengi de copac, cu coaja şi frunzele veştede încă pe ele, şi care erau rezemate la un unghi de 45° de un perete de lut, ridicat la nimereală până la înălţimea de cinci sau şase picioare. Mai erau şi altele, simple gropi săpate perpendicular în pământ, acoperite şi ele cu crengi care erau îndepărtate atunci când locatarul dădea să intre şi puse iarăşi la loc, după ce acesta intrase. Câteva erau urcate printre crăcanele copacilor, ramurile de deasupra fiind în parte tăiate, ca să se poată apleca peste cele de mai jos, formând astfel un adăpost mai gros pe vreme rea. Cele mai multe însă constau în mici grote, puţin adânci, pare-se, scobite în peretele abrupt, din piatră neagră, aidoma argilei, şi care împrejmuia trei părţi din sat. La gura fiecăreia dintre aceste grote primitive se afla câte o stâncă mică, pe care locatarul o aşeza cu grijă în faţa intrării, când îşi părăsea locuinţa – cu ce scop, n-aş putea preciza – căci stânca aceasta nu era niciodată destul de mare ca să închidă mai mult de o treime din deschizătură.

Acest sat, dacă merita să-i spunem aşa, se afla situat într-o vale destul de adâncă şi se putea ajunge la el doar dinspre sud, peretele abrupt despre care am vorbit deja împiedicând orice acces din celelalte direcţii. Prin mijlocul văii murmura un

pârâiaş cu aceeaşi apă magică pe care am mai descris-o. Prin preajma locuinţelor am zărit câteva animale ciudate, toate părând să fie cu totul domesticite. Cea mai mare dintre aceste creaturi semăna la trup şi la rât cu porcul nostru obişnuit; coada ei însă era stufoasă, iar picioarele, subţiri ca la antilopă. Avea un mers nevolnic şi indecis şi n-am văzut-o niciodată încercând să fugă. Am mai văzut şi alte animale cu o înfăţişare asemănătoare, dar cu un trup mai lung şi acoperit cu lână neagră. Prin jur foiau felurite specii de păsări domesticite, şi ele păreau să constituie hrana principală a băştinaşilor. Spre uimirea noastră, am observat, printre aceste păsări, şi albatroşi negri, domesticiţi cu totul, plecând periodic pe mare după hrană, însă revenind mereu în sat, ca la cuib, şi folosind ţărmul sudic din apropiere ca loc de clocit. Acolo erau însoţiţi, ca de obicei, de prietenii lor, pelicanii 116, dar aceştia din urmă nu-i urmau niciodată până la locuinţele sălbaticilor. Printre celelalte specii de păsări domestice se aflau şi raţe, care se deosebeau foarte puţin de raţa moţată din ţara noastră, gâşte-de-mare negre şi o pasăre mare, nu mult diferită ca aspect de şoricar, fără însă a fi carnivoră117. Peşti se găseau, pare-se, din belşug. Am văzut pe parcursul vizitei noastre cantităţi însemnate de somon uscat, cod de stâncă, delfini albaştri, scrumbii, tautogi, calcani, ţipari de mare, peşti-elefanţi, chefali, limbi-de-mare, papagali de mare, guvizi, rândunici-de-mare, merluciu, plătici, baracude şi nenumărate alte varietăţi. Am observat totodată că cei mai mulţi dintre ei semănau cu peştii din preajma arhipelagului Lord Auckland, situat la 51°, o latitudine sudică joasă. Ţestoasa de Galápagos se găsea şi ea din abundenţă. N-am văzut decât foarte puţine animale sălbatice, însă niciunul de dimensiuni mai mari sau din vreo specie cunoscută. Unul sau doi şerpi de-a dreptul formidabili ca înfăţişare ne-au aţinut calea, dar băştinaşii nu i-au prea băgat în seamă, drept care am tras concluzia că nu erau veninoşi.

Când să intrăm în sat cu Too-wit şi cu ceata lui, ciopor de oameni au ieşit degrabă să ne întâmpine cu strigăte puternice, din care n-am putut desluşi decât mereu aceleaşi Anamoo-moo şi Lama-Lama. Am fost foarte surprinşi să vedem că aceşti nou-veniţi, cu una sau două excepţii, erau goi-goluţi, pieile fiind folosite doar de bărbaţii din pirogi. Toate armele de pe insulă păreau să fie şi ele în posesia acestora din urmă, căci la săteni

nu se vedea niciuna. Se aflau acolo foarte multe femei şi copii, celor dintâi nelipsindu-le cu totul ceea ce s-ar putea numi „farmec personal”. Se ţineau drept, erau înalte şi bine făcute, cu o graţie şi o libertate în mişcări ce nu pot fi găsite în societatea civilizată. Buzele lor însă, ca şi cele ale bărbaţilor, erau groase şi strâmbe, încât, chiar şi când râdeau, nu-şi dezveleau niciodată dinţii. Părul lor era mai neted şi mai moale decât cel al bărbaţilor. Printre aceşti săteni goi vor fi fost vreo zece-doisprezece îmbrăcaţi, ca şi ceata lui Too-wit, în veşminte din piele neagră şi înarmaţi cu suliţe şi bâte groase. Aceştia păreau să aibă o influenţă mare asupra celorlalţi şi întotdeauna li se vorbea cu titlul de Wampoo. Tot aceştia erau şi locatarii palatelor din piei negre. Cel al lui Too-wit se afla în mijlocul satului şi era mult mai mare şi oarecum mai bine construit decât celelalte.

Copacul care alcătuia suportul era tăiat la o distanţă de vreo douăsprezece picioare de la rădăcină, şi chiar sub tăietură fuseseră lăsate câteva ramuri, ele servind la extinderea acoperământului şi ca să-l împiedice astfel să fluture pe lângă trunchi. Dar şi acoperământul, care consta în patru piei foarte mari, prinse laolaltă cu ţepuşe de lemn, era priponit cu nişte ţăruşi înfipţi prin el în pământ. Pe jos, drept covor, aşternuseră un strat gros de frunze uscate.

Am fost escortaţi cu mare solemnitate până la acest bordei şi după noi s-au bulucit în el băştinaşi câţi au încăput. Too-wit s-a aşezat pe frunze şi ne-a făcut semn să-i urmăm exemplul. Am făcut întocmai şi deodată ne-am trezit într-o situaţie extrem de neplăcută, dacă nu chiar critică. Eram aşezaţi jos, doisprezece la număr, cu sălbaticii, patruzeci de toţi, stând pe vine de jur-împrejur şi atât de aproape de noi, încât, dacă s-ar fi iscat vreo tulburare, ne-ar fi fost imposibil să ne folosim de arme sau măcar să ne sculăm în picioare. Înghesuială era nu doar în interiorul cortului, ci şi afară, unde probabil că se afla întreaga suflare de pe insulă, mulţimea fiind împiedicată să ne strivească în picioare numai de sforţările şi răcnetele lui Too-wit. Dar siguranţa noastră ţinea în principal de prezenţa lui Too-wit printre noi, drept care am hotărât să stăm cât mai aproape de el, aceasta fiind, de altfel, cea mai bună şansă să scăpăm din bucluc, sacrificându-l pe loc la primul semn de intenţie duşmănoasă.

După tot acest vacarm, s-a aşternut o oarecare linişte în răstimpul cât şeful ne-a ţinut o cuvântare nemaipomenit de lungă şi foarte asemănătoare cu cea susţinută în pirogă, numai că acum insista ceva mai mult asupra Anamoo-moo-urilor decât asupra Lama-Lama-urilor. Am ascultat într-o tăcere adâncă, până când şi-a sfârşit cuvântarea, după care i-a răspuns căpitanul Guy, asigurându-l de eterna lui prietenie şi bunăvoinţă şi încheind ceea ce avea de spus cu un dar: câteva şiraguri de mărgele albastre şi un cuţit. La primele, monarhul, spre surprinderea noastră, a strâmbat din nas cu dispreţ, însă cuţitul i-a dat o satisfacţie fără margini şi numaidecât a poruncit să vină mâncarea. A fost adusă în cort pe deasupra capetelor celor prezenţi şi consta în măruntaiele încă vii ale unei specii necunoscute de animal, probabil unul din porcii aceia cu picioare subţiri pe care-i zăriserăm când ne-am apropiat de sat. Văzând că habar n-aveam cum să procedăm, ca să ne dea un exemplu, a început să hăpăie, stânjen după stânjen, din bucatele acelea ademenitoare, până când pur şi simplu n-am mai putut rezista şi am început să prezint simptome atât de vădite de revoltă stomacală, încât i-am trezit Majestăţii Sale un grad de uimire inferior numai celui pricinuit de oglinzile de la bord. Am refuzat totuşi să ne împărtăşim din bunătăţile din faţa noastră şi ne-am dat silinţa să-l facem să înţeleagă că nu ne era câtuşi de puţin foame, căci tocmai isprăviserăm un déjeuner118 copios.

După ce monarhul a sfârşit cu masa, am început să-l descoasem, punându-i cele mai ingenioase întrebări pe care le puteam ticlui, ca să aflăm care erau principalele produse ale ţării şi dacă era vreunul care să aducă profit. După un timp, parcă s-a prins despre ce era vorba şi s-a oferit să ne însoţească până într-un loc pe ţărm, unde, ne-a asigurat el, biche de mer (arătând spre un exemplar din această vietate) se găseşte din abundenţă. Ne-a bucurat această ocazie neaşteptată de a scăpa de forfota mulţimii şi ne-am arătat nerăbdători să pornim la drum. Am părăsit cortul şi, însoţiţi de întreaga obşte a satului, ne-am ţinut droaie după şef până la capătul de sud-est al insulei, nu departe de golful unde staţiona la ancoră vasul nostru. Aici am aşteptat cam o oră, până când câţiva dintre sălbatici au adus cele patru pirogi spre locul unde ne aflam. Toţi cei din grupul nostru s-au urcat într-una din ele, care ne-a purtat

apoi de-a lungul barierei de recife pomenite anterior şi a încă uneia mai în larg, unde am văzut o cantitate de biche de mer cu mult mai mare decât i-a fost dat să vadă vreodată celui mai bătrân marinar dintre noi prin toate arhipelagurile de la acele latitudini joase, atât de lăudate pentru acest produs comercial. Am zăbovit în preajma recifelor doar atât cât să ne încredinţăm că, la nevoie, am fi putut lesne încărca mai bine zece corăbii cu aceste creaturi, după care am fost duşi până la bordul goeletei. Aici ne-am despărţit de Too-wit, după ce obţinusem de la el promisiunea că, în decurs de douăzeci şi patru de ore, o să ne aducă raţe moţate şi ţestoase de Galápagos, câte vor încăpea în pirogile lui. În toată această aventură, n-am observat în purtarea băştinaşilor nimic care să ne dea de bănuit, singura excepţie fiind modul sistematic în care se întărise ceata în drumul nostru de la goeletă până în sat.

114 După Pollin (pp. 322-323), acest capitol dă dovadă de uşurinţă, capriciu, neglijenţă din partea autorului. „Cum ar putea un trib maritim, cu pirogi şi plute, călătorind mereu de pe o insulă pe alta, să-şi construiască singurul lor sat la o depărtare de nouă mile în interior?” Apoi, ceata lui Too-Wit cuprinde o sută zece băştinaşi, deşi zece dintre ei fuseseră lăsaţi ostatici la bordul goeletei. O altă imposibilitate este informaţia „precisă” pe care o au exploratorii cum că Klock-Klock ar fi singurul sat de pe insulă. În limba engleză, clock = ceas, orologiu. Să fie vorba de un sat situat în afara timpului, cum sugerează Pollin (p. 322)? Adică un sat aidoma urbei olandeze din Diavolul din clopotniţă – vezi MMR, pp. 268-273.

115 CF. Yahoos, acei oameni-maimuţă din Călătoriile lui Gulliver, celebrul roman al lui Jonathan Swift.

116 De fapt, pinguinii! În cap. 14, pinguinii sunt de fapt cei care convieţuiesc în pace cu albatroşii! Baudelaire corectează tacit eroarea lui Poe.

117 Conceptul de negritudine aplicabil tuturor creaturilor de pe insulă provine probabil dintr-un articol publicat în New York Review (martie 1837) de Charles Anthon, prieten al lui Poe.

Anthon discută un studiu în franceză al baronului de Merian în care se susţine că în regiunile tropicale „animalele inferioare”, precum şi oamenii au pielea mai închisă decât în zonele temperate. Revelantă pentru acest paragraf din Pym este nota de pe ultima pagină a articolului: „În Malabar şi

Guineea, ţări în care rasa umană are culoarea neagră, este demn de observat faptul că până şi câteva specii de animale sunt cu totul negre. În Guineea, rasele de câini şi galinaceele sunt negre. Pe coasta Malabarului s-a observat nu doar faptul că rasa umană este neagră, dar şi maimuţele din acea ţară au aceeaşi culoare şi că păsările din subordinul galinaceelor sunt numite „blackamoor pullens”, având nu doar penajul, dar şi pielea, ba chiar şi oasele negre ca smoala.” (Pollin, p. 324)

118 După Pollin (p. 325), acestui personaj nu i se potriveşte defel termenul francez pentru „prânz”.

Capitolul XX.

Şeful s-a ţinut de cuvânt, şi curând am fost aprovizionaţi din belşug cu alimente proaspete. Ţestoasele le-am găsit tot atât de bune ca oricare dintre cele văzute vreodată, iar raţele întreceau cele mai apreciate păsări sălbatice de la noi, fiind nespus de fragede, zemoase şi bine asezonate. Pe lângă acestea, sălbaticii ne-au mai adus, după ce le dăduserăm de înţeles ce anume doream, o grămadă de ţelină brună şi lingurică, împreună cu o pirogă plină cu peşte viu şi o parte uscat. Ţelina era de-a dreptul o trufanda, iar lingurica s-a dovedit o adevărată mană cerească pentru aceia dintre oamenii noştri care prezentaseră simptome de scorbut. În foarte scurt timp nu mai era nimeni pe lista celor suferinzi. Aveam cu prisosinţă şi altfel de provizii proaspete, bunăoară aş putea aminti de un soi de crustaceu care semăna la formă cu o midie, dar avea gust de stridie. Creveţi şi caride, aşijderea, se găseau din abundenţă, precum şi ouă de albatros şi de la alte păsări, ouă cu coaja neagră. Am mai luat la bord şi o provizie sănătoasă de carne de porc, din cel pe care l-am amintit mai înainte. Dacă majoritatea alor noştri au găsit că era o mâncare gustoasă, mie mi s-a părut că miroase a peşte, şi încă rău de tot. Drept răsplată pentru aceste bunătăţi, le-am dăruit băştinaşilor mărgele albastre, podoabe de aramă, cuie, cuţite şi bucăţi de pânză roşie, aceştia fiind încântaţi de schimbul făcut. Pe ţărm, chiar sub tunurile goeletei, a înflorit o adevărată piaţă, unde trocul nostru se făcea după toate regulile bunei-credinţe şi într-o ordine la care nu ne-am fi aşteptat, după felul în care aceşti sălbatici se purtaseră în satul lor Klock-klock.

Lucrurile au continuat în felul acesta, foarte amiabil, mai multe zile la rând, când adesea grupuri de băştinaşi se aflau la

bordul goeletei, iar grupuri cu ai noştri, frecvent pe ţărm, la câte o plimbare mai lungă în interiorul insulei şi fără să fie agresate în vreun fel. Dându-şi seama cât de uşor era să încarci vasul cu biche de mer, date fiind atitudinea prietenoasă a celor de pe insulă şi promptitudinea cu care ne-ar fi dat o mână de ajutor la culesul lor, căpitanul Guy a hotărât să negocieze cu Too-wit construirea câtorva adăposturi pentru conservarea produsului, precum şi răsplata cuvenită lui şi celor din tribul său pentru o recoltă cât mai mare cu putinţă, răstimp în care ar fi putut profita de vremea frumoasă, ca să-şi continue călătoria spre sud. Când i-a propus acest lucru, şeful s-a arătat foarte doritor să cadă la învoială. S-a încheiat, aşadar, un târg, perfect avantajos pentru ambele părţi, prin care s-a stabilit că, după efectuarea pregătirilor necesare, cum ar fi găsirea unui loc potrivit, ridicarea unei părţi a adăpostului, precum şi alte lucrări în care ar fi fost nevoie de întreg echipajul nostru, goeleta să-şi continue drumul, lăsând pe insulă trei oameni care să supravegheze ducerea la bun sfârşit a planului şi care să-i înveţe pe băştinaşi unde anume să usuce biche de mer. Cât despre condiţiile de plată, ele depindeau de strădaniile sălbaticilor în absenţa noastră. Aceştia trebuia să primească o cantitate prevăzută de mărgele albastre, cuţite, pânză roşie şi aşa mai departe, pentru fiecare număr convenit de piculi de biche de mer care va fi fost gata la înapoierea noastră.

O descriere a acestui important produs comercial şi a modului în care se prepară s-ar putea dovedi destul de interesante pentru cititorii mei şi nu găsesc un loc mai potrivit decât acesta ca să vorbesc despre ele. Nota amănunţită de mai jos, despre exemplarul ca atare, este preluată dintrun recent jurnal de călătorie prin Mările Sudului.

„E vorba de acea moluscă din Mările Indiei care, în comerţ, este cunoscută sub numele francez de bouche de mer (trufă din mare). Dacă nu greşesc prea mult, celebrul Cuvier o numeşte gasteropeda pulmonifera119. E culeasă din abundenţă pe coastele insulelor Pacificului, în special pentru piaţa chineză, unde se vinde la un preţ foarte ridicat, poate la fel de ridicat ca şi faimoasele cuiburi de pasăre, cuiburi comestibile alcătuite pe de-a-ntregul din materia gelatinoasă ciugulită de o specie de rândunică din trupul acestor moluşte. Ele nu au nici cochilie, nici picioare, nici vreo parte proeminentă, cu excepţia unui organ de

absorbţie şi, opus lui, unul de excreţie; totuşi, ajutându-se de inelele lor elastice, la fel ca omizile sau viermii, se târăsc prin apele puţin adânci, în care, în timpul refluxului, pot fi zărite de o specie de rândunică al cărei cioc ascuţit, odată înfipt în trupul moale al animalului, extrage o substanţă vâscoasă şi filamentoasă care, prin uscare, va alcătui pereţii trainici ai cuibului. De aici şi numele de gasteropeda pulmonifera.

Această moluscă e lunguiaţă şi de diferite mărimi: de la trei până la aproape optsprezece ţoli lungime, dar am văzut unele care aveau nu mai puţin de două picioare lungime. Sunt aproape rotunde, niţel turtite pe o parte – cea cu care se aşază pe fundul mării; şi au o grosime de la unu până la opt ţoli. Aburcă spre apele puţin adânci în anumite perioade ale anului, probabil ca să se împerecheze, căci frecvent le găsim câte două într-un loc. Se apropie de ţărm doar atunci când soarele dogoreşte şi apa devine călâie; şi deseori suie spre locuri cu apă atât de mică, încât, la reflux, rămân pe uscat în bătaia soarelui. Dar nu-şi aduc pe lume odraslele în apele puţin adânci, căci niciodată nu vom vedea vreuna din progeniturile lor, iar cele mature, din câte s-a observat, sosesc întotdeauna din adâncuri. Se hrănesc în principal cu acea clasă de zoofite care produce coralul.

Biche de mer se culege de obicei la o adâncime de vreo trei-patru picioare, după care e adusă la mal şi crestată la un capăt cu cuţitul, incizia fiind de un ţol sau chiar mai mult, după mărimea moluştei. Pe aici se scot, prin presare, măruntaiele, care seamănă foarte mult cu cele ale oricărui alt mărunt locatar al adâncurilor. Produsul se spală, după care se fierbe câtva timp, nici prea mult, nici prea puţin. Apoi se îngroapă timp de patru ore în pământ, iarăşi se fierbe niţel, după care se usucă la foc sau la soare. Cele preparate la soare valorează cel mai mult; dacă însă în felul acesta se poate prepara un singur picul (133? livre), la foc se pot prepara 30 de piculi. Preparat cum se cuvine, produsul se păstrează la loc uscat chiar şi doi sau trei ani, fără nici un fel de risc, dar ar trebui văzut măcar o dată la câteva luni, să spunem de patru ori pe an, ca nu cumva să mucegăiască din cauza umezelii.

Chinezii, după cum am mai spus, consideră biche de mer o marfă de lux, fiind încredinţaţi că fortifică şi hrăneşte în chip minunat organismul şi îl înviorează pe cel secătuit de voluptăţi

necumpătate. Calitatea întâi are un preţ ridicat în Canton, fiind vândută cu 90 dolari piculul; calitatea a doua cu

75 dolari; a treia cu 50 dolari; a patra cu 30 dolari; a cincea cu 20 dolari; a şasea cu 12 dolari; a şaptea cu 8 dolari şi a opta cu 4 dolari; adesea însă încărcăturile mai mici se vând mai bine în Manila, Singapore şi Batavia.

Prin urmare, după ce am încheiat târgul, ne-am apucat numaidecât să descărcăm toate cele trebuincioase pentru începerea construcţiilor şi curăţarea terenului. Am ales un loc întins şi plat pe ţărmul de est al băii, unde se găseau din belşug atât lemn, cât şi apă, şi la o distanţă convenabilă de principalele recife de unde avea să fie procurat biche de mer. Ne-am pus cu toţii serios pe treabă şi, curând, spre marea uimire a sălbaticilor, am doborât un număr suficient de arbori pentru ceea ce voiam noi să facem. I-am rânduit degrabă pentru scheletul barăcilor şi în două sau trei zile construcţiile erau atât de avansate, încât liniştit puteam încredinţa restul lucrărilor celor trei oameni pe care aveam de gând să-i lăsăm în acest loc. E vorba de John Carson, Alfred Harris şi Peterson (din câte ştiu, toţi originari din Londra), care şi-au oferit serviciile în acest sens.

Spre sfârşitul lunii, eram gata cu toate pregătirile de plecare. Ne înţeleseserăm totuşi să facem o vizită protocolară de bun-rămas în sat şi Too-wit stăruise cu atâta încăpăţânare să ne ţinem promisiunea, încât am considerat că nu era tocmai indicat să riscăm, jignindu-l printr-un ultim refuz. Cred că la acea vreme nu era printre noi măcar unul care să aibă o cât de vagă bănuială în legătură cu buna-credinţă a sălbaticilor. Se purtaseră de fiecare dată cât se poate de cuviincios, muncind alături de noi cu multă tragere de inimă, oferindu-ne mărfurile lor, adeseori pe nimic, şi fără să sustragă vreodată, măcar o dată, un singur produs, cu toate că înalta valoare pe care o atribuiau bunurilor pe care le aveam asupra noastră se vădea în felul lor zgomotos de a-şi manifesta bucuria, ori de câte ori le dăruiam câte ceva. Femeile, în special, erau cât se poate de binevoitoare, în toate privinţele, şi, la drept vorbind, ar fi trebuit să fim cei mai neîncrezători oameni ca să bănuim de vreun gând perfid, chiar şi de unul singur, un popor care se purtase atât de frumos cu noi. A durat foarte puţin până să se adeverească faptul că această aparentă mărinimie nu era decât rezultatul unui plan ticluit pe ascuns şi menit să ne distrugă şi că locuitorii

insulei, pentru care nutream sentimente de adâncă preţuire, erau cei mai barbari, făţarnici şi sângeroşi din câţi netrebnici au întinat vreodată faţa pământului.

Ne-am dus pe ţărm la 1 februarie, ca să vizităm satul. Deşi, aşa cum v-am mai spus, nu aveam nici cea mai vagă bănuială, n-am omis să luăm toate precauţiile necesare. Am postat şase oameni pe goeletă cu ordinul de a nu permite nici unui sălbatic să se apropie de vas în absenţa noastră, oricare ar fi fost pretextul, şi să rămână tot timpul pe punte. Am ridicat plasele de abordare, am băgat câte două ghiulele cu mitralii pe ţeava turnurilor mari, iar pe cele mobile le-am încărcat cu plumbi de muschetă. Vasul stătea cu ancora la pic la vreo milă de ţărm şi nu se putea apropia de el nici o pirogă, din orice direcţie ar fi venit, fără să fie zărită numaidecât şi să se expună pe dată tirului tunurilor mobile120.

Lăsând şase oameni la bord, eram cu totul treizeci şi două de persoane în grupul de pe ţărm, înarmaţi până în dinţi, căci aveam asupra noastră muschete, pistoale şi hangere, dar şi câte un cuţit lung de marinar, care semăna oarecum cu un cuţit Bowie121, atât de folosit acum în vestul şi sudul ţării noastre. O sută dintre războinicii în piele neagră ne-au întâmpinat la debarcare, ca să ne însoţească pe drum. Am remarcat însă, niţel surprinşi, că de data asta nu aveau la ei nici o armă; şi când l-am întrebat pe Too-wit despre acest lucru, ne-a spus doar că Mattee non we pa pa si122, însemnând că nu-i nevoie de arme acolo unde toţi sunt fraţi. Am luat în nume de bine aceste vorbe şi am pornit-o din loc.

Trecuserăm de izvorul şi de pârâul de care am mai vorbit şi tocmai intram într-un defileu îngust ce se strecura printre lanţurile de dealuri de steatit123 între care era aşezat satul. Defileul era atât de stâncos şi de accidentat, încât nu ne-a fost deloc uşor să-l străbatem la prima noastră vizită în Klock-klock. Ravena să tot fi avut pe întreaga ei lungime o milă şi jumătate sau poate două. Şerpuia printre dealuri în toate direcţiile posibile (va fi fost odinioară albia unui torent) şi nicăieri nu mergea mai mult de douăzeci de iarzi fără să o cotească brusc. Marginile acestei depresiuni sunt sigur că se înălţau în medie până la şaptezeci sau optzeci de picioare, perpendicular, iar în unele porţiuni atingeau o înălţime impresionantă, aruncând o umbră atât de deasă asupra trecătorii, încât abia reuşea să

pătrundă câte o rază de lumină. Lăţimea era în general de vreo patruzeci de picioare şi pe alocuri se îngusta atât de mult, încât prin strungă nu puteau trece mai mult de cinci-şase oameni deodată. Pe scurt, nici că se putea pe lumea asta un loc mai nimerit pentru reuşita unei ambuscade şi era mai mult decât firesc să ne îngrijim să avem armele la îndemână, de cum am intrat în defileu. Acum, când mă gândesc la nebunia noastră fără margini, lucrul într-adevăr de neînţeles este cum de ne-am lăsat, indiferent de împrejurări, pe mâna unor sălbatici necunoscuţi până într-acolo încât să le permitem să meargă atât în faţa, cât şi în urma noastră în drumul nostru prin această ravenă. Cu toate acestea, în orbirea noastră, am ales tocmai această ordine, încrezându-ne prosteşte în forţa grupului nostru, în lipsa armelor la Too-wit şi la oamenii lui, în eficacitatea neîndoielnică a armelor noastre de foc (al căror efect era încă un secret pentru băştinaşi) şi, mai mult decât orice, în mult afişata amiciţie pe care ne-o arătaseră aceşti nemernici ordinari. Cinci sau şase dintre ei o luaseră înainte, cică să ne arate drumul, ocupaţi fiind în mod ostentativ să înlăture din calea noastră pietrele mai mari şi grohotişul. Venea apoi grupul nostru. Mergeam aproape unii de alţii, singura noastră grijă fiind să nu fim despărţiţi. În spate urma grosul sălbaticilor, păstrând o ordine şi o bună-cuviinţă neobişnuite.

Dirk Peters, unul pe nume Wilson Al en şi cu mine ne aflam în dreapta tovarăşilor noştri, iscodind ciudata stratificare a prăpastiei care se înălţa deasupra noastră. O scobitură în roca moale ne-a atras luarea-aminte. Era lată doar cât să încapă prin ea, fără cazne, un om şi tăia muntele în linie dreaptă, pe o distanţă de vreo optsprezece sau douăzeci de iarzi, după care povârnea spre dreapta. Înălţimea deschizăturii, atât cât puteam vedea din defileul principal, era, poate, de şaizeci sau şaptezeci de picioare. Din crăpături se iţeau vreo doi arbuşti piperniciţi pe care creşteau un soi de alune şi pe care eram într-un fel curios să le cercetez, drept care m-am îndreptat iute într-acolo şi am cules cinci sau şase alune dintr-odată şi mam înapoiat în grabă. Întorcându-mă, am văzut că Peters şi Al en se ţinuseră după mine. I-am rugat să se întoarcă şi ei, fiindcă nu era loc de trecere pentru doi oameni, spunându-le că vor avea şi ei din alunele mele. S-au întors, aşadar, şi, pe când se căţărau să iasă la drum, Al en aflându-se la gura scobiturii, am simţit deodată o

zguduitură ce nu semăna cu nimic din ceea ce simţisem vreodată şi care mi-a sădit în minte gândul vag, dacă într-adevăr eram în stare să mai gândesc atunci, că înseşi temeliile acestui glob solid s-au surpat cu totul şi că sosise ziua prăpădului universal124.

119 Referinţa la Georges Cuvier este eronată. Lucrarea celebrului savant francez, Le Rćgne animal, cu capitolul „Le Premier Ordre des Gastéropodes: Les Pulmones", nu aminteţte de melcii de mare. Pentru cuvântul francez biche de mer, preluat de Poe din Morrell, Oxford English Dictionary dă bęche-de-mer, prima ocurenţă a termenului datând din anul 1814.

120 Termenii de natură militară provin din Morrell, Narrative. (Pollin, p. 329)

121 Cuţit de vânătoare cu o lamă de oţel de 15 cm lungime şi 5 cm lăţime.

122 J. V. Ridgely, în Poe Studies (June 1970, 3: 5), dă următoarea explicaţie: în polineziană, mate înseamnă „a ucide" sau „a muri"; papa semnifică „neam, familie", celelalte cuvinte nefiind polineziene. După Pollin, este totuşi improbabil ca Poe să fi recurs la limba polineziană, căci pe atunci nu avea la îndemână liste de cuvinte în această limbă. Pollin dă următoarea explicaţie: „pa pa" se referă la „pace" (pax), repetat pentru întărirea înţelesului, iar „si" este omofon cu „see" (în limba engleză, a vedea); astfel, expresia ar putea însemna „să nu ucizi; noi vedem pace". Cum oare a reuşit Pym, necunoscător al limbii polineziene, să-şi dea seama de înţelesul acestei expresii? se întreabă Pollin (p. 330).

123 Varietate de talc, de culoare albă, gălbuie sau cenuşie.

124 În introducerea sa la Les aventures de Gordon Pym (traducere de Charles Baudelaire, Paris, Stock, 1944), Gaston Bachelard observă că, în reveria lui Pym, băştinaşii dispreţuiesc atacul cu arme, preferând elementele simbolice ale unui univers ostil (p. 20).

Capitolul XXI.

De îndată ce mi-am venit în fire, am simţit că mă sufoc şi în întunericul de nepătruns am început să mă târăsc prin puhoiul de ţărână care se prăvălea asupra mea din toate direcţiile, ameninţând să mă îngroape cu totul. De-a dreptul îngrozit la acest gând, m-am zbătut să mă ridic în picioare şi până la urmă

am reuşit. Am rămas apoi nemişcat câteva clipe, încercând să înţeleg ce mi s-a întâmplat şi unde mă aflu. Numaidecât am auzit un geamăt greu chiar lângă ureche şi apoi glasul înăbuşit al lui Peters, implorându-mă în numele Domnului să-l ajut. Târâş-grăpiş, am făcut vreo doi paşi şi am dat chiar de capul şi umerii tovarăşului meu care – am descoperit curând – era îngropat până la mijloc într-un morman de pământ reavăn şi se chinuia disperat să iasă de sub apăsarea aceea. M-am apucat să dau la o parte, pe cât mă ţineau puterile, pământul din jurul lui şi până la urmă am reuşit să-l eliberez.

De cum ne-am mai revenit din spaimă şi surpriză, destul ca să putem discuta cu mintea limpede, amândoi am ajuns la concluzia că pereţii scobiturii în care ne aventuraserăm, fie de la vreun cutremur, fie poate de la propria lor greutate, se năruiseră peste noi şi, drept urmare, eram pierduţi pe vecie, fiind astfel îngropaţi de vii. Un lung răstimp, ne-am lăsat pradă unei agonii şi deznădejdi dintre cele mai chinuitoare, cum nici nuşi pot imagina cei care n-au fost niciodată într-o situaţie asemănătoare. Sunt ferm convins că nici o întâmplare dintre cele care se ivesc în cursul unei vieţi omeneşti nu poate pricinui o suferinţă mentală şi fizică mai cumplită decât a noastră – aceea de a fi îngropaţi de vii. Negura întunericului125 care învăluie victima, groaznica apăsare asupra plămânilor, miasmele înăbuşitoare emanate de pământul jilav însoţesc gândul oribil că pentru noi pierise chiar şi ultima brumă de speranţă şi că aşa arată soarta celor morţi – să poarte în sufletul omenesc o spaimă cumplită şi o groază imposibil de îndurat, cu neputinţă de închipuit.

Într-un târziu, Peters a propus să încercăm să stabilim exact proporţiile dezastrului, căutând pe bâjbâite temniţa în care ne aflam, căci, după spusele lui, era posibil să fi rămas vreo deschizătură prin care să putem ieşi. M-am agăţat cu îndârjire de această speranţă şi, încordându-mi puterile, m-am silit să-mi croiesc drum prin pământul reavăn. Dar de-abia am făcut un singur pas, când am zărit o geană de lumină, destul ca să fiu încredinţat că, orişicât, nu vom pieri imediat din lipsă de aer. Am mai prins niţel curaj şi ne-am îmbărbătat unul pe celălalt, în nădejdea că totul va fi bine. După ce ne-am căţărat peste un muşuroi de pământ care ne împiedica să înaintăm pe direcţia luminii, nu ne-a mai fost atât de greu să avansăm, simţind

totodată o oarecare uşurare după chinul produs de apăsarea aceea teribilă asupra plămânilor. Curând puteam distinge obiectele din jur şi am descoperit că ne aflam aproape de capătul porţiunii drepte a scobiturii, unde o lua spre stânga. După alte câteva opinteli am ajuns la cotitură şi, spre bucuria noastră, am zărit o fisură sau crăpătură lungă ce urca pe o distanţă enormă, la un unghi de vreo 45°, deşi uneori mult mai abrupt. Nu puteam cuprinde cu privirea întreaga întindere a acestei deschizături, dar, fiindcă asupra ei se revărsa potop de lumină, nu aveam nici o îndoială că în vârful ei (dacă reuşeam în vreun fel să ajungem în vârf) vom găsi o cale de ieşire.

Mi-am amintit acum că din defileul principal intraserăm în scobitură trei dintre noi şi că tovarăşul nostru, Al en, lipsea în continuare; am decis numaidecât să facem calea-întoarsă şi să încercăm să dăm de el. După o lungă căutare şi în mare primejdie ca pământul de deasupra noastră să se surpe şi mai tare, Peters mi-a strigat într-un târziu că nimerise peste un picior al tovarăşului nostru şi că tot trupul lui era adânc îngropat sub mormanul de pământ. Curând am văzut şi eu că spusele lui erau cât se poate de adevărate şi că, bineînţeles, viaţa îl părăsise de mult. Cu inimile îndurerate am lăsat, aşadar, trupul neînsufleţit în grija Domnului şi ne-am îndreptat din nou spre cotitură.

Fisura era lată doar cât să încăpem prin ea şi, după vreo două încercări nereuşite de a ajunge sus, am căzut din nou pradă deznădejdii.

Spuneam mai înainte că lanţul de dealuri printre care şerpuia defileul principal era alcătuit dintr-o varietate de rocă moale care semăna cu steatitul.

Marginile deschizăturii pe unde încercam acum să urcăm erau din acelaşi material şi, din cauza umezelii, atât de lunecoase, încât anevoie găseam un punct de sprijin chiar şi în porţiunile mai puţin înclinate; în unele locuri, unde urcuşul era aproape drept, dificultatea era, fireşte, şi mai mare; şi, într-adevăr, o vreme am crezut că era de-a dreptul insurmontabilă. Disperarea însă ne-a dat curaj şi, scobind cu cuţitele noastre Bowie trepte în piatra poroasă şi sprijinindu-ne, cu riscul de a ne pierde viaţa, de câte un colţ de ardezie dură care ieşea, ici şi colo, din masa aceea compactă, am ajuns până la urmă pe o

platformă naturală, de unde se zărea un petic de cer albastru la capătul unei ravene acoperite de o pădure deasă.

Aruncând o privire înapoi, acum că eram ceva mai liniştiţi, spre pasajul pe care-l străbătuserăm, am văzut clar, după felul cum arătau marginile lui, că era vorba de o formaţiune mai recentă şi am conchis că zguduirea aceea, sau ce-o fi fost, care ne copleşise pe nepregătite, în aceeaşi clipă ne-a deschis această cale de scăpare. Frânţi de oboseală şi, drept să vă spun, atât de istoviţi, încât de-abia ne mai puteam ţine pe picioare sau lega două cuvinte, Peters a îngăimat ceva cum că ar trebui să ne chemăm tovarăşii în ajutor, trăgând cu pistoalele pe care le mai aveam încă la brâu – muschetele şi hangerele le pierduserăm printre grămezile de pământ reavăn de pe fundul prăpastiei. Întâmplările care au urmat ne-au dovedit că, dacă am fi tras, am fi regretat amarnic acest lucru; dar spre norocul nostru, între timp, îmi încolţise în minte vaga bănuială că fuseserăm trădaţi şi am renunţat să-i mai înştiinţăm pe sălbatici despre locul unde ne aflam.

După ce ne-am odihnit vreo oră, am luat-o încetişor în susul ravenei şi n-am apucat să urcăm mult, când am auzit nişte chiote grozave. În cele din urmă, am ajuns la ceea ce s-ar putea numi suprafaţa deschisă a terenului, căci, de când părăsiserăm platforma, poteca noastră şerpuia pe sub o boltă de stânci masive şi frunziş, străjuind la mare înălţime deasupra capetelor noastre. Cu multă băgare de seamă ne-am furişat până la o bortă îngustă prin care aveam o perspectivă clară asupra împrejurimilor, când, într-o singură clipă şi dintr-o singură privire, ni s-a revelat secretul înfricoşător al acelui cutremur.

Locul de unde priveam nu era departe de coama celui mai înalt pisc din lanţul dealurilor de steatit. Defileul în care pătrunsese grupul nostru de treizeci şi doi se afla în stânga noastră, la vreo cincizeci de picioare depărtare. Dar pe o distanţă de cel puţin o sută de iarzi, albia sau matca acestui defileu era complet astupată de mormanele haotice a peste un milion de tone de pământ şi piatră care fuseseră prăvălite în ea de mână omenească. Mijloacele prin care această masă enormă a ajuns să se prăbuşească erau pe cât de simple, pe atât de vădite, căci mai rămăseseră urme indubitabile ale acelei fapte criminale. În câteva locuri de-a lungul coamei peretelui estic al defileului (noi ne aflam acum pe cel vestic) puteau fi văzuţi pari

de lemn bătuţi în pământ. În aceste locuri pământul nu cedase, însă pe întreaga întindere a peretelui de prăpastie din care se năruise masa aceea de pământ se vedea limpede, după urmele lăsate în sol, semănând cu cele făcute de sfredelul spărgătorului de piatră, că pari, aidoma celor pe care i-am văzut întregi, fuseseră plantaţi la mai mult de un iard distanţă între ei pe o lungime de vreo trei sute de picioare şi la vreo zece picioare de marginea prăpastiei. Coarde rezistente din viţă-de-vie erau legate de parii rămaşi încă pe deal şi era evident că asemenea coarde fuseseră legate de fiecare dintre ceilalţi pari. Am vorbit deja despre ciudata stratificare a acestor dealuri de steatit, iar descrierea pe care tocmai v-am făcut-o despre scobitura îngustă şi adâncă prin care am scăpat să nu fim îngropaţi ne va permite o mai bună înţelegere a naturii sale. Era astfel alcătuită, încât aproape orice trepidaţie naturală în mod sigur ar fi despicat pământul în straturi sau plăci perpendiculare, dispuse paralel unele faţă de altele; şi un efort cât de mic, dar bine ţintit, era suficient ca să aibă acelaşi efect. Tocmai de această stratificare se folosiseră sălbaticii pentru a-şi duce la bun sfârşit planul lor mişelesc. Nu încape îndoială că prin şirul acela continuu de pari s-a produs o dislocare parţială a terenului, probabil pe o adâncime de unul sau două picioare, iar când sălbaticii s-au pus să tragă fiecare de capătul unei coarde (aceste coarde erau legate de vârful parilor şi se întindeau în spatele costişei), s-a obţinut o pârghie cu o forţă extraordinară, capabilă să năruie la un semn întreg peretele dealului în străfundurile hăului de dedesubt. Soarta bieţilor noştri camarazi era mai presus de orice îndoială. Doar noi scăpaserăm din volbura dealului în străfundurile hăului de dedesubt. Soarta bieţilor noştri camarazi era mai presus de orice îndoială. Doar noi scăpaserăm din volbura acelui prăpăd înspăimântător. Eram singurii oameni albi în viaţă de pe insulă126.

125 În oriG. The blackness of darkness; expresia provine din Epistola sobornicească a lui Iuda, 13: „… nişte stele rătăcitoare, cărora le este păstrată negura întunerecului pentru vecie”.

Expresia revine în Hruba şi pendulul (1842); Ion Vinea traduce cu „beznele întunericului” – vezi MMR, p. 424. După cum observă Pollin (p. 333), expresia fusese folosită de J. N. Reynolds în „Leaves from an Unpublished Journal” (New-York

Mirror, 21 aprilie 1838, 15: 340): „A view of their […] summits was prevented by the blackness of darkness which hung around us”.

(„Nu puteam zări vârfurile lor [ale aisbergurilor] din pricina negurii întunericului care ne înconjura.”)

126 Din metis, Dirk Peters devine „alb”! După Pollin (p. 335), Poe intenţiona probabil să revizuiască descendenţa indiană a lui Dirk Peters, însă mai târziu a neglijat să facă acest lucru.

Capitolul XXII.

Situaţia noastră, aşa cum ni se înfăţişa acum, nu era cu nimic mai puţin înfricoşătoare decât atunci când ne consideram înmormântaţi pe vecie. Nu vedeam în faţa noastră nici o altă perspectivă decât aceea de a fi căsăpiţi de sălbatici sau de a duce în captivitate printre ei o existenţă jalnică.

Puteam, fireşte, să ne ascundem de ei o vreme prin văgăunile acestor dealuri şi, ca ultim refugiu, în hăul din care tocmai ieşiserăm; am fi pierit însă de frig ori de foame în lunga iarnă polară127 sau, în cele din urmă, am fi fost descoperiţi când am fi încercat să găsim câte ceva de-ale gurii.

Întreg ţinutul dimprejur părea să freamăte de sălbatici, printre ei aflându-se, după cum ne-am dat seama, o droaie care veniseră cu plutele de prin insulele de la sud, fără îndoială ca să pună şi ei umărul la capturarea şi jefuirea lui Jane Guy. Vasul mai stătea încă netulburat la ancoră în golf, cei de la bord neavând habar, pare-se, de primejdia care-i păştea. Şi cât am fi dorit în acel moment să fim acolo cu ei! – să-i ajutăm să scape sau să pierim odată cu ei, apărându-ne. Şi nu vedeam cum i-am fi putut măcar preveni asupra pericolului, fără să ne punem capul în joc, ba chiar cu slabe nădejdi că le-am putea fi de folos. Un foc de pistol ar fi fost de ajuns ca să le dăm de ştire că s-a întâmplat ceva rău; dar detunătura nu avea cum să-i informeze că singura lor şansă de a se salva era să iasă din radă numaidecât – nu le puteam spune că nici un cod al onoarei nu-i mai silea să rămână, acum când tovarăşii lor nu se mai aflau printre cei vii. Auzind împuşcătura, nu aveau cum să fie mai bine pregătiţi să-l întâmpine pe duşman, acum gata de atac, decât fuseseră până acum şi dintotdeauna. Prin urmare, dintr-un

foc de armă n-ar fi ieşit nimic bun, ci un rău infinit şi, după o matură chibzuinţă, ne-am stăpânit.

Ne-am gândit apoi să o luăm la goană în direcţia goeletei, să punem mâna pe una din pirogile aflate în vârful golfului şi să încercăm să forţăm o ieşire până la bordul vasului. Dar ne-am dat seama imediat că ar fi fost absolut imposibil să reuşim într-o asemenea acţiune disperată. Ţinutul, după cum spuneam, literalmente colcăia de băştinaşii pitiţi prin tufişuri şi prin cotloanele dealurilor, ca să nu fie observaţi de pe goeletă. În imediata noastră apropiere, mai ales, se postase întreaga oaste a războinicilor în piei negre, în frunte cu Too-wit şi, pare-se, aşteptau doar întăriri ca să declanşeze asaltul asupra lui Jane. Pirogile aflate în vârful golfului erau şi ele pline cu sălbatici, adevărat, neînarmaţi, dar care fără îndoială că aveau arme la îndemână. Am fost siliţi, aşadar, împotriva voinţei noastre, să rămânem în ascunzătoare simpli spectatori la bătălia ce era pe cale să înceapă.

După vreo jumătate de ceas, am văzut vreo şaizeci-şaptezeci de plute sau bărci cu fund plat şi cu balansiere128, pline cu sălbatici, dând ocol ansei sudice a golfului. Aceştia păreau să nu aibă la ei alte arme decât nişte ghioage scurte şi pietrele care zăceau pe fundul plutelor129. Curând după aceea, un alt detaşament, şi mai numeros, s-a apropiat din direcţia opusă, şi cu acelaşi fel de arme. Cele patru pirogi s-au umplut şi ele degrabă cu băştinaşii dând năvală de prin tufişurile din vârful golfului şi care au luat-o iute din loc, ca să li se alăture celorlalte cete. Astfel, în mai puţin timp decât mi-a luat mie să vă povestesc şi, ca prin miracol, Jane s-a văzut împresurată de un puhoi de scalpeţi, evident, hotărâţi să o cucerească cu orice preţ.

Că aveau să reuşească, nu ne mai îndoiam nici o clipă. Cei şase oameni rămaşi pe vas, oricât de hotărâţi ar fi fost să o apere, erau mult prea puţini ca să poată mânui cum trebuie tunurile sau să susţină în vreun fel o luptă atât de inegală. Nici nu-mi puteam imagina că vor opune vreo rezistenţă, însă de data aceasta ne-am înşelat, căci numaidecât i-am văzut prinzând lanţul de ancoră cu şpringuri şi aducând vasul cu tribordul spre pirogi, acestea aflându-se în acel moment la o bătaie de pistol, plutele fiind aproape la un sfert de milă, contra vântului. Dintr-un motiv necunoscut, însă, cel mai probabil din

cauza agitaţiei care îi cuprinsese pe sărmanii noştri prieteni, văzându-se într-o situaţie aşa disperată, salva de tun s-a dovedit a fi un eşec total. Nici o pirogă n-a fost atinsă sau măcar rănit vreun sălbatic, ghiulelele lovind scurt şi ricoşând peste capetele lor. Singurul efect a fost surpriza pe care au produs-o asupra lor detunătura neaşteptată şi fumul, atât de gros, încât preţ de câteva clipe aproape am crezut că vor renunţa cu totul la plan şi se vor întoarce la ţărm. Şi foarte probabil că ar fi făcut acest lucru dacă, după salva de la bord, oamenii noştri ar fi tras cu muschetele şi atunci, pirogile aflându-se atât de aproape, imposibil să nu fi ucis câţiva sălbatici, destul măcar ca să împiedice ceata să mai înainteze, până când le-ar fi putut administra şi plutelor o porţie de ghiulele. Dar, în loc de asta, le-au dat timp celor din pirogi să-şi revină din sperietură şi, privind în jur, să vadă că nimeni nu fusese rănit, iar ei s-au repezit la tunurile de la babord să se pregătească pentru plute130.

Salva de la babord a avut un efect de-a dreptul devastator. Obuzele cu mitralii şi ghiulele prinse în lanţ ale tunurilor mari au făcut ţăndări şapte sau opt plute şi au omorât pe loc poate treizeci sau patruzeci de sălbatici, iar alţi o sută cel puţin au fost zvârliţi în apă, cei mai mulţi cu răni înfiorătoare. Cei rămaşi, înnebuniţi de spaimă, numaidecât au început să se retragă în mare grabă, fără să aştepte măcar să-şi culeagă din apă tovarăşii schilodiţi, care înotau în toate direcţiile, ţipând şi urlând după ajutor. Acest mare succes a venit însă prea târziu ca să-i mai poată salva pe bravii noştri oameni. Oastea din pirogi ajunsese deja la bordul goeletei şi număra peste o sută cincizeci de războinici, cei mai mulţi dintre ei izbutind să se caţere pe lanţuri şi peste plasele de abordare, înainte chiar ca fitilul să fie aprins la tunurile de la babord. Nimic nu mai putea stăvili furia lor brutală. Oamenii noştri au fost repede copleşiţi, doborâţi, călcaţi în picioare şi, cât ai clipi, pur şi simplu sfâşiaţi în bucăţi.

Văzând acestea, sălbaticii de pe plute şi-au învins frica şi au venit cu duiumul să ia parte la jaf. În cinci minute, Jane devenise scena oribilă a unui adevărat dezastru şi a unei furii nestăvilite. Punţile au fost sparte, iar scândurile smulse, parâmăria, velele şi tot ce era mobil pe punte, dezmembrate, ca prin farmec, în timp ce, împingând-o de la pupa, remorcând-o cu pirogile şi trăgând-o de laterale, cum înotau ei aşa cu miile

împrejurul vasului, başbuzucii au târât-o până la urmă la ţărm (cablul fiind filat) şi au livrat-o bunelor oficii ale lui Too-wit, care, ca orice general priceput, se ţinuse departe pe toată durata confruntării, veghind din postul său de comandă printre dealuri, dar care, acum că victoria fusese dobândită, aşa cum şi-o dorise, a găsit de cuviinţă să pornească valvârtej cu războinicii lui în piei negre pe pantă în jos şi să-şi ia partea lui din pradă.

Coborârea lui Too-wit ne-a dat ocazia să părăsim ascunzătoarea şi să pornim în recunoaştere pe dealul din apropierea prăpastiei. La vreo cincizeci de iarzi de gura ei, am zărit un izvoraş la care ne-am astâmpărat setea cumplită care ne mistuia. Nu departe de izvor, am descoperit câteva tufişuri de alun, din soiul pe care l-am pomenit deja. Gustând din alune, le-am găsit chiar delicioase, cu o aromă foarte asemănătoare cu aceea a obişnuitelor alune englezeşti. Ne-am umplut degrabă pălăriile, le-am depozitat în ravenă şi ne-am întors să mai luăm. În timp ce eram ocupaţi cu culesul lor, un foşnet în tufişuri ne-a făcut să tresărim şi, când să ne furişăm înapoi în adăpostul nostru, o pasăre mare şi neagră, din specia stârcilor, se cocoţase cu chiu şi vai pe o tufă. Eram atât de uimit, încât n-am putut schiţa măcar un gest, însă Peters a avut destulă prezenţă de spirit să se repeadă la ea şi să o apuce de gât, înainte ca pasărea să-şi ia zborul. Se zbătea şi ţipa de mama focului, încât am vrut să-i dăm drumul, ca nu cumva zgomotul să le dea de veste sălbaticilor care s-ar mai fi aflat prin preajmă. Până la urmă însă o lovitură cu cuţitul Bowie a doborât-o la pământ şi am târât-o în ravenă, felicitându-ne că reuşisem astfel să facem rost de rezerve de hrană care, la o adică, puteau să ne ţină o săptămână.

Am ieşit apoi să cercetăm împrejurimile şi ne-am aventurat cam multişor în jos pe costişa dinspre sud a dealului, dar fără să găsim ceva bun de mâncare. Ne-am pus să strângem nişte vreascuri uscate şi ne-am întors, căci am văzut două cete de băştinaşi, îndreptându-se spre sat cu prada de pe corabie şi ne temeam că ne vor descoperi când vom trece pe sub poalele dealului.

Următoarea noastră grijă a fost să ne facem ascunzătoarea cât mai sigură cu putinţă, drept care am astupat cu nişte tufe spărtura despre care am mai vorbit şi prin care zărisem peticul de cer albastru de pe platforma din interiorul

prăpastiei. N-am lăsat decât o deschizătură foarte mică, atât cât să putem supraveghea golful, fără riscul de a fi văzuţi de jos. Isprăvind, ne-am felicitat pentru acest adăpost sigur, căci era complet exclus acum să fim descoperiţi, atâta timp cât rămâneam în ravenă şi nu ne aventuram sus pe deal. N-am observat urme care să ne arate că sălbaticii ar fi umblat vreodată prin această văgăună; dar când am luat în calcul probabilitatea ca scobitura prin care ajunseserăm până sus să se fi format abia acum, prin prăbuşirea stâncii din faţa noastră şi că nu se mai vedea nici un alt drum care să ducă la ea, n-am mai fost atât de veseli la gândul că eram feriţi de atacuri, cât speriaţi că nu mai era absolut nici o cale pe unde să coborâm. Ne-am hotărât să cercetăm toată culmea dealului, de îndată ce se ivea o ocazie bună. În tot acest timp, am urmărit prin crenelul nostru mişcările sălbaticilor.

Corabia o prefăcuseră deja în ruină, iar acum se pregăteau să-i dea foc. În scurt timp, am văzut vârtejuri uriaşe de fum urcând de la gura magaziei principale şi puţin după aceea o limbă groasă de foc a erupt de la teugă. Greementul, catargele şi ce mai rămăsese din vele s-au aprins pe dată, iar flăcările s-au întins cu repeziciune de-a lungul punţilor. Sălbaticii se aflau încă în număr mare pe vas, izbind cu pietroaie, topoare şi ghiulele în piroane şi în celelalte întărituri din aramă şi fier. Pe ţărm, în pirogi şi pe plute, în imediata apropiere a goeletei, se aflau cu totul nu mai puţin de zece mii de băştinaşi, pe lângă cohortele celor care, încărcaţi cu pradă, se îndreptau spre interiorul insulei şi spre insulele învecinate. Ne aşteptam acum la ceva îngrozitor şi nu ne-am înşelat. Întâi de toate, a venit o zguduitură grozavă (pe care am resimţit-o din plin în locul unde ne aflam, de parcă ne-ar fi curentat o pilă galvanică131), neînsoţită însă de semne vizibile de explozie. Evident, sălbaticii s-au speriat şi preţ de o clipă prăpădul şi chiotele au încetat. Erau pe punctul să reînceapă, când, deodată, o masă de fum a pufnit de sub punţi, ca un nor de furtună, negru şi greu – apoi, parcă din măruntaiele corăbiei, s-a ridicat o trâmbă de foc, înaltă şi strălucitoare, până la vreun sfert de milă în văzduh – apoi, brusc, vâlvătaia s-a întins împrejur – apoi, într-o clipă, tot văzduhul s-a umplut, ca prin farmec, de aşchii de lemn, metal şi membre omeneşti, într-un vălmăşag înfiorător

— Şi în cele din urmă a venit, în grozava ei furie, bubuitura, care ne-a zvârlit cu putere la pământ, pe când ecoul tumultului răsuna din deal în deal şi o ploaie măruntă şi deasă de sfărâmături s-a abătut din toate părţile asupra noastră.

Prăpădul printre sălbatici a întrecut cu mult aşteptările noastre şi acum, într-adevăr, culegeau roadele binemeritate ale trădării lor. Poate că o mie au pierit în explozie şi cel puţin atâţia au fost crunt schilodiţi. Golful, pe toată întinderea lui, era literalmente acoperit de trupurile acestor nenorociţi, zbătându-se şi murind înecaţi, în timp ce pe ţărm lucrurile stăteau chiar mai rău. Sălbaticii păreau de-a dreptul năuciţi de neaşteptata şi deplina lor înfrângere şi nici nu se mai oboseau să se ajute unii pe alţii. La un moment dat, am observat în comportamentul lor o schimbare totală.

Din absolută consternare, dintr-odată parcă îi lovise strechea, încât alergau ca nebunii încoace şi încolo, apropiindu-se şi depărtându-se de un anumit loc de pe ţărm, cu o expresie stranie – un amestec de oroare şi furie, dar şi vie curiozitate – întipărită pe chipurile lor şi strigând cât îi ţinea gura: Tekeli-li! Tekeli-li! 132 Numaidecât am văzut o ceată numeroasă luând-o în direcţia dealurilor, de unde s-au întors la scurtă vreme cărând nişte ţepe de lemn. S-au dus cu ele în locul unde lumea se adunase buluc, iar oamenii le-au făcut loc să treacă şi, astfel, am putut vedea şi noi obiectul care iscase toată această tulburare. Am zărit ceva alb întins pe pământ, dar n-am putut desluşi imediat ce anume era. Până la urmă am văzut că era leşul ciudatului animal cu colţi şi gheare stacojii pe care goeleta îl scosese din mare la 18 ianuarie. Căpitanul Guy poruncise ca trupul să fie îmbălsămat ca să-l poată împăia şi lua cu el în Anglia. Îmi amintesc că dăduse unele indicaţii în privinţa asta chiar înainte să ajungem la insulă şi că leşul fusese adus în cabină şi pus bine într-unul din chesoane. Acum, explozia îl azvârlise pe ţărm; dar de ce stârnise atâta îngrijorare printre sălbatici era ceva ce nu puteam nicicum înţelege. Cu toate că stăteau înghesuiţi la mică distanţă în jurul hoitului, niciunul nu părea dornic să se apropie mai mult. Oamenii cu ţepele le-au înfipt, pe rând, în cerc, împrejurul său şi numai cât şi-au isprăvit treaba, că gloata, cu mic, cu mare, a luat-o la sănătoasa spre interiorul insulei cu strigăte asurzitoare: Tekeli-li! Tekeli-li!

127 Totuşi o iarnă polară care nu ucide melcii-de-mare şi nici ţestoasele de Galápagos, notează ironic Pollin (p. 336).

128 Corpuri plutitoare menite să le dea bărcilor mai multă stabilitate.

129 Cum de a putut Pym să vadă fără binoclu pietrele de pe fundul plutelor? (Pollin, p. 336)

130 Acest paragraf şi următorul sunt inspirate dintr-un episod asemănător din Morrell, Narrative (pp. 412-13).

131 Nuvelele lui Poe abundă în pile şi baterii galvanice.

132 În PMLA (June 1942, 57: 521), J. O. Bailey sugerează că „Tekeli-li” ar fi o formă coruptă a expresiei arabe care se traduce prin „Încrede-te în mine”. În An Authentic Narrative of the American Brig… (New York, 1817, retipăriri în 1818, 1820, 1828) a lui James Riley, o carte în mod cert consultată de Poe, există un glosar de cuvinte arabe în care cuvântul „Tekkela” este dat cu sensul de „încredere”.

Capitolul XXIII133

Pe durata următoarelor şase sau şapte zile, am rămas în ascunzătoarea noastră de pe deal, ieşind doar când şi când după apă şi alune, şi chiar şi atunci cu cele mai mari precauţii. Ne făcuserăm pe platformă un fel de izbă, mobilând-o cu un pat din frunze uscate şi aşezând în ea trei bolovani mari şi laţi, care ne slujeau deopotrivă de vatră şi de masă. Focul îl aprindeam fără nici o dificultate, frecând laolaltă două bucăţi de lemn uscat, una moale, cealaltă tare. Pasărea pe care o prinseserăm, chiar la timp, s-a dovedit a fi o mâncare excelentă, deşi cam greu de digerat. Nu era o pasăre oceanică, ci o specie de stârc, cu penele negre ca smoala şi pătate în sur, şi cu aripi mici în raport cu trupul. În apropierea râpei, am zărit după aceea trei din aceeaşi specie, căutând-o, pare-se, pe cea pe care o capturaserăm noi; cum însă n-am mai coborât, n-am avut ocazia să le prindem.

Cât timp ne-a ţinut pasărea, n-am suferit din cauza situaţiei noastre; acum însă că o mâncaserăm de tot, era absolut necesar să căutăm nişte provizii. Alunele nu reuşeau să ne potolească foamea, ba chiar ne dădeau crampe dureroase la stomac şi, dacă întreceam măsura, dureri de cap cumplite. Văzuserăm câteva ţestoase mari lângă malul mării, la est de dealul nostru, şi ne-am dat seama că putea fi lesne prinse,

numai să ajungem la ele fără să ne observe băştinaşii. Ne-am înţeles, aşadar, să îndrăznim o coborâre până acolo.

Am luat-o în jos pe povârnişul dinspre sud, care nu părea să ne pună chiar atâtea piedici, dar abia am făcut o sută de iarzi, când (aşa cum, după cele văzute, anticipaserăm de-acolo din vârful dealului) înaintarea ne-a fost complet blocată de o prelungire a defileului în care pieriseră tovarăşii noştri. Am apucat-o atunci de-a lungul crestei, cale de vreun sfert de milă, până când am fost din nou opriţi de o prăpastie foarte adâncă şi, fiindcă nam fi reuşit să înaintăm pe buza ei, am fost nevoiţi să facem calea-întoarsă de-a lungul ravenei principale.

Am pornit-o acum spre est, dar fără să avem parte de mai mult noroc. După ce timp de o oră ne-am căţărat, mai mult de-a buşilea, cu riscul de a ne rupe gâtul, am descoperit că, de fapt, coborâserăm într-o căldare de granit negru, acoperită pe fund cu o pulbere fină, din care nu se putea ieşi decât pe cărarea colţuroasă pe care veniserăm de jos. După ce ne-am căznit, pe aceeaşi cărare, să ajungem sus, am luat-o de data asta pe creasta de nord a dealului. Aici am fost nevoiţi să fim cu ochii în patru, fiindcă, la cea mai mică nebăgare de seamă, ne-am fi expus cu totul privirilor sălbaticilor din sat. Şi am mers aşa, când pe brânci, când în genunchi, trebuind chiar să ne întindem pe jos, cât eram de lungi, şi să ne tragem înainte, ţinându-ne de arbuşti. În felul acesta prudent n-am înaintat decât foarte puţin, până când am ajuns la o prăpastie mult mai adâncă decât cele pe care le văzuserăm până atunci şi care ducea direct în defileul principal. Astfel, temerile noastre s-au adeverit întru totul şi ne-am trezit complet izolaţi şi fără nici o cale de acces spre lumea de sub noi. Zdrobiţi de oboseală după atâta trudă, cu chiu, cu vai, ne-am întors la platformă şi, trântindu-ne pe patul de frunze, am dormit un somn dulce şi profund vreme de mai multe ceasuri.

După această căutare fără folos, câteva zile la rând am fost ocupaţi să cercetăm fiecare locşor de pe creasta dealului ca să ne dăm seama de resursele ei de hrană. Am descoperit că nici gând să găsim ceva de mâncare, în afară de alunele acelea nesănătoase şi de un soi de lingurea, cam aţoasă, care creştea pe un peticel de pământ de nici un sfert de ar şi care nu ne-ar fi ţinut prea mult. Pe 15 februarie, din câte îmi amintesc, nu mai rămăsese fir de lingurea, iar alunele se împuţinaseră; prin

urmare, nici că se putea o situaţie mai nenorocită decât a noastră134. Pe 16, am făcut din nou un tur al zidurilor temniţei noastre în nădejdea că vom găsi vreo cale de scăpare, însă fără nici un rezultat. Am coborât totodată prăpastia în care fuseserăm îngropaţi, cu vaga speranţă că prin această râpă vom descoperi vreo spărtură care să dea în ravena principală. Şi de data asta am rămas dezamăgiţi, deşi găsiserăm o muschetă, pe care am luat-o cu noi.

Pe 17, am pornit-o din loc ferm decişi să cercetăm mai îndeaproape prăpastia de granit negru în care coborâserăm când am fost prima oară în recunoaştere. Ne-am adus aminte că una din scobiturile din pereţii căldării o cercetaserăm doar într-o doară şi eram nerăbdători să o explorăm, deşi nu ne aşteptam să descoperim vreo ieşire pe-acolo.

Ca şi înainte, n-am întâmpinat cine ştie ce dificultăţi ca să ajungem în fundul hăului şi, acum că ne simţeam mai în largul nostru, îl puteam cerceta cu mai multă luare-aminte. Într-adevăr, locul părea unul dintre cele mai bizare din câte se pot imagina şi pur şi simplu nu ne venea să credem că era în întregime opera naturii. Căldarea avea, de la capătul de est la cel de vest, vreo cinci sute de iarzi lungime, dacă îi socoteam toate meandrele; în linie dreaptă, distanţa de la est la vest nu era mai mare (îmi dau doar cu presupusul, căci nu aveam nici un mijloc de a o măsura cu precizie) de patruzeci sau cincizeci de iarzi. Prima dată când am coborât în prăpastie, adică o sută de picioare de sus din creştetul dealului, pereţii abisului nu prea semănau între ei şi nu păreau să fi fost uniţi vreodată, unul fiind din steatit, celălalt din marmură conţinând nişte granule metalice. Aici, lăţimea medie sau distanţa dintre cele două coaste de deal era de vreo şaizeci de picioare, dar nu părea să aibă o conformaţie regulată. Dar, coborând sub nivelul de care am vorbit, acest spaţiu se micşora rapid, iar pereţii se înălţau în paralel, deşi pe o anumită distanţă se deosebeau în continuare în ce priveşte materialul şi forma alcătuirii lor. La mai puţin de cincizeci de picioare de fundul prăpastiei începea o perfectă uniformitate. Pereţii erau acum exact la fel în ce priveşte compoziţia, culoarea şi orientarea laturilor, materialul din care erau alcătuiţi fiind granit foarte negru şi strălucitor, iar distanţele dintre cele două feţe, pe toată întinderea lor, era exact de douăzeci de iarzi. Cel mai bine vom înţelege

conformaţia precisă a acestei prăpastii cu ajutorul unui desen schiţat pe loc, căci norocul a făcut să am la mine un carneţel şi un creion, pe care le-am păstrat cu sfinţenie în lungul şir de aventuri prin care aveam să mai trec şi cărora le sunt îndatorat pentru numeroasele întâmplări pe care mi le-am însemnat şi care, altminterea, ar fi pierit din memoria mea.

Figura 1

Această figură (vezi figura 1) redă conturul general al prăpastiei, fără acele câteva mici adâncituri de pe margini, fiecărei adâncituri corespunzându-i câte o proeminenţă pe peretele opus. Fundul prăpastiei era acoperit, până la o adâncime de trei sau patru ţoli, cu o pulbere aproape imaterială, sub care am dat peste acelaşi granit negru. La dreapta, la capătul de jos, se poate observa o mică deschizătură; ea este scobitura de care am pomenit mai sus şi motivul pentru care am coborât a doua oară – să o cercetăm mai amănunţit decât prima oară. Ne-am apucat acum să ne croim drum prin ea voinicește, tăind o parte din mărăcinii care ne încurcau şi îndepărtând o grămadă de silexuri ascuţite care semănau întru câtva cu nişte vârfuri de săgeţi. Dar ceea ce ne-a îndemnat să stăruim a fost şuviţa de lumină pe care am zărit-o prelungindu-se dinspre celălalt capăt. Am reuşit până la urmă cu chiu, cu vai să înaintăm vreo treizeci de picioare şi am descoperit că deschizătura era o boltă scurtă, de formă regulată, având pe fund aceeaşi pulbere impalpabilă ca aceea din prăpastia mai mare. Deodată ne-a izbit o lumină puternică şi, după o scurtă cotitură, ne-am trezit într-o altă încăpere, înaltă, asemănătoare în toate privinţele cu aceea pe care o părăsiserăm, mai puţin forma ei longitudinală. E dat aici conturul ei general (vezi figura 2).

Figura 2

Lungimea totală a acestei prăpastii, începând cu deschizătura şi mergând pe linia curbei până la capăt, este de cinci sute cincizeci de iarzi. Într-un loc am descoperit o scorbură mică, asemănătoare cu aceea prin care am ieşit din cealaltă prăpastie, şi era astupată cu acelaşi fel de mărăciniş şi grămezi de pietricele albe135 în formă de vârf de săgeată. Am străbătut-o anevoie, găsind că era lungă de vreo patruzeci de picioare şi am nimerit într-o a treia prăpastie. Şi aceasta era exact ca

prima, exceptând forma ei longitudinală, care arăta astfel (vezi figura 3):

Figura 3 şi 5

Am aflat că lungimea totală a celei de-a treia prăpastii era de trei sute douăzeci de iarzi. În punctul a exista o adâncitură lată de vreo şase picioare, pătrunzând în stâncă până la cincisprezece picioare, unde se termina într-un orizont de marnă, dincolo de care – cum de altfel ne-am şi aşteptat – nu mai era nici o altă prăpastie. Tocmai ne pregăteam să părăsim această văgăună în care abia intra niţică lumină, când Peters mi-a atras atenţia asupra unui şir de scobituri în peretele de marnă ce alcătuia capătul sudic al acestui cul-de-sac136. Cu un minim efort de imaginaţie, scobiturile de pe latura stângă sau mai de nord puteau fi luate drept reprezentarea voită, deşi rudimentară, a unui corp omenesc stând în picioare, cu braţul întins. Celelalte aduceau şi ele cu nişte litere din alfabet, şi Peters ţinea morţiş, deşi fără temei, că era vorba într-adevăr de aşa ceva. Lam convins până la urmă de eroare, atrăgându-i luarea-aminte asupra celor câteva plăci grele de marnă pe care le-am cules bucată cu bucată din pulberea de pe jos şi ale căror proeminenţe intrau exact în scobiturile din peretele prăpastiei, dovedind astfel că ele toate erau opera naturii.

Figura 4 este o copie exactă a întregului137.

Figura 4

După ce ne-am convins că aceste peşteri bizare nu ne ofereau nici o o cale de scăpare din temniţa noastră, mâhniţi şi demoralizaţi, am făcut drumul înapoi până pe culmea dealului. În următoarele douăzeci şi patru de ore nu s-a întâmplat nimic demn de consemnat, cu excepţia faptului că, cercetând partea dinspre est a celei de-a treia prăpăstii, am găsit două puţuri în formă de triunghi, foarte adânci şi având şi ele pereţii de granit negru. Ne-am gândit că nu avea rost să încercăm să coborâm în aceste puţuri, fiindcă arătau ca nişte gropi obişnuite, fără ieşire. Fiecare avea o circumferinţă de vreo douăzeci de iarzi, iar forma, precum şi poziţia lor faţă de a treia prăpastie sunt arătate în figura 5, pe pagina anterioară.

133 În ediţia din 1838 a romanului, acesta şi următorul capitol au fost numerotate la fel, eroare reţinută de Rufus Griswold în ediţia sa din 1856. În opinia lui J. Ridgley şi I. Havistock

(Texas Studies în Literature and Language, 7: 63-80), primul din aceste două capitole, descriind misterioasele prăpăstii, a fost adăugat de Poe ulterior. Linia narativă, observă ei, continuă fără întreruperi de la cap. 22 la cap. 23 bis.

134 O zi remarcabilă azi, căci la sud am zărit câteva trâmbe uriaşe din aburii cenuşii despre care am vorbit. (n.a.)

135 Grămezi de pietricele albe: Baudelaire (Oeuvres complčtes de Edgar Poe, Paris, Gilbert Jeune, 1938, p. 443) traduce cu „d'une masse de cailloux jaunâtre", adică „pietricele gălbui". Jean Crépet, editorul traducerii din 1858 a lui Baudelaire, deplânge schimbarea din alb în gălbui operată de Baudelaire, căci, opinează editorul francez, Poe intenţionase poate să facă din aceste arme albe cauza originară a aversiunii tsalalienilor faţă de această culoare.

136 Fundătură (fr.).

137 În opinia lui Pollin, în figurile celor trei prăpăstii Poe şi-ar fi încriptat literele propriului său nume, prima figură fiind „e", a doua „a", iar a treia bucla literei „p". Astfel, în acest capitol, adăugat după sfârşitul povestirii, împreună cu Nota, avem, la drept vorbind, semnătura lui Poe. Motivul desenelor hieroglifice de pe peretele prăpastiei va fi fost sugerat de lucrarea lui Stephens, Incidents of Travel, în care există însemnarea: „The rock was covered with inscriptions; but I could not read them" (1: 152). („Stânca era acoperită cu inscripţii, dar nu le-am putut desluşi".)

Capitolul XXIII [[XXIV]]

Pe 20 ale lunii, socotind că era absolut imposibil să o mai ducem mult numai cu alunele – din pricina cărora ne chinuiam îngrozitor – disperaţi, am hotărât să încercăm să coborâm versantul sudic al dealului. Aici, peretele abisului era dintr-o varietate de steatit extrem de poroasă, dar cădea aproape perpendicular pe întreaga lui întindere (o adâncime de cel puţin o sută cincizeci de picioare) şi în multe locuri era chiar boltit. După îndelungi căutări, am descoperit un stei lat de vreo douăzeci de picioare, sub buza prăpastiei, şi cu firavul ajutor ce i l-am putut da, legând una de alta batistele pe care le purtam în buzunare, Peters a reuşit să sară pe el. Cu ceva mai multă trudă, am ajuns şi eu jos; şi atunci am văzut că puteam coborî tot drumul în felul în care ne-am căţărat din prăpastie, după ce

se năruise peste noi dealul – adică, tăind trepte cu cuţitele în peretele de steatit. E greu de imaginat cât de riscantă era această încercare, dar, cum nu exista altă cale, ne-am zis că merita să o facem.

Pe steiul pe care ne aflam creşteau câteva tufişuri de alun şi am priponit de unul dintre ei un capăt al frânghiei confecţionate din batistele noastre.

L-am legat apoi pe Peters cu celălalt capăt şi l-am coborât peste marginea prăpastiei, până când batistele au făcut fir întins. A început apoi să sape o gaură adâncă în steatit (de vreo opt-zece ţoli), tăind oblic în stânca de deasupra, la o înălţime de un picior sau cam aşa, ca să poată bate cu patul pistolului un ţăruş cât mai solid în suprafaţa netezită. L-am tras apoi sus pe o distanţă de vreo patru picioare şi a făcut o gaură asemănătoare cu cea de dedesubt, a bătut un ţăruş, ca şi mai înainte, asigurându-şi astfel un punct de sprijin, atât pentru mâini, cât şi pentru picioare. Am dezlegat apoi de tufiş frânghia din batiste şi i-am aruncat capătul, pe care l-a înnodat de ţăruşul din gaura de sus, lăsându-se după aceea încetişor în jos cu vreo trei picioare, adică până ce s-au întins batistele. Aici a mai făcut o gaură şi a mai înfipt un ţăruş. S-a tras apoi în sus ca să-şi proptească picioarele în gaura pe care tocmai o scobise, apucându-se cu mâinile de ţăruşul din gaura de deasupra. Trebuia acum să deznoade batistele de ţăruşul cel mai de sus ca să le poată lega de cel de-al doilea; iar aici şi-a dat seama că făcuse o greşeală săpând găurile la o distanţă atât de mare una de cealaltă. Totuşi, după vreo două încercări neizbutite şi extrem de riscante de a ajunge la nod (cu mâna stângă trebuind să se ţină, în timp ce cu dreapta se chinuia să desfacă legătura), până la urmă a retezat frânghia, lăsând vreo şase ţoli înfăşuraţi în jurul ţăruşului. După ce a legat batistele de al doilea ţăruş, a coborât până sub al treilea, având grijă să nu nimerească mai jos. Prin aceste mijloace (mijloace pe care nu mi le-aş fi putut imagina vreodată şi pentru care eram cu totul îndatorat ingeniozităţii şi stăruinţei lui Peters), tovarăşul meu a reuşit, într-un târziu, ajutându-se uneori de proeminenţele peretelui stâncos, să ajungă teafăr la poale.

A trecut ceva timp până să mă pot decide să-l urmez; în cele din urmă însă mi-am luat inima în dinţi. Peters îşi scosese cămaşa, înainte de a coborî, iar aceasta, împreună cu a mea,

alcătuia funia potrivită pentru o asemenea aventură. După ce am aruncat muscheta găsită în prăpastie, am legat funia de un tufiş şi m-am lăsat cu iuţeală, silindu-mă prin vigoarea mişcărilor să-mi stăpânesc tremurul pe care nicicum altfel nu mi-l puteam birui. M-am descurcat destul de bine la primii patru-cinci paşi; dar numaidecât imaginaţia mea s-a aprins teribil la gândul imensului hău în care mai aveam de coborât şi la starea precară a ţăruşilor şi a găurilor din peretele de steatit – singurul meu punct de sprijin. În zadar încercam să alung aceste gânduri şi să-mi ţin ochii aţintiţi întruna asupra stâncii netede din faţa mea. Cu cât mă sileam mai mult să nu gândesc, cu atât închipuirile mele deveneau tot mai reale şi îngrozitor de precise. În cele din urmă, a venit şi acel paroxism al imaginaţiei, atât de înfricoşător în orice situaţie asemănătoare, momentul când începem să anticipăm senzaţiile cu care vom cădea – să vizualizăm greaţa, ameţeala şi ultima sforţare, şi leşinul, şi sfârşitul amarnic al impetuoasei şi năvalnicei prăbuşiri. Şi am descoperit acum că aceste născociri îşi creau propria realitate şi că toate aceste orori închipuite tăbărau asupra mea de-adevăratelea. Am simţit că-mi tremură groaznic genunchii, pe când degetele slăbeau, treptat, dar sigur, strânsoarea. Urechile îmi bubuiau, şi mi-am zis: „Ăsta-i dangătul meu de moarte!”138. Iar acum eram mistuit de dorinţa irepresibilă de a mă uita în jos. Nu puteam, nu voiam să privesc doar zidul de stâncă; ci cu o senzaţie nedesluşită, copleşitoare – pe jumătate de oroare, pe jumătate de despovărare – mi-am aruncat privirile în străfundurile prăpastiei. O clipă, degetele mele şi-au întărit strânsoarea, încleştându-se spasmodic, şi cu mişcarea aceasta mi-a trecut prin minte, ca o nălucire, gândul firav că aş putea până la urmă să scap – în clipa următoare, întreg sufletul mi-a fost cuprins de dorinţa de a cădea; un dor, o sete, o patimă de nestăvilit139. Am dat drumul numaidecât ţăruşului şi, întorcându-mă pe jumătate dinspre golful prăpastiei, am rămas o clipă atârnat de peretele ei gol. Dar am simţit imediat că mă ia cu ameţeli; un glas strident mi-a ţipat în urechi; o arătare sumbră, drăcească, neguroasă stătea chiar sub mine; am oftat şi, dându-mi drumul în jos, cu inima gata să-mi sară din piept, m-am prăbuşit în braţele sale.

Leşinasem, şi Peters m-a prins în cădere. Îmi urmărise mişcările din locul unde se afla, la poalele stâncii şi, văzând

pericolul iminent în care mă aflam, se străduise în fel şi chip să-mi insufle curaj; mintea mea era însă prea tulburată să poată auzi ce-mi spunea sau să fie măcar conştientă cămi vorbise. În cele din urmă, văzând că mă bălăbănesc, s-a căţărat iute, ca să-mi vină în ajutor, şi a ajuns tocmai la timp să mă salveze. Dacă aş fi căzut cu toată greutatea, frânghia de pânză inevitabil s-ar fi rupt, iar eu m-aş fi prăbuşit în abis; aşa însă, el a reuşit să-mi amortizeze căderea şi am rămas astfel suspendat, în afara primejdiei, până când mi-am venit în fire – asta după vreo cincisprezece minute. Când mi-am revenit, tremurul dispăruse de tot; mă simţeam ca un om renăscut şi, cu niţel ajutor tot de la tovarăşul meu, am ajuns şi eu teafăr la poalele dealului.

Ne aflam nu departe de ravena în care îşi găsiseră mormântul prietenii noştri, la sud de locul unde se năruise dealul. Acum era un deşert de o rară sălbăticie, înfăţişarea lui amintindu-mi de descrierile călătorilor despre regiunile care marchează aşezarea pustiitului Babilon. Ca să nu mai zic de ruinele povârnişului surpat, care înălţa o barieră haotică vederii către nord, întinderea aceasta era acoperită la tot pasul de nişte tumuli uriaşi, aparent rămăşiţele unor gigantice structuri artificiale, cu toate că, de aproape, nu păreau făcute de mâna omului. Zgură şi iar zgură, şi blocuri masive, informe, de granit negru, amestecate cu altele de marnă140, atât unele, cât şi celelalte conţinând granule de metal. Cât despre vegetaţie, cât cuprindeai cu ochii, nu zăreai urmă de ea în tot ţinutul acela pustiu. Am văzut câţiva scorpioni imenşi şi felurite reptile care nu se găsesc niciunde la latitudinile înalte.

Cum hrana era grija noastră de căpătâi, am hotărât să ne îndreptăm spre ţărmul mării, aflat la doar o jumătate de milă depărtare, ca să prindem o broască-ţestoasă, dintre cele câteva pe care le zăriserăm din ascunzătoarea noastră de pe deal. Am parcurs vreo sută de iarzi, furişându-ne cu precauţie printre stâncile şi tumulii aceia uriaşi, când, la o cotitură, cinci sălbatici s-au năpustit asupra noastră dintr-o grotă, doborându-l pe Peters la pământ cu o lovitură de ciomag. Şi cum era căzut, toată ceata a tăbărât asupra lui ca să-l răpună, dându-mi răgaz să-mi revin din surprindere. Mai aveam încă muscheta, dar ţeava i se stricase atât de tare, când am aruncat-o în prăpastie, încât, fiindu-mi de prisos, am lepădat-o, preferând să mă bizui pe pistoalele mele, pe care am avut grijă să le păstrez în bună

stare. M-am apropiat cu ele de atacatori, trăgând iute două focuri, unul după altul. Au căzut doi sălbatici, iar al treilea, care mai-mai să-şi înfigă suliţa în Peters, a sărit ca ars, fără să-şi mai ducă intenţia până la capăt. După ce tovarăşul meu a scăpat în acest fel, n-am mai avut de înfruntat nici o piedică. Avea şi el pistoale, însă, prevăzător, s-a ferit să le folosească, bizuindu-se pe forţa lui uriaşă, care o întrecea cu mult pe aceea a oricăruia dintre cunoscuţii mei. Înşfăcând un ciomag de la unul dintre sălbaticii care căzuseră, le-a zburat creierii celorlalţi trei rămaşi, ucigându-i pe toţi deodată, dintr-o singură lovitură, încât am rămas stăpâni incontestabili peste câmpul de bătălie.

Atât de iute s-au întâmplat toate acestea, încât nu ne venea a crede că se petrecuseră de-adevăratelea şi, postaţi lângă trupurile celor ucişi, ne holbam la ele ca nişte nerozi, până când nişte strigăte din depărtare ne-au trezit la realitate. Era limpede că sălbaticii se alarmaseră la auzul împuşcăturilor şi că aveam puţine şanse să ne facem nevăzuţi. Ca să ne întoarcem pe creasta dealului, trebuia să o luăm în direcţia de unde veneau strigătele; şi, chiar dacă reuşeam să ajungem la poalele dealului, n-am mai fi apucat să ne căţărăm sus fără să fim văzuţi. Ne păştea o mare primejdie, iar noi stăteam în cumpănă încotro să fugim, când unul dintre sălbaticii în care trăsesem şi pe care-l crezusem mort a sărit sprinten în picioare, încercând să scape. Dar l-am ajuns din urmă înainte să se facă nevăzut şi, când tocmai ne pregăteam să-i facem de petrecanie, Peters mi-a dat de înţeles că, dacă l-am sili să ne însoţească, ne-ar putea fi de folos în încercarea noastră de a ne salva. Aşa că l-am târât cu noi, făcându-l să priceapă că-l vom împuşca dacă va opune rezistenţă. După câteva minute ne asculta cu sfinţenie, alergând cot la cot cu noi printre stânci, în direcţia ţărmului.

Până acum neregularităţile terenului străbătut de noi, în afară de acele câteva dăţi, ascunseseră marea de privirile noastre şi, când pentru prima oară am avut-o toată sub ochii noştri, era la nici două sute de iarzi distanţă. De cum am ieşit pe plaja deschisă, i-am văzut cu groază pe băştinaşi, câtă frunză şi iarbă, revărsându-se dinspre sat şi din toate colţurile satului, alergând spre noi cu gesturi din cale-afară de furioase şi răcnind ca nişte fiare sălbatice. Am dat să facem calea-întoarsă şi să încercăm să găsim un ascunziş prin vreo văgăună a stâncăriei, când am zărit provele a două pirogi ieşind de după o stană mare

de piatră, care înainta în apă. Am rupt-o la fugă într-acolo şi, când am ajuns la ele, le-am găsit nepăzite, singura lor încărcătură fiind trei ţestoase de Galápagos şi obişnuita zestre de padele pentru şaizeci de vâslaşi. Numaidecât am pus stăpânire pe una din ele şi, silindu-l pe prizonierul nostru să suie în ea, am împins-o în mare cu toată puterea de care mai eram în stare.

Dar n-am apucat să facem mai mult de cincizeci de iarzi de la mal, când, după ce ne mai calmaserăm, am băgat de seamă uriaşa scăpare de care eram vinovaţi, lăsând cealaltă pirogă pe mâinile sălbaticilor, care se aflau acum la o distanţă de ţărm doar de două ori mai mare decât noi şi înaintau rapid pe urmele noastre. Acum nu mai era vreme de pierdut. Speranţele noastre erau infime, în cel mai bun caz, însă altele nu aveam. Era foarte îndoielnic, oricât ne-am fi dat silinţa, să putem pune mâna pe pirogă înaintea lor; o şansă de izbândă însă tot mai exista. Dacă reuşeam, ne salvam, pe când a nu face încercarea însemna să ne împăcăm cu gândul inevitabilului măcel.

Piroga era astfel construită încât prora şi pupa erau la fel şi, în loc să o întoarcem, ne-am schimbat doar poziţia la rame. Când s-au prins de acest lucru, sălbaticii şi-au înteţit urletele şi goana, apropiindu-se de noi cu o iuţeală de neînchipuit. Dar am tras din răsputeri la vâsle, ca nişte disperaţi, şi am ajuns la ţinta râvnită, înainte ca ea să fie atinsă de mai mult de unul dintre băştinaşi. Acest om şi-a plătit scump mai marea lui sprinteneală, Peters împuşcându-l în cap cu pistolul, tocmai când acesta ajunsese lângă malul apei. Din restul cetei sale, cei aflaţi mai în faţă erau la vreo douăzeci-treizeci de paşi distanţă, în clipa când am reuşit să punem mâna pe pirogă. Ne-am chinuit mai întâi să o tragem în apa adâncă, la adăpost de sălbatici, dar, văzând că era pusă prea tare pe uscat, şi cum nu mai era timp de pierdut, din vreo două lovituri zdravene cu patul muschetei, Peters a izbutit să-i desprindă o bucată mare din proră şi dintr-un bord. Apoi ne-am îndepărtat de mal. În răstimp, doi dintre băştinaşi se apucaseră cu mâinile de barca noastră şi nici în ruptul capului n-au vrut să-i dea drumul până ce nu i-am răpus cu cuţitele. Scăpaserăm de data asta şi ne îndreptam repejor înspre larg. Grosul sălbaticilor, când a ajuns la piroga sfărmată, s-a pus pe cele mai înfiorătoare urlete de furie şi dezamăgire din câte se pot imagina. În adevăr, din tot ce am putut eu vedea, netrebnicii

ăştia păreau să fie cel mai infam, prefăcut, răzbunător, sângeros şi de-a dreptul diabolic neam de oameni de pe faţa pământului. E limpede că nu s-ar fi îndurat de noi, dacă am fi căzut în mâinile lor. Au făcut o încercare nesăbuită de a ne urmări în piroga lor spartă, dar, văzând că nu era bună de nimic, şi-au vărsat din nou mânia într-un potop de urlete înfiorătoare şi au rupt-o la fugă în direcţia dealurilor.

Pentru moment, ne aflam în afara primejdiei, dar situaţia noastră era încă destul de sumbră. Ştiam că la un moment dat sălbaticii avuseseră patru pirogi, ca aceea pe care o luaserăm noi, însă nu aveam cunoştinţă de faptul (confirmat după aceea de către prizonierul nostru) că două dintre ele se făcuseră ţăndări când a explodat Jane Guy. Prin urmare, am luat în calcul posibilitatea să fim totuşi urmăriţi, imediat ce duşmanii noştri vor fi ajuns, după un ocol, în baia unde erau trase de obicei pirogile. Temându-ne de acest lucru, n-am precupeţit nici un efort ca să lăsăm în urma noastră insula şi, silindu-l pe prizonier să ia şi el o padelă, am început să lunecăm pe apă cu mare iuţeală. La vreo jumătate de oră, după ce luaserăm deja un avans de vreo cinci sau şase mile spre sud, am zărit o flotilă impresionantă de pirogi cu fundul plat sau plute ieşind din baie – evident, cu intenţia de a ne urmări. Curând însă au făcut calea-întoarsă, pierzându-şi nădejdea că ar mai putea să ne ajungă din urmă.

138 Ăsta-i dangătul meu de moarte! Cf. „Clopotul mă cheamă. /Să n-auzi, Duncan! Ceasul care bate/La cer te-ndeamnă sau în iad te-abate!” din Macbeth, în traducerea lui Ion Vinea – vezi Shakespeare, Opere complete, vol. 7, ediţie îngrijită şi comentată de Leon D. Leviţchi. Note de Virgiliu Ştefănescu-Drăgăneşti, Bucureşti, Editura Univers, 1988, p. 274.

139 Cf. „Stăm pe marginea unei prăpăstii. Ne uităm în abis – ni se face rău şi ameţim. Primul impuls este să ne dăm înapoi din faţa primejdiei. Inexplicabil, stăm pe loc. Încetul cu încetul răul şi ameţeala, şi oroarea devin amestecate în norul unui sentiment fără nume. […] dar din acest nor al nostru de la marginea prăpastiei prinde viaţă o formă mult mai cumplită decât oricare duh sau oricare demon din poveste, şi totuşi nu este decât un gând, deşi înspăimântător, şi încă unul ce ne îngheaţă până în măduva oaselor cu teribila desfătare a ororii sale. Este doar gândul a ceea ce ar putea fi senzaţiile noastre în

timpul căderii, îngrozitor de repezi, de la o asemenea înălţime. […] Analizând acestea şi alte acţiuni asemănătoare […], vom descoperi că ele rezultă doar dintr-un spirit al Perversităţii” (Demonul perversităţii, în MLMR, p. 265). Pentru anteismul personajelor poeşti, vezi Liviu Cotrău, Studiu introductiv, MMR, pp. 37-40.

140 Marna era neagră şi ea; la drept vorbind, n-am văzut pe insulă ceva, indiferent ce, care să aibă o culoare deschisă. (n.a.)

Capitolul XXIV [[XXV]]

Ne găseam acum pe întinsul pustiu şi nemărginit al Oceanului Arctic, la o latitudine de peste 84°, într-o pirogă firavă şi fără alte provizii decât cele trei broaşte-ţestoase; başca lunga iarnă polară, care nu putea fi prea departe, aşa că trebuia să chibzuim bine ce cale vom urma. Şase sau şapte insule se zăreau la orizont, ţinând toate de acelaşi arhipelag şi fiind situate la vreo cinci sau şase leghe depărtare una de cealaltă; pe niciuna dintre ele însă nu aveam de gând să ne aventurăm. Venind dinspre nord, la bordul lui Jane Guy, lăsaserăm în urmă, încetul cu încetul, regiunile mai aspre ale gheţurilor – ceea ce, oricât de puţin s-ar potrivi cu teoriile larg acceptate despre Antarctica – era un fapt pe care experienţa noastră nu ne permitea să-l tăgăduim. Aşa că ar fi fost o nebunie să încercăm să ne întoarcem – mai ales că anotimpul era atât de înaintat. O singură cale părea să fi rămas deschisă speranţelor noastre. Am hotărât să o luăm curajoşi spre sud, unde exista măcar posibilitatea să descoperim alte insule şi unde era mai mult decât probabil să găsim o climă chiar mai blândă.

Din ce am văzut până acum, Oceanul Antarctic, ca şi cel Arctic, era cu totul lipsit de furtuni violente sau de valuri prea înalte, însă piroga noastră, deşi mare, era, la drept vorbind, destul de şubredă, astfel că ne-am pus vârtos pe treabă, ca să o facem cât mai sigură, cu puţinele mijloace pe care le aveam la îndemână. Pentru corpul luntrii nu găsiseră material mai bun decât scoarţa de copac – scoarţa unui copac necunoscut. Crevacele erau din răchită tare, foarte potrivită pentru acest scop. Avea cincizeci de picioare de la etravă la pupa, între patru şi şase lăţime, şi pe toată lungimea ei o adâncime de patru picioare şi jumătate – luntrile acestea, aşadar, deosebindu-se enorm de cele ale altor locuitori din Oceanul de Sud, cunoscuţi

de popoarele civilizate. Nici o clipă n-am crezut că ele ar putea fi opera insularilor acelora neştiutori care le stăpâneau şi, după câteva zile, întrebându-l pe prizonierul nostru, am aflat că, de fapt, fuseseră construite de nişte băştinaşi care locuiau într-un arhipelag aflat la sud-vest de ţara unde le-am găsit noi, ele căzând întâmplător în mâinile barbarilor noştri. Într-adevăr, nu puteam face mare lucru pentru ca luntrea noastră să fie mai trainică. La ambele extremităţi am descoperit câteva crăpături destul de mari, pe care am reuşit să le astupăm cu bucăţi dintr-o jachetă de lână.

Folosindu-ne de padelele în plus – şi erau destul de multe – am înălţat un soi de parapet la prora care să mai reducă din forţa valurilor care ar fi ameninţat să inunde acea parte. În chip de catarg, am mai înălţat două padele, aşezându-le una în dreptul celeilalte, câte una de fiecare copastie, fără să mai fie nevoie astfel de vergă. De aceste catarge am atârnat o pânză făcută din cămăşile noastre – o treabă destul de dificilă, pentru că de data asta prizonierul nostru nu mai voia nici în ruptul capului să ne ajute, deşi în toate celelalte operaţiuni se arătase destul de dornic să se înhame la lucru. Vederea pânzei părea să-l tulbure nemaipomenit. Nu-l puteam îndupleca să o atingă sau să se apropie de ea, iar când încercam să-l silim, începea să se scuture şi să ţipe: Tekeli-li!

Isprăvind cu întăriturile pirogii, ne-am îndreptat deocamdată spre sud-sud-est, cu gând să dublăm insula cea mai din sud a arhipelagului care se zărea la orizont. Trecând de insulă, am pus prora pe direcţia sud. Nu ne puteam plânge că vremea era neplăcută. Dinspre nord bătea un vânt predominant, foarte blând, marea era liniştită şi aveam tot timpul lumină de zi. Gheaţă nu se vedea defel; de altminteri, nu mai văzuserăm nici măcar un fulg de nea de când am lăsat în urmă paralela insulei Bennet. Aici, într-adevăr, temperatura apei era mult prea ridicată ca să apuce să se formeze chiar şi un cristal de gheaţă. După ce am tăiat cea mai mare dintre ţestoase, obţinând de la ea nu doar mâncare, dar şi o straşnică provizie de apă, ne-am continuat drumul fără evenimente deosebite vreo şase sau opt zile la rând, răstimp în care trebuie că am străbătut o distanţă uriaşă spre sud, mai ales că vântul a ţinut cu noi mai tot timpul şi un curent foarte puternic şi-a păstrat mereu direcţia în care mergeam şi noi.

1 martie141. Numeroase fenomene neobişnuite ne arată acum că pătrundem într-o lume bizară, miraculoasă. O coroană înaltă de vapori albcenuşii apare întruna la orizontul de sud, străluminată în răstimpuri de fulgere grozave, care brăzdează cerul când de la est la vest, când de la vest la est, înfăţişându-se apoi din nou ca o creastă netedă şi uniformă – pe scurt, având toate variaţiile ciudate ale aurorei boreale. Înălţimea medie a acestui nor de vapori, după cum se vede din locul unde ne aflăm, e de vreo 25°. Temperatura apei mării pare să crească de la o clipă la alta, iar culoarea acesteia se schimbă în mod vizibil.

2 martie. Astăzi, tot întrebându-l pe prizonierul nostru, am ajuns să cunoaştem o mulţime de amănunte despre insula cu masacrul, despre locuitori şi datinile lor – dar cum aş putea să-l reţin pe cititor cu acestea tocmai acum? Pot spune însă că, din câte am aflat, sunt opt insule în arhipelag; că sunt conduse de un singur rege, pe nume Tsalemon sau Psalemoun, care locuieşte pe cea mai mică dintre ele; că pieile negre care alcătuiesc veşmântul războinicilor provin de la un animal uriaş care se găseşte numai într-o vale de lângă curtea regelui; că locuitorii arhipelagului nu fac alte bărci decât pe cele cu fundul plat, cele patru pirogi fiind singurele de acest fel pe care le posedă, după ce făcuseră rost de ele, din pură întâmplare, de pe o insulă mare din sud-vest; că pe el îl cheamă Nu-Nu; că nu ştie nimic despre insula Bennet; şi că insula pe care am părăsit-o se numeşte Tsalal. Începutul cuvintelor Tsalemon şi Tsalal l-a pronunţat cu un sâsâit prelung, pe care chiar şi după încercări repetate n-am putut să-l reproducem, şi care e perfect identic cu strigătul stârcului negru din care ne-am ospătat pe creasta dealului.

3 martie. Apa e deosebit de caldă acum, iar culoarea ei se schimbă cu repeziciune, nemaifiind transparentă, ci lăptoasă ca aspect şi consistenţă. În imediata noastră apropiere, a fost în general liniştită, nici o clipă într-atât de agitată încât să pună în primejdie piroga – însă deseori am fost surprinşi să vedem la suprafaţă, în dreapta şi în stânga, la diferite distanţe, învolburări bruşte şi foarte întinse, ele – din câte am observat până la urmă – fiind întotdeauna precedate de nişte licăriri stranii la sud în regiunile vaporilor.

4 martie. Astăzi, având de gând să lărgesc un pic pânza, căci briza dinspre nord slăbise simţitor, am scos din buzunarul

hainei o batistă albă. NuNu şedea alături de mine şi, când batista i-a atins din întâmplare faţa, a fost apucat de nişte spasme violente. Ele au fost urmate de somnolenţă şi stupoare şi de murmure stinse: Tekeli-li! Tekeli-li!

5 martie. Vântul a căzut de tot, dar e clar că înaintăm totuşi cu iuţeală spre sud sub influenţa unui curent puternic. Acum, într-adevăr, ar părea firesc să fim niţel îngrijoraţi de turnura pe care o iau evenimentele, însă nu suntem câtuşi de puţin. Chipul lui Peters nu arată nimic în acest sens, cu toate că uneori are o expresie pe care nu mi-o pot explica. Iarna polară pare să se apropie – să se apropie, însă fără terorile ei. Simt o amorţeală în trup şi în creier – o senzaţie de visare – dar asta e tot.

6 martie. Norul cenuşiu s-a ridicat acum cu multe grade deasupra orizontului şi îşi pierde, încet-încet, nuanţa fumurie. Apa e nespus de caldă, chiar neplăcută la atingere, iar aspectul ei lăptos e mai vădit ca oricând. Astăzi, chiar lângă pirogă, s-a produs o învolburare grozavă a apei. Ca de obicei, a fost însoţită de o străluminare a crestei norului şi de o scindare de moment la baza lui. O pulbere albă, fină, ca cenuşa – dar sigur nu cenuşă – a început să cadă peste pirogă şi peste o mare întindere de apă, pe când licărul se stingea printre vapori, iar freamătul din mare se potolise. Nu-Nu s-a aruncat numaidecât cu faţa în jos şi nimic nu l-a mai putut convinge să se ridice de pe fundul bărcii.

Astăzi l-am întrebat pe Nu-Nu în legătură cu motivele confraţilor săi de a-i ucide pe camarazii noştri; părea însă mult prea copleşit de teroare ca să poată da un răspuns pe înţelesul nostru. Se îndârjea să rămână întins pe fundul bărcii; şi când am repetat întrebările cât priveşte motivul, a schiţat doar nişte gesturi idioate, bunăoară, să-şi ridice buza de sus cu degetul arătător, dezvelindu-şi dinţii. Aceştia erau negri. Nu mai văzuserăm până atunci dinţii vreunui locuitor din Tsalal.

8 martie. Astăzi, a trecut pe lângă noi unul din animalele acelea albe a cărui apariţie pe plaja din Tsalal iscase aşa o tulburare printre sălbatici. Laş fi pescuit, dar dintr-odată m-am simţit prins de moleşeală şi m-am lăsat păgubaş. Temperatura apei creştea întruna şi nici nu mai puteam ţine mâna în ea. Peters abia mai scotea un cuvânt şi nu mai ştiam ce să cred despre starea lui de apatie. Nu-Nu respira şi nimic mai mult.

9 martie. Substanţa aceea albă, ca de cenuşă, cădea acum necontenit în jurul nostru şi în cantităţi uriaşe. Coroana de vapori de la sud se înălţase nespus la orizont şi începea să capete o formă distinctă. Nu o pot asemui decât cu o cascadă nesfârşită, rostogolindu-se fără zgomot în mare de pe vreun crenel înalt şi îndepărtat din cer. Imensa cortină cuprindea întreg orizontul de sud. Nu scotea nici un sunet.

21 martie. O beznă mohorâtă plutea acum deasupra noastră – dar din adâncurile lăptoase ale oceanului a ţâşnit o lumină orbitoare ce s-a furişat de-a lungul parapetelor bărcii. Eram aproape îngropaţi sub ploaia de cenuşă albă care se aşternuse peste noi şi peste pirogă, dar care se topea de îndată ce cădea în apă. Coama cascadei se pierdea de tot în tenebrele depărtării. Fără îndoială însă că ne apropiam de ea cu o viteză înfiorătoare. La anumite intervale de timp vedeam cum în ea se cască nişte crăpături largi, dar numai de moment, şi cum din aceste crăpături, înlăuntrul cărora era un vârtej de imagini nedesluşite, dau iureş, pe tăcute, rafale puternice de vânt, sfâşiind în calea lor oceanul cuprins de vâlvătăi.

22 martie. Bezna se îngroşase simţitor, fiind străbătută doar de luciul apei răsfrânt de cortina albă din faţa noastră. Nenumărate păsări gigantice, palid-alburii, zburau acum fără încetare de după văl, iar ţipătul lor, pe când dispăreau de sub privirile noastre, era eternul Tekeli-li. În răstimp, Nu-Nu a tresărit pe fundul bărcii, dar când l-am atins, am descoperit că-şi dăduse sufletul. Şi în clipa aceea ne-am repezit în braţele cataractei142, unde s-a deschis un abis care să ne primească. Dar în calea noastră s-a ivit o făptură omenească în linţoliu, şi la trup era cu mult mai mare decât oricare om printre oameni. Şi la această făptură culoarea pielii era perfect albă, cum e zăpada143.

141 Din motive lesne de înţeles, nu pot pretinde că aceste date sunt întru totul exacte. Rostul lor este în principal acela de a da mai multă claritate povestirii, ele fiind preluate direct din însemnările mele cu creionul. (n.a.)

142 Cf. Manuscris găsit într-o sticlă: „… ne repezim nebuneşte în gheara vârtejului…” (Traducere de Ion Vinea, în MMR, p. 119)

143 Sursa „făpturii albe” va fi fost romanul utopic Symzonia. A Voyage of Discovery (1820), scris de „un anume

căpitan Adam Seaborn”, posibil pseudonim al lui John Cleves Symmes, roman care exploatează teoria lui Symmes (vezi n. 51, supra). E vorba de o călătorie dincolo de Pol, în „Lumea interioară”, cum o numea Seaborn, locuită de nişte fiinţe îmbrăcate în veşminte albe (pp. 105-110). În The Power of Blackness: Hawthorne, Poe, Melville (Ohio University Press, 1980, p. 117), Harry Levin propune pentru „făptura în linţoliu” o prezenţă angelică, preluată, chipurile, de Poe din Evanghelia după Marcu: „Au intrat în mormânt, au văzut un tinerel şezând la dreapta, îmbrăcat într-un veşmânt alb, şi s-au spăimântat” (16: 5); sau, poate, din Evanghelia după Matei: „Şi îndată perdeaua dinlăuntrul Templului s-a rupt în două…” (27: 51) şi „îmbrăcămintea lui [era] albă ca zăpada” (28: 3). După Pollin (p. 358), Poe pare oarecum indecis în privinţa umanităţii făpturii răsărite din apele oceanului, care este „omenească”, dar „cu mult mai mare decât oricare om”. Tot cu apariţia unei făpturi îmbrăcate în straie albe se încheie şi Prăbuşirea Casei Usher – vezi MMR, p. 294.

NOTĂ144

Împrejurările legate de moartea neaşteptată şi regretabilă a domnului Pym sunt deja bine cunoscute publicului graţie presei cotidiene. Ne temem ca nu cumva puţinele capitole care urmau să-i întregească povestea, şi pe care le-a păstrat la el, cu gând să le revizuiască în răstimpul cât cele de mai sus se aflau sub tipar, să se fi pierdut iremediabil în nenorocirea în care şi-a găsit sfârşitul. S-ar putea însă ca lucrurile să nu stea chiar aşa şi ca hârtiile, dacă vor fi găsite până la urmă, să fie aduse la cunoştinţa publicului145.

Nici un efort n-a fost precupeţit pentru remedierea acestei deficienţe. Domnul al cărui nume este menţionat în prefaţă şi care, din cele afirmate acolo, se presupune că ar fi putut umple golul, a declinat invitaţia – acest lucru din motive întemeiate, legate de precizia, în genere, a detaliilor puse la dispoziţia sa şi fiindcă avea îndoieli cum că părţile mai din urmă ale povestirii ar fi întru totul adevărate. Peters, de la care ne-am putea aştepta la unele informaţii, se mai află încă în viaţă şi trăieşte în Il inois, însă deocamdată n-a putut fi contactat. Se prea poate să dăm de el într-o bună zi şi fără îndoială că ne va furniza material pentru o încheiere a relatării domnului Pym146.

Pierderea celor două sau trei capitole finale (căci mai erau doar două sau trei) este cu atât mai regretabilă cu cât – lucru ce nu poate fi pus la îndoială – ele conţin date chiar despre pol sau măcar despre regiunile din imediata lui apropiere; şi cu cât, totodată, afirmaţiile autorului cu privire la aceste regiuni ar putea fi curând dovedite sau contrazise de expediţia guvernamentală care tocmai se află în pregătiri pentru a se îndrepta spre Oceanul de Sud147.

Există un anume aspect în povestire asupra căruia ne permitem să facem unele remarci; şi autorul acestei anexe s-ar simţi nespus de fericit dacă cele spuse de el aici ar izbuti să dea o oarecare credibilitate bizarelor pagini pe care le publicăm acum. Ne referim la prăpăstiile găsite pe insula Tsalal şi la întreg ansamblul de figuri de la paginile 200-203.

Domnul Pym dă figurile cu prăpastia fără nici un comentariu şi afirmă categoric că asemănarea crestăturilor descoperite la extremitatea celei mai de est dintre prăpăstii cu nişte caractere alfabetice este pur fantezistă, pe scurt, că nici vorbă ca ele să fie aşa ceva. Această afirmaţie este făcută într-un mod atât de simplu şi susţinută de o demonstraţie atât de convingătoare (faptul că proeminenţele fragmentelor de rocă găsite în pulbere se potrivesc în scobiturile din perete), încât suntem nevoiţi să-i dăm autorului deplină crezare; şi nici un cititor cu scaun la cap n-ar trebui să presupună altceva. Cum însă faptele în legătură cu toate aceste figuri sunt din cale-afară de bizare (mai ales când le considerăm în contextul afirmaţiilor din cuprinsul povestirii), s-ar cuveni, poate la fel de mult, să spunem un cuvânt sau două cu privire la toate acestea – cu atât mai mult cu cât faptele cu pricina fără îndoială că au scăpat atenţei domnului Poe.

Figura 1, apoi figurile 2, 3 şi 5, puse cap la cap, exact în ordinea în care s-au succedat prăpăstiile, şi lipsite de micile ramificaţii laterale sau de bolţi (care, să ne amintim, serveau doar ca mijloc de comunicare între încăperile principale şi erau de cu totul altă natură), alcătuiesc o rădăcină verbală etiopiană – rădăcina însemnând „a fi umbrit” – de unde toate derivatele cuvintelor „umbră” şi „întuneric”.

Cât despre crestătura situată „la stânga sau cel mai la nord”, din figura 4, este mai mult decât probabil ca Peters să fi avut dreptate şi ca înfăţişarea aceea hieroglifică să fie, într-

adevăr, o operă de artă, menită să reprezinte o făptură omenească. Desenul se află în faţa cititorului, iar acesta poate sau nu să vadă asemănarea pe care o sugeram; restul crestăturilor însă susţin cu tărie punctul de vedere al lui Peters. Rândul de sus constituie, în mod evident, rădăcina verbală arabă însemnând „a fi alb”, de unde toate derivatele din „strălucire” şi „albeaţă”. Rândul de jos la prima vedere nu-i chiar atât de uşor de descifrat. Caracterele sunt cam ciuntite şi lăbărţate; fără îndoială însă că, atunci când erau într-o stare nealterată, ele formau un cuvânt egiptean întreg, adică „Ţinutul de la sud”. Trebuie spus că aceste interpretări dau apă la moară teoriei lui Peters despre „cea mai la nord” dintre figuri. Braţul este întins înspre sud148.

Concluzii precum acestea deschid câmp larg unor incitante speculaţii şi presupuneri. Poate că ele ar trebui privite în conexiune cu câteva dintre cele mai puţin detaliate întâmplări ale povestirii, cu toate că nu-i deloc clar că acest lanţ de conexiuni ar fi întreg. Tekeli-li! era strigătul de spaimă al băştinaşilor de pe Tsalal când au descoperit leşul acelui animal alb pescuit din mare. Era totodată exclamaţia de groază a prizonierului tsalalian la vederea obiectelor albe aflate în posesia domnului Pym. Şi mai era şi ţipătul giganticelor păsări albe, ieşind în zbor ameţitor de după cortina albă, vaporoasă a Sudului. Nimic nu era alb în Tsalal şi nimic altfel în călătoria care a urmat spre regiunea de dincolo149. Nu-i exclus ca, după un riguros examen filologic, să descoperim că „Tsalal”, cum e botezată insula prăpăstiilor, trădează fie vreo afinitate cu înseşi prăpăstiile, fie vreo legătură cu caracterele egiptene atât de misterios scrijelite în sinuozităţile lor.

„Am săpat-o în dealuri, iar răzbunarea mea în ţărâna din stâncă.”150

SFÂRŞIT

144 În opinia lui J. V. Ridgely şi I. S. Haverstick (Texas Studies în Literature and Language, 7: 63-80), Nota editorială şi capitolul 23 au fost adăugate ulterior.

145 Din două una: cititorul lui Poe este nevoit fie să presupună că moartea „în împrejurări bine cunoscute” a lui Pym – cel care semnează Prefaţa, datată iulie 1838 – este o mistificare, fie să recunoască faptul că nu prea e la curent cu „presa cotidiană”. A doua propoziţie a Notei însă demonstrează

varianta mistificării, căci Prefaţa îl întorcea pe Pym „cu câteva luni în urmă” (dovadă că a fost scrisă în 1837), iar „puţinele capitole” trebuie să acopere aproape nouă ani (între 1829 şi 1837). Există o contradicţie şi între „să se fi pierdut iremediabil”, care, în următoarea propoziţie, devine „dacă vor fi găsite până la urmă”. Această propoziţie, împreună cu ultima a primului paragraf, sugerează, în opinia lui Pollin (p. 359), faptul că Poe se gândea la o continuare a romanului, în caz că acesta s-ar fi bucurat de succes. Posibil ca manuscrisul romanului să fi fost dat la tipar înainte ca Poe să fi predat redactorului de la Harper's sfârşitul acestuia, ceea ce ar explica şi numerotarea dublă a cap. 23.

146 Nu Dirk Peters va fi cel care va oferi „o încheiere a relatării domnului Pym”, ci câţiva scriitori intrigaţi de sfârşitul aporeic al romanului. De acest final misterios se va sluji Jules Verne în Le sphinx des glaces (1897), o continuare a romanului lui Poe, în care o nouă expediţie, după 12 ani, îl va descoperi pe Pym ţintuit de un magnet uriaş în formă de sfinx. În A Strange Discovery (New York, H. J. Kimball, 1899), Charles Romyn Dake va încerca şi el să încheie Povestea lui Pym. Influenţat de romanul lui Poe, H. P. Lovecraft scrie At the Mountains of Madness (1931), publicat în foileton în revista americană de science fiction Astounding Stories (februarie, martie şi aprilie 1936).

147 The United States Exploring Expedition sau „expediţia guvernamentală” din Notă, aflată sub comanda locotenentului Charles Wilkes, programată pentru luna iulie (data apariţiei romanului), a ridicat ancora din Norfolk, Virginia, la 18 august 1838, şi s-a întors în New York la 10 iunie 1842.

148 Cuvintele ebraice, arabe, etiopiene şi copte provin din traducerea lui Edward Robinson a lucrării A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament Based on the Lexicon of William Gesenius, Boston, 1836.

149 Regiunea de dincolo. Cf. A doua epistolă a lui Pavel către Corinteni 10: 16: „Aşa că vom putea propovădui Evanghelia şi în ţinuturile cari sunt dincolo de al vostru…”.

150 Această ultimă şi profetică propoziţie apare între ghilimele şi cu italice – în mod clar o indicaţie că vorbeşte Divinitatea. Sunt cuvintele lui Poe, inspirate din Iov 19: 24: „aş

vrea să fie săpate cu un priboi de fier şi cu plumb în stâncă pe vecie…” (Pollin, p. 362).

JURNALUL LUI JULIUS RODMAN.

O relatare despre cea dintâi traversare a Munţilor Stâncoşi ai Americii de Nord realizată vreodată de către omul civilizat1

Capitolul unu – Introducere2

O fericită întâmplare ne permite să oferim cititorilor noştri, sub acest titlu, o relatare cu totul remarcabilă şi negreşit de maxim interes. Jurnalul de mai jos anunţă nu doar prima încercare reuşită de traversare a giganticei bariere de munţi, lanţul nesfârşit care se întinde de la Oceanul Arctic, la nord, până la Istmul lui Darien3, la sud, alcătuind pe întreg cuprinsul său un bastion de stânci şi creste înzăpezite, dar – fapt de o şi mai mare însemnătate – oferă amănunte despre o călătorie dincolo de aceşti munţi4, printr-un ţinut extrem de vast, care chiar şi în prezent este considerat drept un teritoriu neumblat şi necunoscut şi care pe fiecare hartă a ţării, dintre cele la care am avut acces, apare ca o „regiune neexplorată”. Ba mai mult, este singura regiune neexplorată dintre extremităţile continentului Americii de Nord. Aşa stând lucrurile, să ne ierte prietenii noştri dramul de satisfacţie cu care aducem atenţiei publice acest Jurnal. Cât despre noi, lectura sa ne-a trezit o curiozitate pe care nici o altă relatare de acest gen n-a reuşit să o işte până acum. Şi nu credem că legătura dintre noi şi această revistă – canalul prin care Jurnalul va fi dat pentru prima oară publicităţii – a avut mai mult decât o influenţă modestă cât priveşte acest interes. Suntem încredinţaţi că toţi cititorii noştri vor împărtăşi părerea noastră cum că aventurile povestite aici sunt pe cât de captivante, pe atât de importante. Firea ciudată a celui care a fost deopotrivă şeful şi sufletul expediţiei, dar şi cronicarul ei a insuflat scrierilor sale o vie fervoare romantică, mult diferită de aerul călduţ şi statistic care învăluie majoritatea relatărilor de acest fel. Domnul James E. Rodman, cel de la care am obţinut manuscrisul, este bine cunoscut numeroşilor cititori ai revistei, Domnia Sa moştenind într-o oarecare măsură firea care umpluse de amărăciune tinereţile bunicului său, domnul Julius Rodman, autorul relatării de faţă. E vorba de o ereditară ipohondrie. Boala asta, mai mult ca orice, îl îndemnase să se aventureze în călătoria extraordinară pe care o vom prezenta aici5. Scopul său declarat – acela de a vâna şi de a face rost de

piei de animale – despre care vorbeşte la începutul Jurnalului era, din câte ne putem da seama, doar un mod de a se justifica în faţa propriei lui conştiinţe pentru cutezanţa şi noutatea aventurilor sale. Nu încape îndoială, credem noi (cititorii noştri vor gândi probabil la fel), că imboldul a venit numai şi numai din dorinţa lui de a găsi în inima sălbăticiei liniştea sufletească de care, din pricina firii sale ciudate, nu se putea bucura printre oameni. S-a refugiat în pustiu ca la sânul unui prieten; căci nici o altă interpretare a cazului de faţă nu poate împăca o sumedenie de aspecte din relatarea sa cu părerile noastre obişnuite despre faptele omeneşti.

Întrucât am crezut de cuviinţă să omitem două pagini de manuscris, cele în care domnul R. Ne oferă câteva amănunte despre viaţa lui de dinainte de călătoria pe Missouri, ar trebui adăugat că Domnia Sa s-a născut în Anglia, unde rudele sale aveau o situaţie excelentă, unde a primit o educaţie aleasă şi de unde a emigrat în această ţară în anul 1784 (pe când avea optsprezece ani), împreună cu tatăl său şi cu două tinere surori.

Familia6 a locuit mai întâi la New York, după care s-a mutat în Kentucky, alegând un mod de viaţă aproape ascetic pe malul fluviului Mississippi, nu departe de Pontonul lui Mil s. Aici s-a stins din viaţă venerabilul domn Rodman în toamna anului 1790, iar în iarna următoare amândouă fiicele sale au pierit de vărsat la câteva săptămâni una după cealaltă. Curând după aceea (în primăvara lui 1791), domnul Julius Rodman, fiul, a pornit în expediţia care constituie subiectul paginilor de mai jos. Întorcându-se în 1794, după cum se arată în continuare, şi-a stabilit domiciliul lângă Abingdon, în statul Virginia, unde s-a căsătorit, a avut trei copii şi unde locuiesc acum cei mai mulţi dintre urmaşii săi.

De la domnul James Rodman am aflat că bunicul său doar îşi notase succint unele întâmplări din timpul călătoriei – călătorie presărată cu numeroase dificultăţi – şi că manuscrisul ajuns la noi a fost redactat în amănunţime din acele note sumare mulţi ani mai târziu, când exploratorul a fost înduplecat să-şi asume această sarcină de către domnul André Michau, botanistul şi autorul lucrărilor Flora Boreali-Americana şi Histoire des Chęnes d'Amerique7. Monsieur Michau, să ne amintim, îşi oferise serviciile domnului Jefferson când acest bărbat de stat a avut primul ideea de a trimite o expediţie care să străbată

Munţii Stâncoşi. Botanistul a fost cel însărcinat să întreprindă această călătorie, ba chiar a reuşit să ajungă până în Kentucky, când i-a parvenit un ordin din partea ambasadorului francez, aflat pe atunci în Philadelphia, prin care i s-a cerut să-şi abandoneze proiectul şi să-şi continue în altă parte cercetările botanice pentru care fusese angajat de către guvernul său. Proiectata călătorie a încăput astfel pe mâinile domnilor Lewis şi Clarke, care au finalizat-o cu succes.

Manuscrisul, în ultima lui versiune, n-a ajuns însă niciodată la monsieur Michau, cu toate că fusese redactat anume pentru a fi avizat de către acesta. Tot timpul s-a crezut că fusese pierdut pe drum de curierul care trebuia să-l ducă la reşedinţa de atunci a domnului M., situată lângă Monticel o. Nimeni nu s-a îngrijit de recuperarea manuscrisului, căci firea cam ciudată a domnului Rodman nu-l prea îmboldea să pornească în căutarea lui. Într-adevăr, oricât ar părea de curios, din cele ce se spun despre el, ne îndoim că s-ar fi ostenit vreodată să facă publice rezultatele extraordinarei sale călătorii. În opinia noastră, singurul motiv pentru care şi-a revăzut Jurnalul, în prima sa variantă, a fost acela de a-i face pe plac domnului Michau. Chiar şi proiectul de explorare al domnului Jefferson8, proiect care la vremea când a fost dat publicităţii a stârnit un interes aproape unanim, fiind considerat ceva absolut nou, n-a prilejuit eroului relatării noastre decât unele remarci generale adresate membrilor familiei sale. Dânsul n-a făcut niciodată din călătoria sa o temă de conversaţie, ci mai degrabă a lăsat impresia că doreşte să evite o asemenea discuţie.

S-a stins din viaţă înainte de întoarcerea lui Lewis şi Clarke9, iar Jurnalul, care fusese predat în mâinile mesagerului pentru a-i fi înmânat domnului Michau, a fost găsit cu vreo trei luni în urmă în sertarul secret al biroului care îi aparţinuse domnului Julius R. N-am aflat cine l-a pus acolo – toate rubedeniile domnului R. Îl absolvă de bănuiala că el însuşi l-ar fi ascuns; fără însă nici o intenţie de a ştirbi memoria acestui domn ori a domnului James Rodman (faţă de care avem o obligaţie specială), nu putem să nu constatăm că bănuiala cum că povestitorul ar fi reuşit, prin cine ştie ce mijloace, să-şi recupereze pachetul de la mesager şi că l-ar fi ascuns în locul unde a fost găsit este de înţeles şi deloc în contradicţie cu sensibilitatea morbidă care îl caracteriza pe acest bărbat.

N-am dorit câtuşi de puţin să modificăm stilul relatării domnului Rodman, motiv pentru care ne-am permis foarte puţine libertăţi faţă de manuscris şi chiar şi acestea doar cât priveşte forma prezentării. Stilul ar fi într-adevăr greu de îmbunătăţit – e simplu şi de mare efect, mărturisind plăcerea nespusă cu care călătorul a trăit experienţele inedite şi sublime prin care a trecut de la o zi la alta. Relatarea sa este pătrunsă de un fel de tandreţe chiar şi în faţa celor mai mari greutăţi şi primejdii, ceea ce ne lasă să înţelegem numaidecât întreaga ciudăţenie a firii sale. Omul nutrea o iubire pătimaşă pentru Natură; şi o adora poate mai mult sub aspectul ei sălbatic şi neguros decât în manifestările ei vesele şi senine. A cutreierat acea imensă şi adesea teribilă pustietate cu o vădită bucurie în suflet, pentru care îl invidiem pe măsură ce îl citim. Era într-adevăr omul potrivit să călătorească prin tot acel pustiu solemn pe care – e limpede – îl descria cu atâta afecţiune. Era înzestrat cu adevăratul spirit de observaţie, cu adevărata capacitate de simţire. Prin urmare, considerăm că manuscrisul său este un tezaur inestimabil, în felul său absolut nedepăşit – întradevăr nicicând egalat.

Că evenimentele consemnate în relatarea sa au zăcut până acum perdus10, dar şi faptul că Munţii Stâncoşi au fost străbătuţi de către domnul Rodman înainte de expediţia lui Lewis şi Clarke şi că isprava lui n-a fost făcută publică sau măcar amintită, chiar şi în treacăt, în vreo carte despre geografia Americii (căci, din ceea ce am putut afla, ea n-a fost amintită niciodată), trebuie socotite ca un lucru absolut remarcabil – la drept vorbind, chiar ciudat. Singura referire la această călătorie despre care se poate vorbi cât de cât este conţinută, pare-se, într-o scrisoare nepublicată a domnului Michau, aflată în posesia domnului W. Wyatt11 din Charlottesvil e, statul Virginia. Acolo se vorbeşte ca din întâmplare şi în fugă despre „o idee gigantică, minunat împlinită”. Dacă mai există vreo menţiune despre călătorie, noi nu avem habar de ea.

Înainte să luăm cunoştinţă despre relatarea domnului Rodman, n-ar fi rău să aruncăm o privire asupra a ceea ce au reuşit să facă alţii până acum cât priveşte descoperirile geografice în partea de nord-vest a continentului nostru. Cititorul va putea să urmărească mai bine comentariile noastre cu ajutorul unei hărţi a Americii de Nord.

Se va vedea că acest continent se întinde de la Oceanul Arctic sau de la paralela 70 la paralela 9 latitudine nordică şi de la meridianul 56 la vest de Greenwich până la meridianul 168. Tot acest imens teritoriu a fost străbătut într-o măsură mai mare sau mai mică de către omul civilizat; şi, întradevăr, o porţiune foarte mare din el este permanent locuită. A mai rămas însă un ţinut extrem de vast, care în continuare este trecut pe hărţile noastre ca fiind neexplorat şi care până în ziua de azi a fost întotdeaua considerat ca atare. Acest ţinut este situat între paralela 60 la sud, Oceanul Arctic la nord, Munţii Stâncoşi la vest şi teritoriile Rusiei la est12. Totuşi, onoarea de a fi străbătut în mai multe direcţii această bizară pustietate îi revine domnului Rodman; iar amănuntele cele mai interesante ale relatării pe care o publicăm acum privesc aventurile şi descoperirile sale tocmai în această regiune.

Poate că primele expediţii mai de seamă ale oamenilor albi în America de Nord au fost cele întreprinse de Hennepin13 şi prietenii săi în anul

1698, dar, întrucât cercetările sale au avut loc mai ales în sud, nu suntem noi cei în măsură să vorbim despre ele pe îndelete.

Domnul Irving, în a sa Astoria14, aminteşte de încercarea căpitanului Jonathan Carver15 ca despre prima traversare a continentului de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific; s-ar părea însă că n-a prea nimerit-o în treaba asta, căci aflăm dintr-unul din jurnalele lui sir Alexander Mackenzie16 că mai fuseseră organizate două expediţii, cu exact acelaşi scop, de către Hudson Bay Fur Company, una în 1758, cealaltă chiar mai devreme, în

1749. Lipsind orice document legat de aceste expediţii, se bănuieşte că ambele ar fi eşuat. Acest căpitan Carver şi-a început expediţia în 1763, curând după achiziţionarea Canadelor de către Marea Britanie. Intenţia lui era să străbată ţara între 43° şi 46° latitudine nordică până pe ţărmurile Pacificului. Obiectivul său era să măsoare lăţimea continentului în porţiunea sa cea mai întinsă şi să găsească un loc pe coasta de vest unde guvernul să poată înfiinţa un post de observaţie care să faciliteze descoperirea unui pasaj nord-vestic sau a unei punţi de comunicaţie între golful Hudson şi Oceanul Pacific. Carver a crezut că fluviul Columbia, pe atunci botezat Oregon, se varsă

undeva lângă strâmtoarea Annian17 şi se aştepta ca postul respectiv să fie construit acolo. În acelaşi timp era încredinţat că o aşezare în această regiune ar fi deschis noi căi de comerţ şi o comunicare mai directă cu China şi cu posesiunile britanice din Indiile de Est decât pe vechea rută pe la Capul Bunei Speranţe. Încercarea lui de a traversa munţii a fost însă sortită eşecului.

În timp, următoarea expediţie importantă în regiunea de nord a Americii a fost cea a lui Samuel Hearne18 care, având ca obiectiv descoperirea unor mine de cupru, a înaintat pe direcţia nord-vest pe parcursul anilor 1769, 1770, 1771 şi 1772, din Fortul Prince of Wales în golful Hudson, până pe ţărmurile Oceanului Arctic.

Imediat după ea se cuvine să consemnăm cea de-a doua încercare a căpitanului Carver, plănuită pentru anul 1774, în care urma să fie însoţit de Richard Whitworth, om înstărit şi deputat în parlament19. O amintim doar pentru dimensiunea proiectului, căci, la drept vorbind, ea n-a mai fost dusă la bun sfârşit. Aceşti domni trebuiau să ia cu ei vreo cincizeci-şaizeci de oameni, artificieri şi marinari, şi împreună cu ei să urce pe unul din afluenţii fluviului Missouri ca să exploreze munţii până la izvoarele Oregonului şi să navigheze pe acel fluviu până la gura lui de vărsare, undeva lângă strâmtoarea Annian. Aici urma să fie construit un fort, precum şi ambarcaţiuni pentru o serie de alte expediţii de explorare. Tot acest proiect a fost zădărnicit de izbucnirea revoluţiei americane.

Pe la 1775, comerţul cu blănuri se afla în mâinile misionarilor canadieni, la nord şi la vest de fluviul Saskatchawine, 53° latitudine nordică şi 102° longitudine vestică; şi în primăvara anului 1776, domnul Joseph Frobisher a luat-o în această direcţie până când a ajuns la 55° latitudine nordică şi

103° longitudine vestică20.

În 1778, domnul Peter Bond a înaintat cu patru canoe până pe râul Elk, la vreo treizeci de mile sud de confluenţa acestuia cu Lake of the Hil s21.

Se cuvine să menţionăm acum o altă încercare – din capul locului eşuată – de traversare a celei mai late porţiuni a continentului de la un ocean la altul. Această încercare nu prea este cunoscută publicului, fiind amintită doar de domnul Jefferson şi, chiar şi la dânsul, numai în treacăt. Domnul J.

Povesteşte că Ledyard i-a făcut o vizită în Paris, dorindu-şi o nouă expediţie – asta, după reuşita lui călătorie împreună cu căpitanul Cook; şi că dânsul (domnul J.) i-a propus să meargă pe uscat până în Kamceatka şi cu vase ruseşti să ajungă la Nootka Sound, să o ia spre sud până la latitudinea fluviului Missouri, iar de acolo, străbătând cuprinsul ţării, să coboare pe acel fluviu până în Statele Unite. Ledyard a fost de acord cu propunerea, cu condiţia să obţină aprobarea guvernului rus. Domnul Jefferson a reuşit să-i facă rost de ea şi exploratorul, pornind din Paris, a ajuns în St. Petersburg, după ce împărăteasa plecase deja să-şi petreacă iarna în Moscova. Neavând bani de cheltuit aiurea în St. P., şi-a continuat drumul cu un paşaport obţinut de la unul dintre miniştri şi, ajuns la două sute de mile de Kamceatka, a fost arestat de un ofiţer al împărătesei, după ce aceasta se răzgândise şi acum îi interzicea călătoria. Ledyard a fost băgat într-un cupeu şi condus, zi şi noapte, fără popas, până în Polonia, unde a fost dat jos şi lăsat în plata Domnului. Vorbind despre aventura lui Ledyard, domnul Jefferson o numeşte eronat „ prima încercare de explorare a părţii de vest a continentului nostru nordic”22.

Următoarea încercare demnă de luat în seamă a fost remarcabila expediţie a lui sir Alexander Mackenzie, realizată în 1789. A pornit din Montreal, a înaintat pe râul Utawas, lacul Nipissing, lacul Huron, pe ţărmul nordic al Lacului Superior, prin ceea ce se cheamă Grand Portage

(Marele Navlu), de acolo pe Rain River, Lake of the Woods, Bonnet Lake, partea superioară a lacului Dog-head, coasta sudică a lacului Winnipeg, prin Cedar Lake, trecând de gurile fluviului Saskatchawine, până la Lacul Sturionilor; de aici iarăşi, transbordând, spre Mississippi şi prin Black Bear, lacurile Primo şi Buffalo, până la lanţul falnicilor munţi care se întind dinspre nord-est spre sud-vest, apoi pe râul Elk până la Lake of the Hil s, după care, traversând Slave River până la Slave Lake, de pe ţărmul nordic al acestuia până la fluviul Mackenzie, iar pe acesta în jos până la Marea Arctică

— O călătorie nesfârşită, pe parcursul căreia a întâmpinat nenumărate primejdii şi greutăţi de tot felul. În călătoria sa pe fluviul Mackenzie până la gura lui de vărsare a străbătut versantul estic al Munţilor Stâncoşi, dar n-a trecut niciodată de

această barieră23. În primăvara lui 1783, însă, pornind din Montreal şi urmând ruta primei sale călătorii până la gurile lui Unjigah sau Peace River, a cotit-o spre vest, navigând tot pe acest fluviu, a străbătut munţii la latitudinea de 56°, după care s-a îndreptat spre sud, până când a ajuns la un râu pe care l-a botezat Salmon (acum Frazer) şi, ţinându-se de el, a ajuns în cele din urmă la Oceanul Pacific pe la paralela 40° latitudine nordică24.

Memorabila expediţie a căpitanilor Lewis şi Clarke a avut loc pe parcursul anilor 1804, 1805 şi 1806. Întrucât în anul 1803 expira actul de înfiinţare a factoriilor pentru negoţul cu triburile indiene, un mesaj confidenţial al domnului Jefferson, expediat pe data de 18 ianuarie, recomanda Congresului o serie de modificări (vizându-i pe indienii care locuiau de-a lungul fluviului Missouri). Şi pentru a pregăti terenul, s-a propus atunci trimiterea unei expediţii care să descopere izvoarele lui Missouri şi care să traverseze apoi Munţii Stâncoşi, iar de acolo să o ia pe cursul de apă cel mai accesibil până la Oceanul Pacific. Acest proiect a fost realizat pe deplin, căpitanul Lewis explorând (nu şi „descoperind” cel dintâi, aşa cum relatează domnul Irving) izvorul Columbiei şi coborând pe acest fluviu până la locul lui de vărsare. Cursul superior al Columbiei fusese deja vizitat de Mackenzie în anul 1793.

Concomitent cu expediţia lui Lewis şi Clarke pe Missouri a avut loc cea a maiorului Zebulon M. Pike pe cursul superior al fluviului Mississippi, a cărui obârşie a reuşit să o descopere în Itasca Lake. Pe drumul de întoarcere, la ordinul guvernului, a pornit de aici spre vest, pe tot parcursul anilor

1805, 1806 şi 1807, până pe cursul superior al fluviului Arkansas (dincolo de Munţii Stâncoşi, la 40° latitudine nordică), apoi pe Osage şi Kanzas, spre izvoarele fluviului Platte25.

În 1810, domnul David Thompson, partener al North West Fur Company, a pornit din Montreal în fruntea unei expediţii puternice, cu intenţia de a traversa continentul şi de a ajunge la Pacific. Prima parte a călătoriei a urmat ruta lui Mackenzie din 1793. Scopul lui era să o ia înaintea planului urzit de domnul John Jacob Astor, anume, de stabilire a unui punct de negoţ la gurile Columbiei. Majoritatea însoţitorilor săi l-au părăsit pe versantul răsăritean al munţilor, dar până la urmă a reuşit să traverseze lanţul muntos alături de numai opt tovarăşi şi, dând

peste afluentul nordic al Columbiei, a coborât pe el dintr-un punct aflat mult mai aproape de obârşie decât reuşise până atunci vreun alb26.

În anul 1811 a fost transpusă în practică, în ce priveşte călătoria pe uscat, ideea remarcabilă a domnului Astor. Întrucât domnul Irving a adus deja la cunoştinţa cititorilor amănuntele acestei călătorii, o vom pomeni doar în treacăt. E vorba de planul amintit mai sus. Traseul grupului (aflat sub comanda domnului Wilson Price Hunt) pornea din Montreal în sus pe râul Utawas, apoi pe lacul Nipissing şi pe un şir de râuri şi lacuri mărunte către Michilimackinac sau Mackinaw, de aici pe râurile Green Bay, Fox şi Wisconsin, spre Prairie du Chien, de unde în jos pe Mississippi spre St. Louis, de aici în sus pe Missouri spre satul indienilor Arickara, între paralelele 46° şi 47° latitudine nordică şi la o mie patru sute treizeci de mile mai sus de gurile fluviului, iar de aici, cotind-o spre sud-vest, prin deşert, peste munţii de unde izvorăsc Platte şi Yel owstone, pe cursul sudic al Columbiei şi până la mare. La întoarcere, două grupuşoare desprinse din această expediţie au străbătut traseurile cele mai primejdioase şi mai pline de surprize din toată regiunea.

Călătoriile maiorului Stephen H. Long sunt, în ordine cronologică, cele mai importante. Acesta a ajuns în 1823 la izvorul râului St. Peter, la Lake Winnipeg şi la Lake of the Woods etc.27 Despre călătoriile mai recente ale căpitanului Bonnevil e sau ale altora nu mai e nevoie să vorbesc, căci ele stăruie încă în memoria publicului. Aventurile căpitanului B. Au fost descrise cu lux de amănunte de către domnul Irving. În 1832, pornind din Fort Osage, acesta a străbătut Munţii Stâncoşi şi a petrecut aproape trei ani de zile în regiunile transmontane. Între hotarele Statelor Unite a rămas un teritoriu foarte mic pe care să nu-l fi vizitat, în ultimii ani, oamenii de ştiinţă sau aventurierii28. Dar în ţinuturile vaste şi pustii care se întind la nord de ţara noastră şi la vest de Mackenzie se pare că niciodată n-a călcat picior de om civilizat, în afară de domnul Rodman şi de micul său grup de însoţitori. Cât priveşte întrebarea despre cea dintâi traversare a Munţilor Stâncoşi, se va vădi, din ceea ce am spus deja, că întâietatea n-ar fi trebuit nicidecum să-i fie acordată lui Lewis şi Clarke, fiindcă Mackenzie a fost cel care a dobândit-o în anul 1793; şi că, la drept vorbind, domnul Rodman a fost primul care a învins acele bariere gigantice, reuşind să le străbată în anul

1792. Astfel, nu fără temei, atragem luarea-aminte a publicului asupra extraordinarei relatări care urmează29.

Editorii G. M.

1 Cea dintâi traversare a realizat-o Alexander Mackenzie în anul 1793. (Pollin, p. 582)

2 Capitolul introductiv nu este parte din Jurnalul propriu-zis, ci prefaţa care anunţa apariţia Jurnalului în Burton's Gentleman's Magazine din ianuarie 1840, purtând semnătura celor doi redactori ai revistei, William Burton şi Edgar Allan Poe. (Pollin, p. 582)

3 În A Geographical, Chronological, and Historical Atlas (New York, 1826), John Blake îl numea „Istmul lui Panama sau Darien”. (Pollin, p. 582)

4 Din păcate, Jurnalul se întrerupe după doar şase capitole, astfel încât nu aflăm nimic despre aventurile lui Rodman şi ale oamenilor săi „dincolo de aceşti munţi”.

5 La vremea lui Poe, ipohondria era considerată drept varianta bărbătească, ereditară a „isteriei”, tratamentul ei recomandat fiind exerciţiile în aer liber. Expediţia lui Rodman poate fi întradevăr un bun remediu. (Pollin, pp. 583-584)

6 În articolul „Poe's Julius Rodman: Judaism, Plagiarism, and the Wild West” (Midwest Quarterly, 1960, 1: 245-59), Stuart Levine susţine, pe temeiul notei de subsol din cap. II, că Rodman ar fi evreu, condiţie care motivează dorinţa lui de a se izola de semenii săi. În The Return of the Vanishing Hero (p. 132), Leslie Fiedler îl numeşte pe Rodman „un ciudat alter ego semitic al lui Poe”. După Pollin (p. 587), Poe nu face decât să semnaleze nişte trăsături ebraice tipice (prezente şi în Mistificare, Întâlnire, Ligeia, Prăbuşirea Casei Usher, unde personajele nu sunt evrei; accente satirice găsim în O poveste din Ierusalim, O dihanie cât patru, Omul-girafă, Omul de afaceri şi Versuri model: „Întreb, cine-a văzut ca ovreiul cel gras să dea bani” – traducere de Liviu Cotrău, în PD, p. 377; nuvelele menţionate pot fi consultate în MMR şi MLMR.

7 Poe ortografiază greşit numele botanistului şi exploratorului francez: e vorba de André Michaux (1746-1802), autor al celebrelor Stejarii Americii de Nord (1801) şi Flora Americii de Nord (1803), cărţile amintite în Jurnal.

8 La 18 ianuarie 1803, preşedintele Thomas Jefferson trimite un mesaj secret Congresului cerând aprobare şi fonduri

pentru finanţarea unei expediţii de explorare a vestului Statelor Unite.

9 Numele corect al exploratorului este Clark.

10 În uitare (fr.).

11 Personaj fictiv.

12 „Teritoriile Rusiei”, adică Alaska, vor fi cumpărate în 1867 pentru 7.200.000 de dolari.

13 Louis Hennepin, misionar francez, care, în 1679, l-a însoţit pe Robert de La Salle într-o expediţie în regiunea Marilor Lacuri. Anul menţionat de Poe este de fapt cel în care a apărut traducerea engleză a lucrării lui Hennepin, Nouvelle découverte d'un trčs grand pays situé dans l'Amérique (1697).

14 Washington Irving, autorul Astoriei, una din sursele de inspiraţie ale Jurnalului.

15 Jonathan Carver: explorator şi scriitor american, ale cărui Travels Through the Interior Parts of North America în the Years 1766, 1767, and 1768 au apărut în 1778. Carver a ajuns doar până în Minnesota de astăzi.

16 Jurnalul lui Alexander Mackenzie se intitulează Voyages from Montreal, on the River St. Laurence, Through the Continent of North America, To the Frozen and Pacific Oceans: In the Years 1789 and 1793, With a Preliminary Account of the Rise, Progress, and Present State of the Fur Trade of That Country. Datele lui Poe sunt fictive; expediţiile au fost organizate de fapt de către negustorii francezi din Canada, aflaţi în relaţii tensionate cu Hudson Bay Fur Company. (Pollin, p. 591)

17 Presupusul pasaj dintre Atlantic şi Pacific căutat de spanioli; strâmtoarea Bering. (Pollin, p. 593)

18 Samuel Hearne a plecat din fortul Prince of Wales şi a ajuns în golful Hudson; Journey from Prince of Wales' Fort to the Northern Ocean a fost publicată postum în 1795. Nu e limpede de unde a preluat Poe informaţia despre „scopul” călătoriei sale. (Pollin, p. 593)

19 Paragraful e o parafrază a unor pasaje din Astoria. (Pollin, p. 593)

20 Referinţa la Joseph Frobisher provine din Introducerea lui Mackenzie la Voyages. (Pollin, pp. 593-594)

21 Poe preia eronat sau schimbă cu bună ştiinţă informaţiile preluate din Mackenzie: „Peter Pond” devine „Peter

Bond”, „patruzeci de mile” devine „treizeci de mile”. (Pollin, p. 594)

22 Povestea lui Ledyard este preluată din Memoriile lui Jefferson (Life of Captain Lewis). Deşi întreg pasajul provine din Jefferson, Poe îl menţionează pe fostul preşedinte al Statelor Unite doar ca să semnaleze presupusa „eroare” a acestuia. (Pollin, p. 595)

23 Poe „prelucrează” materialul lui Mackenzie, telescopând cronologia. Lacurile şi râurile menţionate de Poe ca fiind itinerarul primei călătorii a lui Mackenzie constituie o versiune condensată a patruzeci de pagini din relatarea lui Mackenzie. (Pollin, p. 595)

24 Referindu-se la a doua expediţie a lui Mackenzie, Poe desemnează Montreal, şi nu fortul Chepewyan ca punct de plecare. Mackenzie şi-a început a doua călătorie pe 10 octombrie

1792. A ajuns până la ocean nu „pe la paralela 40° latitudine nordică”, ci la 52° 21' latitudine nordică şi 124° longitudine vestică. (Pollin, p. 596)

25 Nu se cunoaşte sursa lui Poe despre expediţiile lui Zebulon Pike, însă marea parte a informaţiei din text se regăseşte în titlul complet al Expediţiilor lui Pike, carte publicată în 1810:

An Account of Expeditions to the Sources of the Mississippi, and through the Western Parts of Louisiana, to the Sources of the Arkansaw, Kans, La Platte, and Pierre Juan, Rivers; performed by order of the Government of the United States during the years 1805, 1806, and 1807. And a Tour through the Interior Parts of New Spain, when conducted through these provinces, by order of the Captain-General, în the Year 1807, Philadelphia, C.&A. Conrad, & Co., 1810. În mod sigur Poe n-a consultat conţinutul lucrării lui Pike, căci informaţia din paragraf este eronată. (Pollin, pp. 596-597)

26 Informaţia despre expediţia lui Thompson din acest paragraf şi cea despre grupul comandat de Wilson Price Hunt din capitolul următor provin din Astoria. (Pollin, p. 597)

27 Nu se cunoaşte sursa lui Poe privind expediţia lui Stephen H. Long, dar informaţia dată de Poe este conţinută în titlul unei lucrări despre expediţia respectivă, scrisă de W. H. Keating, membru al expediţiei şi intitulată Narrative of an

Expedition to the Source of the St. Peter's River, Lake Winnepeek, Lake of the Woods... Performed în the Year 1823, Philadelphia, 1824.

Membru al expediţiei şi intitulată Narrative of an Expedition to the Source of the St. Peter's River, Lake Winnepeek, Lake of the Woods... Performed în the Year 1823, Philadelphia, 1824.

28 E vorba de romanul de aventuri al lui Washington Irving, Adventures of Captain Bonneville or Scenes, Incidents, and Aventures în the Far West (1837).

29 Cititorul american de rând, pare să presupună Poe, va fi crezut că prima traversare a Munţilor Stâncoşi a fost realizată de Lewis şi Clark. Oferind acest pomelnic al expediţiilor de explorare a nord-vestului american şi insistând asupra întâietăţii lui Alexander Mackenzie, Poe speră să asigure credibilitatea Jurnalului lui Rodman. Dacă Lewis şi Clark au fost precedaţi de un alt explorator, pe Mackenzie să nu-l fi precedat oare Julius Rodman? (Pollin, p. 599)

Capitolul doi.

După moartea tatei şi a celor două surori ale mele nu m-a mai interesat plantaţia noastră din Point, aşa că am vândut-o, pe degeaba, lui monsieur Junôt. De multă vreme mă tot bătuse gândul să vânez în lunca fluviului Missouri şi până la urmă m-am hotărât să fac o călătorie într-acolo şi să încerc să procur piei de animale, pe care ştiam sigur că le voi putea vinde în Petite Côte agenţilor privaţi de la Northwest Fur Company30. Eram încredinţat că în felul acesta, cu un dram de curaj şi iniţiativă, se putea agonisi mult mai multă avere decât prin cine ştie ce alte mijloace. De altfel, mi-a plăcut întotdeaua să trag cu puşca şi să pun capcane, deşi nu m-am îndeletnicit cu niciuna la modul serios, iar acum simţeam o dorinţă aprigă să explorez o părticică din ţinuturile noastre de la vest, despre care Pierre Junôt îmi vorbise de nenumărate ori. Era fiul cel mai mare al vecinului care cumpărase de la mine plantaţia, un om cu apucături ciudate şi idei cam trăsnite, însă din cale-afară de inimos şi, deşi puţintel la trup, nu încape îndoială că era la fel de viteaz ca orice bărbat în toată firea. Se trăgea dintr-o familie de canadieni şi în două sau trei rânduri luase parte la nişte expediţii scurte pentru Fur Company, ca voyageur 31, iar de atunci îi plăcea să i se spună aşa şi să se laude cu isprăvile sale.

Tatăl meu a prins drag de Pierre şi m-am legat şi eu de el. Îi plăcea mult şi mai tinerei mele surori, Jane, şi cred că ar fi ajuns să se mărite cu el, dacă Domnul ar fi voit să o cruţe32.

Când Pierre a aflat că după moartea tatălui meu nu prea ştiam de ce să mă apuc, m-a sfătuit să pun pe picioare o mică expediţie pe Missouri, iar el să-mi fie însoţitor şi nu i-a trebuit mult să mă convingă. Ne-am înţeles să o luăm în amonte şi să mergem cât mai departe cu putinţă şi, pe măsură ce înaintam, să vânăm şi să nu ne întoarcem până ce nu vom fi pus deoparte ceva bani de pe urma pieilor vânate. Tatăl lui nu s-a opus, ci, dimpotrivă, i-a dat vreo trei sute de dolari, aşa că ne-am dus la Petite Côte să facem rost de echipamente şi să angajăm câţi oameni puteam pentru călătorie.

Petite Côte33 este o mică aşezare pe malul nordic al fluviului, la vreo douăzeci de mile de locul unde se uneşte cu Mississippi – un cătun situat la poalele unui lanţ de coline scunde, pe un fel de dâmb, înalt cât să nu fie inundat de revărsările din iunie. Sus pe creastă se văd doar cinci-şase colibe din buşteni, dar în partea de est se află o capelă şi vreo douăsprezece sau cincisprezece case mai acătării, dispuse paralel cu fluviul. Aici vieţuiesc vreo sută de suflete, majoritatea creoli de obârşie canadiană, nişte leneşi fără pereche, care nu se învrednicesc nici măcar să-şi cultive pământurile din jur, bogate în cernoziom, mărginindu-se când şi când la grădinărit. Trăiesc mai ales din vânătoare şi din negoţul cu indienii, de la care cumpără piei pe care le vând mai departe agenţilor Companiei de Nord-Vest. Nu ne aşteptam să întâlnim piedici în a găsi oameni şi cele trebuincioase pentru călătoria noastră, numai că am rămas dezamăgiţi în amândouă privinţele, locul fiind prea sărac ca să ne poată oferi tot ce voiam noi pentru o expediţie sigură şi eficientă.

Plănuisem să străbatem un ţinut împânzit de triburi indiene despre care nu ştiam mai nimic, în afară de rapoarte vagi, triburi despre care aveam toate motivele să credem că sunt feroce şi perfide. Prin urmare, era cu atât mai necesar să mergem cât mai bine dotaţi cu arme şi muniţii, dar şi cu oarecare forţă cât priveşte numărul combatanţilor; şi, dacă expediţia noastră se dovedea profitabilă, trebuia să luăm cu noi bărci îndeajuns de încăpătoare ca să putem aduce acasă pieile de care am fi făcut rost. Am ajuns în Petite Côte pe la mijlocul lui

martie, dar n-am reuşit să fim gata de drum decât în ultima zi a lunii mai. A fost nevoie să trimitem în două rânduri la Point după oameni şi provizii şi numai pe bani grei puteam face rost şi de unele, şi de altele. Drept să spun, n-am fi reuşit să obţinem multe dintre cele ce ne trebuiau, dacă Pierre nu avea norocul să dea peste un grup care tocmai se întorcea dintr-o expediţie pe Mississippi şi n-ar fi angajat şase bărbaţi dintre cei mai destoinici, pe lângă o canoe sau pirogă, în acelaşi timp cumpărând de la ei aproape toate proviziile şi muniţiile care le prisoseau.

Acest ajutor bine-venit ne-a permis să fim gata de drum înainte de 1 iunie. Pe 3 ale lunii (1791) ne-am luat rămas-bun de la prietenii noştri din Petite Côte şi am pornit-o. Eram cincisprezece de toţi, cinci fiind nişte canadieni din Petite Côte şi fiecare luase deja parte la mici incursiuni pe fluviu. Erau buni barcagii şi tovarăşi de chef nemaipomeniţi când era vorba să o dea pe cântece franţuzeşti, iar cât despre băutură, nu-i întrecea nimeni, deşi, la drept vorbind, rareori îl puteai vedea pe vreunul în aşa hal încât să nu fie în stare să-şi facă treaba. Erau mereu binedispuşi şi întotdeauna gata să pună osul. Ca vânători însă, nu aveam o părere grozavă despre ei, iar ca luptători aveam să aflu foarte curând că nu te puteai bizui pe ei. Doi dintre cei cinci s-au oferit să fie interpreţi, până când vom fi parcurs cinci-şase sute de mile în susul fluviului (dacă reuşeam să ajungem aşa departe), după care nădăjduiam că, la o adică, o să găsim vreun indian care să ne ajute. Am hotărât, însă, să ne ferim pe cât posibil de orice contact cu indienii şi să ne descurcăm singuri cu pusul capcanelor, decât să ne expunem riscului destul de mare ca o mână de oameni să fie în situaţia de a negocia cu ei. Planul nostru era să acţionăm cu multă băgare de seamă şi să nu ne arătăm la faţă decât în cazul în care n-am fi avut încotro.

Cei şase oameni angajaţi de Pierre de pe vasul care se întorcea de pe Mississippi alcătuiau un grup cum nu se poate mai diferit de cel al canadienilor. Cinci dintre ei erau fraţi şi îi chema Greely (John, Robert, Meredith, Frank şi Poindexter) şi anevoie ai fi putut găsi bărbaţi mai chipeşi şi mai cutezători. John Greely era cel mai vârstnic şi mai voinic dintre cei cinci, având faima de cel mai vânjos bărbat şi cel mai iscusit vânător din Kentucky, statul din care proveneau cu toţii. Înalt de şase picioare şi din cale-afară de lat în umeri, se sprijinea pe nişte

picioare zdravene. Ca majoritatea bărbaţilor înzestraţi cu o forţă fizică deosebită, avea o fire nespus de blajină şi de aceea era foarte iubit de noi toţi. Ceilalţi patru fraţi erau şi ei bărbaţi bine făcuţi, deşi nu se puteau compara cu John. Poindexter era la fel de înalt, dar cam slăbănog şi cu o înfăţişare nespus de fioroasă şi, aidoma fratelui său mai mare, era blândeţea întruchipată. Erau cu toţii nişte vânători experimentaţi şi ţintaşi nemaipomeniţi. Au acceptat cu bucurie oferta lui Pierre de a ne însoţi şi ne-am înţeles să împărţim în mod egal profiturile de pe urma expediţiei, adică să împărţim câştigurile în trei părţi, una care să fie a mea, alta a lui Pierre şi a treia să fie împărţită între cei cinci fraţi.

Al şaselea om pe care l-am angajat de pe vasul respectiv era şi el o achiziţie bunicică. Se numea Alexander Wormley, un individ cam ciudat, de loc din statul Virginia. Cândva fusese predicator, apoi s-a crezut profet. A colindat ţara dintr-un capăt într-altul, desculţ, cu părul lung şi barba de un cot, vorbind din Scriptură oricui i se ivea în cale. Nălucirea asta se preschimbase acum în altceva, căci omul nu avea alt gând decât să descopere mine de aur în măruntaiele pământului. Când venea vorba de aşa ceva, parcă îl apuca strechea, însă în toate celelalte privinţe era foarte cumpătat, ba chiar ager la minte. Era un vâslaş destoinic, un excelent vânător şi grozav de curajos, pe lângă faptul că avea o forţă colosală şi mai era şi iute de picior. Mă bizuiam mult pe acest simbriaş de-al meu datorită firii sale entuziaste şi, după cum se va vedea, până la urmă nu m-am înşelat în privinţa lui.

Ceilalţi doi aflaţi în solda mea erau un negru aflat în proprietatea lui Pierre Junôt, pe nume Toby şi un străin pe care l-am întâlnit în pădurea de lângă Pontonul lui Mil şi care ni s-a alăturat numaidecât ce i-am vorbit despre planurile noastre. Îl chema Andrew Thornton, de loc tot din Virginia şi, am impresia, dintr-o familie foarte înstărită, din stirpea Thornton, de prin partea de nord a statului. Plecase din Virginia în urmă cu vreo trei ani, iar în răstimpul acesta a colindat ţinuturile din vest însoţit doar de un câine mare din rasa Terra-Nova. Nu aduna piei de animale şi nici nu părea să aibă vreun ţel precis, afară de acela de a-şi astâmpăra dorul de aventură şi pribegie. Deseori când stăteam noaptea în jurul focului, ne delecta cu păţaniile şi cu necazurile lui în pustietate, lucruri pe care ni le istorisea cu

un aer atât de grav şi de serios, încât nu mai lăsa loc de îndoială, deşi, ca să fiu sincer, multe dintre ele păreau de-a dreptul miraculoase. Experienţa de mai târziu ne-a învăţat că primejdiile şi greutăţile întâmpinate de un vânător solitar nu prea pot fi exagerate şi că adevărata lui sarcină e să le înfăţişeze ascultătorului în culori cât mai clare cu putinţă. Am prins drag de acest Thornton din prima clipă când l-am văzut.

Am spus doar câteva cuvinte despre Toby, care însă nu era chiar cel mai neînsemnat personaj din grupul nostru. Se afla de mulţi ani în familia venerabilului domn Junôt şi se dovedise un negru credincios. Era prea bătrân ca să participe la o expediţie ca a noastră, dar Pierre n-a vrut în ruptul capului să se despartă de el. La drept vorbind, era un om încă în putere şi în stare să-şi învingă clipele de oboseală. Pierre însuşi era probabil cel mai firav dintre noi toţi cât priveşte forţa trupească, dar era înzestrat cu o minte ascuţită şi un curaj care sfida orice pericol. Apucăturile sale erau uneori cam bizare şi imprevizibile, din care pricină deseori nimerea în câte o încăierare, iar în două sau trei rânduri a primejduit foarte serios reuşita expediţiei noastre. Totuşi, era un prieten de nădejde şi din acest punct de vedere îl consideram de neînlocuit.

Iată, aşadar, o scurtă relatare despre grupul nostru, aşa cum era el constituit la plecarea din Petite Côte34. În călătoria noastră ne puteam bizui pe două bărci care să ne transporte pe noi şi tot calabalâcul nostru şi în care să aducem acasă pieile pe care le-am fi procurat. Cea mică era o pirogă construită din scoarţă de mesteacăn, cusută cu fibre din rădăcini de molid, iar armuzurile fuseseră cătrănite cu răşină. Ambarcaţiunea era atât de uşoară, încât şase oameni o puteau lesne căra pe umeri. Avea o lungime de douăzeci de picioare şi putea fi mânată cu ajutorul a patru până la douăsprezece padele. Încărcată până la copastie, se afunda în apă cu vreo optsprezece ţoli şi nu cu mai mult de zece când era goală. Cealaltă era o şalupă cu chilă pe care o construiserăm în Petite Côte (piroga o cumpărase Pierre de la expediţia de pe Mississippi). Era lungă de treizeci de picioare şi, încărcată până la copastie, se afunda în apă până la o adâncime de două picioare. Puntea din prova măsura douăzeci de picioare şi alcătuia ruful, prevăzut cu o uşă solidă, cabina fiind suficient de largă ca să ne poată adăposti pe toţi, dacă stăteam aproape unii de alţii, căci şalupa era foarte lată.

Această porţiune rezista la gloanţe, spaţiul dintre cele două rânduri de scânduri fiind căptuşit cu câlţi. În câteva locuri am lăsat nişte deschizături prin care, în caz că eram atacaţi, să putem trage asupra duşmanului şi să-i putem urmări mişcările. Prin aceste ochiuri pătrundeau aerul şi lumina când uşa era închisă. Dar aveam cepuri cu care să le astupăm la nevoie. Restul din lungimea de zece picioare era spaţiu deschis, iar aici ne puteam folosi de şase padele. Cel mai mult însă ne ajutam de prăjini, pe care le manevram deplasându-ne de-a lungul punţii. Mai aveam şi un catarg scurt, uşor de montat şi de demontat, înfipt la vreo şapte picioare de prova, pe care întindeam o velă mare şi pătrată când aveam noroc de vânt prielnic şi pe care o strângeam atunci când vântul bătea din faţă.

Sub punte, într-un compartiment al provei, am depozitat zece butoiaşe cu praf de puşcă de cea mai bună calitate şi o cantitate corespunzătoare de plumb, din care a zecea parte fusese deja folosită pentru gloanţe de puşcă. Tot aici am mai aşezat un mic tun din bronz şi un afet, ambele desfăcute în bucăţi şi lăsate la îndemână, gândindu-ne că la un moment dat, în cursul expediţiei noastre, vom avea nevoie, poate, de un asemenea mijloc de apărare. Tunul era unul din cele trei aduse de spanioli pe Mississippi cu doi ani în urmă şi căzute din pirogă în apă la câteva mile mai sus de Petite Côte. Un banc de nisip schimbase atât de mult relieful albiei în locul unde se răsturnase piroga, încât un indian a descoperit unul din tunuri şi, chemând ajutoare, l-a cărat până în sat, unde l-a vândut pe un galon de whisky. Oamenii din Petite Côte s-au dus şi au pus mâna pe celelalte două.

Erau nişte tunuri mici, dar dintr-un metal bun şi minunat meşteşugite, gravate şi ornamentate cu şerpi, aidoma tunurilor franţuzeşti. Lângă tunuri s-au mai găsit şi cincizeci de obuze de fier pe care le-am cumpărat noi. Am amintit de felul în care am făcut rost de acest tun, fiindcă, după cum se va vedea mai încolo, a avut un rol însemnat în câteva dintre operaţiunile noastre. În plus, aveam cincisprezece puşti, împachetate şi depozitate împreună cu poverile mai mari. Am pus obiectele mai grele în acest compartiment pentru ca prova să se poată afunda cât mai mult în apă, aceasta fiind cea mai bună metodă de a ne feri de cioturile şi de buştenii din fluviu.

Cât despre celelalte arme, eram înzestraţi destul de bine: fiecare om avea asupra sa o secure solidă şi un cuţit, pe lângă obişnuita puşcă şi muniţie. Fiecare barcă era echipată cu câte un fierbător de campanie, trei topoare mari, un cablu de remorcare, două muşamale cu care să acoperim, la nevoie, bunurile şi două bucăţi mari de burete cu care să scoatem apa din barcă. Piroga mai avea şi un mic catarg şi o velă (pe care am omis să le menţionez), nişte clei, scoarţă de mesteacăn şi rădăcini de molid împletite, pentru eventuale reparaţii. Tot aici se aflau şi bunurile pentru indieni, obiecte pe care le consideram de trebuinţă şi pe care le achiziţionaserăm de la vasul întâlnit pe Mississippi. Nu ţineam neapărat să facem negoţ cu indienii, dar aceste bunuri ne-au fost oferite la un preţ de nimic, aşa că am găsit de cuviinţă să le luăm cu noi, căci s-ar fi putut dovedi utile. E vorba de batiste de mătase şi bumbac, aţă, funii şi sfoară, pălării, pantofi şi ciorapi, tacâmuri şi articole de feronerie, stambă şi imprimeuri din bumbac, stofă de Manchester, foi de tutun sau ţigarete rulate, pături groase, jucării din sticlă, mărgele etC. Etc. Toate acestea erau vârâte în baloturi, nu prea mari, câte trei de fiecare om. La fel şi proviziile, ca să fie mai uşor de manevrat, din care o parte am depozitat în fiecare barcă. Aveam la noi cu totul vreo sută de kilograme de carne de porc, trei sute de kilograme de biscuiţi şi trei sute de kilograme de pemican.

Pemicanul îl preparaseră, în Petite Côte, canadienii, de la care am aflat că-l foloseau cei de la Northwest Fur Company în călătoriile lor mai lungi, când exista riscul să nu se găsească destul vânat. Pemicanul se prepară într-un fel mai aparte. Carnea slabă a animalului, de obicei unul mare, se taie în felii subţiri, care se pun pe un grătar de lemn deasupra unui foc mocnit, ori se lasă să stea la soare (cum era pemicanul nostru) sau uneori la ger. După ce se usucă bine, se zdrobeşte cu două pietre mari şi, astfel, carnea se va păstra ani de zile. Dacă însă se pune prea multă carne, ea va fermenta odată cu dezgheţul de primăvară, iar dacă nu stă la aer, se va altera repede. Partea grasă, împreună cu noada, se topeşte şi, cât timp fierbe, se amestecă, jumate-jumate, cu carnea tocată, după care se pune în pungi şi se consumă fără să mai fie gătită, fiind foarte gustoasă, chiar şi fără sare sau legume. Cel mai bun pemican se face adăugând măduvă şi grăunţe uscate – o hrană

excelentă35. Whisky-ul îl păstram în recipiente de sticlă de cinci galoane fiecare. Aveam douăzeci dintre acestea – o sută de galoane cu totul.

După ce le-am rânduit pe toate, spre binele tuturor, ba chiar şi al câinelui lui Thornton, ne-am dat seama că nu ne mai rămăsese loc liber decât în cabina mare, unde însă nu voiam să depozităm nimic, ca să o putem folosi ca dormitor, în caz de vreme rea. Nu ţineam aici decât arme şi muniţii, nişte capcane pentru castori şi o carpetă din piei de castor. Lipsa de spaţiu ne-a dat o idee pe care oricum ar fi trebuit să o punem în aplicare, anume, să trimitem patru oameni care să bată malurile fluviului şi să procure vânatul de care aveam nevoie şi să facă totodată pe iscoadele, ca să fim astfel preveniţi de apropierea indienilor. Am făcut rost, aşadar, de doi cai potriviţi; pe unul l-am dat în grija lui Robert şi Meredith Greely, care urmau să colinde malul de sud, iar pe celălalt lui Frank şi Poindexter (Greely), care aveau să înainteze pe malul de nord. Cu ajutorul cailor puteau să transporte vânatul pe care l-ar fi doborât.

Potrivind astfel lucrurile, bărcile au devenit mult mai uşoare, căci nu mai rămăseserăm la bord decât unsprezece. În barca mică erau doi oameni din Petite Côte împreună cu Toby şi Pierre Junôt. În cea mare se aflau profetul (cum îl porecliserăm noi) – adică Alexander Wormley – John Greely, Andrew Thornton, trei dintre oamenii din Petite Côte, eu şi câinele lui Thornton.

Ca să ne putem deplasa, uneori ne foloseam de vâsle, dar destul de rar; de cele mai multe ori ne ajutam de ramurile arborilor de pe mal sau, când terenul permitea, de cablul de tracţiune, care e cel mai uşor mijloc de transport. Câţiva dintre noi trăgeau de pe mal, iar cei din barcă o cârmeau printre maluri cu ajutorul prăjinilor. Adeseori se întâmpla să trecem cu toţii la împins prăjinile. Canadienii se pricep de minune la treaba asta

(recomandată fie atunci când fundul apei nu-i plin de mâl ori de nisipuri mişcătoare, fie când adâncimea nu-i prea mare), ca şi la vâslit. Folosesc prăjini lungi, ţepene şi uşoare, prevăzute cu vârf de fier. Înarmaţi cu ele, se duc mai întâi la prova şi se postează în număr egal de fiecare parte a bărcii, apoi se întorc cu faţa spre pupa şi-şi înfig prăjinile în albia râului. Având un punct de sprijin solid, barcagiii proptesc celălalt capăt al prăjinii

de umăr – care este protejat de o perniţă – şi, deplasându-se încet pe bord, încep să împingă şi astfel barca va fi propulsată cu putere. Nu e nevoie de cârmaci când se folosesc prăjinile, căci ele fac ca vasul să înainteze cu o precizie desăvârşită.

Ne-am început memorabila călătorie pe Missouri ba vâslind, ba slujindu-ne de prăjini, fiind nevoiţi uneori să intrăm în apă şi să tragem bărcile cu mâna prin curenţii rapizi sau prin vaduri. Pieile – pe care le consideram obiectivul principal al expediţiei noastre – urmau să fie procurate mai ales din vânătoare şi din capcanele pe care trebuia să le punem noi înşine, cât mai discret cu putinţă, fără să tratăm direct cu indienii. Despre ei ştiam de mult că erau un neam perfid şi că un grup mic ca al nostru nu trebuia să se încreadă prea mult în vorbele lor. Pieile şi blănurile procurate de aventurierii de dinaintea noastră, cei care urmaseră ruta pe care am ales-o şi noi, proveneau mai ales de la castori, vidre, jderi, lincşi, nurci, bizami, urşi, nevăstuici, vulpi roşcate, polifagi, ratoni, lupi, bivoli, cerbi şi elani. Noi însă ne-am propus să ne mărginim doar la cele mai preţioase.

Dimineaţa în care am pornit din Petite Côte a fost una dintre cele mai plăcute şi mai însufleţite, căci nimic nu putea întrece voioşia care ne cuprinsese pe toţi. Vara abia începuse şi briza vioaie care bătea spre noi avea ceva din blândeţea voluptuoasă a primăverii. Soarele strălucea curat, fără să dogorească. Gheaţa din apă se topise, iar curentul de apă, destul de umflat, ascundea toate aluviunile mocirloase şi jegoase care schimonosesc malurile fluviului Missouri în timpul refluxului. Acum căpătase o înfăţişare cu adevărat maiestuoasă, curgând lin pe lângă sălciile şi plopii de pe unul din maluri şi umflat şi iute pe lângă stâncile colţuroase de pe celălalt mal. Privind în susul fluviului (care, în locul acesta, se zărea până hăt departe, în apusul unde apele parcă se contopeau cu cerul) şi gândindu-mă la imensitatea teritoriului prin care probabil şerpuiseră aceste ape – un teritoriu încă necunoscut albilor şi adăpostind, poate, nenumărate şi magnifice lucrări ale Domnului – simţeam în sufletul meu un neastâmpăr cum nu mai trăisem vreodată, şi atunci am hotărât în sinea mea că nimic nu mă va împiedica să explorez acest fluviu nobil şi să merg mai departe decât oricare călător de până acum. În acest moment păream cuprins de o energie supraomenească, iar duhurile mele

animalice ajunseseră în aşa hal de surescitare, încât anevoie îmi găseam locul între marginile înguste ale bărcii. Tânjeam să fiu alături de fraţii Greely, undeva pe mal, ca să pot da frâu liber sentimentelor care mă copleşeau, să ţopăi şi să alerg prin prerie. Iar Thornton îmi împărtăşea din plin starea sufletească, fiind şi el pătruns de un interes viu pentru expediţia noastră şi de admiraţie pentru peisajul mirific din jurul nostru, lucru care m-a făcut să-l îndrăgesc şi mai mult. Nicicând n-am simţit ca în acele clipe o nevoie mai acută să am un prieten cu care să pot discuta deschis şi fără să mă tem că nu voi fi înţeles. Moartea subită a tuturor rudelor mele mă întristase, deşi nu mă aruncase în deznădejde, firea mea părând să caute alinare în contemplarea peisajelor sălbatice ale Naturii; iar aceste peisaje şi cugetările pe care le trezeau nu puteau fi trăite pe deplin, după cum mi-am dat seama, fără tovărăşia unei persoane care să nutrească aceleaşi sentimente. Thornton era exact genul de om în faţa căruia îmi puteam descărca sufletul de toate aceste emoţii extraordinare fără teama că mă voi umple de ridicol, ba chiar cu certitudinea că voi găsi un ascultător la fel de pasionat ca şi mine. Niciodată, nici înainte, nici de atunci încoace, n-am mai întâlnit pe cineva care să nutrească aceleaşi sentimente ca mine pentru peisajele naturii; şi chiar şi acest lucru era suficient ca să ne unească într-o prietenie trainică. Am fost foarte apropiaţi pe parcursul întregii noastre expediţii, aşa cum numai doi fraţi puteau fi şi nu făceam un pas fără să mă consult cu el. Eram prieten şi cu Pierre, dar între noi nu era acea comuniune de gânduri – cea mai puternică dintre toate legăturile omeneşti. Firea lui, deşi sensibilă, era prea inconstantă ca să poată înţelege zelul meu aproape fanatic.

Întâmplările din prima zi a călătoriei noastre nu s-au distins prin nimic deosebit, doar că pe la asfinţit ne-a fost destul de greu până să ajungem la gura unei peşteri mari de pe malul sudic al fluviului. Trecând pe lângă ea, am observat că peştera avea un aspect de-a dreptul fioros, căscându-se la baza unui mal abrupt înalt de două sute de picioare şi aplecat niţel peste albia fluviului. Nu ne-am putut da bine seama de adâncimea peşterii, dar era înaltă de vreo şaisprezece-şaptesprezece picioare şi lată de cel puţin cincizeci36. Prin dreptul ei apa curgea cu iuţeală şi, fiindcă malul povârnit ne împiedica să remorcăm barca, am fost nevoiţi să muncim din răsputeri ca să

putem trece de acel loc, lucru pe care l-am reuşit până la urmă, suindu-ne cu toţii, afară de un singur om, în şalupă. Omul a rămas în pirogă, pe care a priponit-o apoi ceva mai jos de peşteră. Aşadar, vâslind cu toţii la unison, am reuşit să trecem şalupa peste prag, trăgând după noi şi piroga, pe care o legaserăm cu o frânghie. În ziua aceea am lăsat în urma noastră Bonhomme şi Osage, două râuri mai mici şi câteva insule mititele. Am parcurs vreo douăzeci şi cinci de mile în pofida vântului potrivnic şi am făcut popas de noapte pe malul nordic, lângă o cascadă căreia i se spunea Diable37.

4 iunie. În zorii zilei Frank şi Poindexter Greely au sosit în tabără cu o ciută voinică din care am dejunat cu toţii, extrem de fericiţi, după care, plini de voie bună, am luat-o iarăşi din loc. La pragul Diable, curentul de apă se năpusteşte cu putere asupra câtorva stânci ce se iţesc aproape de malul sudic, îngreunând navigaţia. Nu departe de acest loc am nimerit peste nişte bancuri de nisip care ne-au dat multă bătaie de cap. Aici malurile se surpă întruna şi cu timpul au schimbat mult albia fluviului. Pe la orele 8 am avut vânt prielnic din est şi cu ajutorul lui am reuşit să înaintăm rapid, astfel încât până la asfinţit am reuşit să parcurgem în jur de treizeci de mile sau chiar mai mult. La nord de Du Bois am trecut de un pârâu, botezat Charité38 şi de câteva insuliţe. Pe înserat, când am ajuns în dreptul unui pâlc de plopi, fluxul crescuse repejor, încât n-am găsit nici un loc unde să ne putem aşeza tabăra. Era o vreme excelentă, dar, fiind prea surescitat ca să pot dormi, l-am rugat pe Thornton să mă însoţească într-o plimbare prin împrejurimi şi ne-am întors odată cu zorile. Ceilalţi camarazi ai noştri s-au adăpostit pentru prima oară în cabină, găsind-o destul de încăpătoare, chiar şi pentru alte cinci-şase persoane. În timpul nopţii i-a neliniştit un zgomot ciudat, sus pe punte, dar nu-şi puteau da seama despre ce era vorba; şi când unul dintre ei a ieşit ca să cerceteze, făptaşul dispăruse. Din descrierile lor am dedus că zgomotul fusese produs de vreun câine de-al indienilor, care adulmecase proviziile noastre proaspete (ciuta de ieri) şi încercase să-şi ia şi el o porţie. Explicaţia m-a mulţumit pe deplin, dar întâmplarea în sine ne-a dat de înţeles că, dacă nu postam o santinelă pe timpul nopţii, ne expuneam unui risc enorm, aşa că am decis să procedăm în consecinţă de acum înainte.

Prin urmare, după ce v-am relatat cu propriile cuvinte ale domnului Rodman întâmplările din primele două zile ale călătoriei, ne vom abţine să-l însoţim pas cu pas în expediţia sa pe Missouri până la gura râului Platte, unde a ajuns pe 10 august. Acest fluviu, pe toată întinderea lui, este atât de bine cunoscut şi a fost descris de atâtea ori, încât orice altă relatare ar fi de prisos; iar Jurnalul, în această etapă a călătoriei, nu remarcă altceva decât trăsăturile de relief ale regiunii şi obişnuitele fapte legate de navigaţie şi vânătoare. Exploratorii au făcut trei popasuri mai lungi, ca să pună curse, dar fără prea mare succes, iar în cele din urmă s-au hotărât să meargă mai departe, până în inima ţinutului, renunţând deocamdată să mai vâneze. Doar două evenimente mai importante sunt consemnate în cele două luni pe care le vom omite. Unul este moartea unuia dintre canadieni, Jacques Lauzanne, de la muşcătura unui şarpe cu clopoţei; celălalt priveşte întâlnirea cu o patrulă spaniolă trimisă din ordinul comandantului provinciei să-i intercepteze şi să-i întoarcă din drum pe exploratori. Ofiţerului aflat la comanda detaşamentului nu-i păsa însă prea mult de expediţie şi, îndrăgindu-l nespus pe domnul Rodman, le-a dat voie călătorilor noştri să-şi continue drumul. Prin preajma bărcilor roiau mai multe cete de indieni Osage şi Kanzas, dar ele nu păreau câtuşi de puţin ostile. Prin urmare, îi vom lăsa pe călătorii noştri deocamdată la gura râului Platte, pe 10 august, 1791, după ce numărul lor se redusese la paisprezece.

30 Un concern de firme din Montréal care se ocupa cu comerţul de blănuri şi care în 1821 a fuzionat cu rivalul său, Hudson's Bay Company.

31 Ghid şi cărăuş (fr.).

32 În opinia lui Pollin (p. 600), e de neconceput ca fiul cel mai mare al unui latifundiar să facă pe voyageur-ul – un fel de pădurar, barcagiu şi ghid, angajat pentru transportul mărfurilor către factoriile îndepărtate din nord-vestul american şi canadian (American Heritage Dictionary of the English Language, New York, 1969).

33 Acum St. Charles – Editorii G. M. (n.a.)

34 Domnul Rodman nu ne-a dat nici o descriere a Domniei Sale, iar o relatare despre grupul său nu este deloc completă fără un portret al şefului său. „Era de vreo douăzeci şi cinci de ani”, spune domnul James Rodman într-o însemnare aflată acum

în posesia noastră, „când a pornit în sus pe râu. Era un bărbat foarte viguros şi activ, dar scund de statură, nu mai mult de cinci picioare şi vreo trei-patru ţoli, bine clădit, cu picioare cam crăcănate. Avea înfăţişarea unui evreu, cu buze subţiri şi ten închis.” – Editorii G. M. (n.a.)

35 Pemicanul descris aici de către domnul Rodman reprezintă ceva cu totul nou pentru noi, fiind foarte diferit de cel cu care cititorii noştri sunt fără îndoială familiarizaţi din jurnalele lui Parry, Ross, Back şi ale altor călători prin ţinuturile arctice. Acesta – dacă bine ţinem minte – se prepară fierbând carnea slabă (grăsimea se îndepărtează cu grijă), până când supa scade binişor şi capătă o consistenţă cărnoasă. La această pastă se adaugă sare şi o mulţime de mirodenii, chiar şi o cantitate mică din această pastă conţinând, din câte se crede, numeroase substanţe nutritive. Dar experimentul realizat de un chirurg american, care a avut prilejul să observe şi să studieze procesul digestiv printr-o gaură deschisă în stomacul unui pacient, a demonstrat că volumul în sine reprezintă un lucru esenţial în acest proces şi că, prin urmare, concentrarea proprietăţilor nutritive ale hranei implică în mare măsură un paradox.

— Editorii G. M. (n.a.) – Poe inventează o metodă absurdă de preparare a pemicanului, pe care o atribuie celor trei exploratori. (Pollin, pp. 606-607)

36 Peştera pomenită aici este cea căreia negustorii şi barcagiii îi zic „Taverna”. Pe stânci sunt pictate imagini groteşti care s-au bucurat cândva de un respect deosebit din partea indienilor. Vorbind despre această peşteră, căpitanul Lewis spune că este latâ de o sută douăzeci de picioare, înaltă de douăzeci şi adâncă de patruzeci, iar stâncile străjuind deasupra ei ating înălţimea de aproape trei sute de picioare. Vrem să atragem atenţia asupra faptului că relatarea domnului R. Nu corespunde sub nici un aspect cu cea a căpitanului Lewis. În ciuda văditului său entuziasm, exploratorul nostru nu e deloc tentat să exagereze faptele. În multe cazuri similare se va adeveri că afirmaţiile lui privind cantitatea (în deplinul înţeles al termenului) se înscriu întotdeauna în limitele adevărului, aşa cum a fost acesta înţeles de atunci încoace. Iată o trăsătură remarcabilă a cugetului său, una care ar trebui desigur să confere o mare credibilitate observaţiilor sale privind unele regiuni despre care nu cunoaştem nimic, dincolo de aceste

observaţii. Dar cât priveşte efectele, firea ciudată a domnului Rodman îl îndeamnă la excese. De pildă, vorbeşte despre peştera în chestiune ca având un aspect fioros, iar tonul relatării sale în legătură cu ea derivă în esenţă din latura mai sumbră a firii sale, manifestată în momentul când a trecut de acea stâncă. Citind jurnalul său, este bine să avem în minte aceste observaţii. Isprăvile sale nu sunt niciodată „înflorite”, iar impresiile clădite pe aceste fapte au probabil, în percepţia obişnuită, o notă de exagerare. Totuşi, nu este nimic fals în această exagerare, decât poate un anume sentiment general privind lucrul văzut şi descris. Cât despre cugetul său, stridenţa vădită a tonului este singura nuanţă absolută şi adevărată.

— Editorii G. M. (n.a.)

37 Diavolul (fr.).

38 La Charette? Du Bois este neîndoielnic râul Wood.

— Editorii G. M. (n.a.)

Capitolul trei.

Ajungând la gura râului Platte, călătorii noştri au făcut un popas de trei zile, timp în care au scos la aerisit şi uscat bunurile şi proviziile, şi-au confecţionat vâsle şi prăjini noi, au reparat stricăciunile la piroga de mesteacăn. Vânătorii au dat iama printre animalele sălbatice, refăcând stocurile din cele două bărci. Se găseau din abundenţă căpriori, curcani şi găinuşe dolofane. Oamenii s-au ospătat şi cu câteva specii necunoscute de peşti, iar nu departe de malul apei au descoperit un soi nemaipomenit de struguri sălbatici. De mai bine de două săptămâni nu zăriseră picior de indian prin preajmă, căci era sezon de vânătoare şi fără îndoială că indienii umblau după bizonii din prerie. După ce s-au aprovizionat cum scrie la carte, călătorii au ridicat tabăra şi şi-au reluat înaintarea pe Missouri. Revenim la cuvintele Jurnalului.

14 august. Am luat-o din loc ajutaţi de un vânticel excelent din direcţia sud-est şi am ţinut-o cât mai aproape de malul sudic. Profitând de contracurent, am reuşit să înaintăm destul de iute, în pofida curentului care în mijlocul apei era neobişnuit de lat şi de puternic. Pe la amiază ne-am oprit să cercetăm nişte movile interesante pe malul sud-vestic, într-un loc unde pământul părea să se fi scufundat considerabil pe o întindere de vreo trei sute de acri, poate chiar mai mult. În apropiere e un iaz întins, din cauza căruia s-ar fi putut surpa

solul pe care se află movilele, de felurite forme şi mărimi, toate din mâl şi nisip, cea mai înaltă fiind foarte aproape de apă. Nu-mi dau seama dacă aceste movile sunt opera naturii sau a omului. Aş fi tentat să le atribui indienilor, dar după aspect solul pare să fi fost serios afectat de acţiunea violentă a apei 39. Am rămas în acest loc tot restul zilei, după ce străbătuserăm douăzeci de mile.

15 august. Astăzi am avut un vânt potrivnic cât se poate de neplăcut şi după multă trudă am parcurs abia cincisprezece mile; popas de noapte sub o stâncă pe malul nordic – prima stâncă zărită pe acea parte de când lăsaserăm în urmă râul Nodaway. Noaptea, s-a pornit o ploaie torenţială şi fraţii Greely şi-au adus caii în cabină. Robert a trecut călare râul dinspre malul sudic şi s-a dus cu piroga după Meredith. Nici n-a băgat în seamă isprăvile lui, deşi noaptea a fost una dintre cele mai mohorâte şi mai tumultuoase din câte mi-a fost dat să văd vreodată, iar râul se umflase straşnic.

Şedeam cu toţii foarte confortabil în cabină, căci afară era răcoare, Thornton reuşind de minune să ne alunge somnul cu poveştile pe care le depăna una după alta despre păţaniile lui cu indienii de pe Mississippi. Câinele uriaş părea să asculte cu atenţie fiecare cuvânt pe care-l rostea stăpânul său. Şi, când venea vorba despre vreo întâmplare mai greu de crezut, Thornton i se adresa grav, ca unui martor ocular: „Nep, zicea el, nu-ţi aduci aminte de momentul ăla?” sau „Nep ar putea să jure că-i adevărat, nu-i aşa, Nep?”. Iar bietul animal numaidecât îşi rotea ochii în cap, îşi scotea afară limba monstruoasă şi îşi clătina capul cel mare, parcă spunând: „Oh, adevăr grăieşti, ca din Sfânta Scriptură”.

Deşi ştiam cu toţii că javra fusese învăţată acest truc, nu ne puteam stăpâni să nu izbucnim în hohote de râs ori de câte ori Thornton se folosea de el.

16 august. În zorii zilei am trecut de o insulă şi de un pârâiaş lat de vreo cincisprezece iarzi, iar douăsprezece mile mai încolo de o insulă măricică, situată pe mijlocul apei. Pe latura nordică se vedea preria înaltă şi colinele împădurite, iar în partea de sud şesurile acoperite cu plopi.

Râul şerpuia întruna, dar nu mai curgea la fel de iute ca înainte să străbatem Platte. Aici pădurea era ceva mai rară decât cea de care trecuserăm, fiind populată mai ales cu ulmi,

plopi, hicori, nuci şi câţiva stejari. Ajutaţi aproape toată ziua de un vânt puternic, dar şi de curent, am parcurs douăzeci şi cinci de mile înainte să se înnopteze. Am aşezat tabăra pe malul sudic, pe un câmp vast acoperit cu ierburi înalte şi cu o sumedenie de pruni şi tufe de coacăze. În spatele nostru se înălţa o costişă abruptă şi împădurită. Urcând-o, am descoperit o altă prerie, întinzându-se pe o distanţă de vreo milă. Ne-am suit din nou pe o costişă asemănătoare, tot împădurită, de unde se vedea o prerie cât puteai cuprinde cu ochii. De pe culme am contemplat una din cele mai splendide panorame din lume.

17 august. Am rămas în tabără toată ziua, îndeletnicindu-ne ba cu una, ba cu alta. Luându-i cu mine pe Thornton şi pe câinele său, am ieşit la plimbare nu prea departe, spre sud, şi am rămas fascinat de frumuseţea luxuriantă a ţinutului. Preriile întreceau în splendoare tot ce se spune în poveştile din O mie şi una de nopţi. Pe malurile pâraielor creştea o masă sălbatică de flori care păreau mai degrabă lucrarea Artei decât a Naturii, într-atât de generos şi fantastic se contopeau culorile lor pline de viaţă. Aroma grea aproape că-ţi tăia respiraţia. Din loc în loc dădeam peste câte o insulă cotropită de verdele arborilor în mijlocul unui ocean de eflorescenţe purpurii, albastre, portocalii şi roşii, cu toatele unduind în bătaia brizei.

Pe aceste insule creşteau cei mai falnici stejari din câţi se pot vedea, la poalele cărora iarba semăna cu o robă din cea mai pufoasă catifea verde şi pe ale căror trunchiuri uriaşe se căţărau pretutindeni viţe-de-vie, încărcate cu boabe coapte şi delicioase. În depărtare, Missouri avea o înfăţişare dintre cele mai maiestuoase; şi multe dintre insulele adevărate care îl împodobeau erau complet acoperite cu crânguri de pruni şi fel de fel de tufe, afară de locurile unde, în toate direcţiile, se distingeau nişte cărări înguste şi întortocheate, cum sunt aleile dintr-un parc englezesc; iar pe aceste alei mereu apăreau elani sau antilope, animalele care fără îndoială le bătătoriseră. Ne-am întors în tabără pe la asfinţit, încântaţi de excursia noastră. Noaptea a fost caldă, însă ne-au deranjat teribil ţânţarii.

18 august. Astăzi am străbătut o porţiune îngustă a fluviului, nu mai lată de două sute de iarzi, unde curentul, până atunci rapid, era mult încetinit de buştenii şi cioturile care pluteau mai peste tot. Şalupa s-a izbit de o buturugă şi s-a umplut pe jumătate cu apă, până să reuşim să ieşim la liman.

Am fost astfel siliţi să facem popas şi să ne mutăm lucrurile. O parte din biscuiţi s-au muiat, dar deloc praful de puşcă. Am rămas aici toată ziua, după ce făcuserăm doar cinci mile.

19 august. Am luat-o din loc dis-de-dimineaţă şi am înaintat binişor. Vremea era răcoroasă şi înnorată, şi pe la amiază, s-a lăsat cu o răpăială.

Am trecut, la sud, de un pârâu al cărui izvor este bine mascat de o insulă de nisip destul de întinsă şi cu aspect neobişnuit. Am străbătut vreo cincisprezece mile dincolo de ea. Aici platoul se depărtează de apă cu vreo zece, poate douăzeci de mile. Latura nordică este splendid împădurită, dar în partea de sud nu se prea zăresc arbori. De-a lungul apei se întind prerii minunate, iar pe maluri am găsit vreo patru-cinci soiuri de struguri, toţi destul de copţi şi buni la gust; unul din soiuri are nişte boabe mari şi roşii, de excelentă calitate. Seara, au sosit în tabără vânătorii de pe ambele maluri ale fluviului, aducând cu ei belşug de vânat, încât nu ştiam ce să mai facem cu el: găinuşe, curcani, doi căpriori, o antilopă şi o droaie de păsări de culoare galbenă cu dungi negre pe aripi, acestea dovedindu-se o adevărată delicatesă. Azi, am parcurs vreo douăzeci de mile.

20 august. Azi-dimineaţă am întâlnit o droaie de bancuri de nisip şi alte obstacole, dar, binedispuşi, ne-am continuat drumul şi, înainte să se întunece, am ajuns la gura unui pârâu destul de lat, la vreo douăzeci de mile de ultima noastră tabără. Pârâul curge dinspre nord şi chiar în dreptul gurii sale se află o insulă mare. Ne-am aşezat corturile aici, hotărâţi să rămânem vreo patru-cinci zile, ca să punem capcane pentru castori, căci prin preajmă se puteau observa multe semne de-ale lor. Această insulă avea una din cele mai splendide poziţii din lume şi sufletul îmi era copleşit de emoţii inedite şi dintre cele mai plăcute. Întreg peisajul semăna nu atât cu realitatea pe care o cunoaştem, cât cu cea pe care o visasem când eram copil. Malurile povârneau lin în apă şi erau înveşmântate cu iarbă scurtă şi moale, de un verde strălucitor, iarbă vizibilă în apă până departe de mal, mai ales în partea de nord, unde pârâul limpede se varsă în fluviu. Pretutindeni în jurul insulei – care măsoară cam douăzeci de acri – se întindeau liziere compacte cu plopi tremurători, ale căror trunchiuri erau încărcate cu viţe-de-vie pline cu roade, toate alcătuind un frunziş atât de des,

încât deabia se mai vedea fluviul. Înăuntrul acestui cerc iarba era niţel mai înaltă şi mai aspră, şi fiecare fir era străbătut pe la mijloc de o dungă pal-gălbuie sau albă. Din toate se degaja o aromă nespus de plăcută, parcă de vanilie, dar mult mai pătrunzătoare, care umplea întreg văzduhul. Obişnuita iarbă dulce englezească aparţine neîndoielnic acestui soi, dar nici nu se compară cât priveşte parfumul şi frumuseţea. Răspândite printre firele de iarbă, în toate direcţiile, erau puzderie de flori dintre cele mai strălucitoare, larg deschise şi toate împrăştiind o mireasmă ameţitoare – flori albastre, albe ca neaua, galbene, roşii, purpurii, stacojii, unele cu frunze dungate ca tulipele. Pretutindeni se vedeau crânguri de pruni şi cireşi, iar insula era împânzită cu poteci nenumărate şi labirintice, bătătorite de elani sau antilope. Aproape de mijlocul ei se afla un izvor cu apă dulce şi curată, care susura de sub nişte stânci povârnite, acoperite din vârf şi până la poale cu muşchi şi ierburi cătărătoare. Întreg peisajul semăna în chip minunat cu o grădină de flori artificială, dar infinit mai frumoasă, aducând mai degrabă cu una din priveliştile încântătoare despre care citim în cărţile vechi. Eram cu toţii extaziaţi de acest loc şi, extrem de fericiţi, ne-am aşezat tabăra în această dulce nebunie de miresme.

[Exploratorii au rămas aici o săptămână, perioadă în care au explorat ţinutul dinspre nord în toate direcţiile, reuşind să procure numeroase piei, mai ales lângă pârâul menţionat mai sus. Au avut noroc de vreme frumoasă, astfel încât bucuria călătorilor n-a fost tulburată deloc în acest Paradis terestru. Domnul Rodman nu s-a abătut însă de la măsurile de precauţie necesare şi în fiecare noapte a postat, rând pe rând, santinele, pe când toţi ceilalţi erau adunaţi în tabără şi petreceau. Nicicând înainte nu mai chefuiseră şi nu mai băuseră ca acum, canadienii dovedindu-se cei mai iscusiţi meşteri din lume la tras câte o cântare sau câte o duşcă. Nu făceau nimic altceva decât să gătească şi să se ghiftuiască, să ţopăie şi să-şi răcnească din toţi rărunchii colindele lor franţuzeşti. Sarcina lor din timpul zilei era să vegheze asupra taberei în răstimpul cât tovarăşii lor mai vrednici erau plecaţi să vâneze şi să pună curse. La una din aceste expediţii domnul Rodman a avut o ocazie nemaipomenită de a urmări îndeaproape obiceiurile unor castori, iar relatarea sa despre aceste animale ciudate este cât

se poate de interesantă, cu atât mai mult cu cât în unele privinţe ea diferă mult de descrierile obişnuite.

Însoţit, ca de obicei, de Thornton şi de câinele acestuia, domnul Rodman s-a ţinut tot timpul aproape de un pârâiaş, din dorinţa de a-i găsi izvorul, aflat undeva la vreo zece mile în amonte. La un moment dat, cei doi bărbaţi au ajuns la o mlaştină destul de mare, făcută de castorii care îndiguiseră pârâul. La capătul ei străjuia o sihlă deasă de sălcii, unele aplecate deasupra apei, şi chiar în locul acela au zărit câteva exemplare.

Exploratorii noştri s-au furişat lângă sălcii şi, după ce l-au făcut pe Neptun să stea culcat la mică distanţă, au reuşit să se urce, fără să fie observaţi, într-un copac înalt şi gros, de unde puteau privi la tot ce se întâmpla jos.

Castorii reparau o porţiune din dig şi fiecare mişcare a lor era perfect vizibilă. Arhitecţii aceştia veneau unul după altul până la capătul mlaştinii, fiecare cu câte o rămurică în gură. Apoi se îndreptau către dig şi cu multă băgare de seamă puneau rămurica de-a curmezişul părţii din dig care cedase. Isprăvind cu asta, se scufundau degrabă şi în câteva secunde reapăreau la suprafaţă cu o grămăjoară de mâl gros pe care mai întâi îl storceau bine de apă şi pe urmă îl aplicau cu labele şi cu coada (aceasta pe rol de mistrie) pe rămurica pe care tocmai o aşezaseră în spărtură.

Animalul dispărea apoi printre sălcii, fiind urmat numaidecât de un altul, care parcurgea exact acelaşi şir de operaţiuni.

În acest mod, stricăciunea pricinuită digului avea să fie curând şi eficient reparată. Domnii Rodman şi Thornton au urmărit mai bine de două ceasuri desfăşurarea acestei lucrări şi pot depune mărturie despre extraordinara dibăcie a acestor artizani. Dar imediat ce castorul se depărta de marginea mlaştinii, ca să caute o rămurică, spre marea amărăciune a privitorilor noştri – nerăbdători să vadă şi celelalte acţiuni ale sale – se făcea nevăzut pe după sălcii. Căţărându-se însă pe o creangă mai înaltă, cei doi domni aveau să descopere totul. Un mic sicomor, pare-se, fusese doborât la pământ şi acum era aproape complet golit de ramuri. Câţiva castori rodeau cu râvnă puţinele crengi care mai rămăseseră şi se grăbeau cu ele la dig. În răstimp, un sobor de animale au înconjurat un arbore mult

mai înalt şi mai bătrân şi se străduiau de zor să-l doboare. În jurul trunchiului se adunaseră vreo cincizeci-şaizeci de creaturi, dintre care şase sau şapte munceau simultan, iar când osteneau, plecau una după cealaltă, locurile rămase libere fiind luate de altele mai odihnite. Când călătorii noştri l-au observat pentru prima oară, sicomorul era dezgolit deja pe o porţiune destul de mare, dar numai la capătul gros al trunchiului, adică partea aflată lângă mlaştină. Incizia era lată de aproape un picior şi perfectă – de parcă ar fi fost făcută cu securea – iar pământul de la baza trunchiului era acoperit cu aşchii fine, longitudinale, semănând cu paiele – bucăţi roase şi nu mâncate, căci s-ar părea că aceste animale consumă doar coaja. Când lucrau, unele dintre ele se aşezau pe labele din spate, în poziţia bine cunoscută a veveriţelor, şi începeau să roadă copacul, în timp ce labele din faţă se odihneau pe marginea tăieturii, iar capetele erau băgate adânc în deschizătură. Două dintre ele însă se vârâseră cu totul în crăpătură şi, întinzându-se cât erau de lungi, rodeau cu sârg preţ de câteva minute, după care erau înlocuite de tovarăşele lor.

Deşi nu şedeau foarte confortabil, călătorii noştri erau atât de curioşi să asiste la retezarea sicomorului, încât erau ferm decişi să rămână la posturi până la lăsatul serii, un interval de opt ore din momentul în care se suiseră în copac. Marea lor nelinişte însă era Neptun, care anevoie putea fi strunit să nu se repeadă în mlaştină la zidarii care reparau digul. Zgomotele pe care acesta le-a făcut de mai multe ori i-au cam speriat pe tăietorii noştri, care au tresărit de fiecare dată, de parcă ar fi fost activaţi de o singură minte şi care au stat apoi cu urechile ciulite minute în şir. Dar când a început să se însereze, câinele s-a potolit cu totul, iar castorii şi-au continuat nestingheriţi activitatea.

Pe când soarele scăpăta, un soi de agitaţie părea să-i fi cuprins pe tăietorii de lemne, care s-au depărtat cu toţii de copac şi s-au bulucit spre partea neroasă a copacului. O clipă mai târziu s-a putut vedea că acesta se apleacă încetişor înspre partea roasă, până când buzele tăieturii s-au unit; dar copacul n-a căzut încă, fiind parţial susţinut de scoarţa neretezată. Ea a fost numaidecât atacată cu zel de câte rozătoare reuşiră să-şi găsească un locşor de muncă şi, cât ai zice peşte, scoarţa a fost roasă până la capăt, moment în care ditamai copacul, căruia

într-un chip atât de ingenios i se dăduse deja înclinaţia potrivită, s-a prăbuşit cu un zgomot asurzitor, prăvălindu-şi coroana stufoasă peste suprafaţa mlaştinii. Odată isprăvită treaba, întreaga comunitate a socotit de cuviinţă să-şi ia un scurt concediu, aşa că, încetându-şi degrabă lucrul, animalele au început să se fugărească una pe cealaltă, scufundându-se şi izbind apa cu cozile.

Relatarea oferită aici despre metoda utilizată de castori în operaţiunile de tăiere a copacilor este mai amănunţită decât oricare alta dintre cele pe care le-am văzut până acum şi pare destul de convingătoare cât priveşte existenţa unui plan urzit în mintea acestui animal. E vădită intenţia lui de a face ca arborele să cadă în direcţia apei. Căpitanul Bonnevil e, să ne amintim, se îndoieşte de presupusa sagacitate a animalului în această privinţă, susţinând că acesta nu are alt scop decât să doboare copacul, fără vreun calcul subtil privind felul în care copacul va cădea. I s-a atribuit această însuşire, crede el, din împrejurarea că, în mod obişnuit, copacii care cresc la marginea apei, fie îşi apleacă trunchiul spre curentul de apă, fie îşi răsfiră ramurile groase în această direcţie, în căutarea luminii, a spaţiului şi a aerului care se găsesc îndeobşte acolo. Castorul, spune el, bineînţeles că atacă acei copaci care-i sunt mai la îndemână, adică cei care cresc pe malurile unui râu sau iaz, iar când sunt retezaţi, în mod firesc se prăbuşesc în direcţia apei. Această părere este bine-venită, dar nu-i deloc convingătoare cât priveşte planul castorului, a cărui inteligenţă în cel mai bun caz este mult sub cea care li se recunoaşte, fără nici un dubiu, multor alte specii de animale inferioare, aflate infinit mai jos pe scara evoluţiei decât termitele, albinele şi coralii. Probabilitatea este ca, pus să aleagă între doi copaci, unul aplecat în direcţia apei, iar celălalt nu, castorul va ignora precauţiile descrise mai sus când se va apuca să-l taie pe primul, dar va ţine seama de ele când îl va tăia pe al doilea.

Ceva mai încolo, Jurnalul oferă şi alte amănunte despre obiceiurile acestui animal ciudat, precum şi despre tehnica folosită de exploratorii noştri pentru a-l prinde în capcană – aspecte pe care, de dragul continuităţii, le vom înfăţişa aici. Principala hrană a castorilor o constituie scoarţa copacilor, din care îşi fac de regulă provizii substanţiale pentru iarnă, alegând cu grijă şi discernământ specia potrivită. În expediţia de

procurare a hranei va porni întreg tribul, acesta numărând uneori două-trei sute de membri. Animalele străbat crânguri de arbori aparent identici până când se hotărăsc asupra unui copac anume, după care se apucă de treabă. Încep cu crengile mai fragede, pe care le taie în bucăţi mai mici, de aceeaşi mărime, apoi îndepărtează scoarţa, pe care o duc până la cel mai apropiat pârâu ce trece prin satul lor şi astfel scoarţa va pluti până la ei acasă.

Uneori rămurelele sunt depozitate pentru iarnă fără a mai fi descojite, caz în care animalele se vor îngriji, după ce-au mâncat coaja, să scoată din casă gunoiul şi să-l depună la oareşice depărtare. Primăvara, masculii nu rămân niciodată în trib, ci îşi iau lumea în cap, singuri sau în cete de câte doi sau trei, perioadă când par să-şi piardă din obişnuita isteţime şi când lesne pot cădea pradă dibăciei vânătorilor. Vara, se întorc acasă şi se îndeletnicesc, alături de femele, cu aprovizionarea pentru iarnă. Dacă sunt enervate, aceste animale, din câte se povesteşte, pot deveni extrem de feroce.

Castorii pot fi prinşi uneori chiar pe uscat, îndeosebi masculii, primăvara, când le place să se aventureze de lângă apă în căutarea hranei. Când sunt astfel surprinşi, pot fi lesne omorâţi cu o lovitură de bâtă, dar cea mai sigură şi mai eficace metodă de a-i prinde este cu ajutorul unei capcane.

Aceasta e construită doar cât să imobilizeze laba animalului. Vânătorul aşază capcana îndeobşte în apa de lângă mal, la mică adâncime, priponind-o cu un mic lanţ de un ţăruş înfipt în mâl. La gura dispozitivului se fixează un capăt de rămurea, iar celălalt capăt este lăsat să plutească la suprafaţă, după ce a fost bine muiat în nada lichidă care îi place atât de mult castorului. De îndată ce-i simte aroma, animalul îşi freacă nasul de rămurică şi, călcând pe capcană, o activează, prinzându-se în ea. Capcana trebuie să fie cât mai uşoară, ca să poată fi cărată fără mari eforturi şi, dacă n-ar fi priponită de ţăruş cu un lanţ, animalul prins ar trage-o după el, căci nici o altă legătură n-ar putea rezista dinţilor săi. Vânătorul experimentat detectează numaidecât prezenţa unui castor în orice iaz sau râu, descoperindu-l după o mie de semne care nu-i spun nimic unui observator lipsit de experienţă.

Mulţi dintre aceşti tăietori de lemne, semănând leit unul cu altul şi pe care cei doi călători au putut să-i urmărească atât

de bine din vârful copacului, au nimerit până la urmă în capcană, iar minunatele lor blănuri au căzut în mâna veneticilor care au dat iama în vizuinile din mlaştină. Şi celelalte iazuri din jur le-au oferit călătorilor noştri multe prilejuri de distracţie şi nu-i de mirare că aveau să-şi amintească multă vreme de insula aflată la gura pârâului şi botezată Insula castorilor. Au părăsit acest mic Paradis într-o bună dispoziţie pe 27 ale lunii şi, continuându-şi călătoria, lipsită de peripeţii, în amonte, au ajuns la 1 septembrie, fără vreun incident notabil, la gura unui râu mare, la sud, pe care l-au numit Râul coacăzelor, de la fructele care se găseau din belşug pe malurile sale, dar fără îndoială că e vorba de râul Quicourre. Printre lucrurile mai deosebite consemnate în Jurnal pentru această perioadă sunt numeroasele turme de bizoni care pur şi simplu întunecau preriile în orice direcţie te uitai şi ruinele unor fortificaţii pe malul sudic al fluviului, în dreptul capătului de sus a ceea ce de atunci se cheamă Bonhomme Island. Se dă o descriere detaliată a acestor ruine, descriere care coincide în fiecare detaliu mai însemnat cu cea a căpitanilor Lewis şi Clarke. Călătorii au străbătut râurile Little Sioux, Floyd's, Great Sioux, White-Stone şi Jacques la nord, Wawandysenche şi White-Paint la sud, dar n-au zăbovit mult ca să vâneze la niciunul dintre aceste cursuri de apă. Pe ruta lor se afla şi marele sat al celor din tribul Omaha, despre care Jurnalul nu pomeneşte deloc. La vremea aceea satul, locuit de un trib numeros şi puternic, număra vreo trei sute de colibe, dar, nefiind situat în imediata apropiere a fluviului Missouri, bărcile au trecut pe lângă el probabil în timpul nopţii, căci, de teama indienilor Sioux, oamenii au început să adopte acest mod de a călători. Reluăm relatarea domnului Rodman cu data de 2 septembrie.]

2 septembrie. Am ajuns acum într-o porţiune a fluviului unde, potrivit tuturor rapoartelor, ne puteam aştepta la multe pericole din partea indienilor şi de aceea am fost extrem de precauţi în tot ce făceam. Era regiunea locuită de sioucşi, un trib războinic şi feroce, care, în câteva rânduri, îşi arătase ostilitatea faţă de albi, ştiindu-se despre el că era în conflict permanent cu toate triburile din jur. Canadienii cunoşteau o groază de întâmplări legate de faptele lor de cruzime şi mă temeam ca nu cumva fiinţele acestea laşe să dezerteze şi să se întoarcă pe Mississippi. Ca să nu le dau acest prilej, l-am mutat din pirogă

pe unul dintre ei şi în locul lui l-am pus pe Poindexter Greely. Toţi fraţii Greely s-au întors de pe mal, după ce le dăduseră drumul cailor. Iată cum eram organizaţi acum: Poindexter Greely, Pierre Junôt, Toby şi unul dintre canadieni în pirogă; în şalupă eu, Thornton, Wormley, John, Frank, Robert şi Meredith Greely, trei canadieni şi câinele. Am ridicat pânzele pe la asfinţit şi, profitând de un vânt tare din sud, am înaintat binişor, deşi, când a început să se întunece, bancurile de nisip ne-au dat mult de furcă. Ne-am continuat însă drumul fără întrerupere şi, la ivirea zorilor, am nimerit la gura unui pârâu, unde ne-am ascuns bărcile în stufăriş.

3 şi 4 septembrie. În ambele zile a plouat şi a bătut un vânt straşnic, aşa că n-am părăsit deloc adăpostul. Vremea rea ne-a deprimat îngrozitor, iar poveştile canadienilor despre sioucşii cei fioroşi n-au avut darul să ne ridice moralul. Ne-am strâns cu toţii în cabina şalupei şi am ţinut sfat în legătură cu acţiunile noastre viitoare. Fraţii Greely erau de părere să înaintăm cu curaj prin ţinutul acela primejdios, susţinând că poveştile călătorilor nu erau decât exagerări şi că sioucşii aveau doar să ne incomodeze niţel, dar că nu vor trece la ostilităţi. Wormley şi Thornton însă, la fel şi Pierre

(cu toţii cunoşteau din bogata lor experienţă firea indianului), socoteau că tactica noastră de acum era cea mai potrivită, cu toate că, inevitabil, avea să ne reţină pe drum mai mult decât în celălalt caz. Şi eu împărtăşeam aceeaşi opinie: urmându-ne cursul prezent, puteam evita orice confruntare cu sioucşii şi, la drept vorbind, nu credeam că întârzierea ar fi avut urmări semnificative.

5 septembrie. Am luat-o din loc în toiul nopţii şi am făcut vreo zece mile, când a început să se crape de ziuă, aşa că am ascuns bărcile, ca şi mai înainte, pe un pârâiaş numai bun pentru aşa ceva, căci locul lui de vărsare era bine mascat de o insulă bine împădurită. S-a pornit din nou să plouă zdravăn şi ne-am udat până la piele, înainte să apucăm să ne adăpostim în cabină. Din pricina vremii urâte, eram cu toţii într-o stare de spirit foarte proastă, însă cei mai deprimaţi erau canadienii. Am ajuns acum într-o porţiune îngustă a râului, unde curentul era puternic, iar stâncile stăteau aninate chiar deasupra apei pe malurile cotropite de o pădure deasă de tei, stejari, nuci, frasini

şi castani. Ştiam că printr-o asemenea trecătoare era extrem de greu să trecem, chiar şi noaptea, fără să fim observaţi şi teama că vom fi atacaţi a pus şi mai mult stăpânire pe noi. Am hotărât să ne reluăm drumul ceva mai târziu şi să procedăm cu multă băgare de seamă. Până atunci însă am postat o santinelă pe mal şi una în pirogă, iar noi, ceilalţi, am purces la o revizie generală a armamentului şi muniţiei, pregătindu-ne pentru ce era mai rău.

Pe la orele 10, când eram gata de plecare, câinele a scos un lătrat gros şi numaidecât ne-am repezit cu toţii la puşti; pricina spaimei noastre s-a dovedit a fi un indian din tribul Ponca, doar unul singur, care s-a îndreptat spre santinela noastră de pe mal şi i-a întins mâna. L-am invitat pe punte şi i-am dat să bea whisky, după care, devenind foarte vorbăreţ, ne-a povestit că cei din tribul său, care sălăşluiau la câteva mile în josul râului, ne urmăriseră mişcările de câteva zile, dar că indienii Ponca sunt prietenoşi şi nu-i atacă pe albi, ci vor numai să facă negoţ cu noi după întoarcerea noastră. Fusese trimis ca să-i înştiinţeze pe albi în legătură cu sioucşii, care erau mari ticăloşi şi care îi aşteptau pe călători la cotul râului, vreo douăzeci de mile mai sus. Erau trei cete, ne-a spus el, şi aveau de gând să ne ucidă pe toţi, drept răzbunare pentru o jignire adusă uneia dintre căpeteniile lor cu mulţi ani în urmă de un vânător francez.

39 Se cunoaşte acum că aceste movile indică poziţia vechiului sat al indienilor Ottoe, care fuseseră cândva un trib foarte puternic. Reduşi la număr, ca urmare a neîncetatelor conflicte, au căutat protecţia indienilor Pawnee şi au migrat la sud de râul Platte, la vreo treizeci de mile de locul de vărsare.

— Editorii G. M. (n.a.)

Capitolul patru [I-am lăsat pe călătorii noştri pe 5 septembrie aşteptând temători un atac iminent din partea sioucşilor. Poveştile exagerate despre ferocitatea acestui trib le-au insuflat tuturor dorinţa fierbinte de a-i evita; dar întâmplarea relatată de prietenosul indian Ponca le-a dat de înţeles că o confruntare era inevitabilă. Prin urmare, au renunţat să mai călătorească pe timpul nopţii, hotărâţi să-şi înfrunte soarta şi să acţioneze pe cât posibil la intimidare. Restul nopţii de 5 septembrie l-au petrecut într-o demonstraţie războinică. Barca mare au degajat-o pentru luptă, aşteptându-se la tot ce era mai

rău. Printre alte pregătiri de apărare au scos tunul din cală şi l-au instalat pe puntea cabinei cu o încărcătură de ghiulele pline de mitralii.

Înainte să răsară soarele exploratorii au luat-o cutezători în sus pe râu, ajutaţi fiind de un vânt puternic. Şi ca nu cumva inamicul să adulmece vreun fior de teamă sau de neîncredere, şi-au unit glasurile cu cele ale canadienilor, care cântau cât îi ţinea gura un cântec aspru, marinăresc, făcând să freamăte pădurea, iar bizonii să-şi ridice privirile.

Într-adevăr, sioucşii păreau să fie gogoriţele par excellence ale domnului Rodman, căci stăruia cu o ciudată obstinaţie asupra lor şi a fărădelegilor lor. Povestea lui cuprinde o relatare amănunţită despre tribul respectiv – o relatare pe care o vom urmări doar în părţile care par să aducă ceva nou sau să prezinte un interes special. Sioux este termenul francez pentru indienii cu pricina, pe care englezii l-au corupt în Sues. Se spune că odinioară se numeau Darcotas. Ţinuturile lor de baştină se învecinau cu Mississippi, dar încetul cu încetul şi-au extins dominaţia şi la data Jurnalului ocupau aproape tot teritoriul extrem de vast între Mississippi, Saskatchawine, Missouri şi Râul Roşu al lacului Winnipeg. Erau împărţiţi în numeroase clanuri. Adevăraţii darcotaşi erau winowacanţii, cărora francezii le spuneau Gens du Lac, şi numărau vreo cinci sute de războinici care locuiau pe ambele maluri ale fluviului Mississippi, în apropiere de Cascadele Sfântului Anton. Vecini cu winowacanţii şi sălăşluind la nord de ei, pe râul Sfântul Petru, erau wappatomii, vreo două sute de oameni. Mai sus de râul Sfântul Petru trăia un trib de vreo sută care îşi spuneau wappytootii şi pe care francezii i-au botezat Gens des Feuilles. Şi mai sus, aproape de izvorul râului, îşi aveau sălaşul sissytoonii, numărând vreo două sute sau cam aşa. Pe Missouri trăiau yanktonii şi tetonii. Din primul trib s-au desprins două ramuri, cea de nord şi cea de sud, prima ducând o viaţă nomadă în câmpiile de la izvoarele râurilor Roşu, Sioux şi Jacques şi numărând vreo cinci sute de suflete. Ramura de sud avea în stăpânire ţinutul aflat între fluviul des Moines pe de o parte şi fluviile Jacques şi Sioux pe de alta. Dar sioucşii cei mai temuţi pentru faptele lor de cruzime erau tetonii, iar aceştia alcătuiau patru triburi: saonii, minnekenozzii, okydandii şi Bois-Brulés. Aceştia din urmă, din care se formase grupul care plănuia să-i

surprindă pe călători, erau cei mai feroce şi mai sângeroşi din întreaga rasă şi numărau vreo două sute de bărbaţi care locuiau pe ambele maluri ale fluviului Missouri, lângă râurile pe care căpitanii Lewis şi Clarke le-au botezat White şi Teton. Mai jos de Chayenne se găseau okydandii, o sută cincizeci. Minnackenozzii, două sute cincizeci, ocupau o regiune aflată între Chayenne şi Watarhoo; iar saonii, cel mai numeros dintre triburile tetone, numărând vreo trei sute de războinici, se stabiliseră în apropiere de Warreconne.

Pe lângă aceste patru diviziuni ale cunoscuţilor sioucşi mai erau alte cinci triburi separatiste care îşi spuneau Assiniboin: assiniboinii menatopae, două sute, pe râul Mouse, între Assiniboin şi Missouri; assiniboinii Gens des Feuilles, două sute cincizeci, ocupând ambele maluri ale râului White; Marii Diavoli, patru sute cincizeci, hălăduind între gurile râurilor Porcupine şi Milk, precum şi alte două grupuri ale căror nume nu sunt pomenite, dar care cutreierau ţinuturile din preajma fluviului Saskatchawine şi numărau cu totul vreo şapte sute de bărbaţi. Aceşti separatişti deseori se războiau cu sioucşii, din a căror spiţă se trăgeau40.

Cât despre înfăţişarea lor, conform ideilor noastre despre corpul omenesc, sioucşii sunt în general nişte oameni urâţi şi prost alcătuiţi, cu membre mult prea mici în raport cu trupul, cu pometi înalţi, ochi bulbucaţi şi nătângi. Bărbaţii îşi rad părul de pe cap, lăsându-şi doar un smoc pe creştet din care o şuviţă lungă şi împletită le cade pe umeri. Această şuviţă se bucură de o atenţie deosebită, iar în caz de doliu sau cine ştie ce solemnitate şi-o taie şi pe asta. O căpetenie sioux îmbrăcată în haine de gală înseamnă un spectacol extraordinar. Corpul său este în întregime vopsit cu osânză şi cărbune. Până la brâu poartă o cămaşă din piei de animale, iar pe mijloc îşi leagă o cingătoare, tot din piele, uneori din pânză groasă de un ţol, care susţine o bucată de lână sau de blană trecută printre coapse. Peste umeri îşi pune o mantie albă din piele de bizon, tăbăcită. Pe timp frumos mantia e purtată cu partea păroasă lipită de corp, iar pe timp de ploaie, întoarsă pe dos. Această robă e îndeajuns de largă ca să-i acopere tot corpul şi adeseori este împodobită cu ţepii de la porcul spinos (care ţepi scot un fel de zăngănit când războinicul se află în mişcare), dar şi cu fel de fel de forme pictate destul de rudimentar, însă emblematice pentru

rangul militar al purtătorului lor. De creştetul capului îşi prinde o pană de şoim împodobită şi ea cu ţepi de porc spinos. Jambierele din piele tăbăcită de antilopă îndeplinesc rolul pantalonilor, având pe ambele părţi câte un tiv lat de vreo doi ţoli, de care sunt agăţate, ici-colo, smocuri de păr omenesc – trofeele vreunei expediţii de scalpare. Mocasinii sunt din piele de elan sau de bizon, cu părul întors spre interior, iar la marile ocazii şeful poate fi văzut cu câte o piele de dihor bălăbănindu-se la călcâiul fiecărei cizme. Sioucşii au o adevărată pasiune pentru acest animal gălăgios, din a cărui blană îşi confecţionează pungile pentru tutun şi alte dichisuri.

Veşmântul soţiei unei căpetenii este şi el deosebit. Părul ei lung e despărţit pe frunte şi lăsat liber în spate sau adunat într-un fel de plasă.

Mocasinii ei nu se deosebesc de cei purtaţi de soţul ei, însă jambierele îi ajung numai până la genunchi, unde întâlnesc o cămaşă cam incomodă, din piele de elan, lungă până la glezne şi prinsă sus cu un cordon petrecut peste umeri. De obicei cămaşa este fixată pe brâu cu o centură, iar peste toate acestea este zvârlită o mantie de bizon, asemănătoare cu cea a bărbaţilor. Corturile sioucşilor tetoni sunt descrise ca fiind nişte construcţii trainice din piei tăbăcite de bizon, de culoare albă, bine întinse şi priponite de ţăruşi.

Teritoriul infestat de acest trib se întinde pe o distanţă de vreo sută cincizeci de mile sau chiar mai mult, de-a lungul fluviului Missouri – un ţinut mai ales de prerie, întrerupt pe alocuri de coline străbătute de râpe sau viroage adânci care seacă în miez de vară, dar în anotimpul ploios adăpostesc torenţi năvalnici şi noroioşi. La marginea lor cresc păduri dese, atât pe creste, cât şi în vale; însă aspectul predominant al ţinutului este acela de şes mohorât, lipsit de arbori, dar năpădit de ierburi. Solul este foarte bogat în substanţe minerale – printre altele, sare amară, cupru, sulf şi alaun, care colorează apa râului şi îi dau un miros şi gust greţos. Animalele sălbatice cel mai des întâlnite sunt bizonul, cerbul, elanul şi antilopa.

Reluăm iarăşi cuvintele din Jurnal.]

6 septembrie. Ţinutul se deschidea în faţa ochilor noştri, iar ziua era cât se poate de plăcută, aşa că eram cu toţii într-o bună dispoziţie sufletească, în ciuda iminenţei unui atac. Până

acum nu zăriserăm nici măcar umbra unui indian şi înaintam rapid prin temutul lor teritoriu.

Cunoşteam însă destul de bine tactica sălbaticilor ca să-mi dau seama că eram supravegheaţi îndeaproape şi am dedus că vom avea de-a face cu tetonii la primul defileu care le-ar fi oferit un loc de pândă convenabil.

Pe la prânz unul dintre canadieni a început să strige:

— Sioucşii! sioucşii! arătând spre o viroagă lungă şi îngustă care, tăind de-a curmezişul preria în stânga noastră, se întindea hăt departe, dinspre malurile fluviului Missouri în direcţia sud. Viroaga era albia unui pârâu, însă apa secase de mult, iar malurile se înălţau de fiecare parte ca nişte ziduri uriaşe şi regulate. Cu ajutorul unui ochean am zărit numaidecât motivul pentru care dăduse alarma canadianul. O ceată numeroasă de sălbatici cobora călare trecătoarea, în şir indian, cu vădita intenţie de a ne lua prin surprindere. Penele de şoim îi dăduseră de gol, căci ele ba apăreau pe creasta râpei, ba dispăreau din vedere, după cum relieful albiei îl silea pe purtătorul lor să se înalţe mai sus decât de obicei. Puteam spune că erau călare după felul în care fluturau aceste pene. Ceata se apropia de noi cu repeziciune, aşa că le-am dat ordin oamenilor să tragă la rame din răsputeri, ca să putem trece de gura pârâului înainte să ajungă ei acolo. Când indienii şi-au dat seama, după viteza noastră crescută, că fuseseră descoperiţi, au pornit în galop spre noi în număr de vreo sută.

Eram acum într-o situaţie destul de dificilă. În oricare altă parte a fluviului Missouri pe unde trecuserăm în acea zi nu mi-ar fi păsat prea mult de piraţii aceştia; însă în acest loc mai ales, malurile erau foarte înalte şi abrupte, preluând ceva din relieful albiei pârâului, încât sălbaticii puteau să ne domine complet cu privirea, iar tunul în care ne puneam atâtea speranţe nu putea fi folosit împotriva lor. Ceea ce ne complica situaţia era curentul din mijlocul pârâului, atât de puternic şi de năvalnic încât nu puteam înainta împotriva lui decât lăsând din mâini armele şi folosindu-ne toată puterea la mânuitul vâslelor. Lângă malul nordic apa era prea mică, până şi pentru pirogă, şi singurul nostru mod de a înainta, dacă doream într-adevăr acest lucru, era să vâslim la nici o aruncătură de piatră de malul stâng, adică cel sudic, unde am fi stat la mila sioucşilor, dar pe unde puteam avansa binişor pe firul apei cu ajutorul prăjinilor şi al

vântului. Dacă sălbaticii ne-ar fi atacat în acest loc, nu văd cum am fi putut scăpa de ei. Erau cu toţii bine dotaţi cu arcuri şi săgeţi, cu scuturi mici şi rotunde, apariţia lor având ceva nobil şi pitoresc. Câteva dintre căpeteniile lor aveau suliţe cu flamuri ciudate în vârf şi erau într-adevăr nişte bărbaţi cu o înfăţişare impunătoare. Portretul de mai jos îl înfăţişează pe şeful grupului care ne-a tăiat calea şi a fost schiţat de Thornton la o dată ulterioară.

Fie norocul aflat de partea noastră, fie marea prostie a indienilor ne-a scos din belea cu totul pe neaşteptate. După ce au galopat până la marginea stâncii aflate deasupra noastră, sălbaticii au scos încă un chiot şi au început să gesticuleze spre noi în fel şi chip, semne din care am priceput de-ndată că trebuia să ne oprim şi să acostăm la mal. Mă aşteptasem la aşa ceva, dar am hotărât că cel mai prudent lucru era să nu le dăm nici o atenţie, ci să mergem mai departe. Refuzul meu de a opri a avut măcar un efect pozitiv, căci părea să-i fi surprins grozav pe indieni, aceştia nereuşind nicicum să priceapă manevra noastră: în timp ce ne continuam drumul fără să le răspundem, se uitau lung la noi, cuprinşi de o uimire de-a dreptul grotescă. Deodată au început să sporovăiască şi să se agite şi în cele din urmă, dându-şi seama că nu mai puteau face nimic în ce ne priveşte, şi-au întors caii în direcţia sud şi au dispărut în galop, lăsându-ne pe cât de surprinşi, pe atât de bucuroşi de plecarea lor.

În răstimp, profitând din plin de această ocazie, ne-am străduit din răsputeri să ieşim din zona malurilor abrupte înainte de întoarcerea anticipată a duşmanilor noştri. După vreo două ceasuri i-am zărit din nou în partea de sud la mare distanţă şi în număr mult mai mare. Se îndreptau spre noi în plin galop şi curând au ajuns la fluviu; acum însă poziţia noastră era mult mai avantajoasă, căci malurile coborau în pantă şi nu mai erau arbori care să-i ferească pe sălbatici de loviturile noastre. Şi nici curentul nu era atât de rapid ca mai înainte, aşa că puteam să ne păstrăm direcţia pe mijlocul apei. Ceata se retrăsese, din câte se pare, ca să aducă un tălmaci care, şezând pe un cal mare şi sur, a intrat în râu doar cât să nu trebuiască să înoate şi a strigat spre noi într-o franceză stricată să ne oprim şi să tragem la mal. L-am pus atunci pe unul dintre canadieni să-i răspundă că, din respect pentru prietenii noştri, sioucşii, ne-am

opri cu plăcere pentru un scurt timp ca să stăm la taifas, dar era incomod pentru noi să venim la mal, deoarece nu puteam face lucrul acesta fără să-l deranjăm pe marele nostru vraci (aici canadianul a arătat cu degetul spre tun), care era nerăbdător să-şi continue călătoria şi din vorba căruia nu îndrăzneam să ieşim.

La asta indienii au început din nou să şuşotească între ei şi să gesticuleze cu aprindere, părând că nu ştiau ce să facă. Între timp bărcile au ancorat într-o poziţie favorabilă, iar acum eram hotărât să lupt, dacă era nevoie, şi să le fac piraţilor o primire cât mai călduroasă şi să bag groaza în ei o dată pentru totdeauna. Am ajuns la concluzia că era aproape imposibil să păstrezi relaţii amiabile cu aceşti sioucşi, care erau cei mai mari duşmani ai noştri şi care nu puteau fi împiedicaţi să ne jefuiască sau să ne ucidă decât dacă îi puteam convinge de superioritatea noastră. Dacă am ceda acum propunerii lor şi ne-am duce pe mal, ba chiar am reuşi să negociem prin concesii şi daruri o pace vremelnică, până la urmă acest lucru nu ne-ar fi de mare folos; ar fi mai degrabă un paliativ decât o extirpare radicală a răului. Cu siguranţă că şi-ar împlini răzbunarea mai devreme sau mai târziu şi, dacă acum ne-ar lăsa să mergem mai departe, era posibil să ne atace mai târziu, când ne-am fi aflat în dezavantaj şi near fi fost foarte greu să-i respingem, şi de-a dreptul imposibil să băgăm spaima în ei. În atari împrejurări stătea în puterea noastră să le dăm o lecţie de care să-şi aducă aminte; şi era cu putinţă să nu mai fim niciodată într-o situaţie atât de bună. Chibzuind astfel şi întrucât, cu excepţia canadienilor, toţi ceilalţi erau de acord cu mine, am hotărât să adopt o atitudine plină de curaj şi mai degrabă să provoc decât să evit ostilităţile. Iată modul nostru de a face politică! Din câte am putut afla, sălbaticii nu aveau alte arme de foc decât o carabină veche purtată de una dintre căpetenii, iar săgeţile lor nu puteau avea cine ştie ce efect la o distanţă aşa de mare cum era cea dintre noi. Cât despre numărul lor, nu ne păsa prea mult.

Poziţia în care se aflau îi expunea focului ucigător al tunului nostru.

Când Jules (canadianul) şi-a sfârşit cuvântarea despre deranjul pricinuit marelui nostru vraci şi agitaţia iscată după aceea printre sălbatici s-a mai potolit întru câtva, tălmaciul a luat din nou cuvântul şi a formulat trei întrebări. Mai întâi voia

să ştie dacă am adus tutun, whisky sau arme de foc; în al doilea rând dacă nu avem nevoie de ajutorul sioucşilor pentru a vâsli barca cea mare pe Missouri în sus până în ţara celor din tribul Ricaree, care sunt adevăraţii tâlhari; şi în al treilea rând dacă marele nostru vraci nu cumva este un greiere verde foarte mare şi puternic.

La aceste întrebări, rostite pe un ton grav şi profund, Jules a răspuns conform instrucţiunilor mele, după cum urmează. Mai întâi că avem whisky din belşug, dar şi tutun, împreună cu rezerve inepuizabile de arme de foc şi praf de puşcă, numai că marele nostru vraci tocmai ne-a spus că tetonii sunt mai mari tâlhari decât cei din tribul Ricaree şi că de fapt ei sunt duşmanii noştri; că au stat la pândă multe zile la rând ca să ne taie calea şi să ne ucidă; că nu trebuie să le dăm nimic şi nici să purtăm discuţii cu ei câtuşi de puţin; şi că, prin urmare, ar trebui să ne fie frică să le dăm ceva, chiar dacă am dori să facem acest lucru, ca nu cumva să stârnim mânia marelui vraci, cu care nu era de glumit. În al doilea rând că, după felul în care tocmai au fost înfăţişaţi sioucşii tetoni, nici prin gând nu ne trece să-i angajăm ca vâslaşi, iar în al treilea rând că este bine pentru ei (sioucşii) că marele nostru vraci n-a auzit ultima lor întrebare cât priveşte „greierele verde şi mare”, căci altminteri le-ar fi tare greu (sioucşilor) să o scoată la capăt cu el. Marele nostru vraci este orice în afară de un greiere mare şi verde şi foarte curând îşi vor da seama cu toţii de acest lucru chiar pe pielea lor, dacă nu se duceau numaidecât în treaba lor.

În ciuda iminentului pericol în care ne aflam cu toţii, abia ne puteam stăpâni râsul, văzând cu ce profundă admiraţie şi uimire ascultau sălbaticii aceste răspunsuri; şi cred că s-ar fi dus care încotro şi ne-ar fi lăsat să ne continuăm călătoria, dacă n-ar fi fost nefericitele cuvinte cu care le aduceam la cunoştinţă că sunt tâlhari mai mari decât indienii Ricaree. Aceasta era, din câte se pare, o insultă dintre cele mai cumplite şi una care le-a stârnit peste măsură furia. Am auzit cuvintele „Ricaree! Ricaree!” repetate de mai multe ori cu multă aprindere şi emfază; şi întreaga ceată, după cum mi-am dat seama, părea împărţită în două facţiuni: una invocând imensa putere a marelui vraci, iar cealaltă oribila insultă de a fi numiţi tâlhari mai mari decât cei din tribul Ricaree. Astfel stând lucrurile, am

rămas pe mijlocul apei ferm decişi să le administrăm bandiţilor o doză din mitraliile nostre la prima ofensă pe care ar fi adus-o.

Numaidecât tălmaciul de pe calul sur a intrat din nou în apă şi ne-a spus că, după părerea lui, nu suntem nişte oameni de încredere, că toate feţele palide care au venit mai înainte pe râu s-au împrietenit cu sioucşii şi le-au făcut daruri bogate, că ei, tetonii, erau hotărâţi să nu ne lase să mai facem un pas până ce nu tragem la mal şi le dăm toate armele de foc şi whisky-ul şi jumătate din tutun, căci este limpede că suntem aliaţii celor din neamul Ricaree (care se războiau acum cu sioucşii) şi că planul nostru este să le aducem provizii, ceea ce nu se cade să facem, în sfârşit, că nu pun mare preţ pe marele nostru vraci, căci ne-a turnat o minciună gogonată în legătură cu intenţiile tetonilor şi că în mod sigur nu este decât un greiere mare şi verde, chiar dacă noi credem contrariul. Aceste ultime cuvinte rostite de tălmaci despre greierele mare şi verde au fost preluate de toţi ceilalţi, care au început să răcnească din toţi rărunchii, astfel încât însuşi marele vraci să poată auzi ocara. În acelaşi timp s-a iscat printre ei o mare debandadă, cu toţii galopând furibund în cercuri scurte, făcând gesturi dispreţuitoare şi indecente, agitându-şi suliţele şi ducându-şi săgeţile la cap.

Ştiam că lucrul următor avea să fie un atac, drept care am decis degrabă să-l preîntâmpin, înainte ca vreunul dintre oamenii noştri să fie rănit de armele lor; nu aveam nimic de câştigat zăbovind, ci, dimpotrivă, totul printr-o acţiune promptă şi decisă. De îndată ce s-a ivit un prilej bun, am dat ordin să se tragă, dus numaidecât la împlinire. Efectul salvei a fost nimicitor şi a răspuns din plin tuturor intenţiilor noastre. Şase dintre indieni au fost ucişi pe loc şi poate de trei ori mai mulţi, grav răniţi. Ceilalţi, cuprinşi de cea mai cumplită teroare şi tulburare, au luat-o la sănătoasa prin prerie cu o iuţeală nemaipomenită, iar noi am ridicat ancora şi, după ce am reîncărcat tunul, ne-am apropiat cutezători de mal. Când am ajuns la ţărm, nu se mai afla prin preajmă nici un teton nevătămat.

Lăsându-l apoi pe John Greely împreună cu cei trei canadieni la comanda bărcilor, am urcat pe mal împreună cu restul oamenilor şi, apropiindumă de un sălbatic care era grav rănit, dar nu mortal, am avut o discuţie cu el prin intermediul lui Jules. I-am spus că albii au cele mai bune intenţii faţă de sioucşi şi faţă de toate naţiunile indiene; că singurul scop al vizitei

noastre în patria lui este să prindem castori şi să contemplăm minunatul ţinut care le-a fost dăruit oamenilor roşii de către Marele Spirit; că, după ce vom fi procurat blănurile pe care le doream şi vom fi văzut tot ce era de văzut, ne vom întoarce acasă; că auziserăm cum că sioucşii, dar mai ales tetonii sunt un neam cârcotaş şi că de aceea l-am adus cu noi pe marele nostru vraci ca să ne ocrotească; că acesta este acum foarte supărat pe tetoni din pricina intolerabilei insulte pe care au proferat-o atunci când l-au numit greiere verde (ceea ce nu este); că numai cu greu l-am împiedicat să nu-i urmărească pe războinicii care au fugit şi să nu-i sacrifice pe răniţii care zac acum în jurul nostru; şi că am reuşit să-l înduplec numai asumându-mi direct răspunderea pentru purtarea de acum înainte a sălbaticilor. În această parte a cuvântării mele bietul om părea foarte uşurat şi mi-a întins mâna în gest de prietenie. I-am luat-o şi l-am asigurat pe el şi pe prietenii lui de întreaga mea protecţie atât timp cât nu vom fi atacaţi, însoţindu-mi făgăduiala cu un dar constând în douăzeci de suluri cu foi de tutun, nişte unelte de fier, mărgele şi câte o flanelă roşie pentru el şi ceilalţi răniţi.

Pe când se întâmplau toate acestea, îi urmăream cu mare băgare de seamă pe sioucşii fugari. Şi când am isprăvit cu darurile, am zărit în depărtare câteva cete de indieni, văzute fireşte şi de cei răniţi; dar am socotit că este mai bine să mă prefac că nu i-am observat şi curând după aceea ne-am întors la bărcile noastre. Toată această întrerupere ne-a costat trei ceasuri încheiate şi abia după orele trei ne-am reluat drumul.

Înaintam cu o viteză nemaipomenită, căci eram nerăbdător să ajung cât mai departe de locul acţiunii înainte de lăsatul întunericului. Din spate aveam vânt prielnic şi curentul slăbise în putere din cauza albiei mai late. Prin urmare, am înaintat foarte mult şi pe la orele nouă am ajuns în dreptul unei insule mari şi împădurite lângă malul nordic, aproape de gura unui pârâu. Am hotărât să ne aşezăm tabăra aici şi n-am apucat bine să punem piciorul pe mal, că unul din fraţii Greely a împuşcat o namilă de bizon, unul dintre numeroşii care colindau prin acele locuri. După ce am postat santinele pentru noapte, ne-am înfruptat cu friptură de bizon şi whisky, cât să ne priască. Am dezbătut apoi pe îndelete întâmplarea din timpul zilei şi toţi tovarăşii mei au luat-o ca pe o glumă excelentă; eu însă nu-mi

găseam nicicum liniştea. Până în acel moment mâinile mele nu fuseseră niciodată pătate cu sânge; şi, deşi raţiunea îmi spunea că luasem cea mai înţeleaptă hotărâre, care avea să se dovedească până la urmă negreşit cea mai omenoasă, totuşi conştiinţa, refuzând să asculte de raţiunea însăşi, îmi şoptea la ureche cu obstinaţie: „ceea ce ai vărsat tu este sânge omenesc”.

Orele se scurgeau anevoie şi nu reuşeam defel să adorm. Într-un târziu s-a crăpat de ziuă şi odată cu roua proaspătă, cu brizele şi mai proaspete şi cu florile surâzătoare, m-am simţit pătruns de un val de curaj şi o stare de spirit mai temerară, lucru care m-a făcut să chibzuiesc mai bine asupra celor petrecute şi să privesc din singurul punct de vedere corect nevoia stringentă a faptei respective.

7 septembrie. Am pornit devreme şi am înaintat binişor cu vânt puternic din est. Am ajuns pe la amiază la cheiul superior a ceea ce se cheamă Marea Buclă, un loc unde fluviul face un ocol de treizeci de mile, în timp ce pe uscat distanţa nu-i mai mare de o mie cinci sute de iarzi. Şase mile mai încolo curge un pârâu de vreo treizeci şi cinci de iarzi lăţime, afluind dinspre sud. Aici relieful arată destul de ciudat: pe o distanţă de câteva mile ţărmurile sunt pline cu prundişul adus de apă de pe maluri – un peisaj cu totul remarcabil. Canalul nu-i prea adânc, iar curentul de apă se împiedică de numeroasele bancuri de nisip. Dintre speciile de arbori cel mai răspândit este cedrul, iar preriile sunt invadate de un cactus căruia i se spune „limba-soacrei”, oamenilor noştri, încălţaţi cu mocasini, nefiindu-le prea uşor să umble.

Pe la asfinţit, încercând să ocolim un curent rapid, am avut ghinionul să intrăm cu babordul bărcii mari într-un banc de nisip şi, în ciuda sforţărilor noastre, barca s-a înclinat atât de tare, încât aproape s-a umplut cu apă. Din câte ne-am dat seama, praful de puşcă, lăsat la îndemână, a avut cel mai mult de suferit, bunurile indienilor având stricăciuni mai mult sau mai puţin grave. În momentul în care barca s-a înclinat, am sărit cu toţii în apă, care în locul acela ne ajungea până la subsuori şi, unindu-ne forţele, am izbutit să ţinem la suprafaţă partea care dădea să se scufunde. Dar nu scăpaserăm încă de necaz, căci toate strădaniile noastre de-abia reuşeau să împiedice barca să nu se răstoarne şi nu ne puteam lipsi de nici un om, unul care să

o poată împinge înainte. Când ajunseserăm deja în pragul disperării, am fost salvaţi cu totul pe neaşteptate de scufundarea întregului banc de nisip de sub barcă. În această porţiune cursul apei este mult încetinit de aceste nisipuri mişcătoare care deseori îşi schimbă forma cu mare repeziciune şi fără o cauză vădită. Bancurile constau într-un nisip galben, dur şi fin, care, când este uscat, seamănă cu sticla lucioasă, aproape străvezie.

8 septembrie. Ne aflăm încă în ţara tetonilor şi umblăm cu multă băgare de seamă, poposim cât mai rar cu putinţă şi chiar şi atunci numai pe insule, pe care mişună tot soiul de animale sălbatice: bizoni, elani, cerbi, căprioare cu coada neagră şi antilope, nagâţi şi gâşte sălbatice de toate felurile. Caprele sunt neobişnuit de blânde şi nu au barbă. Peştii sunt mai rari aici ca în aval. John Greely a împuşcat un lup alb într-o râpă pe una dintre insulele mai mici. Din cauza navigării dificile şi a faptului că trebuie să folosim des cablul de remorcare, n-am făcut mari progrese azi.

9 septembrie. Vremea se face tot mai rece şi de aceea suntem cu toţii nerăbdători să traversăm ţinutul sioucşilor, căci ar fi extrem de periculos să ne aşezăm tabăra de iarnă în preajma lor. Ne-am pus pe treabă şi am înaintat cu iuţeală, canadienii cântând şi chiuind tot drumul. Din când în când zărim la mare depărtare câte un teton solitar, dar n-au mai încercat să ne atace, lucru care a avut darul să ne insufle curaj. Am parcurs douăzeci şi opt de mile în timpul zilei şi, cuprinşi de o voioşie fără seamăn, am făcut popas de noapte pe o insulă întinsă, bogată în vânat şi acoperită de o pădure deasă de plopi tremurători.

[Vom omite aventurile domnului Rodman din această perioadă până în data de 10 aprilie. În tot acest timp nu s-a întâmplat nimic deosebit. În ultima zi din octombrie grupul a ajuns la un curs de apă pe care l-au botezat Pârâul Vidrei şi, urcând pe el vreo milă, până la o insulă foarte potrivită intenţiei lor, au construit o colibă din buşteni şi s-au instalat pentru iernat. Acest loc se află situat puţin mai sus de vechile sate ale indienilor Ricaree. Călătorii au fost vizitaţi de câteva grupuri ale acestor indieni care s-au arătat foarte prietenoşi. Auziseră despre conflictul cu tetonii, al cărui deznodământ le-a produs o mare bucurie. N-a mai venit nici o ameninţare din partea

sioucşilor. Iarna s-a scurs într-un mod foarte plăcut şi fără vreun incident deosebit. La 10 aprilie grupul şi-a reluat călătoria.]

40 Transcriind aceste pasaje din Lewis şi Clark, Poe greşeşte în privinţa unor denumiri ale triburilor. (Pollin, pp. 624-625)

Capitolul cinci

10 aprilie, 1792. Din nou o vreme minunată, lucru ce ne-a redat buna dispoziţie. Soarele prinsese putere şi, aşa cum ne asigurau indienii, râul se dezgheţase pe o distanţă de o sută de mile în faţa noastră. Ne-am luat rămas-bun cu sincere regrete de la Micul Şarpe [căpetenia tribului care le-a dat aventurierilor nenumărate dovezi de prietenie în timpul iernii] şi de la neamul său şi după micul dejun am pornit la drum. Perrine [un agent al companiei de blănuri Hudson Bay, aflat în drum spre Petite Côte] ne-a însoţit împreună cu trei indieni pe primele zece mile, după care s-a despărţit de noi şi s-a întors în sat, unde (după cum aveam să aflăm mai târziu) a avut parte de o moarte violentă din cauza unei indience pe care se pare că o insultase. Despărţindu-ne de agent, am tras viguros la rame şi am înaintat binişor, în ciuda curentului puternic. După-amiaza, Thornton, care se cam plânsese de câteva zile, s-a simţit rău, atât de rău încât am cerut să ne întoarcem cu toţii la colibă şi să aşteptăm acolo până când avea să se facă mai bine; dar s-a împotrivit din răsputeri acestei propuneri, aşa că am fost nevoit să cedez. I-am confecţionat un pat confortabil în cabină şi i-am acordat toată îngrijirea de care avea nevoie; făcuse însă febră mare, cu momente de delir, şi mă temeam că-l vom pierde. În răstimp, oamenii au tras la rame cu îndârjire şi până seara am parcurs douăzeci de mile – o treabă excelentă.

11 aprilie. Vreme la fel de frumoasă. Am luat-o din loc dis-de-dimineaţă cu vânt prielnic de care am profitat din plin; şi dacă nu era boala lui Thornton am fi fost cu toţii binedispuşi. Părea să se simtă din ce în ce mai rău şi nu mai ştiam cum să-l ajut. Am făcut tot ce se putea ca să-i alin chinul; Jules, canadianul, i-a preparat un ceai cu ierburi de prerie care l-a făcut să transpire mult şi parcă l-a mai lăsat febra. Seara ne-am oprit pe malul nordic, cel continental, şi trei vânători de-ai noştri s-au dus în prerie pe lună plină şi în zori s-au întors fără puşti, dar cu o antilopă voinică.

Ne-au povestit că, după ce au mers mai multe mile prin acel ţinut, au ajuns la un pârâiaş minunat, dar s-au speriat rău de tot când au dat peste o ceată numeroasă de războinici din tribul sioucşilor Saonie, care i-au luat pe dată prizonieri şi i-au dus cale de o milă pe celălalt mal al pârâului întrun fel de parc, mai bine zis ţarc, zidit din lut şi ţăruşi, în care se afla o turmă mare de antilope. Însă tot mai multe antilope veneau în ţarc, ale cărui porţi erau construite în aşa fel încât să le împiedice să iasă. Este o metodă pe care indienii o aplică în fiecare an. Toamna antilopele se retrag din prerie ca să-şi caute hrana în regiunile muntoase dincolo de malul sudic al pârâului. Primăvara revin şi traversează pârâul, fiind apoi lesne capturate în ţarcuri ca acela descris mai sus.

Vânătorii (John Greely, profetul şi unul dintre canadieni) îşi pierduseră orice speranţă că vor putea scăpa din ghearele indienilor (în număr de vreo cincizeci) şi în sufletul lor se împăcaseră cu gândul morţii. Greely şi profetul au fost dezarmaţi şi legaţi de mâini şi picioare; canadianul însă, dintr-un motiv de neînţeles, n-a mai fost legat, sălbaticii luându-i doar puşca şi lăsând asupra lui cuţitul de vânătoare (pe care pesemne că nu-l observaseră, căci îl ţinea într-un fel de teacă vârâtă în jambieră) şi purtându-se cu el altfel decât cu ceilalţi. Acest lucru s-a dovedit a fi salvarea micului grup.

Să fi fost nouă seara când au căzut în mâna indienilor. Era lună plină, dar, fiindcă aerul era neobişnuit de rece pentru acest anotimp, sălbaticii aprinseseră două focuri mari la o distanţă îndeajuns de mare încât să nu sperie antilopele, care continuau să sosească în ţarc. În jurul acestor focuri indienii erau ocupaţi cu prăjitul vânatului, când pe neaşteptate vânătorii noştri au dat peste ei de după un pâlc de arbori. După ce au fost dezarmaţi şi legaţi cu chingi zdravene din piele de bizon, Greely şi profetul au fost trântiţi sub un copac, la oarecare depărtare de foc, în timp ce canadianul, sub paza a doi indieni, a fost lăsat să se aşeze lângă unul din focuri, restul indienilor adunându-se în cerc în jurul celuilalt foc mare. Dată fiind situaţia, timpul se scurgea încet, vânătorii aşteptându-se din clipă în clipă să moară; totodată chingile erau atât de bine strânse încât amândoi aveau nişte dureri cumplite. Canadianul a încercat să lege o conversaţie cu paznicii săi în nădejdea că-i va putea mitui ca să-i dea drumul, dar nu se putea face nicicum înţeles. Pe la miezul

nopţii, sărind peste foc una după alta, câteva antilope mai trupeşe au dat buzna în mijlocul celor adunaţi în jurul focului celui mare. Animalele îşi făcuseră drum printr-o porţiune a zidului de lut care le despărţea şi, înnebunite de spaimă şi furie, s-au repezit spre lumina focului, cum fac de obicei insectele noaptea în cazuri similare. Se pare însă că saoniţii nu mai văzuseră niciodată o asemenea ispravă din partea acestor creaturi îndeobşte timide, căci s-au înspăimântat, întrerupţi fiind aşa, brusc, iar groaza lor s-a transformat într-o adevărată panică, după un minut sau două de la apariţia primelor animale, când întreaga turmă prinsă s-a năpustit în salturi asupra lor. Vânătorii au descris scena ca pe una dintre cele mai neobişnuite. Animalele parcă îşi pierduseră minţile şi iuţeala şi impetuozitatea cu care săreau, mai bine zis, zburau prin flăcări şi printre sălbaticii îngroziţi – după spusele lui Greely (bărbat deloc înclinat să exagereze) – ofereau un spectacol nu atât impresionant, cât de-a dreptul înfiorător. Animalele au luat cu ele totul încă de la primele lor salturi; şi, după ce au stins focul mare, s-au repezit de-ndată asupra celui mic, împrăştiind tăciunii şi cioturile aprinse; apoi, parcă lovite de streche, s-au întors la cel mare şi astfel mereu încoace şi încolo până când focurile s-au stins de tot, după care în grupuri mici au dispărut ca fulgerul în pădurile dimprejur.

Mulţi dintre indieni fuseseră trântiţi la pământ în această bezmetică busculadă şi nu încape îndoială că unii dintre ei s-au ales cu răni serioase, chiar dacă nu mortale, de la copitele ascuţite ale agilelor antilope. Unii dintre ei s-au aruncat pe jos ca să nu fie loviţi. Profetul şi Greely, nefiind aproape de foc, nu erau în primejdie. Canadianul a fost doborât la primul asalt de o lovitură care l-a lăsat în nesimţire preţ de câteva minute. Când şia revenit în simţiri, se făcuse întuneric, căci luna se pitise după un nor gros de furtună, iar focurile se stinseseră aproape de tot sau mai pâlpâiau în tăciunii împrăştiaţi ici şi colo. N-a văzut nici un indian prin preajmă şi, sculându-se iute în picioare, s-a apropiat pe furiş de copacul sub care zăceau cei doi tovarăşi ai săi. A tăiat degrabă chingile şi, fără alt gând decât să scape de acolo, cei trei au luat-o la sănătoasa cât îi ţineau puterile în direcţia râului, fără să le mai pese de puşti şi de celelalte sarsanale. După ce au alergat câteva mile, văzând că nu-i urmărea nimeni, s-au îndreptat cu pas sprinten spre un izvor ca

să-şi potolească setea. Aici au dat peste antilopa pe care, după cum am spus adineauri, au adus-o cu ei la bărci. Biata creatură zăcea şi răsufla din greu la marginea izvorului, incapabilă să se mişte. Îşi rupsese un picior şi avea urme vădite de arsură. Nu încape îndoială că făcuse parte din turma care îi ajutase să scape. Dacă ar fi avut vreo şansă de vindecare, vânătorii ar fi cruţat-o în semn de recunoştinţă, însă ruptura era cât se poate de serioasă, aşa că s-au grăbit să-i curme suferinţa şi au adus-o acasă, iar dimineaţa următoare am avut parte de un dejun excelent.

12, 13, 14 şi 15 aprilie. În decursul acestor patru zile am păstrat cursul obişnuit fără să înregistrăm vreun incident notabil. Vremea devenea foarte plăcută pe la mijlocul zilei, însă nopţile şi dimineţile erau foarte reci, ba chiar geroase. Vânat se găsea din abundenţă. Thornton nu se refăcuse încă şi boala lui mă nedumerea şi mă întrista nespus. Îmi lipsea enorm tovărăşia lui; şi abia acum mi-am dat seama că era aproape singurul din grup în care puteam avea încredere deplină. Prin asta vreau să spun doar că era aproape singurul faţă de care eram în stare sau dispus să-mi descarc sufletul cu toate speranţele nebuneşti şi dorinţele lui fantastice – nu că ar fi fost vreunul printre noi nedemn de atâta încredere.

Dimpotrivă, eram cu toţii ca nişte fraţi şi între noi nu se iscase niciodată vreo dispută, oricât de neînsemnată. Un singur scop părea să ne unească pe toţi, mai bine zis, arătam ca un grup de excursionişti fără vreun scop anume – simpli călători de plăcere. La drept vorbind, n-aş putea spune exact ce anume credeau canadienii despre acest lucru. Fără îndoială că discutau o grămadă despre profiturile întreprinderii noastre şi mai ales despre partea care li se cuvenea lor; dar nu-mi vine să cred că le păsa prea mult de aceste lucruri, căci erau cei mai naivi şi cu siguranţă cei mai binevoitori oameni de pe faţa pământului. Cât despre restul echipajului, nu mă îndoiesc câtuşi de puţin că avantajele financiare ale expediţiei erau ultimul lucru la care s-ar fi gândit. Unele dovezi mai neobişnuite ale sentimentelor care ne animau mai mult sau mai puţin pe noi toţi au ieşit la iveală chiar în timpul călătoriei. Interese care în colonii ar fi fost considerate de maximă importanţă erau tratate aici ca nişte chestiuni care nu meritau a fi luate în serios şi de aceea erau ignorate sau pur şi simplu abandonate sub cel mai neînsemnat

pretext. Bărbaţi care au străbătut mii de mile prin pustietăţi pline de urlete înfricoşate, pândiţi de primejdii de tot felul şi privaţiuni dintre cele mai cumplite, doar cu scopul vădit de a face rost de piei de animale, arareori s-ar osteni să şi le păzească, după ce le vor fi dobândit, ba chiar ar fi dispuşi să lase în urmă fără nici un regret un întreg depozit de blănuri fine de castor decât să renunţe la plăcerea de a naviga pe un râu, într-un decor romantic, sau de a pătrunde în vreo peşteră adâncă şi plină de primejdii ca să caute minerale despre a căror utilizare nu au habar şi de care s-ar debarasa, ca de o mobilă veche, cu prima ocazie care li s-ar ivi.

În toate acestea eram cu sufletul alături de ceilalţi tovarăşi ai mei; şi cu cât înaintam mai mult – o spun cu toată sinceritatea – deveneam din ce în ce mai puţin interesat de scopul principal al expediţiei noastre şi mai degrabă îmboldit să las totul deoparte şi să caut un fel de distracţie gratuită, dacă într-adevăr am dreptul să numesc cu un termen atât de firav cum este „distracţie” emoţia adâncă şi nespus de intensă cu care contemplam minunile şi sublimele frumuseţi ale pustietăţii. Abia reuşeam să cercetăm câte o regiune, că eram cuprins deja de dorinţa irepresibilă de a merge mai departe şi de a explora o alta. Cu toate acestea simţeam că, fiind prea aproape de aşezările omeneşti pentru a-mi putea satisface pe deplin iubirea pătimaşă pentru Natură şi pentru necunoscut, parcă nu puteam să nu fiu conştient că nişte urme, deşi puţine, ale omului civilizat fuseseră lăsate acolo înaintea mea – că nişte ochi, înaintea ochilor mei, se bucuraseră de peisajele din jur. Dacă n-ar fi fost acest sentiment, care revenea mereu şi mereu, nu încape îndoială că aş fi zăbovit mai mult în drumul meu, retrăgându-mă ca să pot contempla trăsăturile regiunii învecinate cu fluviul şi poate că uneori aş fi pătruns mai adânc în inima ţinuturilor situate la nord şi la sud de ruta noastră. Dar eram nerăbdător să continui – să ajung, dacă se putea, dincolo de hotarele extreme ale civilizaţiei – să admir, dacă aveam prilejul, acei munţi gigantici despre a căror existenţă aflasem doar din vagile relatări ale indienilor. Aceste tainice speranţe şi gânduri nu le-am împărtăşit nici unuia dintre oamenii noştri, cu excepţia lui Thornton. El a fost părtaş la planurile mele cele mai vizionare şi s-a împărtăşit pe deplin din spiritul proiectului romantic care pusese stăpânire pe sufletul meu. Iată de ce

boala lui o simţeam ca pe un rău cumplit. Starea lui se agrava de la o zi la alta şi nu stătea în puterea noastră să-i acordăm vreun ajutor efectiv.

16 aprilie. Astăzi am avut parte de o ploaie rece şi de un vânt puternic din nord, fiind nevoiţi să stăm ancoraţi până după prânz. Pe la 4 am pornit la drum şi până seara am parcurs cinci mile. Thornton se simte mult mai rău.

17 şi 18 aprilie. În aceste două zile s-a menţinut vremea rea şi neplăcută, cu acelaşi vânt tăios dinspre nord. Am observat numeroase blocuri mari de gheaţă plutind în fluviul umflat şi foarte mâlos. Timpul se scurge greoi şi n-am înaintat mai deloc. Thornton pare să fie pe moarte, aşa că am hotărât să poposim la primul loc potrivit şi să rămânem acolo până când îi va trece suferinţa. Prin urmare, pe la amiază am cârmit bărcile spre un pârâu lat care curge dinspre sud şi am aşezat tabăra pe mal.

25 aprilie. Am rămas la pârâu până în dimineaţa asta, când, spre marea bucurie a tuturor, Thornton a început să se simtă mai bine, aşa că ne-am putut continua drumul. Vremea este frumoasă şi, binedispuşi, am străbătut o regiune dintre cele mai încântătoare, fără să întâlnim vreun indian ori să se întâmple ceva neobişnuit şi în ultima zi a lunii am ajuns în ţinutul mandanilor, mai precis al mandanilor, minnetareeilor şi ahnahawayilor, căci aceste trei triburi trăiesc aproape unele de altele, în cinci sate. Nu cu mulţi ani în urmă mandanii se aşezaseră în nouă sate la vreo optzeci de mile în aval, nu departe de ruinele pe lângă care trecuserăm fără să ştim despre ce era vorba – şapte pe malul apusean al fluviului şi două pe cel de răsărit; satele lor însă s-au rărit din cauza vărsatului negru şi a vechilor lor duşmani, sioucşii, până când puţinii rămaşi au urcat până la locul unde se află acum. [Domnul R. Ne dă aici o relatare destul de amănunţită despre minnetari, ahnahaway şi wassatooni, dar o vom omite, întrucât nu se deosebeşte prin nimic esenţial de ceea ce se ştie despre aceste naţiuni.] Mandanii ne-au primit cu multă prietenie şi am rămas în preajma lor trei zile, timp în care, răsturnând piroga, am reparat-o şi am repus-o în funcţiune. De asemenea, am făcut rost de o rezervă sănătoasă dintr-un soi de porumb cu boabe tari şi de culoare incertă pe care sălbaticii îl păstrează peste iarnă în gropi săpate în faţa colibelor. Cât timp am rămas în ţara mandanilor ne-a vizitat o căpetenie minnetaree, pe nume

Waukerassah, care a fost foarte amabilă cu noi, fiindu-ne de ajutor în multe privinţe. Pe fiul acestei căpetenii l-am angajat să ne însoţească până la Marea Confluenţă în calitate de interpret. Tatălui său i-am oferit mai multe daruri de care s-a bucurat nespus41. La 1 mai ne-am luat rămas-bun de la mandani şi ne-am reluat drumul.

1 mai. E o vreme blândă, iar vegetaţia, foarte avansată, îi dă ţinutului un farmec aparte. Frunzele plopilor sunt aproape ca o cunună de mari şi nenumărate flori şi-au deschis petalele. Zăvoaiele sunt mult mai întinse decât până acum şi bine împădurite. Plopul şi salcia de râu, precum şi salcia roşie, cresc din abundenţă; la fel şi tufele de trandafiri. Dincolo de zăvoaie se zăreşte o câmpie imensă, lipsită de arbori. Solul este de o bogăţie fără seamăn, iar vânat mai numeros ca aici n-am mai văzut nicăieri. Am trimis înainte câte un vânător pe fiecare mal, iar azi s-au întors cu un elan, un ţap, cinci castori şi o droaie de nagâţi. Castorii sunt foarte blânzi şi uşor de prins. Acest animal constituie o adevărată delicatesă, mai ales coada, care este un pic gelatinoasă, ca aripioarele de halibut. O coadă de castor poate îndestula trei oameni. Am parcurs douăzeci de mile înainte să se întunece.

2 mai. Am avut parte de vânt prielnic azi-dimineaţă şi am mers cu velele întinse până pe la amiază, când, socotind că ne-a fost îndeajuns, am făcut popas. Vânătorii s-au dus şi curând s-au întors cu un elan cât casa, pe care Neptun l-a doborât după o goană îndelungată, căci animalul fusese rănit de alicele mari. Era înalt de şase picioare. Pe la asfinţit au ucis şi o antilopă. Văzându-i pe oamenii noştri, aceasta a luat-o la fugă, dar după câteva minute s-a oprit şi s-a întors pe acelaşi drum, pare-se, curioasă, după care a zbughit-o din nou. Lucrul acesta s-a repetat de mai multe ori, de fiecare dată animalul apropiindu-se tot mai mult, până când în cele din urmă a venit în bătaia puştii şi un glonţ tras de profet a doborât-o. Era cam sfrijită şi pe deasupra şi gestantă. Aceste animale, deşi incredibil de sprintene, sunt totuşi slabe înotătoare, aşa că adeseori cad pradă lupilor când încearcă să treacă peste câte o apă. Azi am parcurs douăsprezece mile.

3 mai. În dimineaţa asta am înaintat foarte mult şi până seara am făcut treizeci de mile în cap. Vânatul continuă să se găsească din abundenţă.

Bizoni în număr mare zăceau morţi lângă mal şi am văzut haite întregi de lupi devorându-le leşurile. Lupii o luau la goană când ne apropiam de ei.

Eram foarte nedumeriţi de moartea bizonilor, dar după câteva săptămâni misterul avea să fie dezlegat. Ajungând într-un defileu unde malurile erau abrupte, iar apa, adâncă, am văzut o cireadă mare de bizoni încercând să treacă fluviul înot şi ne-am oprit să le urmărim mişcările. Purtate de curent, uriaşele animale înotau pieziş, după ce intraseră în apă probabil pe la cheile aflate la vreo jumătate de milă în amonte, unde malul povârnea până jos în albie. Ajungând în dreptul malului apusean, animalele nu-l mai puteau urca, iar în acel loc apa trecea cu mult peste ele. După ce se chinuiau o vreme, încercând în van să găsească un punct de sprijin pe malul din argilă, abrupt şi lunecos, se întorceau şi începeau să înoate spre ţărmul răsăritean, unde li se înfăţişa acelaşi şir de obstacole inaccesibile şi unde se repetau sforţările lor zadarnice de a se urca pe malul povârnit. Şi atunci se întorceau a doua, a treia, a patra şi a cincea oară, de fiecare dată atacând aproape aceeaşi porţiune de teren. În loc să se lase în voia curentului şi să caute un loc de acostare mai favorabil (care putea fi găsit la un sfert de milă în aval), păreau hotărâte să nu cedeze defel şi de aceea înotau cu piepturile în unghi ascuţit faţă de curent, făcând eforturi uriaşe să nu fie trase la fund. La a cincea traversare bietele animale erau atât de epuizate, încât era limpede că nu mai aveau cum să reziste. Atunci se chinuiau îngrozitor să se caţăre pe mal, iar vreo două dintre ele aproape că au reuşit, când, spre adânca noastră mâhnire (căci nu puteam urmări fără compasiune nobilele lor eforturi), întreaga masă de pământ fărâmicios de deasupra s-a prăbuşit şi în cădere le-a îngropat pe câteva, fără ca malul stâncos să fi devenit mai uşor de urcat. Restul turmei s-a pornit degrabă pe un muget sau geamăt cumplit – un vaier de tristeţe şi deznădejde cum nu-ţi poţi imagina – un sunet pe care nu mi-l voi scoate niciodată din cap. Câteva animale au mai făcut o încercare de a traversa râul, s-au zbătut câteva minute şi s-au scufundat, valurile care le-au înghiţit înroşindu-se de la sângele care le ţâşnea din nări în agonia morţii. Dar, după acel muget descris mai sus, cele mai multe dintre ele păreau să se lase moale în voia apei, răsturnându-se pe spate şi dispărând. Întreaga turmă s-a înecat

– n-a scăpat nici un bizon. După o jumătate de oră leşurile lor au fost aruncate ceva mai jos pe ţărmul neted, pe care, fără acea neştiutoare încăpăţânare a lor, ar fi putut ajunge foarte uşor şi în deplină siguranţă.

4 mai. Era o vreme încântătoare şi cu o briză caldă dinspre sud am parcurs douăzeci şi cinci de mile înainte să se întunece. Thornton s-a simţit azi destul de întremat ca să ia parte la îndatoririle de la bord. După-amiaza, a ieşit cu mine în prerie în partea de vest, unde am văzut puzderie de flori timpurii de primăvară dintr-o specie necunoscută în colonii. Multe dintre ele erau de o rară frumuseţe şi răspândeau o mireasmă delicioasă.

Am zărit şi vânat de tot felul, dar n-am împuşcat nimic, fiind siguri că vânătorii vor aduce mai mult decât aveam nevoie, iar mie unul îmi displăcea ideea nesăbuită de a lua viaţa unei vietăţi. La întoarcere am întâlnit doi indieni din tribul Assiniboin, care ne-au însoţit până la bărci. Pe drum nu s-au arătat deloc neîncrezători, ci dimpotrivă au avut o atitudine deschisă şi temerară; de aceea am fost cu atât mai surprinşi să-i vedem, când am ajuns la o aruncătură de băţ de pirogă, întorcându-se amândoi brusc şi luând-o la sănătoasa în direcţia preriei. Ajunşi la o distanţă destul de mare de noi, sau oprit şi au urcat un dâmb de unde se vedea bine fluviul. Aici s-au pus pe burtă şi, sprijinindu-şi bărbiile în coate, păreau să ne urmărească cu nespusă uimire. Cu ajutorul unui ochean am putut să le observ în amănunt trăsăturile feţelor, pe care se citeau atât surprindere, cât şi spaimă. Au continuat să ne privească o lungă bucată de timp. În cele din urmă, parcă fulgeraţi de un gând, s-au sculat degrabă şi au început să alerge iute în direcţia de unde i-am zărit venind la început.

5 mai. Pe când ne pregăteam să pornim dis-de-dimineaţă, o ceată numeroasă de indieni Assiniboin a dat buzna peste noi, reuşind să pună stăpânire pe pirogă înainte să putem opune vreo rezistenţă. În acel moment doar Jules se afla în ea şi a scăpat aruncându-se în apă şi înotând spre şalupă, pe care o împinseserăm în curent. Indienii au fost aduşi împotriva noastră de către cei doi care ne vizitaseră cu o zi înainte, iar ceata trebuie că se apropiase de noi cât se poate de discret, căci postaserăm, ca de obicei, santinele şi nici măcar Neptun n-a fost în stare să ne prevină că se aflau prin preajmă.

Tocmai ne pregăteam să deschidem focul asupra duşmanului, când Misquash (noul interpret, feciorul lui Waukerassah) ne-a dat de înţeles că assiniboinii sunt prieteni de-ai noştri şi că de fapt ne dau dovezi de amiciţie. Deşi nu ne puteam închipui că asaltul asupra bărcii noastre ar putea fi doar un mod obişnuit de a-ţi arăta prietenia, voiam totuşi să vedem ce aveau de spus aceşti oameni, aşa că l-am pus pe Misquash să-i întrebe de ce s-au purtat în felul în care s-au purtat. Ne-au răspuns cu un potop de declaraţii solemne şi împăciuitoare şi în cele din urmă am aflat că întradevăr nu avuseseră intenţia să ne facă vreun rău, ci mai degrabă să-şi astâmpere curiozitatea care îi rodea şi pe care ne rugau acum să le-o satisfacem. S-ar părea că cei doi indieni din ziua precedentă şi a căror purtare ciudată ne-a cam surprins fuseseră peste măsură de uimiţi de înfăţişarea cam neguroasă a negrului nostru, Toby. Niciodată nu văzuseră sau auziseră de vreun negru şi trebuie spus că uimirea lor nu era chiar fără motiv, mai ales că Toby era un gentleman şi bătrân, şi din cale-afară de hidos, reunind în fiinţa lui toate trăsăturile specifice ale rasei sale: buze umflate, ochi albi şi bulbucaţi, nas teşit, urechi lunguieţe, căpăţână dublă, pântece mare şi picioare crăcănate. Povestind despre cele văzute, cei doi sălbatici n-au reuşit defel să-i convingă pe semenii lor cu minunata lor poveste şi, fiind pe punctul de a-şi pierde rangul, trecând drept mincinoşi şi făţarnici, le-au propus să vină cu ei până la bărci, ca să le dovedească adevărul celor povestite. Atacul neaşteptat pare să fi fost pricinuit numai şi numai de nerăbdarea incredulilor assiniboini; căci după aceea n-au schiţat nici cel mai mic gest de ostilitate, ba chiar au abandonat piroga, de îndată ce le-am dat de înţeles că-i vom lăsa să-l vadă de aproape pe venerabilul Toby. Acesta privea întreaga afacere ca pe o glumă foarte reuşită şi numaidecât s-a dus pe mal, în naturalibus42, astfel încât iscoditorii sălbatici să poată aprecia întreaga dimensiune a problemei43. Uimirea şi mulţumirea lor au fost pe cât de mari, pe atât de depline. La început s-au îndoit de ceea ce le-a fost dat să vadă, scuipând în palmă şi frecând-o de pielea negrului, ca să se asigure că nu era vopsită. Părul creţ de pe cap le-a prilejuit numeroase exclamaţii de aprobare, iar picioarele îmbârligate au fost obiectul unei nespuse admiraţii. Câţiva paşi de gigă, executaţi de hâdul nostru prieten, au împins lucrurile spre punctul culminant. Uimirea atinsese acum pragul

ultim. Nu mai era loc de nici un fel de elogiu. Doar un dram de ambiţie să fi avut Toby, şi s-ar fi putut căpătui pe vecie, urcând pe tronul assiniboinilor şi domnind ca regele Toby Întâiul.

Întâmplarea asta ne-a ţinut pe loc până târziu în ziua aceea. După ce am schimbat câteva amabilităţi şi daruri cu sălbaticii, am acceptat ajutorul a cinci oameni din tribul lor care să vâslească pentru noi cale de vreo cinci mile, un ajutor cât se poate de nimerit, unul pentru care n-am încetat să-i mulţumim lui Toby. Azi am parcurs doar douăsprezece mile şi am aşezat tabăra de noapte pe o insulă minunată, despre care aveam să ne amintim multă vreme după aceea datorită peştilor şi păsărilor delicioase care roiau în preajma ei. Am rămas în acel loc plăcut vreme de două zile, veselindu-ne şi ospătându-ne, fără grija zilei de mâine şi fără să ne pese prea tare de numeroşii castori care se hârjoneau în jurul nostru. Pe această insulă am fi putut lesne face rost de una sau două sute de piei. Dar în situaţia de faţă am adunat vreo douăzeci. Insula se află la gura unui râu destul de mare, curgând dinspre sud şi într-un loc unde Missouri o coteşte spre vest, cam la latitudinea de 48°.

8 mai. Am înaintat cu vânt prielnic şi vreme frumoasă şi, după ce am parcurs douăzeci sau douăzeci şi cinci de mile, am ajuns la un râu mare care curgea dinspre nord. Locul unde se varsă, însă, este foarte îngust, nu mai lat de vreo doisprezece iarzi şi pare să fie plin cu nămol. Dacă urci niţel mai sus, vezi un pârâiaş iute, lat de vreo şaptezeci sau optzeci de iarzi şi foarte adânc, şerpuind printr-o vale minunată, cu belşug de vânat. Noul nostru ghid ne-a spus numele pârâului, dar nu mi-l mai amintesc44. Robert Greely a împuşcat câteva gâşte care îşi aveau cuibul în copaci.

9 mai. Azi am văzut că în multe locuri foarte aproape de mal pământul poartă o crustă albă ce s-a dovedit a fi sare. Am făcut doar cincisprezece mile din cauza unor mici obstacole şi noaptea am făcut popas pe mal, printre pâlcuri de plopi şi tufe de porumbe.

10 mai. Azi vremea a fost rece, iar vântul a bătut straşnic, dar cerul a rămas senin. Am înaintat foarte mult. Dealurile dimprejur sunt colţuroase şi crestate, înfăţişând nişte stânci diforme şi crăpate, unele atingând o înălţime uriaşă şi părând să fi suferit acţiunea apei. Am cules câteva bucăţi de lemn şi os pietrificate; găseşti pretutindeni huilă. Râul şerpuieşte întruna.

11 mai. Ploaia şi vijelia ne-au ţinut pe loc aproape toată ziua. Spre seară s-a înseninat şi, profitând de vântul prielnic, am parcurs zece mile înainte să facem popas. Am prins câţiva castori şi am împuşcat un lup, pe mal, care părea să se fi rătăcit de haita care dădea târcoale prin zonă.

12 mai. Am poposit pe la amiază, după ce străbătuserăm zece mile, pe o insulă mică şi povârnită, ca să facem unele reparaţii. Pe când ne pregăteam să ne întoarcem la bărci, unul dintre canadieni, cel care conducea piroga şi care se afla acum la câţiva paşi în faţa noastră, s-a făcut deodată nevăzut chiar sub ochii noştri, cu un ţipăt grozav. Am alergat iute spre el şi era să ne stricăm de râs văzându-l căzut într-o ascunzătoare săpată în pământ, din care l-am scos numaidecât. Dacă însă ar fi fost singur, mă tem că n-ar fi reuşit să iasă din ea cu propriile-i puteri. Am cercetat cu băgare de seamă acel depozit, dar tot ce-am găsit în el erau nişte sticle goale. Nu era nimic care să ne arate că francezii, britanicii sau americanii şi-ar fi ascuns bunurile aici, lucru care m-a intrigat nespus.

13 mai. Am ajuns la confluenţa lui Yel owstone cu Missouri, după ce parcurseserăm douăzeci şi cinci de mile în timpul zilei. Misquash ne-a părăsit şi s-a întors acasă.

41 Căpetenia Waukerassah este menţionată de căpitanii Lewis şi Clarke, cărora de asemenea le-a făcut o vizită.

— Editorii G. M. (n.a.)

42 În pielea goală (lat.).

43 Una din rarele aluzii de natură sexuală în opera poescă.

44 Probabil White-earth River – Editorii G. M. (n.a.)

Capitolul şase.

Ţinutul pe care l-am străbătut în ultimele două-trei zile arăta mai trist decât cel cu care fuseserăm obişnuiţi. Era în general mai neted, cu arbori mai mulţi în lunca fluviului, rari sau deloc la orizont. Oriunde era stâncărie se puteau observa urme de cărbune şi am văzut o porţiune întinsă din albie, unde stratul gros, de natură bituminoasă, schimba foarte mult culoarea apei până la câteva sute de iarzi adâncime. Aici, curentul era mai lent decât înainte, apa mai limpede, bolovanii şi bancurile de nisip mai rare, cu toate că locurile pe unde trebuia să trecem erau la fel de dificile. A plouat încontinuu, ceea ce a făcut ca

malurile să fie atât de lunecoase, încât oamenii care trăgeau de odgoane de-abia se puteau ţine pe picioare.

Aerul rece era cât se poate de neplăcut şi, când am urcat pe nişte coline joase de lângă apă, am văzut zăpadă destul de multă pe creste şi în văgăuni. În dreapta noastră, departe în zare, se vedeau nişte colibe indiene, pare-se provizorii, care fuseseră abandonate abia de curând. Această regiune nu indică prezenţa vreunei aşezări permanente, dar s-ar părea că este terenul de vânătoare preferat al triburilor din vecinătate, fapt evidenţiat de numeroasele urme peste care am dat pretutindeni pe unde am umblat. Se ştie prea bine că minnetareeii din Missouri se avântă în urmărirea vânatului până la Marea Confluenţă, pe latura sudică, în vreme ce assiniboinii urcă şi mai sus. Misquash ne-a informat că între tabăra noastră şi Munţii Stâncoşi nu vom mai întâlni decât aşezări ale minnetareeilor care locuiesc pe cursul inferior, adică pe malul sudic al Saskatchawineului.

Vânat era din abundenţă şi de diverse specii: elani, bizoni, capre negre, cerbi, urşi, vulpi, castori etc., dar şi nenumărate păsări sălbatice. Peştii se găseau şi ei din belşug. Lăţimea râului varia considerabil, între două sute cincizeci de iarzi, şi trecătorile unde curentul curgea tumultuos între maluri stâncoase despărţite de nici o sută de picioare. Compoziţia acestor maluri aspre cuprindea mai ales calcar de culoare uşor gălbuie, amestecat cu pământ ars, piatră ponce şi săruri minerale. La un moment dat înfăţişarea ţinutului suferea o schimbare remarcabilă, colinele retrăgându-se pe ambele laturi la mare depărtare de fluviul presărat cu numeroase insuliţe minunate şi acoperite cu plopi tremurători. Luncile păreau să fie foarte fertile, cele de pe latura nordică, late şi joase, prelungindu-se în trei văi întinse. Aici părea să fie capătul extrem-nordic al lanţului de munţi pe care Missouri îl străbate de atâta amar de vreme şi pe care sălbaticii îl numesc Colinele negre. Trecerea de la regiunea muntoasă la şes se simţea şi în atmosferă – într-adevăr, un aer atât de uscat şi de pur, încât îi puteam vedea efectul asupra velelor şi instrumentelor noastre matematice.

Pe când ne apropiam de Confluenţă, a început să plouă cu găleata, iar obstacolele de tot felul ne dădeau multă bătaie de cap. În câteva locuri argila moale şi lipicioasă făcea ca malurile

să fie foarte lunecoase, încât oamenii noştri erau nevoiţi să umble cu picioarele goale, căci nu şi le puteau ţine în mocasini. Numeroasele băltoace cu apă stătută îi sileau să înainteze uneori cu apa până la subsuori. Apoi din nou a trebuit să ne căţărăm pe grohotişuri, mormane de cremene ascuţită care păreau să se fi desprins din stâncile prăbuşite en masse. Uneori ajungeam la câte un prag sau defileu abrupt, care ne dădea mult de furcă până să-l trecem şi, încercând să traversăm un astfel de loc, odgonul şalupei a cedat (fiind vechi şi foarte uzat), lăsând-o în voia curentului, iar acesta a dus-o pe o teşitură de piatră în mijlocul fluviului, unde apa era atât de adâncă, încât numai cu piroga am reuşit să o scoatem de acolo, iar treaba asta ne-a luat şase ore încheiate.

La un moment dat am ajuns în dreptul unui perete înalt pe malul sudic, o stâncă neagră care domina celelalte creste pe o distanţă de un sfert de milă, după care urma un câmp deschis, iar la vreo trei mile depărtare, pe aceeaşi parte, din nou un perete de culoare deschisă şi înalt de o sută de picioare; apoi o altă câmpie sau vale şi încă un perete cu o înfăţişare foarte ciudată, la nord, având o înălţime de vreo două sute cincizeci de picioare şi o grosime cam de doisprezece, de formă regulată, aproape artificială. Aceste stânci au într-adevăr un aspect absolut extraordinar, înălţându-se perpendicular din apă. Ultimele menţionate sunt alcătuite din calcar poros, nespus de alb, lesne modelat de curentul de apă. În partea superioară se vede un fel de friză sau cornişă, alcătuită din câteva straturi subţiri şi orizontale de gresie albă, dură, rezistentă la apă. Pământul de deasupra, bogat şi negru, se înclină lin în direcţia apei pe o întindere de o milă sau cam aşa, unde se zăresc alţi munţi, suind abrupt până la înălţimea de cinci sute de picioare sau chiar mai mult.

După cum s-ar putea presupune, aceste stânci magnifice sunt brăzdate de tot felul de linii săpate de ploile care s-au tot scurs pe materialul moale, astfel încât o imaginaţie bogată lesne şi le-ar putea închipui ca fiind nişte monumente gigantice şlefuite de mână de om şi însemnate cu hieroglife. Uneori sunt firide întregi (cum sunt cele care adăpostesc statuile în templele obişnuite), formate prin desprinderea unor bucăţi mari de calcar; iar în câteva locuri apar scări şi coridoare lungi, căci crăpăturile accidentale din cornişa de gresie lasă apa să se

scurgă uniform pe materialul mai poros de sub ea. Am trecut pe lângă aceste ciudate stânci pe lună plină şi luminoasă şi n-am să uit niciodată efectul pe care l-au avut asupra imaginaţiei mele. Toate păreau nişte alcătuiri fermecate (aşa cum visasem) şi freamătul miilor de lăstuni care îşi construiseră cuiburile în crăpăturile care perforează pretutindeni blocurile de piatră adăuga nu puţin acestei viziuni. Pe lângă aceşti pereţi principali mai există, la diverse intervale, alţii mai mici, atingând o înălţime între douăzeci şi o sută de picioare şi o grosime între unu şi douăsprezece sau cincisprezece picioare, cu o formă perfect regulată şi perpendiculară. Ei constau într-un şir de roci mari, cu aspect negricios, probabil din argilă, nisip şi cuarţ, absolut simetrice ca formă, deşi de mărimi diferite. Rocile sunt mai ales pătrate, uneori însă dreptunghiulare (întotdeauna paralelipipedice) şi stau una peste cealaltă într-o ordine perfectă, ca şi când ar fi fost puse acolo de vreun zidar muritor, fiecare piatră din rândul de sus acoperind şi susţinând punctul de joncţiune dintre celelalte două de sub ea, aşa cum se aşază cărămizile într-un perete. Uneori aceste construcţii ciudate alcătuiesc linii paralele, câteodată patru pe acelaşi rând; alteori se îndepărtează de fluviu şi se întorc pierzându-se printre munţi; câteodată se intersectează în unghiuri drepte, părând să închidă între ele uriaşe grădini artificiale, vegetaţia din interior fiind parcă menită adeseori să conserve această iluzie.

Acolo unde pereţii sunt foarte subţiri, cărămizile sunt mai mici şi viceversa. Cu toţii am considerat că peisajul care ni se înfăţişa ochilor în această porţiune a fluviului Missouri era cel mai surprinzător, dacă nu cel mai frumos din câte văzuserăm vreodată. În mintea mea a lăsat o impresie de ceva nou şi ciudat, ceva ce nu voi uita niciodată.

Cu puţin înainte să ajungem la Confluenţă, am dat de o insulă mare şi frumoasă în partea de nord, iar în cea de sud, la o milă şi un sfert depărtare, am zărit arbori deşi şi viguroşi crescând în zăvoaie. Mai erau şi câteva insule mai mici şi în drumul nostru ne-am oprit pe la fiecare pentru câteva minute. Am ajuns pe urmă în dreptul unei stânci negre aflate pe malul nordic lângă alte două insule mititele, unde n-am văzut nimic deosebit.

Câteva mile mai încolo am trecut de o insulă destul de întinsă, situată aproape de baza unui promontoriu abrupt, apoi

de alte două mai mici. Toate aceste insule sunt bine împădurite. În seara de 13 mai, Misquash ne-a arătat gura unui râu mare, căruia coloniştii îi spun Yellow Stone, iar indienii Ahmateaza45. Ne-am instalat tabăra pe malul sudic, pe o pajişte minunată, lângă un crâng de plopi.

14 mai. Azi-dimineaţă ne-am trezit cu toţii devreme, căci punctul pe care îl atinseserăm acum era de cea mai mare însemnătate şi, înainte să mergem mai departe, trebuia să facem nişte cercetări pe teren, ca să vedem care dintre cele două cursuri de apă la care ajunseserăm putea fi traversat mai uşor. Cei mai mulţi dintre ai noştri voiau, pare-se, să o luăm pe unul din cursuri şi să mergem cât mai departe cu putinţă, ca să ajungem în Munţii Stâncoşi, unde am fi putut da de izvoarele marelui fluviu Aregan46, despre care toţi indienii cu care am vorbit spuneau că s-ar vărsa în marele Ocean Pacific. Şi eu eram nerăbdător să ating acest obiectiv, pe care mintea mea şi-l închipuia ca o lume de aventuri palpitante, dar întrezăream numeroasele greutăţi pe care, de voie, de nevoie, le-am fi întâmpinat, dacă ne-am fi încumetat să facem această încercare cu puţinele informaţii pe care le aveam despre regiunea pe care trebuia să o traversăm şi despre sălbaticii care o locuiau. Despre aceştia ştiam doar că mai toată lumea îi considera drept cei mai feroce dintre indienii nord-americani. În acelaşi timp mă temeam că am putea alege o rută greşită, ceea ce ar fi însemnat pentru noi un şir nesfârşit de necazuri care i-ar fi demoralizat pe oameni. N-am stat însă mult pe gânduri, ci m-am apucat numaidecât să explorez ţinutul. Am trimis câţiva oameni pe malurile ambelor fluvii ca să facă un calcul comparativ al debitului fiecăruia, în vreme ce eu, împreună cu Thornton şi John Greely, am început să urcăm costişa din dreptul Confluenţei, de unde se deschidea o vastă panoramă asupra întregii regiuni. Am văzut de aici o câmpie uriaşă întinzându-se spre cele patru zări şi unduindu-şi ierburile grase – un ţinut imens şi magnific, însufleţit de nenumărate turme de bizoni, haite de lupi şi ici-colo câte un elan sau antilopă. Spre sud câmpia era mărginită de un lanţ de munţi înalţi, cu crestele înzăpezite, întinzându-se de la sud-est spre nord-vest şi sfârşindu-se abrupt. În spatele lui, în direcţia nord-vest, era un alt lanţ şi mai înalt care se pierdea la orizont. Cele două fluvii ofereau un spectacol absolut încântător: îşi răsuceau trupurile prelungi, şerpeşti şi se subţiau tot mai

mult în depărtare, până când arătau ca nişte fire argintii de aţă ce dispăreau în ceţurile umbroase ale văzduhului. Din cursul lor de până acum nu puteam deduce nimic cât priveşte locul de vărsare, aşa că am coborât de pe colină, neştiind ce să facem.

Cercetarea celor două fluvii nu ne-a dat motive de satisfacţie. Am descoperit că fluviul nordic era mai adânc, dar că cel sudic era mai lat şi că debitul lor nu se deosebea prea mult. Primul avea aceeaşi culoare ca Missouri, pe când al doilea avea albia arcuită şi pietroasă, specifică apelor care izvorăsc dintr-o regiune muntoasă. Fiind mai uşor de navigat pe braţul nordic, am hotărât în cele din urmă să mergem pe acesta, deşi aveam să descoperim că apa care devenea curând tot mai mică ne-ar fi obligat în cel mult câteva zile să renunţăm la şalupă. Am petrecut trei zile în tabără, timp în care am reuşit să procurăm un mare număr de piei preţioase pe care le-am ascuns împreună cu toate rezervele noastre de hrană într-o cache, adică o ascunzătoare abil construită pe o insulă mică, la o milă mai jos de Confluenţă47. Am mai făcut rost şi de o mare cantitate de vânat, în special căpriori, din care am sărat şi am afumat câteva ciozvârte care să ne fie de folos mai târziu. În apropiere creştea din abundenţă limba-soacrei, iar în râpe şi văi belşug de aronia. Mai erau şi numeroase tufe de coacăze galbene şi roşii (necoapte), precum şi agrişe. Trandafirii sălbatici abia începeau să-şi deschidă mugurii într-o bogăţie fără seamăn. Am părăsit tabăra în bună dispoziţie în dimineaţa zilei de

18 mai. Ziua a fost plăcută şi am înaintat plini de voioşie, în pofida deselor opriri pricinuite de bancurile de nisip şi de colţurile de stâncă pe care le întâlneam la tot pasul. Oamenii, până la ultimul, erau entuziaşti şi hotărâţi să persevereze, Munţii Stâncoşi fiind singurul lor subiect de conversaţie.

Fără pieile de animale, bărcile erau mult mai uşoare şi n-am mai întâmpinat atâtea greutăţi când a trebuit să le mânăm printre curenţii rapizi. Râul era plin de insule şi am trecut aproape pe la fiecare. Seara am ajuns la o tabără indiană, abandonată, lângă nişte maluri râpoase din lut negru. Ne-au deranjat foarte tare şerpii cu clopoţei şi până dimineaţa a plouat întruna.

19 mai. N-am mers mult până să descoperim că albia râului îşi schimbase mult înfăţişarea, curentul fiind mult

împiedicat de bancurile de nisip, mai bine zis, de prundişurile din apă, astfel încât anevoie găseam un loc de trecere pentru şalupă. Am trimis în recunoaştere doi oameni care s-au întors cu vestea că în aval râul era mai adânc şi din nou am fost încurajaţi să perseverăm. Am mai parcurs zece mile, după care am făcut popas de noapte pe o insuliţă. Spre sud, în depărtare, se zărea un munte ciudat, de formă conică, stingher şi complet acoperit cu zăpadă.

20 mai. Am ajuns acum într-o porţiune de râu mai accesibilă şi ne-am continuat drumul, cu mici întreruperi, pe o distanţă de şaisprezece mile printr-un ţinut straniu, cu sol argilos şi aproape lipsit de vegetaţie. Seara am făcut popas pe o insulă foarte întinsă, acoperită cu copaci înalţi, mulţi dintre ei necunoscuţi nouă. Am rămas în locul acesta cinci zile ca să facem unele reparaţii la pirogă.

Pe când ne aflam aici, s-a petrecut un lucru demn de notat. În această regiune Missouri are malurile foarte abrupte şi după ploaie, din cauza lutului de un vineţiu ciudat, ele devin extrem de lunecoase. Pietrele din albia argiloasă alcătuiesc pe o distanţă de vreo sută de iarzi un şir de terase înalte, intersectate în numeroase direcţii de râpe adânci şi înguste şi atât de roase de acţiunea apei într-o perioadă îndepărtată de timp, încât seamănă cu nişte canale artificiale. Gurile acestor râpe, în locul unde se varsă în fluviu, au un aspect remarcabil şi, văzute de pe malul celălalt, în lumina lunii, arată ca nişte coloane gigantice ridicate pe mal. Unui privitor de pe terasa cea mai înaltă tot coborâşul până la apă i se va părea ceva haotic şi trist, imposibil de descris. În jur nu există nici un fel de vegetaţie.

Într-o dimineaţă, după micul dejun, John Greely, profetul, interpretul Jules şi cu mine am luat-o din loc cu gând să urcăm pe terasa cea mai înaltă, pe malul sudic, ca să aruncăm o privire în jur; pe scurt, să vedem ce era de văzut. Cu multă trudă şi mare băgare de seamă am reuşit să ajungem până sus pe culme, care se înălţa în dreptul taberei noastre. Aici, preria se deosebeşte de cea obişnuită prin aceea că pe o distanţă de mai multe mile cresc o sumedenie de plopi tremurători, tufe de trandafiri, salcia pletoasă şi salcia cu frunze late; solul este instabil, uneori mlăştinos, ca acela din luncile obişnuite, conţinând un fel de humă de culoare neagră şi o treime nisip, iar

dacă arunci o mână din acest amestec în apă, se va dizolva ca zahărul, cu un sfârâit straşnic. În mai multe locuri am observat cruste de sare, din cea obişnuită, aşa că am luat cu noi o parte şi am folosit-o.

Ajungând pe acest platou, ne-am aşezat cu toţii să ne odihnim. Dar nu ne-am pus bine jos, că am auzit în spatele nostru un mormăit grozav venind dinspre sihla deasă. Cât ai clipi am sărit în picioare, cuprinşi de o spaimă cumplită, căci ne lăsaserăm puştile pe insulă, ca să nu ne încurce la căţărat şi singurele arme pe care le aveam asupra noastră erau pistoalele şi cuţitele. N-am apucat să schimbăm între noi o vorbă, când dintr-un tufiş de trandafiri s-au repezit spre noi cu gurile deschise două namile de urşi (primii pe care îi întâlneam în călătoria noastră). Indienii se tem îngrozitor de aceste animale şi pe bună dreptate, căci ele sunt într-adevăr nişte creaturi formidabile, având o forţă uriaşă, o ferocitate imposibil de strunit şi o tenacitate de invidiat. Nu prea ai cum să le ucizi cu un glonţ, decât dacă acesta le nimereşte drept în creier, iar creierul este protejat de doi muşchi bine dezvoltaţi în jurul tâmplelor şi de un os frontal proeminent. Se cunosc cazuri când urşii au trăit zile în şir cu câte cinci-şase gloanţe în plămâni, ba chiar cu răni grave la inimă. Până acum nu mai întâlnisem vreun urs brun, deşi am dat nu o dată peste urme de-ale lui în noroi sau în nisip, iar cele pe care le-am văzut eu aveau, fără gheare, aproape un picior lungime şi opt ţoli lăţime.

Întrebarea era ce să facem acum. Să stăm şi să ne luptăm cu armele pe care le aveam ar fi fost curată nebunie; şi ar fi fost o prostie să credem că puteam scăpa fugind în direcţia preriei; nu numai că urşii alergau spre noi chiar din acea parte, dar la o distanţă foarte mică de stânci tufişurile de mărăcini, salcie pitică etC. Erau atât de dese, încât n-am fi reuşit nicicum să ne croim drum printre ele, iar dacă ne-am fi ţinut aproape de malul apei între cătină şi stâncile de pe culme, animalele ne-ar fi prins într-o clipă, căci terenul mocirlos ne-ar fi împiedicat să fugim, în timp ce labele mari şi late ale ursului i-ar fi permis să alerge cu uşurinţă. Toate aceste gânduri (care îţi iau ceva timp până să le poţi exprima în cuvinte) par să fi încolţit în mintea fiecăruia dintre noi, căci ne-am repezit cu toţii spre stânci, fără să chibzuim la riscurile care ne aşteptau acolo.

Primul coborâş era de vreo treizeci-patruzeci de picioare şi nu foarte abrupt; aici, solul era mai puţin argilos decât sus pe platou, aşa că am sărit fără mare greutate până pe prima terasă, urşii plonjând după noi cu înverşunare. Ajunşi acolo, n-am avut nici o clipă de ezitare. Nu ne rămăsese acum nimic altceva de făcut decât să dăm piept cu animalele furioase pe platforma îngustă unde ne aflam sau să sărim peste râpa următoare.

Aceasta era aproape perpendiculară, adâncă de şaizeci-şaptezeci de picioare, iar peretele ei, alcătuit doar din argila de culoare vineţie, se îmbibase bine cu apă de la ploile târzii şi era neted ca sticla. Canadianul, îngrozit peste măsură, şi-a dat iute drumul de pe buza prăpastiei, a alunecat în jos cu cea mai mare viteză şi elanul căzăturii l-a zvârlit peste al treilea coborâş. Pierzându-l din vedere, fireşte că l-am crezut mort; căci nu aveam nici o îndoială că acea teribilă lunecare avea să continue dintr-o prăpastie într-alta până când se sfârşea cu un ultim salt în apa fluviului – o cădere de mai bine de o sută cincizeci de picioare.

Dacă Jules n-ar fi ales această cale de scăpare, mai mult ca sigur că, în disperare de cauză, am fi decis să ne salvăm tot pe acolo; dar soarta lui ne-a făcut să şovăim, răstimp în care fiarele au tăbărât asupra noastră. Era prima oară în viaţa mea că mă aflam atât de aproape de un animal sălbatic înzestrat cu atâta forţă şi ferocitate şi nu mă sfiesc să recunosc că eram înspăimântat de moarte. Preţ de câteva clipe am avut senzaţia că mă ia cu leşin, dar urletul lui Greely, care fusese înşfăcat de ursul din frunte, a avut darul să mă mobilizeze şi trezit de-a binelea am simţit în toiul încleştării un soi de plăcere nebună şi sălbatică.

Una dintre dihănii, ajungând pe marginea îngustă unde ne aflam, s-a năpustit asupra lui Greely şi l-a trântit la pământ. Stătea deasupra lui şi-l ţintuia cu colţii uriaşi înfipţi în pieptarul paltonului pe care, spre marele lui noroc, îl avea pe el din pricina vântului tăios. Cealaltă, mai mult rostogolindu-se decât coborând panta în patru labe, a prins un elan atât de mare când a ajuns în dreptul nostru, încât, până să se poată opri, atârna cu jumătate din trup deasupra prăpastiei; alunecase pieziş şi labele din partea dreaptă i se bălăngăneau în aer, în timp ce cu celelalte două din stânga de-abia reuşea să se ţină de stâncă.

Din această poziţie şi-a înfipt colţii în călcâiul lui Wormley şi pentru o clipă m-am gândit la tot ce era mai rău, căci, zbătându-se să se elibereze din strânsoare, bietul om îl ajuta pe urs să-şi recapete echilibrul. Pe când stăteam neputincios, după cum am descris mai sus, din pricina spaimei de care eram cuprins şi priveam la cele ce se întâmplau, fără să pot fi de vreun folos, bocancul şi mocasinul lui W. S-au desprins din strânsoare, iar animalul a început atunci să se rostogolească spre terasa următoare, numai că, ajutându-se de ghearele lui uriaşe, a reuşit să se oprească. Acum Greely era cel care striga după ajutor, iar profetul şi cu mine am alergat spre el. Amândoi am tras cu pistoalele în capul ursului şi sunt sigur că glonţul meu a pătruns printr-o porţiune a craniului, căci am ţinut arma foarte aproape de urechea lui. Ursul însă părea mai degrabă furios decât rănit; singurul efect pozitiv al focurilor de armă a fost acela că i-a dat drumul lui Greely (care n-a suferit nici o vătămare) şi s-a năpustit asupra noastră. Nu aveam la îndemână nimic altceva decât cuţitele şi nici spre terasa de sub noi nu puteam fugi, din cauza celuilalt urs care se afla acolo. Stăteam cu spatele la stâncă şi ne pregăteam de o confruntare pe viaţă şi pe moarte, nici măcar visând la vreun ajutor din partea lui Greely (pe care-l credeam rănit mortal), când am auzit o împuşcătură, iar uriaşul animal a căzut la picioarele noastre în chiar clipa când am simţit pe obraji răsuflarea lui fierbinte şi respingătoare. Salvatorul nostru, care se luptase cu mulţi urşi la viaţa lui, îşi lipise dinadins pistolul de ochiul monstrului, iar conţinutul acestuia i-a pătruns în creier.

Uitându-mă acum în jos, am văzut că ursul căzut făcea eforturi zadarnice să se caţăre până la noi – argila moale ceda sub ghearele lui şi a căzut de câteva ori cât era de lung. Ca să fim siguri, am mai tras în el câteva gloanţe, dar ursul nu mai prezenta nici un pericol şi atunci am decis să-l lăsăm în grija corbilor. Nu văd cum ar mai fi putut scăpa din acel loc. Ne-am târât pe marginea îngustă a râpei aproape o jumătate de milă, până să dăm de o cărare care ducea jos în prerie şi am ajuns în tabără abia spre miezul nopţii. Jules era deja acolo, viu, dar rănit, atât de grav de fapt încât n-a fost în stare să ne spună desluşit ce păţise sau unde ne aflam. Se oprise într-una din râpele de pe a treia terasă şi a coborât prin albia ei până pe malul fluviului48.

SFÂRŞIT